

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ (DİNLER TARİHİ)
ANABİLİM DALI

BENEDİKTİN TARİKATI VE KATOLİK KİLİSESİNDEKİ YERİ

Doktora Tezi

Zeynel Abidin ATAŞALAN

ANKARA-2021

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ (DİNLER TARİHİ)
ANABİLİM DALI

BENEDİKTİN TARİKATI VE KATOLİK KİLİSESİNDEKİ YERİ

Doktora Tezi

Zeynel Abidin ATAŞALAN

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Ali İsra GÜNGÖR

ANKARA-2021

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİNLER TARİHİ BİLİM DALI

ZEYNEL ABİDİN ATAŞALAN

BENEDİKTİN TARİKATI VE KATOLİK KİLİSESİNDEKİ YERİ

DOKTORA TEZİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ali İsra GÜNGÖR

Tez Jüri Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

1. Prof. Dr. Ali İsra GÜNGÖR
2. Prof. Dr. Ahmet Hikmet EROĞLU
3. Prof. Dr. Abdulkadir DÜNDAR
4. Prof. Dr. Mehmet Alparslan KÜÇÜK
5. Doç. Dr. Şevket ÖZCAN

Tez Savunması Tarihi: 21.09.2021

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Prof. Dr. Ali İsra Güngör'ün danışmanlığında hazırladığım “Benediktin Tarikatı ve Katolik Kilisesindeki Yeri (Ankara.2021)” adlı doktora tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

21.09.2021

Zeynel Abidin Ataşalan

ÖNSÖZ

Tarihi süreç içerisinde insanlar çeşitli dini inançları benimsemişlerdir. Küreselleşen dünyada farklı inanç gruplarının birbirlerini tanımaları bir zorunluluk haline gelmiştir. Dünyada en çok müntesibi bulunan dinlerden biri olan Hristiyanlık da Dinler Tarihi disiplini açısından büyük önem taşıyan bir inanç sistemi olarak görülmektedir. Bu araştırmada, ortaçağ Hristiyan dünyasında ciddi etkisi olan ve günümüzde de varlığını sürdüren bir manastır tarikatı olan Benediktin Tarikatı incelenmiştir.

Dinlerin dışarıdan görünen boyutunun yanı sıra bir de insanın iç dünyasına yönelen boyutu vardır. Dinlerin birçoğunda var olan maddi bedeni bazı doğal gereksinimlerinden kısmen ya da tamamen soyutlama anlayışını ifade eden asketizm ile bunun uygulandığı yerler olan manastırlar Hristiyanlık tarihinde de kendisine önemli yer bulmuştur. Mısır çöllerinde başlayan bu asketik anlayış zaman içerisinde Batı'ya da yayılmış ve Aziz Benedikt'in yazmış olduğu manastır nizamnamesi kendisinden dört yüz yıl sonra olsa dahi tüm Avrupa manastırlarında uygulamaya konmuştur.

Bu çerçevede Benediktinler, Roma İmparatorluğunun yıkılmış olmasının getirdiği boşluğun da etkisiyle Avrupa'da misyonerlik, liturji, eğitim, siyaset ve ekonomi alanlarının hepsini ilgilendiren önemli bir fonksiyon icra etmiştir.

Tezimiz, giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, önemi, kapsam ve sınırlılıklarına yer verilmiştir. Birinci bölümde manastırcılığın temelini anlaşılmaması için Hristiyan asketizminin anlamı ve kökeni üzerinde durulmuş; Doğu Hristiyanlığında ve Batı Hristiyanlığında Hristiyan asketizminin ilk temsilcileri incelenmiştir. İkinci bölümde Aziz Benedikt'in hayatı, yazmış olduğu manastır nizamnamesinin içeriği ve Benediktin Tarikatının tarihi süreç içerisindeki gelişimi ortaya konmuştur. Üçüncü bölümde ise Benediktinlerin misyonerlik, eğitim ve Avrupa kimliğinin şekillenmesindeki rolleri incelenmiştir.

Tezimin konusunun belirlenmesinden sonuçlanma aşamasına kadarki süreçte önerileriyle bana yol gösteren, araştırma bursumun onaylanmasında büyük katkısı olan danışmanım kıymetli hocam Prof. Dr. Ali İsrâ Güngör Bey'e teşekkürü bir borç bilirim. Tezimi oluştururken fikirlerinden istifade ettiğim hocalarım Prof. Dr. Ahmet Hikmet Eroğlu Bey ve Prof. Dr. Durmuş Arık Bey ile tezimin kaynaklarının temini için Roma'da iki ay çalışma yapmamı sağlayan araştırma bursu için Prof. Dr. Felix Körner Bey'e bilhassa teşekkür ederim. Ayrıca tezimin kaynaklarını temin ettiğim yerler olan Roma St. Anselm  niversitesi ve Tübingen  niversitesi kütüphane yetkililerine i ten teşekkür ederim. Son olarak uzun süren çalışmalarım esnasında beni hep destekleyen ve fedakarlık gösteren e im Esra'ya da çok teşekkür ederim.

Zeynel Abidin Ata alan

Ankara, 2021

KISALTMALAR

ABCU	: Association of Benedictine Colleges and Universities
ABR	: American Benedictine Review
AÜİFD	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Bkz.	: Bakınız
C	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
DIM*MID	: Dialogue Interreligieux Monastique*Monastic Interreligious Dialogue
Ed.	: Editör
ICBE	: International Commission on Benedictine Education
NCE	: New Catholic Encyclopedia
ö.	: Ölüm Tarihi
RB	: The Rule of Benedict
RM	: The Rule of the Master
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
Trans.	: Translated
V.	: Volume

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
GİRİŞ	1
1. Konunun Önemi ve Amacı	1
2. Araştırmanın Metodu, Sınırlılıkları ve Varsayımları	3
3. Araştırmanın Kaynakları	4
I. BÖLÜM	7
HIRİSTİYAN ASKETİZMİNİN DOĞUŞU VE YAYILMASI	7
1. HIRİSTİYAN ASKETİZMİNİN MAHİYETİ VE KÖKENİ	7
1.1. Hristiyan Asketizminin Mahiyeti	7
1.2. Hristiyan Asketizminin Kökeni	10
1.2.1. Hristiyanlığın İlk Dönemlerinde Yahudi Asketizmi	14
1.2.1.1. Esseniler	16
1.2.1.2. Therapeutae Topluluğu	18
1.2.2. Yeni Ahit'te Asketizm	20
1.2.3. Grek Felsefesi	23
1.2.4. Hindu ve Budist Gelenekler	26
1.2.5. Eski Mısır Gelenekleri	29
1.3. Hristiyan Asketizminin Biçimleri	31
2. HIRİSTİYAN MANASTIRCILIĞININ GELİŞİMİ VE İLK TEMSİLCİLERİ	35
2.1. Doğu Hristiyanlığında Manastırcılığın Gelişimi	35
2.1.1. Aziz Antony	36
2.1.2. Aziz Pachomius	40
2.1.3. Aziz Basil -Kayserili Basil-	44
2.2. Manastırcılığın Batı'ya Geçişi	47
2.3. Batı Hristiyanlığında Manastırcılığın Gelişimi	49
2.3.1. Tourslu Martin	51
2.3.2. Aziz Augustine	52
2.3.3. Aziz John Cassian	56
2.3.4. Aziz Benedikt	58
II. BÖLÜM	59
AZİZ BENEDİKT VE BENEDİKTİN TARİKATI	59
1. AZİZ BENEDİKT'İN HAYATI VE MANASTIR NİZAMNAMESİ	59
1.1. Aziz Benedikt'in Yaşadığı Dönem ve Bölgeye Genel Bir Bakış	59
1.2. Aziz Benedikt'in Hayatı (480-547)	66

1.3. Aziz Benedikt Öncesi Oluşturulmuş Manastır Nizamnameleri.....	72
1.4. Aziz Benedikt'in Manastır Nizamnamesi – The Rule of St. Benedict (RB)-.....	78
2. AZİZ BENEDİKT'İN MANASTIR NİZAMNAMESİNE GÖRE MANASTIR YÖNETİMİ VE TEMEL İLKELER	84
2.1. Nizamnameye Göre Manastır İşleyişinde Etkili Olan Görevliler.....	85
2.1.1. Manastır Başrahibi –Abbot-	86
2.1.2. Başrahip Yardımcıları - Prior ve Dekanlar-.....	92
2.1.3. Manastır İşleyişinde Yer Alan Görevliler ve İş Bölümü.....	93
2.2. Nizamnameye Göre Temel Değerler ve Kurallar	95
2.2.1. Üyeliğe Kabul Edilme ve Üyelikten Çıkarılma.....	96
2.2.2. Üç Temel Monastik Değer – İtaat, Sessizlik, Tevazu –.....	100
2.2.2.1. İtaat	100
2.2.2.2. Sessizlik.....	103
2.2.2.3. Tevazu	105
2.2.3. Üç Temel Uğraş - İbadet, Çalışma, Okuma -	106
2.2.3.1. İbadet	109
2.2.3.2. Çalışma	113
2.2.3.3. Okuma	115
2.2.4. Yeme, İçme ve Uyuma ile İlgili Manastır Kuralları.....	117
2.2.5. Keşişlerin Kıyafeti	119
3. BENEDİKTİN TARİKATININ OLUŞUMU VE TARİHİ GELİŞİMİ	121
3.1. İlk Gelişme Dönemi	122
3.2. Reform Girişimleri ve Merkezileşme Dönemi	124
3.2.1. Şarلمان Reformu	125
3.2.2. Cluny Başrahipliği ve Merkezileşme	127
3.3. Feodal Sistemin Benediktin Manastırları Üzerindeki Etkisi.....	131
3.4. Yeni Monastik Hareketler	134
3.4.1. Sistersiyenler	136
3.4.2. Camaldolese	140
3.4.3. Vallombrosans.....	142
3.4.4. Sylvestrines.....	143
3.4.5. Olivetans.....	144
3.5. Yeni Tarikatların Ortaya Çıkışı ve Benediktin Manastırlarının Çöküşü	144
3.6. Benediktin Cemaat Yapılanmaları	147
3.7. Benediktin Konfederasyonunun Kurulması.....	151
3.8. Reformasyon ve Aydınlanmanın Benediktinlere Etkisi	154
III. BÖLÜM	157

BENEDİKTİNLERİN HİRİSTİYAN TARİHİNDEKİ ÖNEMİ VE KATOLİK KİLİSESİNDEKİ YERİ	157
1. BENEDİKTİNLERİN HİRİSTİYAN TARİHİNDEKİ ÖNEMİ	158
1.1. Benediktinlerin Avrupa Eğitim, Bilim ve Medeniyetine Katkıları	158
1.2. Benediktinlerin Avrupa Medeniyeti ve Kimliğinin Oluşmasındaki Rolü	165
1.3. Benediktinlerin Kadın Yapılanması	170
2. BENEDİKTİN TARİKATINA MENSUP ÖNEMLİ ŞAHISLAR.....	176
2.1. Benediktin Tarikatına Mensup Papalar	176
2.2. Canterburyli Anselm –Keşiş ve Filozof-	179
3. BENEDİKTİNLERİN KATOLİK KİLİSESİNDEKİ YERİ.....	182
3.1. Benediktinlerin Misyonerlik Çabaları	182
3.2. Benediktinlerin Dinlerarası Diyalog ve İnkültürasyon Çalışmaları	185
3.3. Benediktinler ile Dilenci Tarikatların Benzer ve Farklı Yönleri.....	191
3.3.1. Benediktinler ile Fransiskanların Benzer ve Farklı Yönleri	191
3.3.2. Benediktinler ile Dominikanların Benzer ve Farklı Yönleri	194
3.4. Karşı Reform ve Benediktinler.....	195
3.5. Benediktinlerin Günümüzdeki Durumu.....	197
SONUÇ	201
KAYNAKÇA	206
EK: AZİZ BENEDİKT'İN MANASTIR NİZAMNAMESİ.....	222
ÖZET	265
ABSTRACT	266

GİRİŞ

1. Konunun Önemi ve Amacı

Hristiyan manastırcılığı, Mısır'da – özellikle İskenderiye dolaylarında - çeşitli nedenlerle insanların çöle çekilerek münzevi bir hayatı tercih etmeleri ile başlamış ve insanda tam bir dönüşümü amaçlayan asketik bir yaşam formu sunmuştur. Bu amaca ulaşma noktasında aynı dönemde iki farklı ekol gelişmiştir. Antony'nin temsil ettiği ankoretik¹ yaşam tarzı çölde veya تنها bir mekanda münzevi-çileci bir yaşam tarzını getirirken Pachomius'un temsil ettiği kenobitik² yaşam tarzı ise diğer keşişlerle birlikte bir manastır çatısı altında ortak bir yaşam biçimini geliştirmiştir. Yaklaşık bir yüzyıl sonra özellikle toplu manastırcılığın Batı dünyasına yayılmaya başladığı görülmektedir.

Tezin konusu, ortaçağda Avrupa kültür ve uygarlığı üzerinde önemli etkisi olan Benediktin Tarikatının Katolik Kilisesindeki konumudur. Her manastırın özerkliğinin esas olduğu ve bu yönüyle merkezi tarikatlardan ayrılan bu monastik tarikat, adını VI. yüzyılda Roma dolaylarında yaşamış olan Nursialı³ Benedikt'ten almıştır. Benedikt öncesi dönemde dağınık bir görüntü arz eden manastırlar, onun yazdığı ılımlı ve tutarlı özelliğiyle dikkat çeken manastır nizamnamesinin –The Rule of Benedict- ileriki yüzyıllarda tüm manastırlara uygulanmasıyla birlikte düzenli bir görünüme kavuşmuştur. Ortaçağ boyunca Batı manastır geleneğine damgasını vurmuş olan bu eserin sağladığı ün nedeniyle Benedikt, “*Batı Manastırcılığının Babası*” olarak anılmıştır. Ayrıca 2005 yılında Papa olarak seçilen Joseph Ratzinger, “*Batı Manastırcılığının Kurucusu*” olarak nitelediği Benedikt'in adını alarak XVI. Benedikt adıyla görevini sürdürmüştür.

¹ İssız bir mekanda münzevi bir yaşam sürmek ve vücuda çile çektirmek suretiyle ruhun yüceltilmesini amaç edinen bu yaşam tarzı tezimizde “*ferdi manastırcılık*” şeklinde ifade edilecektir.

² Bir manastır binası içerisinde keşişlerin ortak bir nizamname ve başrahip adı verilen bir yöneticinin önderliğinde yürütülen bu yaşam tarzı tezimizde “*toplu manastırcılık*” şeklinde ifade edilecektir.

³ Roma'nın yüz yetmiş kilometre kadar kuzey doğusunda yer alan bir kasaba.

Benedikt'in önemini dile getiren bir diğer Papa olan VI. Paul'un da 24 Ekim 1964 tarihinde Benedikt'i "*Avrupa'nın Patronu*" olarak nitelediği görülmektedir.

Benedikt'i bu derece önemli yapan husus, kendi adıyla anılan manastırların ortaçağda ortaya koyduğu büyük başarıdır. Benediktin keşişlerinin Avrupa'da Hristiyanlığın yayılmasında büyük etkisi olmuştur. Avrupa genelinde yaygınlaşan Benediktin manastırları yerel halkın hristiyanlığı tanınmasında etkili olmuş ve keşişler önemli bir konuma gelmiştir.

Benediktinler, dini anlayışa sunduğu katkının yanı sıra eğitim konusunda da ciddi faaliyet yürütmüş, ortaçağ boyunca birer okul olarak faaliyet göstermişlerdir. Keşişler bir yandan çevrelerinde yaşayan insanların çocuklarına okuma yazma öğretirken diğer yandan da pek çok Roma metnini kopyalamak suretiyle bilimin koruyuculuğunu üstlenmişlerdir. Avrupa genelinde yüzlerce manastırın Cluny Başrahipliğinin liderliğinde bir araya geldiği X. asırda yaşanan merkezileşme, Benediktinler'in siyasi arenada da etkin hale gelmesinde etkili olmuştur. Bu dönemde tarikat Papalık içerisinde de güç kazanmış ve tarikat içinden bazı keşişler Papa olarak seçilmiştir.

Manastırlar aynı zamanda birer ekonomik merkez konumundadır. Benedikt, nizamnamesinde keşişlerin günün belirli saatlerinde çalışmaları gerektiğini dile getirmiştir. Bu kurala uygun olarak keşişler, tarım başta olmak üzere pek çok endüstri dalında faaliyetlere girişmişlerdir. Bu çabalardan elde edilen gelirin yanı sıra manastırlara sık sık yüklü bağışlar da yapılmış ve özellikle belli dönemlerde büyük ekonomik güç olarak kendini göstermiştir. Ayrıca Roma'nın uğradığı saldırılar nedeniyle şehir hayatının yok olması, manastırları ön plana çıkarmıştır. Bu anlamda manastırlar pek çok faaliyetin ifa edildiği merkezi bir konuma gelmişlerdir.

Benediktin keşişleri günümüzde faaliyetlerine dünyanın farklı bölgelerinde açmış oldukları manastırlar aracılığıyla devam etmektedirler. Misyonerlik faaliyetlerini, II.

Vatikan Konsili sonrası değişen konsept gereği diyalog ve inkültürasyon metotlarını kullanarak yapma gayretindedirler. Ayrıca açmış oldukları okul ve hastaneler vasıtasıyla da toplumda etkinlik kazanma çabasındadırlar.

Benediktinlerin oluşturmuş olduğu manastır düzeni, sonraki dönemlerde ortaya çıkan tarikatlara da örnek teşkil etmiştir. Ayrıca gerek Avrupa'nın hıristiyanlaşmasında gösterdikleri çaba gerekse de eğitim faaliyetlerini yürüten kurumlara dönüşmeleri nedeniyle Avrupa kimliğinin şekillenmesinde önemli paylarının olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla konunun araştırılması, ortaçağ Avrupasının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

2. Araştırmanın Metodu, Sınırlılıkları ve Varsayımları

Yaklaşık bin beş yüz yıllık tarihiyle uzun bir geçmişe sahip olan Benediktinleri her yönüyle incelemek, bu tezin sınırlarını aşmaktadır. Ancak tezde tarikatın oluşumu, tarihi gelişimi ve manastır programı ana hatlarıyla ortaya konmaya çalışılmıştır. Modern tarikatların sahip olduğu merkezietçi yapıya uzak olan Benediktinler'i her biri iç işlerinde özerk olan manastırlar bütünü ve keşişler topluluğu olarak nitelemek daha doğru olacaktır. Manastırlar Aziz Benedikt'in manastır nizamnamesini benimsedikçe bu manastırlarda bulunan keşişlerin tamamı "*Benediktinler*" olarak çağrılmaya başlanmıştır. Merkezietilikten uzak yapıları, araştırmamızı zorlaştıran önemli bir husus olmuştur. Tarikat olarak yapılanmanın daha geç tarihlerde gerçekleşmiş olması nedeniyle kronolojik sıraya uygun olması için tezimizde önce Aziz Benedikt ve nizamnamesi incelenmiş, ardından tarikatın tarihi gelişimi ana hatlarıyla ortaya konmuştur. Tezimiz açısından önemine binaen Benedikt'in nizamnamesinin tarafımızca yapılmış tecrmesi, tezimizin ekler bölümünde yer almıştır.

Araştırmamızda Dinler Tarihinin nitelendirici (tasvir edici) metodu kullanılmıştır. Konumuzla ilgili temel kaynaklardan elde edilen bilgiler çerçevesinde karşılaştırma metodundan yararlanılarak mukayeseler yapılmıştır.

Araştırmamızda;

- Aziz Benedikt'in, yazmış olduğu nizamname nedeniyle Avrupa'nın şekillenmesinde önemli pay sahibi olduğu
- Benediktinler'in, Avrupa'nın hristiyanlaşmasında ciddi katkılarının bulunduğu
- Benediktinler'in, Katolik Kilisesinin en büyük destekçilerinden biri olarak tarihi süreçte özellikle bazı dönemlerde Papalık nezdinde büyük bir güce ulaştıkları
- Benediktin manastırlarının ortaçağda tarım başta olmak üzere bazı endüstri dallarında önemli gelişme gösterdikleri ve
- Benediktinler'in günümüzde de tarihi misyonlarından ödün vermeden değişime de ayak uydurarak varlıklarını sürdürmekte oldukları dikkate alınmıştır.

3. Araştırmanın Kaynakları

Araştırmamızı yaparken gerekli taramalar yapılarak Türkçe ve İngilizce en temel kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Türkiye'de daha önce bazı araştırmacılar tarafından Hristiyan tarikatlarını konu alan bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Özellikle Ali İsrâ Güngör, *Cizvitler ve Katolik Kilisesindeki Yeri* başlıklı doktora teziyle bu çalışmalara öncülük etmiştir. Cengiz Batuk tarafından telif edilen *Assisili Francis ve Hristiyan Mistisizmi* adlı eser ile Salihe Esen tarafından yazılan *Dominikenler ve Katolik Kilisesindeki Yeri* başlıklı doktora tezi, Hristiyan tarikatlarının anlaşılması noktasında ülkemizde yapılmış önemli çalışmalardır. Bu tez çalışmasına başladığımız dönemde

ülkemizde doğrudan Aziz Benedikt'i veya Benediktinleri konu edinen bilimsel bir çalışma yoktu. Yasin Güzeldal tarafından 2020 yılında tamamlanan *Batı Manastır Geleneğinde Aziz Benedikt ve Manastır Hayatına Dair Görüşleri* başlıklı doktora tezinin ana konusunu Benedikt ve nizamnamesi oluşturmaktadır. Bu çalışmadan farklı olarak bizim tezimizde Benediktinlerin tarihi gelişiminin yanı sıra bu tarikatın Hristiyan tarihindeki önemi ve Katolik Kilisesindeki yeri ortaya konmuştur.

Benedikt'in hayatı ile ilgili tek kaynak Papa Gregory'nin yazmış olduğu *Diyaloglar* adlı eserin ikinci cildidir. Bu eserin yorumu mahiyetinde yazılan birçok eser bulunmaktadır. Tezimizin ilgili bölümü incelenirken bu yorumlardan Adalbert de Vogue'nin *The Life of Saint Benedict* (1993) ile Terrence Kardong'un *The Life of St. Benedict by Gregory the Great* (1952) eserleri dikkate alınmıştır. Ne var ki Papa Gregory'nin bu eserinde Benedikt'ten sürekli mucizeler gösteren olağanüstü bir kişilik olarak bahsetmesi, konuyla ilgili objektif bilgi edinmemizi engellemiştir.

Benedikt öncesi Hristiyan asketiklerinin incelenmesi esnasında faydalandığımız kaynaklar şunlardır: James E. Goehring'in *Ascetics, Society, and the Desert-Studies in Early Egyptian Monasticism* (1999), Mariliyn Dunn'un *The Emergence of Monasticism: From the Desert Fathers to Middle Ages* (2000), Bilal Baş'ın, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ'da Mısır Manastırları* (2015), William Harmless'in *Desert Christians: An Introduction to the Literature of Early Monasticism* (2004), David Knowles'in *Christian Monasticism* (1969), Clifford H. Lawrence'in *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages* (1989), Isaak Gregory Smith'in *Christian Monasticism from the Fourth to the Ninth Centuries of the Christian Era* (1892).

Benedikt öncesi manastır nizamnameleri ile Benedikt'in nizamnamesinin incelendiği pek çok eser bulunmaktadır. Tezimizi oluştururken bu konuda faydalandığımız eserler şunlardır: Michael Casey ve David Tomlins'in *Introducing Benedict's Rule: A Program of Formation* (2006), Adalbert De Vogue'nin *The Rule of*

Saint Benedict –A Doctrinal and Spiritual Commentary (1999), C. V. Franklin, I. Havener ve J. A. Francis'in *Early Monastic Rules- The Rules of the Fathers and the Regula Orientalis* (1981), Georg Holzherr'in *Introduction To The Rule of Saint Benedict* (2010), Terrence Kardong'un *Pillars of Community: Four Rules of Pre-Benedictine Monastic Life* (2010), Terrence Kardong'un *Benedict's Rule: A translation and commentary* (1996).

Benediktinlerin tarihi gelişimi ve tarikatla ilgili bazı temel konuların incelenmesinde faydalandığımız ansiklopedi ve yayınlar da şunlardır: *The New Catholic Encyclopedia*, *American Benedictine Review*, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, *Encyclopedia of Monasticism*. Ayrıca tezimizde bazı konularda çeşitli websitelerinden de faydalanılmıştır.

I. BÖLÜM

HIRİSTİYAN ASKETİZMİNİN DOĞUŞU VE YAYILMASI

Tarih boyunca ortaya çıkan inanç sistemleri, insanın ruh ve bedenden oluşan bir varlık olması gerçeğinden hareketle fertlerin manevi hayatı ile toplumun düzenini sağlamayı amaçlayan bir takım kurallar koymuşlardır. Bu kurallar, inananlar için bir takım sınırlamalar getirmesine rağmen onlar için meşru bir özgürlük alanı da belirlemiştir. Evrensel bir din olan Hıristiyanlık da yapılmaması gereken kuralları belirlemenin yanında kişinin evlenmesi, çocuk sahibi olması, dünyanın meşru zevklerini tatması ve çalışıp para kazanması gibi hususları da teşvik etmiştir. Hıristiyanlığın ortaya çıkışından kısa bir süre sonra bazı kesimlerce doğu bölgelerinde başlatılan asketik yaşam tarzı zamanla tüm Avrupa'ya yayılmıştır.

1. HIRİSTİYAN ASKETİZMİNİN MAHİYETİ VE KÖKENİ

Asketik-monastik yaşam tarzının anlamı ve kökeni hususu birçok araştırmacıyı meşgul etmiştir. Protestanlar başta olmak üzere bazı kesimler bu yaşam tarzını Hıristiyanlık dışı bir unsur sayarken diğer bir kesim ise aksine Hıristiyan asketiklerinin, İsa ve havarilerin yaşam tarzını taklit etmek suretiyle böyle bir yola girdiklerini iddia etmiştir.

1.1. Hıristiyan Asketizminin Mahiyeti

Bazı dinlerde, insanlardan uzak bir şekilde kendini manevi faaliyetlere adayan ve bazı meşru faaliyetlerden bile uzak duran kesimler var olmuştur. Hıristiyanlık tarihinde de ilk asırdan itibaren bazı insanlar, Tanrı sevgisine erişme amacını güderek kendilerini meşru olan dünyevi zevklerden mahrum bırakmışlardır. İlk kaynaklarda bu kişileri ifade etmek için Grekçe kökenli *ascetic* (çileci) ve *monk* (yalnız) kelimeleri kullanılmıştır. Türkçede ise bu kişileri ifade etmek için Farsça kökenli *keşiş* kelimesi kullanılmaktadır.

Yaşam tarzı açısından keşişlik iki sınıfa ayrılmaktadır. Birincisi; tek başına çöle, ormana ya da dağa çekilerek kimseyle iletişim kurmadan, bedene yer yer çile çektirerek tefekkürle meşgul olma (ferdi manastırcılık); ikincisi ise manastırlarda bir nizamnameye bağlı olarak diğer keşişlerle birlikte ortak bir yaşam sürme biçimidir (toplu manastırcılık).⁴ IV. asırdan itibaren ferdi manastırcılığın, yerini büyük oranda toplu manastırcılığa bırakmasıyla beraber asketik kelimesinin yerini de gözle görülür bir şekilde monk kelimesi almıştır.⁵

Ruhban sınıfından farklı olarak keşişlerin kilisede herhangi bir resmi görevleri yoktur. Ama yine de toplumda bazı basit sosyal ve eğitsel görevleri yerine getirirler. Bu kişiler, bekarlık, yoksulluk ve oruç konularında olduğu kadar ibadet, tefekkür ve Kutsal Kitap okuma konularında da diğer insanlara göre kendilerini daha fazla adanmışlardır.⁶

Hristiyan asketizmi, ruh-beden düalizminin bulunduğu bir teolojiye dayanmaktadır. Buna göre beden, ruhun yüce gayelere ulaşmasındaki en büyük engeldir. Bu nedenle cinsellik başta olmak üzere yeme, içme, uyku, mülk edinme ve sosyal statü sahibi olma gibi unsurlar bedeni güçlendiren ve ruhu körelten faaliyetler olarak görülmüştür. Özellikle cinsellik, tüm kötülüklerin birleştiği bir unsur olarak görülmüş, pek çok keşişin sınıandığı en zor konu olarak dikkat çekmiştir.⁷ Bedeni kontrol altına alıp disipline etme çabası, *asketizm* tabiri ile ifade edilmiştir.

Hristiyan asketizminin tatbik edildiği yerler olan manastırlar, dördüncü asırdan itibaren Hristiyan dünyanın en önemli kurumlarından biri haline gelmiştir. Bu yüzden birbirinin yerine de kullanılabilen *monastisizm*, *manastırcılık* ve *monastik yaşam* gibi kavramlar, aynı zamanda asketik yaşam biçimini de ifade etmektedir. “*Tanrı ile ve*

⁴ Şinasi Gündüz, “Keşiş”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.25, Ankara, 2002, s. 322.

⁵ Georg Holzherr, “Introduction To The Rule of Saint Benedict”, *American Benedictine Review*, V.61, S.1, 2010, s. 32.

⁶ Holzherr, “Introduction To The Rule of Saint Benedict”, s. 32-33.

⁷ Bilal Baş, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ’da Mısır Manastırları*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2015, s. 13-14.

Tanrı'ya doğru yaşamak” olarak tanımlanan bu yaşam biçimine ancak kendini unutmak, maddi dünyadan mümkün olduğunca uzaklaşmak ve Tanrı'yı çokça sevmek suretiyle erişilebileceği ifade edilmiştir.⁸ Monastik yaşam biçimine erişmek için dünyadan uzaklaşmanın yanı sıra ibadete adanmış bir yaşam için istekli olmak da gerekmektedir.⁹

Hristiyan manastır geleneğinde öne çıkan başlıca asketik uygulamalar şunlardır¹⁰:

1. Evlenme, mülk edinme ve dünyevi sorumluluklar başta olmak üzere sosyal yaşamın pek çok gereklerinden feragat etme.
2. Asgari düzeye indirgenmiş yeme, içme ve uyku düzeni.
3. Vücudu pek çok ihtiyacından mahrum bırakma.
4. İbadet odaklı bir yaşam sürerek manevi bir hedef üzerinde yoğunlaşma.

Bütün bu gayretin esas hedefinde ise Tanrı ile birleşmek suretiyle bedenle ilgili ve sosyal anlamda tüm meşguliyetlerden sıyrılıp gerçek anlamda özgürlüğe ve huzura erişme ideali vardır.

Keşişlerin dünyadan el etek çekmiş hayatları, bütün toplum için de bir ideal haline gelmiştir. Yoksulluk, Tanrı tarafından takdir edilmiş olan bir durum olarak görülürken zenginlik peşinde koşmak ise tamah batağına saplanmak olarak görülmeye başlanmıştır. Bu yüzden toplumda zenginlerin, manastırların örneklik ettiği biçimde hayırseverlik yoluyla zenginliklerinden kurtulmalarının en uygun yol olduğu düşüncesi oluşmuştur.¹¹

⁸ Karl Rahner, *The Practice of Faith: A Handbook of Contemporary Spirituality*, ed.: Karl Lehmann and Albert Raffelt, New York, 1986, s. 236.

⁹ J. Leclercq, R. K. Seasoltz, “Benedictine Spirituality”, *New Catholic Encyclopedia*, V. 2, s. 264.

¹⁰ Samuel Rubenson, *Asceticism and Monasticism, I: Eastern, Cambridge History of Christianity: Constantine to c. 600*, V.2, ed.: Augustine Casiday and Frederic W. Norris, Cambridge, 2008, s. 639.

¹¹ Henri Pirenne, *Ortaçağ Avrupasının Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, çev. Uygur Kocabaşoğlu, İstanbul: İletişim Yayınları, Beşinci Baskı, 2012, s. 21-22.

Casey, genel olarak Hristiyan manastırcılığının özelde ise Benediktinler'in genel karakteristiğini şu şekilde ifade etmiştir:

*“Hareketlilik yerine durağanlık, kibir yerine tevazu, hurs yerine sabır, özgür irade yerine itaat, kendi başınalık yerine ortak düzen, kazanç yerine ücretsiz çalışmak, rahatlık yerine disiplin, zenginlik yerine yoksulluk, özgürce seks yerine iffet, aile hayatı yerine bekarlık, konuşma yerine sessizlik, israf yerine kanaat”.*¹²

Hristiyan manastırcılığının kökeni konusu, araştırmacıları oldukça meşgul eden bir husustur. Yeni Ahit ve Eski Ahit'in bazı ifadeleri ile Yahudi kökenli bazı grupların yaşam tarzı, manastır asketizminin birtakım uygulamalarını çağrıştırmaktadır. Ancak manastır asketizminin ruh-beden düalizmine dayanan teolojisi, Hristiyanlığın gelişim sürecinde karşılaştığı Greko-Romen kültürünü akla getirmektedir. Hristiyanlık ile felsefeyi uzlaştırma noktasında yoğun çaba sarfeden Origen (ö. 254), Platoncu ruh-beden düalizmine dayanan asketizm idealinin, Hristiyan geleneğine uygulanmasında en önemli halkalardan biridir.

1.2. Hristiyan Asketizminin Kökeni

Münzevi yaşam biçimi olarak ortaya çıkıp sonrasında manastırcılık diye ifade edeceğimiz büyük harekete dönüşen bu anlayışın kaynağı ve kökeni konusu her dönemde araştırmacıların ilgisini çekmiş ve üzerinde farklı teoriler geliştirilmiştir. Ne var ki konu tam olarak açıklığa kavuşturulmuş değildir. Bunda, konunun daha çok savunmacı reflekslerle ele alınmış olmasının, Katolik veya Protestan araştırmacıların genel olarak kendi görüşlerinin haklılığını ispatlama gayretine girişmiş olmalarının etkisi büyük olmuştur.¹³

¹² Michael Casey, *Strangers to the City: Reflections on the Beliefs and Values of the Rule of Saint Benedict*, Massachusetts: Paraclete Press, 2010, s. 178.

¹³ Bilal Baş, “Hristiyan Manastırcılığının Doğuşu”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 44, İstanbul, 2013, s. 189.

I. yüzyıldan itibaren Mısır'da, özellikle de İskenderiye bölgesinde pek çok insanın çöllere çekilip inziva hayatı yaşadığı bilinmektedir. II. ve III. yüzyıllarda ise bunun hız kazandığı ve adeta çöle akın edildiği görülmektedir. Bu yüzden Hristiyan manastırcılığının kökeni üzerine düşünmeden önce şu iki sorunun cevabı verilmelidir: Hristiyanlar arasında çöle çekilme hareketi neden bir anda bu kadar yaygınlaşmıştır ve bu asketik yaşam biçimi neden özellikle Mısır-İskenderiye merkezli olmuştur?

Hristiyanlık tarihinde asketik-monastik yaşam biçiminin ilk geliştiği bölge Mısır ve özellikle de İskenderiye-Alexandria- kenti olmuştur. MÖ 331 yılında Büyük İskender-Alexander of Great- tarafından kurulmuş ve kurucusunun adını almış olan bu şehir, zamanla Roma İmparatorluğunun en zengin ve entelektüel şehirlerinden biri haline gelmiştir.¹⁴ Kuruluşundan itibaren Helenist kültürle girdiği derin etkileşim, İskenderiye'yi adeta Mısır'dan çok Grek dünyasının bir merkezi haline getirmiştir. Öte yandan pek çok etnik gruba da ev sahipliği yapan bu şehir, tarih boyunca pek çok dini ve siyasi kargaşanın yaşandığı bir yer olmuştur.¹⁵

Kuruluşundan itibaren entelektüel çeşitliliğiyle dikkat çeken bu liman kenti, Büyük İskender'in ölümünün ardından büyük bir bilim merkezi haline gelmiştir. Matematikten astronomiye, tarihten felsefeye hatta Yahudi teolojisine varıncaya kadar pek çok bilim dalının geliştiği bu bölge, aynı zamanda gnostik-heterodoks teolojinin de merkezi olmuştur.¹⁶ Bu entelektüel canlılığın neticesi olarak İskenderiye, Hristiyanlık düşüncesi ile Helenistik felsefenin uzlaştırılmasında da önemli bir bölge olarak dikkat çekmiştir. Bu uzlaşının sağlanmasında en etkin bilginler; İskenderiye Okulunun da¹⁷

¹⁴ William Harmless, *Desert Christians: An Introduction to the Literature of Early Monasticism*, New York: Oxford University Press, 2004, s. 4-5.

¹⁵ Harmless, *Desert Christians: An Introduction to the Literature of Early Monasticism*, s. 6.

¹⁶ Samuel Rubenson, *Christian Asceticism and the Emergence of the Monastic Tradition*, ed.: Vincent L. Wimbush and Richard Valantasis, New York: Oxford University Press, 1998, s. 51-52.

¹⁷ Kaynaklarda "*Catechetical School of Alexandria*" adıyla bilinen bu okulun kurucusunun kim olduğu üzerinde bir netlik yoktur. Okulun ilk başkanı olarak, bir mühtedi filozof olan Pantaenus gösterilmiştir. Pek çok öğrencinin yetiştiği bu okul şöhretini özellikle Clement ve Origen ile kazanmıştır. İskenderiye'de mevcut bulunan Gnostik ve Yeni Eflatuncu fikirlerin de etkisiyle yoğun Kristoloji-İsa Bilim- yorumlarının

kurucu ve üstatları olan Pantaenus (ö. 200), Clement (ö. 215) ve özellikle de Origen (ö. 253)'dir. Ruh-beden zıtlığına dayanan asketizmin, Hristiyanlığın Helenist kültürle girdiği etkileşimin bir sonucu olarak ortaya çıktığı ve bu bilginler tarafından sistemleştirildiği dile getirilmiştir.¹⁸ Bu tespit, Hristiyan asketizminin neden özellikle bu bölgede ortaya çıkıp yaygınlaştığını da izah eder niteliktedir.

Roma İmparatorluğu'nda buğday üretiminin büyük bölümünün sağlandığı Mısır, entelektüel yönünün yanı sıra tarımsal üstünlüğüyle de dikkat çekmiştir. Ancak bölge insanı için bu gelir kaynağı, İmparatorluğun ekonomik dengesinin bozulmasıyla ortaya çıkan yeni vergi sistemi nedeniyle büyük bir külfete dönüşmüştür. Bazı araştırmacılar, ekonomik sıkıntı içerisinde olan pek çok insanın, kayıp insan statüsüne girmek ve bu suretle vergi ödemekten kurtulmak amacıyla toplumdaki uzaklaştığını ve çöllere çekildiğini iddia etmiştir. Bu tarz kişileri ifade etmek üzere kullanımda olduğu belirtilen *anchorites* –*ankoretikler*- teriminin, aynı zamanda ilk münzevilerin oluşturduğu asketik yaşam tarzını da ifade eden bir terim olması, bu iddiayı güçlendirmektedir.¹⁹

İlk üç asırda Roma İmparatorları'nın Hristiyanlara uyguladığı zulüm politikası nedeniyle pek çok kişinin çöllere ve ıssız yerlere saklandıkları bilinmektedir. Başlangıçta Hristiyanlığı Yahudiliğin bir mezhebi olarak gören Romalılar, ayrışmanın belirginleşmeye başlamasıyla birlikte Hristiyanlara yönelik sistematik bir zulme yönelmişlerdir.²⁰ İlk olarak 64 yılında İmparator Neron ile başlayan zulümler, 201 yılında Septimius Severus ve 250 yılında Decius ile sürdürülmüştür.²¹ Bu zulümlerin en

bolca yapıldığı bu okul, açtığı tartışma konuları nedeniyle Hristiyan inanç sisteminin oluşumunda önemli bir yer tutmaktadır (A. Roey, "Alexandria, School of", *New Catholic Encyclopedia*, V.1, s. 272-273).

¹⁸ C. H. Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, Second Edition, New York: Longman Group Ltd, 1989, s. 4-5.

¹⁹ Harmless, *Desert Christians: An Introduction to the Literature of Early Monasticism*, s. 7.

²⁰ Bu zulüm dönemleri şunlardır: Nero, Domitian, Trajan, Marcus Aurelius, Septimius Severus, Maximinus, Decius, Valerian, Aurelian ve Diocletian. Bunlardan özellikle İmparator Decius ve Diocletian'un uyguladığı eziyetlerin çok ciddi olduğu bilinmektedir. Philip Schaff, *History of Christian Church, V. II: Ante-Nicene Christianity. A.D. 100-325*, Fifth Edition, Oak Harbor, 1997, s. 26.

²¹ J. M. Roberts, *Avrupa Tarihi*, İstanbul: İnkılap Yayınları, 2010, s. 99.

acımasız ise 303 yılından itibaren Diocletian tarafından uygulanmıştır. Bundan kurtulmak isteyen pek çok Hristiyanın güvenli bölge arayışına girdiği, bunun için de ıssız bölgelere ve çöllere çekildiği sanılmaktadır. Hristiyan asketizminin ortaya çıkışında eziyetlerden kaçışın önemli payının olduğu, Jerome (ö. 420) başta olmak üzere bazı bilginler tarafından dile getirilmiştir.²²

Pek çok insanın bu eziyetler sonucu ölmesi, şehitlik imajının zihinlerde güçlü bir yer edinmesine de sebebiyet vermiştir. Diocletian dönemi, İskenderiye Kilisesi tarafından bir dönüm noktası olarak kabul edilmiş ve “*Şehitler Çağı*” olarak adlandırdıkları bu dönem takvimlerinde birinci yıl sayılmıştır. Şehitlik ile keşişlik arasında güçlü bir ilişki kurulmuş olup keşişler *şehitlerin varisi* ilan edilirken, manastırcılık ise “*her gün şehit olmak*” olarak tanımlanmıştır.²³

Milano Fermanı’nın 313 yılında ilanıyla birlikte Hristiyanlar dinlerini serbestçe yaşamaya başlamıştır. Zorlukların bitmiş olmasının, beraberinde dünyevileşmeyi getireceğinden ve bunun da kendilerindeki dini anlayışı zayıflatacağından korkan pek çok Hristiyanın, dini tam anlamıyla yaşama arzusu içinde hareket ettiği ve insanlardan uzak bir asketik yaşam biçimini tercih ettiği de iddia edilmiştir.²⁴

Bazı insanların, kilisenin dünyevileşmesine bir tepki hareketi olarak asketik yaşamı tercih ettiğine dair görüşler de ileri sürülmüş olsa da, ilk Hristiyan keşiş topluluklarının ortaya çıktığı dönemin, kilisenin resmi hüviyet kazandığı dönemlerden çok daha erken bir döneme rastlamış olması nedeniyle bu iddianın çok da gerçekçi olamayacağı ifade edilmiştir.²⁵ Anlaşıldığı üzere hristiyanlığın ilk asrından itibaren insanların özellikle Mısır dolaylarında çöle akın etmelerinin nedeni olarak coğrafi,

²² Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 1.

²³ Harmless, *Desert Christians: An Introduction to the Literature of Early Monasticism*, s. 14-15.

²⁴ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 2.

²⁵ Christoph Joest, “Once Again: On The Origin of Christian Monasticism. Recent Historical and Exegetical Insights and a New Proposal with an Ecumenical Perspective”, *American Benedictine Review*, V. 61, S. 2, 2010, s. 166.

ekonomik, politik ve eklesiastik pek çok olgu ve ihtimal üzerinde durulmuş olmasına rağmen konu henüz tam anlamıyla açıklığa kavuşturulmuş değildir.

İnsanların inziva hayatına yönelmesinde etkisi olabilecek olgu ve ihtimalleri bu şekilde ortaya koyduktan sonra Hristiyan asketizminin Hristiyanlığın tamamen içerisinden kaynaklanan bir yaşam biçimi mi yoksa çeşitli dış unsurların da bu yaşam biçimine katkı sunmuş olup olmadığı üzerinde durmak yerinde olacaktır.

1.2.1. Hristiyanlığın İlk Dönemlerinde Yahudi Asketizmi

Hristiyanlık, Yahudiliğin içinden doğmuş bir din olması hasebiyle pek çok temel unsuru Yahudilikten devşirmiştir. Hristiyan asketizminin en azından bazı unsurlarının Yahudilikten alınmış olması ihtimal dahilindedir.

Eski Ahit'te yer alan bazı ifadeler, bazı asketik unsurları çağrıştırmaktadır. Örneğin, Hezekiel'in peygamber olarak görevlendirilmesinden sonra yeme ve içme ile ilgili Tanrı'nın ona sunduğu direktifler, asketik yaşamın önemli bir parçası olan riyazet uygulamalarını akla getirmektedir.²⁶ Ayrıca Eski Ahit'te de bahsedilen Naziriler²⁷ ile Rekabiler²⁸ olarak adlandırılan cemaatler de Yahudi tarihinde asketik yönü ağır basan gruplar arasında zikredilmiştir. Bu cemaatlerin benzer bir şekilde; saçlarını hiç kesmeme, sade giyinme, çölde yaşama ve şarap başta olmak üzere her tür mayalanmış içeceği kendilerine yasak kılma gibi bir takım uygulamaları, bazı araştırmacıları bu düşünceye sevk etmiştir.²⁹

²⁶ Hezekiel 4/4-15.

²⁷ Sayılar 6/1-21. Bazı hususlarda kendilerini kısıtlayıcı yeminleriyle tanınan bir gruptur. Eski Ahit'in pek çok bölümünde bu yemin anlayışının uzantıları görülmektedir. (A. L. Barbieri, "Nazirites", *The New Catholic Encyclopedia*, V.10, Second Edition, USA, 2003, s. 217-218).

²⁸ Yeremya 35/1-19. Ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı ile ilgili kesin bilgi bulunmayan bu topluluğun, özellikle II. Mabet döneminde toplumdan uzak şekilde asketik yaşam biçimini benimsediği sanılmaktadır. (Samuel Abramsky, "Rechabites", *Encyclopedia Judaica*, Second Edition, V.2, USA: Thomson Gale, 2007, s. 143-144).

²⁹ Barbieri, "Nazirites", s. 217-218; Kürşat Demirci, "Züht", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 44, Ankara, 2002, s. 533-535.

Söz konusu her iki grubun da II. Mabet döneminde yaşadığı sanılmaktadır. Bu da Yahudi tarihinde özellikle bu dönemde ortaya çıkan birtakım dini problemler nedeniyle bazı Yahudilerin asketik yaşam tarzını benimsemiş olabileceğini akla getirmektedir.³⁰

Süleyman Mabedi'nin MS. 70 yılında Roma ordusu tarafından yıkılmasından sonra Yuhanna ben Zekkai liderliğinde bir grup Yahudi alimi tarafından başlatılan reformun neticesinde *Rabbani Yahudilik* adı verilen bir dini hareket ortaya çıkmıştır. Bu hareketin şekillendirdiği bazı eserler, oruç başta olmak üzere bazı asketik uygulamalar içermiştir. Sürekli bir cinsel perhiz kabul görmemiş olsa da Tevrat üzerine çalışmaya yoğunlaşmak amacıyla hanımının izni dahilinde bir süreliğine cinsellikten uzak durulabileceği belirtilmiştir.³¹

Yahudi geleneğinin bütününe bakıldığında asketik yaşamın büyük bir yer işgal etmediği görülmektedir. Yahudiliğin, ruh beden ayrılığını benimseyen bir din olmadığı için Helen asketizminin benimsediği tarzda bir asketizmi benimsemesinin mümkün olmadığı Yahudi araştırmacılar tarafından dile getirilmiştir.³²

Hristiyanlığın ortaya çıkmasından hemen önce yaşadıkları düşünülen iki Yahudi grup asketik yaşam biçimleriyle dikkat çekmiştir. Münzevi ve kısıtlayıcı yaşam biçimleri nedeniyle bazı araştırmacılar bu grupların Hristiyan asketizminin oluşumuna katkı sunmuş olabileceğini dile getirmiştir. Bunlar Esseniler ile Therapeutae topluluklarıdır.³³ Esseniler, dış etkilere kapalı ve Aramicenin konuşulduğu muhafazakar Filistin Yahudileri arasında ortaya çıkmasına karşın Therapeutae topluluğu, Grek kültürüne açık hale gelmiş olan İskenderiye'de yaşayan Yahudiler arasında ortaya çıkmıştır.³⁴

³⁰ Pinchas Hacohen Peli, "Asceticism", *Encyclopedia Judaica*, Second Edition, V.2, USA: Thomson Gale, 2007, s. 545-546.

³¹ Baş, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ'da Mısır Manastırları*, s. 31-32.

³² Peli, "Asceticism", s. 545-546.

³³ Vincent Desprez, "Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapeuts", *American Benedictine Review*, V.41, S.3, 1990, s. 292.

³⁴ Desprez, *Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapeuts*, s. 292.

1.2.1.1. Esseniler

MÖ. II. yüzyıl ile MS. I. yüzyıl arası dönemde Filistin’de Ölü Deniz yakınlarında yaşadıkları sanılan Esseniler’in münzevi yaşam tarzını benimseyen bir Yahudi mezhebi olduğu bilinmektedir. Esseniler ile ilgili bilgi veren ilk kaynaklar oldukça sınırlı olup bunlar tarihçiler Philo (ö. 50), Flavius Josephus (ö. 100) ve Pliny (ö. 79)’nin yazılarından ibarettir.³⁵

Yakın geçmişte keşfedilen *Ölü Deniz Yazmaları*, bilim tarihinde heyecan yaratmıştır. Binlerce el yazmasından oluşan ve henüz tamamıyla yayımlanmamış olan bu yazmaların münzevi karakterli bir Yahudi tarikatı tarafından yazılıp saklandığı kabul edilmiştir. Son dönemlerde, yazmaların bulunduğu coğrafyadan dolayı adına *Kumran Topluluğu* denen bu grubun da Esseniler olduğu üzerinde genel bir kanaat oluşmuştur.³⁶ Zira her iki topluluğun yaşadığı coğrafya ve zaman diliminin birbiriyle örtüşmesi yanında; yazılarda ortaya konan topluluk ile Esseniler’in yaşam tarzındaki benzerlik pek çok araştırmacıyı bu kanaate sevk etmiştir.³⁷

Etkin oldukları dönemde sayılarının dört bin civarında olduğu belirtilen Esseniler’in tarih sahnesine çıkışları ile ilgili MÖ. II. yüzyılın ortalarında gelişen iki olay özellikle önem taşımaktadır. Bunlardan biri, Seleucid İmparatoru IV. Antiochus’un (MÖ 175-164), Yahudileri Helenleştirme gayretine tepki olarak ortaya çıkan Makabi İsyanları çerçevesinde Yahudilere yönelik ciddi eziyetlere girişmesi; diğeri ise yine aynı dönemlerde Yahudiler arasında ortaya çıkan huzursuzluk ve ayrışmadır. Hem gerçek Yahudiliği yaşama arzusu hem de zulümden kurtulma güdüsünün, Esseniler’i zamanla toplumdan ayırdığı ve Musa’nın ideal yaşantısının özlemiyle onları ıssız bölgelerde

³⁵ Desprez, *Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapeuts*, s. 295.

³⁶ Desprez, *Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapeuts*, s. 294.

³⁷ Bu kanaat o kadar çok genel kabul görmüştür ki pek çok araştırmacı Kumran topluluğundan bahsederken Esseniler ifadesini kullanmaktan çekinmemiştir. Bu tezde de bu genel kanaate uyulacaktır. (Bkz. Halil Temiztürk, *Ölüdeniz El Yazmaları ve Yahudi Literatüründeki Yeri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012, s. 58-59).

münzevi yaşama ittiği sanılmaktadır.³⁸ Ölüdeniz Yazmalarını da bu zaman zarfında oluşturdıkları ve Kumran Vadisindeki mağaralarda özenle korudukları düşünülmektedir.³⁹

Esseniler'in, MS. 66 yılında ortaya çıkan Yahudi ayaklanmasına katıldığı, başarısızlığın neticesinde ise Romalılar tarafından ortadan kaldırıldığı sanılmaktadır. Ölüdeniz yazmalarını ise büyük ihtimalle MS. 68 yılında Roma ordusunun cemaatin merkezini yok etmeden hemen önce Kumran Vadisindeki mağaralara büyük küpler içinde sakladıkları tahmin edilmektedir.⁴⁰

Bu koleksiyon içerisinde yer alan *Rule of Community* olarak çevrilen bir elyazma, manastırcılık bağlamında önemli bir belge olarak göze çarpmaktadır. MÖ 100-75 yılları arasında yazıldığı sanılan bu toplum nizamnamesinin Hristiyan manastır nizamnameleriyle pek çok paralellik taşıdığı iddia edilmiştir.⁴¹

Bu nizamnamede Esseniler'in, verilen bir söz çerçevesinde ortak bir yasa ve ortak bir yaşam benimsedikleri görülmektedir. Ortak mülkiyet anlayışının görüldüğü toplum, sır tutma ve itaat anlayışına dayanan sınıfsal bir yönetim tarzını da bünyesinde barındırmıştır. Toplumun farklı ünvanlarla anılan lider kadrosu bulunmaktadır. “*Bilgeliğin Baş Eğitmeni*” adı verilen bir şahsın adayların topluma kabul edilmesinde son sözü söylediği, “*Başkan*” ünvanını taşıyan kişilerin resmi bir takım işleri gördükleri, “*Danışman*” ünvanını taşıyan şahsın ise toplantılarda üyeler ile konuşmalar yaptığı anlaşılmaktadır.⁴²

Kişinin cemaate kabul edilmesi için geçmesi gereken bazı aşamalar vardır. Yaklaşık iki yıl süren ve üç aşamadan oluşan bu deneme dönemi topluma kabul veya ret

³⁸ R. E. Brown, “Essenes”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.5, Second Edition, USA, 2003, s. 369.

³⁹ Desprez, *Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapeuts*, s. 297.

⁴⁰ Desprez, *Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapeuts*, s. 297.

⁴¹ Desprez, *Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapeuts*, s. 298.

⁴² Desprez, *Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapeuts*, s. 302.

ile sonuçlanmaktadır. Ayrıca cemaate kabul edildikten sonra bazı suçların işlenmesi nedeniyle ağır cezaların verildiği anlaşılmaktadır. Bazı suçlar nedeniyle kişiye günlük ekmeği verilmezken daha ağır suçlar, toplu ibadetlerden geçici olarak uzaklaştırma veya cemaatten tamamen kovulup çok kötü bir duruma düşmekle sonuçlanabilmektedir.⁴³

Esseniler, prensip olarak bekarlıktan yanadırlar. Ancak cemaat içerisinde az da olsa oluşturulan evliliklerde ise esas amaç çoğalmaktır. Zaman zaman cemaate dışarıdan bazı çocukları katıp onları bir Esseni olarak yetiştirdikleri de ifade edilmiştir.⁴⁴ Ayrıca bu grubun vücudu yoran çalışmalara önem verdiği, parayı küçümsediği, hasta ve yaşlılar ile özellikle ilgilendiği ve konukseverliği ile de dikkat çektiği vurgulanmıştır.⁴⁵

Tarihin son günlerinin yaşandığına inanan bu topluluk, bu yaşam biçimini de bu inanç çerçevesinde benimsemiştir. Kıyamet günü gelmeden önce ruhlarını arındırma amacı taşıdıkları, bunun için de inziva hayatına yöneldikleri anlaşılmaktadır. İç çekişmelerle bozulmaya uğramış Yahudi toplumunu, olması gereken ideal haline dönüştürme gibi bir amaçla hareket etmişlerdir. Hristiyan asketizminde var olan ruh-beden ayırımına dayanan Helenistik kaynaklı bir teoloji, Esseniler’de yoktur.⁴⁶

Esseniler ile ilk Hristiyan asketiklerin doğrudan iletişim kurmuş olma ihtimali, yaşadıkları zaman dilimi düşünüldüğünde mümkün gözükmemektedir. Ancak bu kişilerin, Philo ve Josephus’un Essenilerle ilgili verdiği bilgilerden haberdar olmaları olasıdır.

1.2.1.2. Therapeutae Topluluğu

MÖ. I. yüzyılın sonlarına doğru Mısır Helenistik hareketinin etkisi altında ortaya çıktığı ve geliştiği düşünülen Therapeutae topluluğu asketik karakteriyle dikkat çekmiştir.

⁴³ Desprez, *Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapeuts*, s. 303.

⁴⁴ Brown, “*Essenes*”, s. 369.

⁴⁵ Brown, “*Essenes*”, s. 369.

⁴⁶ Baş, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ’da Mısır Manastırları*, s. 30-31.

Tanrı'yı arama gayesiyle bekar, gösteriştan uzak ve yoksul bir şekilde yaşayan topluluğun, çok katı ve çileci bir yaşam tarzını benimsediğı ifade edilmiş ve bu yüzden topluluk, “ruhlari için yaşayanlar” olarak nitelenmiştir. Therapeutae kelimesinin, “dikkatli olmak” ve “hizmet etmek” anlamlarına geldiğı ifade edilerek bu topluluğun kendilerini tamamıyla Tanrı'ya adayan kimseler olarak gördükleri ifade edilmiştir.⁴⁷

Bu topluluk ile ilgili tek kaynak Philo'nun *Contemplative Life* adlı eseridir. Bu eserinde Therapeutae'yi bir tefekkür cemaati olarak niteleyen Philo, topluluğun duaya ve Kitabı Mukaddes'in alegorik -batını- yorumuna büyük önem verdiğini belirtmiştir. Ayrıca o, şehirden uzak bölgelerde basit evlerde toplu bir şekilde yaşayan topluluğun altı gününü oruç ve tefekkürle geçirdiğini, yedinci gün ise toplu yemek ve vaaz için toplandıklarını belirtmiş, elli günde bir düzenledikleri festivalde gece boyu dini müzik eşliğinde dans ettiklerini ifade etmiştir.⁴⁸ Haftalık olarak yemek ve vaaz için toplanma geleneğinin, Nitria ve Scetis çöllerinde koloniler halinde yaşayan ilk hıristiyan keşişlerinin de uyguladığı geleneğe benzerliğine dikkat çekilmiştir.⁴⁹ Ayrıca bu topluluğun mensuplarının haz verecek tüm yiyecek ve içeceklerden kaçındıkları, sade giyecekler tercih ettikleri, geçimlerini de kendi el emekleriyle temin ettikleri belirtilmiştir. Cemaatte ibadet ve Kutsal Kitap üzerine yoğunlaşma da büyük önem taşımaktadır.⁵⁰

Philo'nun bu kitabı yazma amacının dönemin filozoflarına, Yahudi geleneğini gerçek felsefe olarak sunma çabası olduğı ifade edilmiştir. Bu nedenle cemaatten bahsederken yaşadığı dönemin de ruhuna uygun olarak Greko-Romen kavramları sıkça kullanmıştır. Kıyaslamalar yapmak suretiyle bu topluluğun yaşam tarzının felsefi ideallere çok uygun olduğunu, hatta filozoflardan bile üstün bir konumda olduklarını

⁴⁷ J. M. Dougherty, “Therapeutae”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.13, USA, 2003, s. 937.

⁴⁸ Dougherty, “Therapeutae”, s. 937.

⁴⁹ Desprez, *Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapists*, s. 309.

⁵⁰ Dougherty, “Therapeutae”, s. 937.

ifade etmiştir. Bu nedenle Philo'nun, tarihsel bir gerçeklikten çok ideal bir toplum vizyonunu anlatmış olabileceği iddia edilmiştir.⁵¹ Ayrıca başka hiçbir kaynakta bahsedilmemesi nedeniyle bu cemaatin gerçekte hiç yaşamadığı da iddia edilmiştir.⁵²

Kilise tarihçisi Eusebius (ö. 339), kendi zamanında asketik yaşam süren Hristiyanların bu gruba dayandığını yazmıştır. Onun bu düşüncesi, Therapeutae'nin Hristiyan manastırcılığının öncüsü olduğu şeklinde bir kanaatin oluşmasına neden olmuştur. Onun bu kanaate varmasındaki temel neden, kendi döneminde yaşayan asketiklerin düşüncelerinin, tıpkı bu cemaatte olduğu gibi felsefi terimler ile ifade edilmesidir.⁵³ Therapeutae topluluğunun, ilk hristiyan keşişlerinin ortaya çıktığı dönemin çok öncesinde ortadan kayboldukları gerçeği dikkate alındığında Hristiyan manastırcılığını doğrudan etkilediklerini iddia etmek güçtür.⁵⁴

1.2.2. Yeni Ahit'te Asketizm

Geleneksel anlayışa göre Hristiyan asketizmi, bazı dindarların İnciller'de yer alan birtakım ifadeleri uygulamaya çalışması ve bunu yaparken de İsa ile havarilerinin yaşam biçimlerini taklit etmesi sonucu ortaya çıkmıştır.⁵⁵ *Keşişlerin piri* ve *manastırcılığın kurucusu* gibi ünvanlarla anılan Antony (ö. 356)'nin, okuma yazma bile bilmediği, bir vaaz esnasında işittiği bazı Kutsal Kitap sözlerinden⁵⁶ etkilenmek suretiyle asketik yaşam biçimini benimsediği ve tüm malını dağıtıp çöllere çekilerek ferdi manastırcılığı başlattığı ifade edilmiştir.⁵⁷ Belli bir manastır yapılanmasına ve kurallara

⁵¹ Baş, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ'da Mısır Manastırları*, s. 25.

⁵² Desprez, *Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapeuts*, s. 307.

⁵³ Baş, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ'da Mısır Manastırları*, s. 26.

⁵⁴ Hannay, *The Spirit and Origin of Christian Monasticism*, London: Methuen and CO., 1903, s. 267.

⁵⁵ Owen Chadwick, *Western Asceticism*, The Library of Christian Classics, V. 12, London: SCM Press, 1958, s. 13.

⁵⁶ İsa, kendisine gelen ve ebedi bir hayata kavuşmak için ne yapması gerektiğini soran bir kişiye şöyle yanıt verir: *Öldürmeyeceksin, zina etmeyeceksin, çalmayacaksın, yalancı şahitlik etmeyeceksin, babana ve anana hürmet edeceksin ve komşunu kendin gibi seveceksin*. Bu cevabın ardından bu hükümlerin dışında ne yapması gerektiğini soran adama ise bu kez şöyle cevap verir: *Eğer mükemmel olmak istiyorsan git neyin varsa sat. Parayı fakirlere dağıt ve benim peşimden yürü* (Matta 19/16-22).

⁵⁷ Baş, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ'da Mısır Manastırları*, s. 18.

dayanmayan bu yaşam biçimi Pachomius tarafından farklı bir boyuta taşınmış ve cemaat halinde yaşanan manastırcılık -kenobitik- onun tarafından oluşturulmuştur. Antony'de olduğu gibi Pachomius'un da keşiş olmaya karar vermesinde bir takım ilahi yönlendirmelerin etkili olduğu anlatılmıştır.⁵⁸ Mısır'da başlayan bu yaşam tarzı Goehring'in ifadesiyle “*big bang*” şeklinde Suriye, Filistin, Anadolu ve İstanbul'a; sonrasında ise tüm Avrupa'ya yayılmıştır.⁵⁹

İnciller'de ve Pavlus'un mektuplarında, manastırcılıkta var olan birçok düşünce ve uygulamaya rastlamak mümkündür. İsa, kendisini takip eden kişilere paradan ve dünya malından vazgeçmelerini tavsiye etmiştir. “*Eğer mükemmel olmak istiyorsan git neyin varsa sat. Parayı fakirlere dağıt ve benim peşimden yürü*”⁶⁰ ifadesi Antony'e ve diğer birçok keşişe ilham kaynağı olmuştur. Lüks içinde yaşayan zengin bir adamla onun kapısında artıklarıyla beslenen Lazar adlı adamın hikayesi ise zenginlerin öldükten sonraki hayatlarının azapla dolu olduğunu anlatmaktadır.⁶¹ Zenginlerin ebedi kurtuluşa ermelerinin *devenin iğne deliğinden geçmesinden* daha zor olduğu da ayrıca belirtilmiştir.⁶²

İsa'nın bu tavsiyeleri dünyayı kötü görmekten daha çok, yakında gelmesini beklediği kıyametten dolayıdır. Doğal olarak böyle bir zamanda mal mülk peşinde koşmak da anlamsızdır. Zira zenginliğin eleştirildiği ifadeler karşılık açları doyurma, yolculara ve yabancılara bakma gibi ekonomik imkana dayanan faaliyetlerin de övüldüğü görülmektedir.⁶³

⁵⁸ Baş, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ'da Mısır Manastırları*, s. 18.

⁵⁹ James E. Goehring, *Ascetics, Society, and the Desert-Studies in Early Egyptian Monasticism*, Harrisburg: Trinity Press, 1999, s. 13.

⁶⁰ Matta 19/21.

⁶¹ Luka 16/19-31.

⁶² Markos 10/25.

⁶³ Matta 25/31-46.

Mvcut kaynaklara göre İsa ve Pavlus evlenmemiştir. Her ikisinin de bekarlığın evli olmaktan dinen daha üstün olduğunu belirten ifadeleri vardır.⁶⁴ Ancak bekar kalmak, zorunlu olmayan bir uygulamadır. İsa bunu sadece “*Tanrı’nın güç verdiği kişilerin*” yapmasını ifade etmiş, Pavlus ise fuhuşa düşmektense evlenmeyi tavsiye etmiştir. Meryem’den alınan ilhamla bakirelik, II. asırdan itibaren pek çok Hıristiyan kadının benimsediği bir ideal olmuştur. Kilisenin de benimsediği bu ideal, vücudu ve maddi dünyayı kötü gören bir anlayıştan değil, Tanrı’ya daha iyi ibadet edebilmek için ailevi sorumlulukların getireceği yükten kurtulma gibi bir düşünceden kaynaklanmıştır.⁶⁵

İsa İnciller’de bir ikamet yeri ve malı mülkü olmayan, sürekli gezen bir peygamber olarak tasvir edilmektedir. Havarilerini de kendisi gibi gezici birer vaiz yapmış ve onlara bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Özellikle “*Kuşağınıza altın, gümüş ya da bakır para koymayın. Yolculuk için yanınıza torba, yedek gömlek, çarık veya değnek almayın*”⁶⁶ ve “*Gökyüzündeki kuşlara bakın. Ne eker, ne biçer, ne de yiyecek biriktirirler. Semavi Babanız onları doyurur*”⁶⁷ ifadeleri, Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde züht hayatını benimseyen kimselerin referans aldığı ifadeler olmuştur.

İsa İnciller’de nasıl dua edileceğini⁶⁸ ve nasıl oruç tutulacağını⁶⁹ da tarif etmiştir. Bunları yaparken özellikle gösteriştan uzak ve samimi bir tavır takınılması gerektiğini belirtmiştir. Bu ifadelerin de daha sonraki Hıristiyan asketik uygulamalarına ilham kaynağı olduğu sanılmaktadır.⁷⁰ Asketik yaşam biçimine İncillerden temel bulma

⁶⁴ Matta 19/10-12, 1. Korintoslular 7/7-9.

⁶⁵ Asife Ünal, “Hıristiyanlıkta Evlilik Anlayışı ve Evlenme Törenleri”, *Dinlerde Nikah: Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı*, İzmir, 2012, s. 279-307.

⁶⁶ Matta 10/9-10.

⁶⁷ Matta 6/26.

⁶⁸ Matta 6/5-15.

⁶⁹ Matta 6/16-18.

⁷⁰ Baş, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ’da Mısır Manastırları*, s. 39.

çabasına girişen John Cassian'ın ferdi manastırcılığı Vaftizci Yahya'ya; toplu manastırcılığı ise havarilere dayandırdığı belirtilmiştir.⁷¹

Ancak dördüncü asırda ortaya çıkan manastırcılık hareketi ruh-beden düalizmine dayanan bir teoloji içermesine rağmen gerek Yahudi asketizminde gerekse de Yeni Ahit'te bedenden nefret etme veya dünya hayatını tamamen olumsuz görme anlayışı yoktur. Hristiyan asketizminin ortaya çıkışında farklı dini ve felsefi anlayışların etkili olduğu açıktır. Özellikle bazı Protestan araştırmacılar Hristiyan manastırcılığının tamamen dış unsurlardan kaynaklanan bir sızma olduğunu dile getirmiş ve bunu bir tür sapkınlık olarak nitelemiştir.⁷² Hannay'a göre, Hristiyan manastırcılığının oluşmasında katkısı olduğu varsayılan dört temel Hristiyanlık dışı unsur vardır. Bunlar Yahudi kökenli asketik cemaatler, Grek felsefesinin bazı gelenekleri, Hindu gelenekten gelen dinler ve eski Mısır gelenekleri olarak sıralanmıştır.⁷³

1.2.3. Grek Felsefesi

Yeni Ahit'te ve Hristiyanlığın ilk asrında kıyamet beklentisinden kaynaklanan bazı asketik unsurlar vardır. Ancak Hristiyan asketizminin sistemleşmesi ve köklü bir geleneğe dönüşmesi büyük ölçüde Hristiyanlığın Helenist kültürle etkileşiminin neticesinde gerçekleşmiştir.⁷⁴ Hristiyan münzeviliğinin gelişiminin, Hristiyanlığın İskenderiye'deki canlı tartışma ortamı ile karşılaştığı ve etkileşime geçtiği döneme denk gelmesi bu iddiayı güçlendirmektedir.⁷⁵

⁷¹ Maribel Dietz, *Wandering Monks, Virgins and Pilgrims-Ascetic Travel in the Mediterranean World. A.D 300-800*, USA: The Pennsylvania State University Press, 2005, s. 85.

⁷² Joest, "Once Again: On The Origin of Christian Monasticism. Recent Historical and Exegetical Insights and a New Proposal with an Ecumenical Perspective", s. 158.

⁷³ James O. Hannay, *The Spirit and Origin of Christian Monasticism*, London: Methuen and CO, 1903, s. 255.

⁷⁴ Rubenson, *Asceticism and Monasticism, I: Eastern, Cambridge History of Christianity, V.2, Constantine to c. 600*, 639; Baş, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ'da Mısır Manastırları*, s. 44-45.

⁷⁵ Smith, Isaac Gregory, *Christian Monasticism from the Fourth to the Ninth Centuries of the Christian Era*, London: A.D Innes and Company, , 1892, s. 18.

Hristiyan öğretiyi felsefi terimlerle ifade etme çabası ilk olarak Justin Martyr (ö. 165) adlı bir kilise babasına atfedilmektedir. Onu takip eden düşünürler, Hristiyanlığın gerçek bir felsefeyi barındırdığı ve iyi bir yaşama sahip olan Hristiyanların ise gerçek filozoflar olduğunu ispatlama çabasında olmuşlardır.⁷⁶ Antik Çağ'da bir nevi manevi egzersiz olarak algılanan felsefe, sadece zihin ile ilgili değil, aynı zamanda amellerle ilgili de bir faaliyettir. Bu yüzden filozoflar, öğrettikleri fikirlere ek olarak insanlarda gerçek bir dönüşümün yaşanması için bir takım alıştırmalar önermiştir. Asketik yönü ağır basan felsefi geleneklerin, bu etkileşim sürecinde Hristiyan asketizminin ortaya çıkışında ciddi anlamda etkisinin olduğu sanılmaktadır.⁷⁷

Birçok heterodoks akımın ortaya çıktığı entelektüel bir merkez olan İskenderiye, bu etkileşimin en canlı yaşandığı kent olmuştur. İskenderiye Okulunun⁷⁸ önemli düşünürlerinden olan Clement (ö. 215) ve özellikle de Origen (ö. 254), yazılarıyla asketizmin felsefi ve teolojik çerçevesini belirlemişlerdir. Askesis kavramını ilk kullanan Hristiyanlardan biri olan Clement, gnostik düşüncelerinin yanısıra Stoacı ahlak anlayışıyla ilk keşişler üzerinde önemli etki bırakmış, Origen ise Hristiyan asketizmini sistemleştiren düşünür olmuştur.⁷⁹

Platoncu bakış açısıyla Hristiyanlığı bir felsefi sistem olarak inşa etmeyi amaçlayan Origen, asketizmi Hristiyanların manevi arınması için vazgeçilmez bir unsur haline getirmiştir. O, sistemini kurgularken insanın ruh ve bedenden oluşan bir varlık olduğu gerçeğini özellikle vurgulamıştır. Ona göre insan başlangıçta ruhlar aleminde Tanrı tarafından ve Tanrı'nın suretinde yaratılmış iken yanlış tercihi neticesinde ideal

⁷⁶ Pierre Hadot, *Philosophy as a Way of Life: Spiritual Exercises from Socrates to Foucault*, ed.: Arnold Davidson, çev. Michael Chase, USA, 1995, s. 81.

⁷⁷ Hadot, *Philosophy as a Way of Life: Spiritual Exercises from Socrates to Foucault*, s. 126-128.

⁷⁸ İskenderiye'de milattan sonra üçüncü asrın başlarında kurulup yedinci yüzyıla kadar faaliyet gösteren bu okulun felsefi anlayışı, *vaftiz edilmiş Grek ya da Platon felsefesi* olarak da geçmektedir. Daha çok antik felsefe metinlerinin yorumuyla meşgul olmuş olan Okulun mensupları, Platon felsefesinin Hristiyanlar için kabul edilebilir bir versiyonunu ortaya koymaya çalışmışlardır. (Ahmet Cevizci, *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma, 2003, s. 213).

⁷⁹ Harmless, *Desert Christians: An Introduction to the Literature of Early Monasticism*, s. 13-14.

konumunu kaybederek dünyaya inmiştir. Ruhlar aleminden madde alemine olan düşüşü, düzeltilmesi gereken bir durumdur. İnsan yeniden eski yüce konumuna ulaşmak için bedenini zayıflatarak ruhunu güçlendirmelidir.⁸⁰

Bunu başarabilmesi için yapılması gereken iki temel uygulama vardır. Birincisi Kutsal Kitap’la meşgul olmak, ikincisi ise tüm bedensel arzuları terk etmektir. Bu amaçla Origen’in takipçilerine sık sık oruç tutma, kuru yerde ve az uyuma, vücuda çile çektirme, yoksulluğu bir yaşam biçimi edinme, ayakkabısız yürüme ve şaraptan sakınma gibi bazı telkinlerde bulunduğu, hatta kendisini Tanrı’nın krallığı için hadım ettiği ifade edilmiştir.⁸¹ Kutsal Kitap’la meşgul olmak ve sıkı riyazet uygulamalarının, dördüncü asır keşişlerinin programlarında da yer alması dikkat çekmektedir.

Hristiyanlık öncesi dönemde yazılmış, asketik yönü ağır basan anonim bir felsefi metin olan *Sentences of Sextus* İskenderiye teoloji geleneğinde ilgi görmüş ve Origen tarafından Hristiyan bakış açısıyla yorumlanmıştır. Ayrıca Nag Hammadi Külliyyatında yer alan bazı eserlerde felsefe ile Hristiyanlığın iç içe geçtiği ve bu eserlerin ilk dönem monastik literatürüne çok yakın fikirler içerdiği görülmektedir. Bu durum, ilk dönem manastırcılığının, büyük ölçüde Grek eğitim ve felsefesinin bir sonucu olarak oluştuğunu düşündürmektedir. Hatta ilk dönem kaynakları, keşişleri felsefeyle meşgul olan kişiler olarak tasvir etmiştir. Pagan felsefe literatürü ile hristiyan monastik literatürü arasında pek çok paralellik ve etkileşim bulunmaktadır. Pek çok monastik metin, klasik retorik eğitiminde kullanılan metinler üzerine inşa edilmiştir.⁸²

Asketik hayatın ve monastik yaşamın hiçbir dış etkiden kaynaklanmayıp bizzat Tanrı’nın bir lütfu olarak İnciller’den kaynaklandığını savunan geleneksel öğretinin tüm

⁸⁰ Peter Brown, *The Body an Society: Men, Women and Sexual Renunciation in Early Christianity*, New York, 1988, s. 160-165.

⁸¹ Goehring, *Ascetics, Society, and the Desert-Studies in Early Egyptian Monasticism*, s. 16; Pierre Pourrat, *Christian Spirituality*, V.1, London: Burns Oates and Washbourne Ltd., 1922, s. 72.

⁸² Rubenson, *Asceticism and Monasticism, I: Eastern, Cambridge History of Christionity*, V.2, *Constantine to c. 600*, s. 640.

iddiası aslında Antony'nin mitolojik bir hale getirilmiş yaşam öyküsüne dayandırılmaktadır. Geleneksel öğretiyeye yapılan itirazlar, bazı düşünürleri Antony'nin mektuplarına yöneltmiştir. Bu düşünürlerden biri olan Rubenson, *Antony'nin Hayatı* adlı eserin oluşturduğu portrenin büyük ölçüde hayal ürünü olduğunu iddia etmenin yanında Antony ile ilgili gerçek bilgi kaynağının onun mektupları olduğunu ifade etmiştir. Özellikle mektuplarında gnosis üzerinde durarak karmaşık bir asketik teolojiden bahsetmesi, Antony'nin başını çektiği keşişler grubunun, Origen'in yazılarını okuduklarını ve onun fikirlerinden etkilendiklerini ispatlar mahiyette olduğunu belirtmiştir.⁸³

1.2.4. Hindu ve Budist Gelenekler

Hristiyan asketizminin ortaya çıkmasından çok önce farklı coğrafyalarda benzer yaşam biçimlerinin var olduğu bilinmektedir. Özellikle Hindistan merkezli gelişen Hinduizm, Budizm ve Caynizm gibi dinler, genel anlamda asketik yönleri ağır basan dinler olarak göze çarpmaktadır. Bu dinlerin en eskisi olan Hinduizm'de asketik yaşam çok belirgindir. Adına *sannyasa*⁸⁴ denen monastik yaşam biçimini benimsemiş olan keşişler toplumda saygın bir konumda bulunmaktadır. Toplumdan uzak bir şekilde kişisel maneviyatlarını geliştirmeyi ve nihayetinde *mokşa*⁸⁵ ya ermeyi amaçlayan Hindu keşişleri bu amaca ulaşabilmek için dünyanın zevklerinden uzak durma, çok az ve vejeteryan beslenme, meditasyona önem verme gibi hususlara dikkat ederek hayatlarını tam bir çile içerisinde geçirmek durumundadırlar.⁸⁶

⁸³ Samuel Rubenson, *The Letters of St. Antony: Monasticism and the Making of a Saint*, Minneapolis: Fortress Press, 1995, s. 51-52.

⁸⁴ Sanskritçe kökenden gelen ve “dünyadan el etek çekme” anlamına gelen bu ifade, Hindu inancında monastik yola verilen isimdir. (Ali İhsan Yitik, *Hinduizm: Yaşayan Dünya Dinleri*, ed. Şinasi Gündüz, Ankara, 2000, s. 289).

⁸⁵ “Özgürlük” anlamına gelen mokşa terimi, Hindu düşüncesinde ölüm ve yeniden doğuş çemberinden kurtulmayı ifade etmektedir. (Yitik, *Hinduizm: Yaşayan Dünya Dinleri*, s. 282).

⁸⁶ Mariasusai Dhavamony, *Hindu Spirituality: Documenta Missionalia 25*, Rome: Gregorian Biblical Press, 1999, s. 123.

Geçmişı tamamen terk etmekle başlayan bu monastik yola giren kişi, saçlarını kazır, adını değiştirir, elbiselerini değiştirir ve doğduğu eve asla geri dözmez. Onun yeni ailesi, artık kendisi gibi monastik yolda olan keşişlerdir. Hindu keşişlerin bir kısmı monastik yaşantısını *ashram* adı verilen manastırlarda gerçekleştirmeye çalışırken, diğer bir kısmının ise sürekli dolaşarak manevi gelişimini sağlamaya çalıştığı görülmektedir.⁸⁷

Hindu keşiş yeminine göre bazı yasaklar belirlenmiştir. Buna göre bir Hindu keşişinin bir bardak, bir kase, iki kat elbise ve gzlk gibi ihtiyaç duyduğu medikal bir malzeme dışında mal mülk edinmesi yasaktır. Ayrıca zevk için yemek de bir keşişin yapabileceği bir davranış değildir. Keşişler, kadınlarla da iletişimini tamamen kesmeli ve paraya sahip olmak şöyle dursun, dokunmaktan bile kendini uzak tutmalıdır.⁸⁸ Buradan yola çıkarak, Hindu asketizminin dünyevi tüm zevkleri bir tarafa atmak suretiyle kalbi bir bütün şeklinde Tanrı'ya yöneltmek ve nihayetinde Tanrı'yla bir olmayı amaçladığı ifade edilmiştir.⁸⁹

Hindu kökenden gelen Budizm'de de monastik hayatın büyük önem taşıdığı görülmektedir. Budizm'de başlangıçta monastik hayatın tıpkı Hinduizm'de olduğu gibi ankoretik tarzda olduğu, ancak zamanla bu yaşam tarzının yerini kenobitik manastır teşkilatlanmasının aldığı görülmektedir. Adına *sangha* denilen bu yapılanma, hem kadın hem de erkeklerin organize olduğu köklü ve merkezi bir yapılanmaya dönüşmüştür. Aynı zamanda kendi dini metinlerine göre kuruculuğunu Buddha'nın yaptığı bu teşkilatlanma, Buddha'nın öğretisinin korunması ve yayılması ile sorumlu kurumlar olarak göze çarpmaktadır.⁹⁰

⁸⁷ Sondra L. Hausner, *Wandering with Sadhus: Ascetics in the Hindu Himalayas*, USA: Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press, 2007, s. 35.

⁸⁸ Hausner, *Wandering with Sadhus: Ascetics in the Hindu Himalayas*, s. 35.

⁸⁹ Dhavamony, *Hindu Spirituality: Documenta Missionalia* 25, s. 124.

⁹⁰ Mohan Wijayaratna, *Buddhist Monastic Life*, ev. Claude Grangier and Steven Collins, Cambridge: Cambridge University Press, 1990, s. 2-5.

Budizm’de manastır teşkilatlanmasına verilen bu rol nedeniyle kendilerine gelenekte *bhikkhu* denen keşişlerin toplumdan uzak bir şekilde yaşamak yerine toplumla daha içli dışlı bir halde yaşadıkları görülmektedir. Budist düşüncede bir insanın manevi anlamda ulaşacağı zirve anlamına gelen *Nirvana*’ya sadece keşişlerin ulaşıyor olması ve gerçek anlamda Budist olmanın keşişlikle mümkün olması nedeniyle manastırlar hiçbir dinde olmadığı kadar merkezi bir konumda yer almıştır.⁹¹

Budist keşişlerin uymak zorunda olduğu kurallar *Vinaya* adlı kutsal metinde toplanmıştır. Yaklaşık iki yüz kuralın sıralandığı bu metinlerde yapılmaması gereken ilk dört kural hayati önem taşımakta olup bunlardan birini yapan kişi, keşiş toplumundan uzaklaştırılmaktadır. Buna göre bir Budist keşişi; cinsel ilişki, hırsızlık, insan öldürmek ve yalancılıktan tamamıyla uzak durmak zorundadır. Ayrıca yemek yerken, uyurken veya hayatın farklı anlarında uyulması gereken kurallar da ikinci derece kurallar adıyla dile getirilmiştir.⁹²

Manastır teşkilatına girmek isteyen kişiler, öncelikle saçlarını tıraş etmeli ve elbiselerini çıkarıp geleneksel turuncu renkli keşiş elbisesini giymelidir. Sembolik anlam taşıyan bu eylemlerle keşiş adayı artık geçmişine tamamen veda ettiğini ve yeni hayatına başladığını sembolik olarak göstermiş olmaktadır. Sonrasında ise manastır kuralları dahilinde eğitim, meditasyon gibi uygulamalarla kendisini geliştirmeli ve ihtiyaçları dışında hiçbir mal veya mülke sahip olmamalıdır.⁹³

Budizm ile aynı dönemlerde ortaya çıkan Hint kökenli diğer bir din olan Caynizm’de de monastik yaşamın önemli bir yeri bulunmaktadır. Kadın ve erkek keşişler topluluğunu bünyesinde barındıran Caynizm’de keşişlerin uymak zorunda olduğu bazı kurallar mevcuttur. Keşişler hiçbir canlıya zarar vermemeli, yalan söylememeli ve

⁹¹ Hannay, *The Spirit and Origin of Christian Monasticism*, 257.

⁹² Emine Zehra Turan, *Budizm’de Manastır Hayatı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004, s. 64-66.

⁹³ Turan, *Budizm’de Manastır Hayatı*, s. 77-82.

hırsızlık yapmamalıdır. Günlük ihtiyaçları dışında hiçbir mülke sahip olmamalı, vejeteryan beslenmeli ve cinsel ilişkiden tamamen uzak durmalıdır.⁹⁴

Anlaşıldığı üzere Hindu dinleri asketik ve monastik yapılarıyla dikkat çekmektedir. Gerek Hinduizm’de önemli yer tutan ferdi manastırcılık gerekse de Budizm’deki toplu manastırcılık yapılanması ile hristiyan manastırcılığı arasında pek çok benzerlik dikkat çekmektedir. Ancak bu geleneklerin birbirlerinden ciddi anlamda etkilendiklerini iddia etmek güçtür. Zira geliştikleri coğrafyanın birbirinden uzak olması nedeniyle bu etkileşimin çok az olabileceği söylenebilir.⁹⁵ MS III. yüzyılda Hindistan kralı Asoka’nın, Budizm’i yayma amacıyla Akdeniz çevresine Budist misyonerler gönderdiği bilinmesine rağmen gelen misyonerlerin bu bölgelerde kalıcı bir yapı veya sistem kurduklarına dair bir delil yoktur.⁹⁶

Herhangi bir iletişim söz konusu olmamasına rağmen Benedikt’in nizamnamesinde yer alan bazı uygulamalar ile Budist manastırcılığında uygulanan esasların benzerliği de dikkat çekmiştir. Her iki gelenekte de teoriden çok pratik önemsenmiş, “Anlatma, göster!” anlayışı ön planda yer almıştır.⁹⁷

1.2.5. Eski Mısır Gelenekleri

Mısır, Antik Çağ’ın en önemli uygarlıklarından biridir. Tarihi süreç içerisinde şekillenen Eski Mısır dininde belli inanç esasları, Peygamberler veya Kutsal Kitap bulunmamaktadır. Mısır dininin doğasını kült oluşturmuş, dini düşünceler bu kültür etrafında şekillenmiştir.⁹⁸

⁹⁴ Ali İhsan Yitik, *Çaynizm: Yaşayan Dünya Dinleri*, ed. Şinasi Gündüz, Ankara, 2000, s. 370.

⁹⁵ Hannay, *The Spirit and Origin of Christian Monasticism*, 265.

⁹⁶ William Herbert Mackean, *Christian Monasticism in Egypt to the Close of the Fourth Century*, London: Society for Promoting Christian Knowledge, 1877, s. 15.

⁹⁷ N. Fischer, J. Goldstein, J. Simmer, B. Yifa, ed. Patrick Henry, *Benedict’s Dharma: Buddhists Reflect on the Rule of Saint Benedict*, New York, 2001, s. 125.

⁹⁸ Mukadder Sipahioğlu, *Antik Mısır’da Rahip Sınıfı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2020, s. 12-14.

Hristiyan manastırcılığının Mısır merkezli ortaya çıkmasından hareketle, bazı araştırmacılar bu yaşam biçiminin eski Mısır geleneklerinden kaynaklandığını iddia etmişlerdir. Herman Weingarten, 1877 yılında yayımladığı *Der Ursprung des Mönchtums im nachconstantinischen Zeitalter* başlıklı makalesinde bu iddiayı ilk kez dile getirmiştir.⁹⁹

Weingarten'ın iddialarını üç ana başlıkta ifade etmek mümkündür. İlk olarak o, *Antony'nin Hayatı* adlı eserin Athanasius tarafından düzenlenmiş olamayacağını, dolayısıyla da güvenilir bir metin olmadığını ispatlamaya çalışmıştır. Zira ona göre manastırcılık anlayışının, Hristiyanlığın özünden kaynaklanan bir hareket olduğu iddiası büyük ölçüde bu eser ile yanlış olarak temellendirilmiştir. Yine ona göre ilk dönem manastır hareketi ile ilgili bilgiler sunan Rufinus ve Palladius gibi tarihçilerin güvenilirliği de tartışmalıdır. İkinci olarak, Hristiyan manastırcılığının 340-360 yıllarında birden ortaya çıktığını iddia ederek konunun merkezine Pachomius'u yerleştirmiştir. Nihayetinde ise o, Hristiyan manastırcılığının, pagan bir Mısır geleneği olan Serapis inanışlarından kaynaklandığını ifade etmiştir. Ona göre bu pagan inanışın mensupları, münzevi hayatlarına devam ederken Hristiyan inancını benimsemiş ve eski geleneklerini de Hristiyanlığa taşımışlardır. Öyle ki, Weingarten'e göre, ortaçağ Hristiyan keşişlerinde görülen *başın tepesini tıraş etme* geleneği bile eski Mısır inancı Serapis kültünden geçmiştir.¹⁰⁰ Onun bu teorisini takip etmiş olan birkaç araştırmacı olsa da onun fikirlerinin diğer pek çok araştırmacı tarafından yalanlandığı ve çürütüldüğü de dile getirilmiştir.¹⁰¹

Hristiyan asketizmi ve monastisizmine dönük köken arayışı, birbirinden farklı pek çok kanaati gündeme getirmiştir. Bazı düşünürlerin iddia ettiği gibi Hristiyan

⁹⁹ Herbert Brook Workman, *The Evolution of the Monastic Ideal: From the Earliest Times Down to the Coming of the Friars*, London: Charles H. Kelly, 1915, s. 43.

¹⁰⁰ Joest, "Once Again: On The Origin of Christian Monasticism. Recent Historical and Exegetical Insights and a New Proposal with an Ecumenical Perspective", s. 158.

¹⁰¹ Hannay, *The Spirit and Origin of Christian Monasticism*, s. 130.

asketizminin hiçbir dış unsurun etkisi olmadan tamamen Hristiyanlığın içinden kaynaklandığını iddia etmek güçtür. İnsanlık tarihi boyunca farklı inanç ve geleneklere mensup toplumların pek çok konuda birbirlerinden etkilendikleri bir gerçektir. Ortaya çıkışında çeşitli sosyal, siyasal ve ekonomik olayların olduğu Hristiyan asketizminin, Yahudi gelenekleri ve çeşitli felsefe akımlarından edinilen bilgi ve kavramların, İnciller'den deliller bulmak suretiyle Hristiyan düşüncesiyle harmanlanmasının bir sonucu olarak ortaya çıktığını ifade etmek doğru olacaktır.

1.3. Hristiyan Asketizminin Biçimleri

Hristiyan keşişler, yaşam biçimlerine bağlı olarak çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. Bu sınıflandırmada özellikle Jerome (ö. 420) ve John Cassian (ö. 435)'ın yazıları ile anonim bir nizamname olan Regula Magistri –Ustanın Nizamnamesi (RM)-dikkat çekmiştir. Üç kaynak da keşişleri benzer şekilde sınıflandırmış, Regula Magistri ise özellikle ön plana çıkmıştır.¹⁰² Ayrıca Benedikt de nizamnamesinin ilk bölümünü bu konuya ayırmış, genel hatlarıyla benzer bir sınıflandırmaya girişmiştir.¹⁰³

Bu kaynaklarda keşişler *kenobitik* (toplu yaşam biçimine dayanan), *ankoretik* (bireysel yaşam biçimine dayanan) ve *sarabaites* (dejenere keşişler) olmak üzere üç kategoride değerlendirilmiştir. Bunlardan ilk ikisi olumlu ve gerçek keşişler olarak nitelenirken *sarabaites* olarak adlandırılan keşişler olumsuz ve istikrarsız keşiş grubu olarak nitelenmiştir. Jerome, olumsuz olarak nitelenen bu gezgin keşişlerin, dönemin en yaygın keşişleri olduğunu belirtmiştir.¹⁰⁴

Benedikt, nizamnamesinin ilk bölümünde bu üç sınıf keşiş grubunu zikredip açıkladıktan sonra bunlara *landlopers* adını verdiği dördüncü grubu eklemiştir. Bunların

¹⁰² Dietz, *Wandering Monks, Virgins and Pilgrims-Ascetic Travel in the Mediterraeen World. A.D 300-800*, s. 70.

¹⁰³ Benedict of Nursia, *Rule of St. Benedict (RB)*, Translated by Boniface Verheyen, Aziloth Books, England 2012, s. 10.

¹⁰⁴ Rubenson, *Asceticism and Monasticism, I: Eastern, Cambridge History of Christionity, V.2, Constantine to c. 600*, s. 643.

gerçek keşişlikten uzak bir şekilde kendi isteklerinin peşinden koşan aşağılık insanlar olduklarını, bunlarla ilgili konuşmak bile istemediğini vurgulamıştır.¹⁰⁵ Buna karşılık hem Benedikt hem de diğer yazarların, en mükemmel keşiş türü olarak *kenobetik (toplu manastırcılık)* olarak adlandırılan grubu işaret ettiği görülmektedir.¹⁰⁶

Bu sınıflandırmanın dışında, konuya daha kapsamlı bakıldığında ilk asırlarda asketizmin çok farklı biçimlerinin var olduğu görülmektedir. Rubenson, Hristiyan asketizminin farklı biçimlerini altı madde halinde şu şekilde izah etmektedir:¹⁰⁷

İlk olarak zikredilen grup; kendilerini kiliselere ya da türbelere adayan bakire veya dul kadın asketiklerinin veya şehir keşişlerinin oluşturduğu gruptur. Bekar oluşlarıyla ön plana çıkan bu keşişlerin, piskoposların denetimi altında bir takım hayır işleriyle ilgilendikleri ifade edilmiştir. Bu tarz bir eğilimin ortaya çıkmasında “Encratizm”¹⁰⁸ ve “Montanizm”¹⁰⁹ hareketlerinin etkisinin olduğu belirtilmiştir.¹¹⁰

İkinci olarak zikredilen grup; bir çeşit manastır benzeri işlev gören asketik evlerde, belli kurallar dahilinde yaşayan ailelerin oluşturduğu keşiş gruplarıdır. En

¹⁰⁵ RB 10.

¹⁰⁶ Dietz, *Wandering Monks, Virgins and Pilgrims-Ascetic Travel in the Mediterraeen World. A.D 300-800*, s. 75.

¹⁰⁷ Rubenson, *Asceticism and Monasticism, I: Eastern, Cambridge History of Christionity, V.2, Constantine to c. 600*, s. 644-646.

¹⁰⁸ Grekçe “ölçülülük” anlamına gelen “enkrateia” kelimesinden türeyen Encratism, II. yüzyılda Suriye merkezli ortaya çıktığı tahmin edilen bir gnostik, heretik harekettir. Vücudun isteklerine karşı durmayı ön gören bu akıma göre mükemmel yaşam bakirelikle mümkündür. İlk günahı ve cennetten düşüşü Adem ve Havva’nın cinsel isteklerine bağlayan kutsal kitap yorumlarını destekleyen bu akım evlenmeyi pis ve iğrenç bir olgu olarak değerlendirmiştir. Et yeme ve şarap içme konusunda da katı oldukları gözlenen bu hareketin Hristiyan asketik hayatını etkilediği düşünülmektedir (Elizabeth Abbott, *A History of Celibacy*, England: The Lutterworth Press, 2000, s. 61).

¹⁰⁹ Paganizmden Hristiyanlığa ihtida eden Montanus adlı şahsa atfedilen ayrılıkçı bir harekettir. II. yüzyılda Frigya’da ortaya çıkan bu hareket etkinliğini IV. Yüzyıla kadar sürdürmüştür. Savunduğu *Yeni Vahiy* anlayışı çerçevesinde Mesih’in ikinci gelişine dayanan bir hareket kuran Montanus kendisinin de beklenen Peraklit olduğunu iddia etmiştir. Ortaya çıktıktan sonra doğu ve batıya yayılan bu hareketin en büyük temsilcilerinden biri, sonradan bu harekete katılan ünlü teolog Tertullian’dır. Katı bir asketik hayat öneren Montanizmin, her türlü bedeni isteklerden uzak durmayı ve katı perhiz uygulamalarını esas aldığı bilinmektedir. En iyi yolun bakireliği muhafaza etmek olduğu genel kanaat iken birden fazla evliliğe hoş bakmamışlardır. Bu görüşlerini dikkate aldığımızda Montanizm’in hristiyan asketizmine yaptığı katkı açıktır. (Cengiz Batuk, *Millenarianist Bir Hareket Olarak Montanizm*, Milet ve Nihal, C.1, S.1, İstanbul 2003, s. 41-71).

¹¹⁰ Pierre Pourrat, *Christian Spirituality*, V.1, London: Burns Oates and Washbourne Ltd., 1922, s. 60-63.

azından bir veya iki çocuğun doğumundan sonra tamamen cinsel birliktelikten uzak yaşamının esas olduğu bu yaşam biçimi özellikle Kayserili Basil'e atfedilmiştir. Kadın ve erkek münzevilerin bir arada yaşamaları, bu evlere bazı eleştirilerin yöneltilmesine sebebiyet vermiştir. Hem bu eleştiriler hem de manastırların piskoposların sıkı denetimine geçmesi nedeniyle beşinci yüzyıldan itibaren bu evler, kadın ve erkeklerin ayrı bir şekilde yaşadığı manastırlara dönüşmüştür.

Üçüncü grup; Jerome ve Benedict tarafından *sarabaites*, John Cassian tarafından ise *remnuoth* olarak adlandırılmış olan, yerleşik bir hayata sahip olmadıkları için sürekli yer değiştiren ve genelde de olumsuz yönleriyle tanınan keşiş grubudur. Özellikle Suriye ve Anadolu'da yaygın olan keşiş grubu gittikleri bölgelerde bulunan yerel kilise yöneticileri ve piskoposlarla çatışma içerisinde olmuştur. Özellikle vaaz verme ve maddi destek toplama gibi nedenlerle ortaya çıkan bu çatışmalar nedeniyle dördüncü ve beşinci yüzyılların yerel konsillerine konu olan bu keşiş grubu yok edilmeye çalışılmasına rağmen yedinci yüzyıla kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir.

Dördüncü grup; *hermits* veya *recluses* olarak adlandırılan, ıssız hücrelerde ya da bir mağarada bedeni isteklere karşı koyarak çile çekmek suretiyle tövbe eden keşişlerdir. Bu çeşit keşiş gruplarında ana tema, gösterdiği mucizeler veya vaazları nedeniyle elde ettiği şöhretten kaçıştır. Tam kırk yedi yıl boyunca bir sütunun üzerinde oturarak yaşayan Suriyeli keşiş Symeon the Stylite, bu tip keşişlere gösterilecek en önemli örnektir.

Beşinci grup; Herhangi bir manastır yapılanmasından veya nizamnamesinden yoksun bir şekilde koloniler halinde yaşayan ve *ankoretik* olarak bilinen keşişlerdir. Mısır merkezli bu hareketin ilk ve en önemli temsilcisi olarak Antony gösterilmektedir.

Son grup ise; duvarlarla çevrili bir manastır yapılanması içinde bir başrahibin ve nizamnamenin otoritesi altında yaşayan keşişleri ifade eden *kenobetik* olarak adlandırılan keşiş grubudur. İlk olarak Pachomius tarafından Mısır'da kurulan bu yaşam biçimi hızla

farklı bölgelere yayılmıştır. Avrupa’da en fazla benimsenen monastik yaşam biçimi olan kenobitik manastırcılık özellikle üç özelliğiyle dikkat çekmiştir. Bunlar; eğitim ve öğretime önem vermek suretiyle başta manastır nizamnameleri olmak üzere inciller ve diğer dini metinler üzerinde çalışmaları, ekonomik varoluşlarına yardımcı olan ve pek çok endüstri dalının gelişmesinde payları olan el işçiliği ve çalışmaya önem vermeleri, üçüncüsü ise belirli kurallar dahilinde işleyen ve manastırın hem kilise ile ilgili hem de yerel yönetimlerle ilgili konularda karar mercii olan yönetim tarzıdır.

Hristiyan asketizmi, doğal kurumsallaşmanın sonucu olarak üçüncü asır ile beşinci asır arasındaki dönemde tüm Hristiyan dünyada manastırcılığa dönüşmüştür. İlk üç asırda asketizmin uygulandığı belli bir mekan veya metot yoktur. İlk asketikler yerleşim yerlerinin biraz uzağında kalarak ve havari fakirliği anlayışıyla yaşamışlardır. İnsanların yardımıyla geçinen bu kişiler tüm vakitlerini vaaz ederek veya ibadetle geçirmişlerdir. Başlangıçta kilise otoritesini endişelendirecek bir durum söz konusu değildir. Ancak üçüncü asrın sonlarından itibaren bu yaşam biçimini benimseyerek çöle çekilen insanların sayısında büyük bir artış olmuştur. İnsanların resmi kilise yetkililerinden çok bu kişilere teveccüh etmeleri kilisenin manevi otoritesine zarar verecek boyuta ulaşmıştır. Bunun yanında bu kitle içerisinde sıkıntı çıkaran ve farklı fraksiyonlara giren insanların ortaya çıkması, manastırların yaygınlaşmasında etkili olmuştur. Beşinci asrın sonlarından itibaren asketizmin uygulandığı yegane mekanlar olarak tüm Hristiyan dünyada yaygınlaşan manastırlar bir yandan çöle çekilen kişilere belli bir düzen vermek, diğer yandan ise bu yaşam biçimini benimsemek isteyen kişiler için daha güvenli ve yaşanabilir bir ortam hazırlamak gibi pratik amaçlarla yaygınlaşmıştır.¹¹¹ Kadıköy Konsilinde (451) alınan kararlar neticesinde piskoposların, keşişler üzerinde mutlak bir otoriteye sahip olduğu vurgulanarak onların belli bir düzen

¹¹¹ Baş, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ’da Mısır Manastırları*, 63-65.

içerisinde hareket etmeleri sağlanmış, süreç içerisinde ise tüm asketik yaşam biçimleri kenobitik manastırcılığa dönüşmüştür.¹¹²

2. HİRİSTİYAN MANASTIRCILIĞININ GELİŞİMİ VE İLK TEMSİLCİLERİ

İlk olarak Mısır dolaylarında ortaya çıkan Hıristiyan asketizmi, tam teşekküllü manastır binalarının inşa edilmesiyle birlikte manastırcılığa evrilmiş ve manastırlar asketik yaşam tarzının uygulama mekanı haline gelmiştir. Aziz Benedikt dönemine kadar doğuda ve batıda birçok monastik kişilik manastırcılığın gelişiminde önemli pay sahibi olmuştur.

2.1. Doğu Hıristiyanlığında Manastırcılığın Gelişimi

Hıristiyanlık ilk olarak Kudüs'te bir Yahudi peygamberi olarak görevlendirilen İsa'nın tebliğinin kapsamının genişletilmesi ile doğmuş ve sonrasında takipçileri tarafından İskenderiye, Antakya, İstanbul ve Roma gibi merkezlere ulaştırılmıştır. Bu toprakların tamamı dönemin en büyük devleti olan Roma İmparatorluğuna aittir. Uzun dönemlerden itibaren Roma İmparatorluğunda var olan Doğu-Batı ayrımı, başkentin İstanbul'a taşınması ile iyice belirgin hale gelmiştir. Hıristiyanlık da bilim adamları tarafından bu anlamda bölgesel olarak Doğu ve Batı Hıristiyanlığı olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Filistin, Mısır, Antakya, Suriye ve İstanbul bölgelerinde var olan Hıristiyanlık Doğu; Roma başta olmak üzere tüm Avrupa ise Batı olarak adlandırılmıştır. Öte yandan Kuzey Afrika da Avrupa'ya yakınlığı ve Latince konuşulması gibi nedenlerle Batı Hıristiyanlığının bir parçası olarak görülmüştür.

Doğu Hıristiyanlığında manastırcılığın ortaya çıkması ve gelişmesinde beş önemli merkez göze çarpmaktadır. Bunlar: Mısır, Suriye, Filistin, Anadolu ve İstanbul bölgeleridir. Geleneksel kanaate göre manastırcılık ilk olarak Mısır'da ortaya çıkmış ve

¹¹² Rubenson, *Asceticism and Monasticism, I: Eastern, Cambridge History of Christianity, V.2, Constantine to c. 600*, s. 646.

sonrasında diğer bölgelere hızlı bir şekilde yayılmıştır.¹¹³ Dördüncü asrın sonlarından itibaren Hristiyan manastırcılığının, hemen hemen tüm doğu konsillerinin konuları arasında yer aldığı, keşişlerin ise kilisenin yaşadığı önemli çekişmelerde başrolde oldukları belirtilmiştir.¹¹⁴

2.1.1. Aziz Antony

Hristiyanlığın ilk asrından itibaren pek çok insanın çeşitli nedenlerle çöllerde ve mağaralarda münzevi yaşam sürdürdükleri bir gerçektir. Ancak ferdi manastırcılığı kuran kişi olarak Antony (ö. 356) ismi üzerinde geleneksel bir ittifak vardır.¹¹⁵ Bu kanaatin oluşmasında, Aryüsçülere karşı amansız mücadeleye girişen ve sürekli değişen siyasi-dini dengeler nedeniyle sürgünlere gönderilen İskenderiye Piskoposu Athanasius'un yazdığı *Vita Antonii-Antony'nin Hayatı* adlı eserin büyük payı vardır. Zira 357 yılında, takibata uğradığı dönemde bir grup Pachomius keşişinin yanına saklandığı zaman kaleme aldığı bu eser, kısa sürede bütün Hristiyan dünyasına yayılmış ve Antony bu eserin etkisiyle ideal bir asketik figür olarak kabul görmüştür.¹¹⁶ Bu eserin Antony'ye yüklediği anlam, ondan önceki münzevilerin adlarını da adeta önemsiz kılmıştır. Roma İmparatorluğu'nun zulmü nedeniyle çöle çekilen ve ilk Hristiyan münzevi olarak adlandırılan Aziz Paul (ö. 363) ile ilgili bilgilerimiz de bu nedenle çok sınırlıdır.¹¹⁷ Ayrıca Batı'da manastırcılığın yayılmasında, Athanasius'un 340 yılında Roma'ya gelmesi ve bu eserini tanıtmalarının önemli bir payının olduğu belirtilmiştir.¹¹⁸

Bu eserde anlatılanlara göre Antony, Mısır'da Nil nehrinin kenarında bir köyde yaşayan Hristiyan bir ailede dünyaya gelmiştir. İyi bir Hristiyan olarak yetiştirilmesine

¹¹³ Rubenson, *Asceticism and Monasticism, I: Eastern, Cambridge History of Christianity, V.2, Constantine to c. 600*, s. 647.

¹¹⁴ Rubenson, *Asceticism and Monasticism, I: Eastern, Cambridge History of Christianity, V.2, Constantine to c. 600*, s. 637.

¹¹⁵ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 13.

¹¹⁶ Baş, "Hristiyan Manastırcılığının Doğuşu", s. 183-204.

¹¹⁷ Murat Tural, *Ortaçağ Doğu Hristiyanlığında Mistik Hayat*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa 2010, s. 33-34.

¹¹⁸ Frederick Deland Leete, *Christian Brotherhoods*, New York: Eaton and Mains, 1912, s. 27

rağmen okuma yazma öğrenmemiştir.¹¹⁹ Yirmili yaşlarında iken anne ve babası, kendisine pek çok arazi bırakarak ölmüş, kız kardeşiyle baş başa kalmıştır. Bir gün kilisede dinlediği vaazda İsa'nın, kendisinden nasihat isteyen adama söylediği “*Eğer mükemmel olmak istersen git, neyin varsa sat ve fakirlere ver ki göklerde hazinen olsun. Sonra gel, beni izle*”¹²⁰ sözleri onun hayatını tamamen değiştirmiştir. Bütün malını mülkünü satıp az bir kısmını, bir bakire manastırına emanet ettiği kız kardeşine ayırdıktan sonra geri kalan hepsini fakirlere dağıtmış ve kendisi de köyün dışında bir yaşlının rehberliğinde asketik yaşama başlamıştır. Geçimini temin etmek için sepet örüp satan Antony, çok az yiyecek, içecek ve uykuyla ama çok duayla sürekli duygu ve düşüncelerini kontrol ederek asketik yaşam biçimini sürdürmüştür.¹²¹

Otuz beş yaşına geldiğinde Antony, önce boş bir mezarlıkta, ardından ise çölde Pispir denilen yerde yirmi yıl boyunca yaşayacağı bir kale kalıntısında çeşitli kılıklarda kendisine saldıran şeytani varlıklarla mücadele etmiş; açlık, cinsellik ve korku gibi pek çok yönden sınanmış, Tanrı'nın yardımıyla hepsinden zafer kazanarak çıkmıştır.¹²² Eserde çokça bahsedilen bu mücadele, Kutsal Kitap'ta anlatılan İsa'nın çölde şeytanla yaptığı mücadeleyi andırmaktadır.¹²³

Antony'nin çölde yaptığı bu olağanüstü mücadelesi ona büyük bir şöhret kazandırmış ve onun manevi önderliğinde keşiş hayatı yaşamak isteyen binlerce insanı çöle sevk etmiştir. Athanasius'un ifadesiyle *pek çok insan yurt ve akrabalarını geride bırakıp adlarını göklerdeki krallığın vatandaşlığına yazdırma adına çölü bir şehir devleti*

¹¹⁹ Athanasius, eserinde Aziz Antony'nin okuma yazma bilmediğini iddia etmiş olsa da bu konu tartışmalıdır. Zira kendisine atfedilen mektuplar nedeniyle birçok araştırmacı bu iddianın doğru olamayacağını belirtmiştir. Ayrıca bir asketikten eğitim aldığı ve fikirlerini şekillendirirken Origen'in fikirlerinin veya gnostik düşüncelerin etkili olduğu da ifade edilmiştir. (Vincent Desprez, *Saint Anthony and Beginnings of Anchoritism*, American Benedictine Review, V.43, S.1, 1992, s. 74).

¹²⁰ Matta 19/21

¹²¹ Athanasius, *The Life of St. Antony*, çev. Edward Stephens, London, 1697, s. 5-7.

¹²² Athanasius, *The Life of St. Antony*, s. 9-19

¹²³ Matta 4/1-11

*haline getirmişlerdir.*¹²⁴ Öyle ki, Antony'nin öldüğü dönemde Mısır'ın kuzeyinde yer alan Nitria dağı, Kellia bölgesi, Nil Deltasının batısı ve Scetis çölünün içlerinde sayıları birkaç yüzü bulan keşiş topluluğunun, koloniler şeklinde asketik yaşam sürdüğü belirtilmiştir. Ayrıca Antony'nin yaşam biçiminden ilham alan Hilarion (ö. 371) adındaki keşiş tarafından, bu yapılanma biçiminin Filistin ve Suriye'de de oluşturulduğu ifade edilmiştir.¹²⁵ Böylece çölde başıboş ve düzensiz bir şekilde yaşayan keşişler derli toplu bir hale gelmeye başlamıştır.

Athanasius'un bu eseri sayesinde Antony, *tüm keşişlerin babası* ünvanı ile anılan bir rol model haline gelmiştir. Öyle ki, Goehring'e göre eğer bu eser yazılmamış olsaydı Antony'nin üstlendiği rolü belki de Mısırlı Macarius (ö. 391) veya bir başka keşiş üstlenecek ve biz belki de tüm keşişlerin babası ünvanı ile bir başka keşişi tanıyacaktık.¹²⁶

Son dönemlerde bu eserin içeriği ile ilgili ciddi iddialar dile getirilmiştir. Bazı araştırmacılara göre, başta Aryüsçülük olmak üzere Hıristiyan dünyada ortaya çıkan sapkın ve heterodoks fikirlere karşı mücadele veren Athanasius bu eseri, bir takım pratik faydalar amaçlayarak ve içeriğini bu amaçlar doğrultusunda şekillendirerek yazmıştır. Bu araştırmacılar Athanasius'un, Antony'nin okuma yazma bilmediğini vurgulamak suretiyle onun asketik yaşama yönelmesinde herhangi bir dış unsurun etkili olmadığını ve bu yaşam biçiminin tamamen Kutsal Kitap kaynaklı olduğunu ima ettiğini belirtmişlerdir. Athanasius böylece hem başıboş bir şekilde çöllerde gezinen münzevilerin bir takım sapkın inançları benimsemelerini engellemeyi hem de büyük bir hareket olarak ortaya çıkan bu yaşam biçimini sahih Hıristiyan anlayış çerçevesinde tektipleştirmeyi amaçlamıştır.¹²⁷ Eserde anlatıldığı şekliyle; Antony'nin Aryüsçü

¹²⁴ Athanasius, *The Life of St. Antony*, s. 22.

¹²⁵ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 6.

¹²⁶ Goehring, *Ascetics, Society, and the Desert-Studies in Early Egyptian Monasticism*, s. 20.

¹²⁷ Baş, *"Hıristiyan Manastırcılığının Doğuşu"*, s. 183-204.

düşüncelerle mücadele ettiği ve Ortodoks düşüncüyü savunduğu iddiasını da bu çerçevede değerlendirmek gerekmektedir.

Life of Antony dışında, Antony ile ilgili bilgi veren iki kaynak daha bulunmaktadır. Bunlar *Apophtegmata Patrum -Çöl Babalarının Özdeyişleri-* ve bizzat Antony'e atfedilen *Mektuplar*'dır.¹²⁸ Bu yedi mektup yakın zamana kadar dikkate alınmamıştır. Bu, mektupların otantikliği hususundaki kaygılardan ve diğer kaynaklara göre çok farklı bir Antony portresi çizmesinden kaynaklanmıştır.¹²⁹ Bu mektupları İngilizceye çeviren Rubenson bunların, onun hayatı ve düşünce yapısıyla ilgili en güvenilir bilgileri sunduğunu savunmuştur. Araştırmasının sonucunda Rubenson, bu mektupların yazarı olan Antony'nin eğitimsiz ve basit bir münzevi olamayacağını, bilakis sofistike bir filozof veya teolog tanımlamasının daha uygun düşeceğini belirtmiştir. Ayrıca ona göre, mektuplarda gnosis kavramından da bahsedilmesi, onun İskenderiye bölgesinde revaçta olan gnostik düşünceler ve Origen'in fikirlerinden haberdar olduğunu göstermektedir.¹³⁰ Bu da Athanasius'un, Antony'i, gerçekte olduğu gibi değil de konjonktüre uygun ve bir işlevi yerine getirecek tarzda anlattığını göstermektedir.

Gerçekte amaçlanan ne olursa olsun bu kitabın etkisi büyük olmuştur. Antony'nin öldüğü dönemlerde *Life of Antony*'nin de yarattığı büyük heyecanla Aşağı Mısır'a özellikle de Nitria ve Scetis bölgelerine büyük monastik turlar düzenlenmeye başlanmıştır. Bu çerçevede Rufinus, Melania the Elder, Jerome, Pontuslu Evagrius, Palladius ve John Cassian gibi pek çok seçkin hristiyan kişilik bu ziyaretlere katılmıştır.¹³¹

¹²⁸ Desprez, "Saint Anthony and Beginnings of Anchoritism II", *American Benedictine Review*, V.43, S.2, 1992, s. 170.

¹²⁹ Baş, *Hristiyan Manastırcılığının Doğuşu*, s. 199.

¹³⁰ Samuel Rubenson, *The Letters of St. Antony: Monasticism and the Making of a Saint*, Minneapolis: Fortress Press, 1995, s. 144-152.

¹³¹ Rubenson, *Asceticism and Monasticism, I: Eastern, Cambridge History of Christianity*, V.2, *Constantine to c. 600*, s. 649.

Ayrıca, çöldeki keşişler tam bir manastır yapılanması şeklinde olmasa da *laura* olarak adlandırılan bir sistemle bir baş keşişin rehberliğinde bir araya gelmişlerdir. Bu sistemde bir kolonide yaşayan keşişler, birbirine yakın hücrelerde tek başlarına yaşamakta ve kendi yemeklerini kendileri yapmaktadır. Merkezinde bir kilisenin bulunduğu bu kolonilerde yaşayan keşişler geçimlerini de genelde el emeğiyle yaptıkları sepet, ip gibi malzemeleri temel ihtiyaç maddeleri ile takası suretiyle sağlamaktadırlar. Her ne kadar bu kolonilerde bir başrahip yer almış olsa da, her keşişin mutlak surette uymak zorunda olduğu bir manastır nizamnamesi bulunmamakta ve her keşiş kendi manevi programını uygulamaktadır. Oldukça gevşek bir yapıda olduğu anlaşılan bu kolonilerdeki keşişlerin yalnızca cumartesi veya pazar günleri kilisede bir araya geldikleri bilinmektedir.¹³²

Mısırlı Macarius (ö. 391) ve Aziz Amoun (ö. 357) gibi bazı karizmatik keşişlerin rehberliğinde bir süre daha devam eden ankoretik yaşam, bir süre sonra yerini büyük ölçüde Pachomius önderliğinde kurulan kenobitik yaşam biçimine bırakmıştır.

2.1.2. Aziz Pachomius

Aşağı Mısır'da ferdi manastırcılığın benimsendiği dönemlerde Yukarı Mısır'da bambaşka bir monastik yaşam biçimi hayat bulmaya başlamıştır. Antony'nin çağdaşı olan Pachomius (ö. 346) herhangi bir nizamnameye bağlı kalınmadan yaşanan bu bireysel asketik yaşam biçimine yeni bir yön vermiştir. Bu yüzden her ne kadar Antony, *manastırcılığın babası* olarak sayılmış olsa da manastırcılığı, günümüzdeki formuna kavuşturan kişi, geleneğe göre Pachomius olarak kabul edilmiştir. Duvarlarla çevrili bir manastır binasında bir başrahibin rehberliği ve herkesin uymak zorunda olduğu bir

¹³² Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 6; Ayça Tiryaki, *Erken Hristiyanlık Döneminde Manastır Sisteminin Doğuşu*, Sanat Tarihi Dergisi, C. 16, S. 2, 2007, s. 49-65.

manastır nizamnamesinin eşliğinde yaşanan bu monastik hayat toplu manastırcılık olarak adlandırılmıştır.¹³³

Geleneksel anlatıma göre Pachomius, pagan bir ailede dünyaya gelen bir Mısırlıdır. I. Konstantin ve Licinius dönemlerinde Roma ordusunda asker olarak görev yapmış, yirmi yaşında Hıristiyanlığı seçmiştir. İhtidasının ardından Palaemon adlı bir keşişin rehberliğinde ferdi manastırcılığı benimsediği, bir münzevi olarak yedi yılını geçirdikten sonra bir vizyonun (ilham) etkisiyle Yukarı Mısır olarak tabir edilen bölgeye giderek Tabennesis'te ortak yaşama biçimine dayanan bir manastır kurduğu belirtilmiştir.¹³⁴ Görüldüğü gibi Antony'yi etkileyip yönlendiren bir İncil sözü iken Pachomius'u yönlendiren de benzer bir vizyon olmuştur.

Zamanla etrafına toplanan binlerce keşiş adayının taleplerini karşılamak için başka manastırlar da kurmuş, kendisine bağlı manastır sayısı ikisi kadın manastırı olmak üzere toplam on bire ulaşmıştır.¹³⁵ Topluluğun herkes için geçerli olan kurallardan daha çok Pachomius'un şahsi karizmasına bağlı olması nedeniyle ölümünün ardından toplulukta bazı anlaşmazlıkların ortaya çıktığı ve bu sorunların toplu manastırcılığın yaygınlaşmasını bir süre geciktirdiği ifade edilmiştir.¹³⁶

Pachomius'un liderliğinde kurulan bu manastırlar keşişlerin organize ve sistemli bir hayat sürmesine imkan sağlayacak tarzda inşa edilmiştir. Manastırın çevresi öncelikle bir duvarla çevrilerek manastırın sınırları çizilmektedir. Bu duvar, hem keşişlerin zihninde manastırı dış dünyanın kötülüklerinden arınmış kutsal bir mekan haline

¹³³ Rubenson, *Asceticism and Monasticism, I: Eastern, Cambridge History of Christianity, V.2, Constantine to c. 600*, s. 649-650.

¹³⁴ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 60-62.

¹³⁵ Baş, "Hıristiyan Manastırcılığının Doğuşu", s. 183-204.

¹³⁶ Armend Veilleux, "The Origins of Egyptian Monasticism", *The Continuing Quest for God: Monastic Spirituality in Tradition and Transition*, ed. William Skudlarck, USA: The Liturgical Press, 1982, s. 50.

getirmekte hem de manastır düzeninin sağlanması açısından önem taşımaktadır.¹³⁷ Merkezini kilisenin teşkil ettiği manastır kompleksinde keşişlerin toplu bir şekilde yemek yediği bir yemekhane, revir, atölye ve misafirhane gibi yapılar bulunmaktadır. Manastırda keşişlerin yirmi kişilik gruplar halinde bölmelerde yaşadıkları görülmektedir. Her hücresinde üç veya dört keşişin yaşadığı bu bölmelerin başında, keşişlerin talimatlara uyma ve ruhani gelişimlerinden sorumlu olan bir kıdemli keşiş bulunmaktadır. Bu kıdemli keşiş de manastır başrahibinin emirlerini uygulamak zorundadır. Pachomius'un sisteminde, manastır düzeninin sağlanmasında kıdemli keşişlere ve başrahibe kesin itaat kuralı çok önemli bir yer tutmaktadır.¹³⁸

Pachomius, kendi kurmuş olduğu manastırlarda uygulanmak üzere bir manastır nizamnamesi de yazmıştır. Sonraki dönemlerde yazılacak nizamnamelere bir örnek teşkil etmiş olan ve bu anlamda ilk olma özelliği taşıyan bu nizamnamede manastıra kabul şartları, giyinme, yeme, içme, hücrede yaşam, çalışma, ibadet, yönetim ve eğitim konularında kurallar belirlenmiştir. Bunlara ek olarak bu nizamnamede hasta keşişlere tavsiyeler, misafirlerin ağırlanması, suçluların cezalandırılması ve keşişlerin günlük yaşamlarındaki diğer aktiviteler ile ilgili kurallar ortaya konmuştur.¹³⁹

Pachomius manastırlarının bir özelliği de keşişlerin beden gücüyle çalışmalarına çok önem vermesidir. Ferdi manastırcılıkta keşişler sadece kendilerine yetecek kadar çalışmalarına karşın toplu manastırcılıkta manastırın ekonomik çarkının dönmesi için yapılan organize ve sistemli çalışma önem kazanmıştır. Coğrafyanın da etkisiyle genelde Nil nehrinin çalılıklarından sepet, hasır ve ip gibi malzemelerin üretilmesinin yanında

¹³⁷ Svetlana Popovic, "The Trapeza in the Cenobitic Monasteries: Architectural and Spiritual Context", *Dumbarton Oaks Papers*, V. 52, 1998, s. 281-303; Tiryaki, *Erken Hristiyanlık Döneminde Manastır Sisteminin Doğuşu*, s. 49-65.

¹³⁸ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 8.

¹³⁹ Rodolph Yanney, Saint Pachomius Father of the Kainonia, *Coptic Church Review*, V.5, S.1, 1984, s. 14-16.

kişisel becerilerine göre gruplandırılan keşişler manastırın ihtiyacı olan ürünlerin yetiştirilmesi için manastır çevresindeki mısır tarlalarında ve bahçelerde çalışmışlardır.¹⁴⁰

Pachomius'un, Hristiyan manastır sistemine bu şekilde yön verme kararı almasında iki sebep dile getirilmiştir. İlk olarak onun, ferdi manastırcılığın zorluklarını, eksikliklerini ve fiziksel-ruhani tehlikelerini iyi biliyor olmasının, onu böyle bir manastır yaşam biçimini şekillendirmeye sevk etmiş olabileceği belirtilmiştir. İkinci sebep olarak ise inziva hayatı yaşamak isteyen ancak bu hayatın zorluklarından ve tehlikelerinden çekinen insanların rahatlıkla bu deneyimi yaşayabilmelerine imkan sağlama amacı olabileceği zikredilmiştir.¹⁴¹ Nitekim hazırlamış olduğu manastır nizamnamesinin, aşırılıktan uzak itidali benimseyen bir nizamname oluşu da bunun göstergesidir.

Pachomius'un kurduğu manastır sistemi, ferdi manastırcılığın yürürlükten tamamen kalkmasıyla birlikte monastik hayat biçiminin tek formu haline gelmiştir. Onun kurmuş olduğu bu manastırlar ciddi ün kazanmış ve pek çok kişi tarafından da ziyaret edilmiştir. Mesela İstanbul Piskoposu Aziz Chrysostom'un sekiz yıl boyunca bu manastırlarda kaldığı belirtilmiştir. Ayrıca İtalya'dan gelen Aziz Jerome ile Rufinus'un yanı sıra manastır sisteminin Batı'ya taşınmasında önemli rolü olan John Cassian'ın da yıllarca bu manastırlarda kaldığı ifade edilmiştir.¹⁴² Kayserili Basil (ö. 379)'in, bazı münzeviler ile Pachomius'un kurduğu manastırları ziyaret ettiği ve bu manastırları örnek almak suretiyle Kayseri ve Anadolu'da kendi manastır sistemini şekillendirdiği bilinmektedir.¹⁴³ Böylece Pachomius tarzı toplu manastırcılık, zamanla Anadolu ve Avrupa'ya taşınmıştır.

¹⁴⁰ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 9.

¹⁴¹ Baş, "Hristiyan Manastırcılığının Doğuşu", s. 183-204.

¹⁴² Suryal Atiya, *Doğu Hristiyanlığı Tarihi*, çev.: Nurettin Hiçyılmaz, İstanbul: Doz Yayınları, 2005, s. 84.

¹⁴³ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 9.

2.1.3. Aziz Basil -Kayserili Basil-

Pachomius tarafından kurulmuş olan manastırların ve bu tarzda yaşam süren keşişlerin sayılarının ciddi anlamda arttığı ve Mısır'dan farklı bölgelere yayıldığı tahmin edilmektedir. Aziz Basil (ö. 379) ile birlikte bu manastır sistemi uğrayacağı bazı değişikliklerle birlikte Kayseri merkezli olmak üzere Anadolu ve İstanbul'a taşınmış ve bu yüzden Basil *Doğu Ortodoks Manastırcılığının Babası* ünvanı ile anılmıştır.¹⁴⁴

Basil'in yaşam öyküsü, Mısır'da yaşamış olan meşhur asketiklerin yaşam öyküsünden oldukça farklıdır. Ne Antony ne Pachomius ne de bunların takipçilerinin büyük çoğunluğu derin bir eğitim sürecinden geçmiş değil iken Aziz Basil Kapadokya ve Pontus bölgelerinde sözü geçen elit bir ailede dünyaya gelmiştir. Kayseri, Atina ve İstanbul'un akademilerinde hitabet eğitimi almıştır.¹⁴⁵ Kilise hiyerarşisinde Kayseri piskoposluğuna da yükselen Basil'in aynı zamanda Aryüschülük başta olmak üzere sapkın görülen gruplarla mücadele eden güçlü bir teolog olduğu bilinmektedir. Bu özelliği sayesinde monastik yaşamı kilise organizasyonuna entegre etmeyi başarmış, bu yüzden pek çok araştırmacı tarafından *hristiyan asketik hayatını Kilise'den sapmaktan kurtaran keşiş* olarak anılmıştır.¹⁴⁶

Otuzlu yaşlara yakın bir dönemde kız kardeşi Macrina'nın teşvikiyle asketik yaşam biçimine ilgi duymaya başlayan ve bir manevi rehber bulma gayesiyle Mısır ve Filistin'e yolculuk yapan Basil, bu yolculuk esnasında hem Nitria ve Scetis'teki keşiş kolonilerini hem de Thebaid'deki Pachomius'un manastırlarını ziyaret etmiştir. Her ne kadar ferdi manastırcılığı takdir ettiği, yazılarından anlaşılrsa da onun toplu manastırcılıktan ciddi bir şekilde etkilendiği görülmektedir. Zira yolculuk dönüşü, bir

¹⁴⁴ Ernest Frederick Morison, *St. Basil and his Rule: A Study in Early Monasticism*, London: Oxford University Press, 1912, s. 5.

¹⁴⁵ Jean Gribomont, "Saint Basil", *The New Catholic Encyclopedia*, V.2, Second Edition, USA, 2003, s. 135.

¹⁴⁶ Ali İsmail Güngör, *Tanrı'nın Şövalyeleri Cizvitler*, Ankara: Çağlar yayınları, 2004, s. 24.

grup keşişle birlikte ferdi manastırcılığı denemiş ama bir süre sonra toplu manastırcılığın daha uygun bir yaşam tarzı olduğu sonucuna varmıştır.¹⁴⁷ Basil, şeytanla mücadelede yalnız olmak yerine bir toplulukla birlikte hareket etmenin önemini vurgulamış ve İsa'nın, havarilerinin ayaklarını yıkaması örneğini verdikten sonra şu soruyu sormuştur: “*Peki yalnız bir şekilde yaşayan bir keşiş kimin ayağını yıkayacak?*”.¹⁴⁸ Bu yüzden onun kurduğu manastırlarda keşişlerin yalnız kaldığı hücre sistemi de, Mısır asketiklerinde görülen olağanüstü kahramanlık öyküleri de varlık bulmamıştır.¹⁴⁹

Kayseri’de kurmuş olduğu manastır yapılanması sonraki dönemlerde Anadolu’da kurulacak manastırlar için de bir model olmuştur. Ayrıca o, manastırlarında uyulmak üzere Benedikt’in nizamnamesi kadar derli toplu olmasa da “*Uzun Kurallar*” ve “*Kısa Kurallar*” adıyla bilinen bir takım kurallar bütünü oluşturmuştur. Manastırların düzeni, çeşitli zamanlardaki bildirilerinin ve bazı sorulara verdiği cevapların derlenmesi ile oluşan bu dağınık kurallar bütünü ile sağlanmıştır.¹⁵⁰ Benedikt, yazmış olduğu nizamnamede Basil’in adını doğrudan zikretmiştir. Bu durum Benedikt’in, nizamnamesini oluştururken Basil’in nizamnamesinden etkilenmiş olabileceğini düşündürmektedir.

Basil’i manastırcılık tarihinde önemli kılan en önemli husus, onun manastırcılık sistemine yeni bir yön ve rol kazandırmasıdır. Ona göre kişisel ahlaki gelişim ancak toplumsal aktivitelere katılmakla mükemmel bir hale gelecektir.¹⁵¹ Keşişin en büyük amacının Tanrı sevgisine ulaşmak olması gerektiğini belirten Basil, bunun da ancak maneviyat ve eylem bütünlüğü içinde İsa’ya benzemeye çalışmakla mümkün

¹⁴⁷ Valentine Theodore Schaaf, *The Cloister: A Dissertation*, Ohio: St. Antony Messenger, 1921, s. 17.

¹⁴⁸ Andrew Marr, *Tools for Peace: The Spiritual Craft of St. Benedict and Rene Girard*, USA: iUniverse, 2007, s. 44.

¹⁴⁹ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 10.

¹⁵⁰ Terrence G. Kardong, *Pillars of Community: Four Rules of Pre-Benedictine Monastic Life*, Minnesota: Liturgical Press, 2010, 2; Anna M. Silvas, *The Rule of St. Basil in Latin and English: A Revised Critical Edition*, Minnesota: Liturgical Press, 2013, s. 12.

¹⁵¹ Morison, *St. Basil and his Rule: A Study in Early Monasticism*, s. 27.

olabileceğini ifade etmiştir.¹⁵² Bu noktadan hareketle o, Kutsal Kitap'ta geçen hayırseverlik, komşuyu sevmek, fakirlere yardım etmek gibi konuları hatırlatmış, Kutsal Kitap'ın tam olarak yerine getirilmesinin ancak topluma katkı sunmakla mümkün olabileceğini dile getirmiştir. Nitekim o, “*Eğer yalnız başına yaşıyorsan kimin ayaklarını yıkayacaksın?*” sözüyle de hem Kutsal Kitap'a hem de toplu manastırcılığın gerekliliğine göndermede bulunmuştur.¹⁵³

Toplu manastır sisteminin önemli öğelerinden biri olan çalışma, Basil tarafından ruhun arınmasının, cemaatin ihtiyaçlarının sağlanmasının ve fakirlere yardım yapılabilmesinin aracı olarak benimsenmiştir. Bu çerçevede toplumun ihtiyaç duyacağı elbise ve ayakkabı gibi temel ihtiyaç malzemelerinin üretimine yoğunlaşmanın yanı sıra manastırların geçimi için önemli olan tarıma ağırlık verilmiştir.¹⁵⁴

Basil, Kutsal Kitap merkezli bir manastırcılık tasarlayarak manastırların hem sahil inancın korunduğu hem de bu inancın tam olarak yaşandığı yerler olması gerektiğini ortaya koymuştur.¹⁵⁵ Sistematik bir nizamname bırakmamasına rağmen geliştirmiş olduğu manastır sistemi ile yazıları, ona Doğu Ortodoks Kilisesinde önemli bir konum kazandırmış, manastır sisteminin Avrupa'ya taşınmasında önemli bir payının olduğu belirtilmiştir.¹⁵⁶

Şu da belirtmelidir ki Ortodoks coğrafyada organize manastır sisteminin yanında ferdi yaşam biçimi de varlığını sürdürmüştür. Kurulan manastırlarda binlerce keşişin organize şekilde yaşadığı dönemlerde özellikle Yunanistan'ın kuzeyindeki Athos Dağındaki mağaralarda pek çok münzevinin yaşamış olduğu bilinmektedir.¹⁵⁷

¹⁵² Morison, *St. Basil and his Rule: A Study in Early Monasticism*, s. 29.

¹⁵³ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 10.

¹⁵⁴ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 11.

¹⁵⁵ Morison, *St. Basil and his Rule: A Study in Early Monasticism*, s. 30.

¹⁵⁶ Morison, *St. Basil and his Rule: A Study in Early Monasticism*, s. 4.

¹⁵⁷ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 11.

2.2. Manastırcılığın Batı'ya Geçişi

Batı dünyasında da Hristiyanlığın ilk yüzyıllarından itibaren kendini toplumdan soyutlayan münzevi ve bakirelerin varlığında kuşku yoktur. Ancak derli toplu bir manastır teşkilatlanması anlayışının Batı dünyasına İmparatorluğun Doğu bölgelerinden ve çeşitli kanallar aracılığıyla geçtiği genel kabul görmüştür.¹⁵⁸ Athanasius'un yazmış olduğu *Antony'nin Hayatı* adlı eser, bu transferin gerçekleşmesinde en büyük katkıyı sağlamıştır. Latinceye çevrilen ve Batı'da çokça okunan bu eser sayesinde Antony örnek bir asketik model olarak algılanmış, monastik idealler zihinlere işlenmeye başlamıştır. Nitekim Batı manastırcılığının öncü isimlerinden biri olan Aziz Augustin'in, Hristiyanlığa ve monastik hayata aynı anda girdiği büyük ihtidasını, bu eseri okumak suretiyle gerçekleştirdiği bilinmektedir.¹⁵⁹ Bu eserin ardından diğer bir takım monastik metinler de Latinceye çevrilmiş, böylece monastik düşünceler Batılı okuyucuların zihinlerine nüfuz etmeye başlamıştır.¹⁶⁰

Monastik düşüncelerin Batı dünyasında yaygın hale gelmesinde bu eserlerin yanı sıra bazı önemli şahsiyetlerin yaptığı propagandaların da etkisi büyüktür. Mısır keşişlerinin fikirlerinin ateşli bir savunucusu olan Athanasius, sürgün yılları esnasında (335-7 ve 339-46) Trier ve Roma'ya düzenlediği ziyaretlerde hem yazmış olduğu kitabın tanıtımını yapmış hem de keşişlerle ilgili tecrübe ve birikimini aktarmıştır.¹⁶¹ Eserini, dönemin bozuk sosyal dokusunu düzeltebilecek bir kurtarıcı olarak takdim ederek eserin daha fazla ilgi görmesini sağlamıştır.¹⁶²

¹⁵⁸ Jordan Aumann, *Christian Spirituality in the Catholic Tradition*, London: Ignatius Press, 1985, s. 50.

¹⁵⁹ Dietz, *Wandering Monks, Virgins and Pilgrims-Ascetic Travel in the Mediterranean World. A.D 300-800*, s. 73-74.

¹⁶⁰ Bu dönemde Jerome, Rufinus ve Evagrius gibi kişilerin pek çok monastik eseri hızla Latinceye çevirdikleri bilinmektedir. Bu eserlerin en meşhurları şunlardır: *Life of Paul the Hermit*, *Rules of Pachomius*, *Lausiac History*, *History of the Monks in Egypt* ve *Sayings of the Fathers*. (Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 12).

¹⁶¹ Hannay, *The Spirit and Origin of Christian Monasticism*, s. 13.

¹⁶² Leete, *Christian Brotherhoods* s. 27.

Monastik fikirler Batı’da yaygınlaştıkça büyük bir merak uyanmaya başlamıştır. Pek çok insanda bizzat bu manastırlara seyahatler düzenleme ve keşişlerin yaşam biçimini yerinde görme isteği oluşmuştur. Düzenlenen bu monastik turlardan elde edilen izlenimlerin paylaşılmasının da bu fikirlerin Batı dünyasına taşınmasında önemli bir etkisi olmuştur. Kuşkusuz bu seyyahlar içinde en meşhur ve etkili olan kişi John Cassian’dır.¹⁶³ İyi bir dinleyici olan Cassian, monastik bir tura çıkarak Nitria ve Scete bölgelerinde uzun süre keşişlerle beraber kalmış, kıdemli keşişlerin hücrelerinde kalarak onlarla derin sohbetler etmiştir. Turunu tamamlayan Cassian, Gaul’un güneyine yerleşerek burada, doğu manastırlarından edindiği bilgeliği Batılı okuyucuların istifadesine sunmaya başlamıştır. Yazmış olduğu “*Conferences*” ve “*Institutions*” adlı eserler adeta Batı manastırcılığına ruhunu vermiş, Benedict başta olmak üzere pek çok Batılı münzeviyi etkilemiştir.¹⁶⁴

Diğer bir önemli isim olan Poitiersli Hilary (ö. 317) de Doğu manastır uygulamalarının Batı’ya taşınmasında büyük rol oynamıştır. Aryüsçü anlayışının yaygınlaşması üzerine Anadolu’ya sürgüne gönderilmiş ve orada manastırcılık hareketi ile karşılaşmıştır. Dönüşte ise kendi episkopal şehri olan Poitiers’te bir grup asketik topluluğu desteklemiş ve 360’lı yıllarda Gaul’a yerleşen Tourslu Martin’in akıl hocası olmuştur.¹⁶⁵ Batı’nın Athanasius’u olarak anılan Hilary, Aryüsçülüğün Gaul bölgesine verdiği zararı gidermek için yoğun çaba sarf etmiş ve manastırcılık hareketini de bu noktada desteklemiştir.¹⁶⁶

Beşinci yüzyıla gelindiğinde Doğu manastırcılığının Batı’ya transferinin büyük ölçüde gerçekleştiği görülmektedir. Manastırcılık hareketinin Batı’da ilk kök saldı

¹⁶³ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 11.

¹⁶⁴ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s.11.

¹⁶⁵ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 13.

¹⁶⁶ S. J. McKenna, “Saint Hilary of Poitiers”, *The New Catholic Encyclopedia*, C.6, Second Edition, USA 2003, s. 828.

bölgeler İtalya ve Gaul'un güney bölgeleri olmuştur. Her ne kadar Cassian'ın yazılarının, hareketin teolojisini oluşturma noktasında katkısı olsa da altıncı yüzyıla kadar kapsamlı bir vizyonun ortaya konduğunu söylemek güçtür. Benedikt'in VI. yüzyılda yazmış olduğu manastır nizamnamesi önemli bir metin olarak dikkat çekmiş ve Batı dünyasını derinden etkilemiştir.¹⁶⁷

2.3. Batı Hristiyanlığında Manastırcılığın Gelişimi

İlk olarak III. yüzyılda Mısır'da ortaya çıkan asketik-monastik yaşam biçimi, hızlı bir şekilde Hristiyanlığın yaygın olduğu çevre bölgelere ve nihayetinde de Batı dünyasına yayılmıştır. Doğu monastisizminin belirgin bir özelliği olan çöle çekilip inziva hayatı yaşama geleneğinin Batı'da pek yaygınlaşmadığı görülmektedir. Ruh-beden ayrılığının çok belirgin olduğu, içinde yaşanılan dünyanın tamamen kötülendiği yaşam biçiminin yerini, Batı'da dünyadan kopmanın yaşanmadığı bir manastır geleneği almıştır.¹⁶⁸ Nitekim Batı dünyasında etkili olan monastisizm çeşidi neredeyse tamamen toplu manastırcılık şeklinde olmuştur. Avrupa'nın içinde bulunduğu siyasi kargaşa ve baş gösteren güvenlik endişesi nedeniyle ıssız bölgelerde inziva hayatı yaşamak yerine duvarlarla çevrili bir manastır binasında bu yaşam biçimini sürdürmek tercih edilmiş gözükmektedir.

Athanasius'un, *Antony'nin Hayatı* adlı eseri başta olmak üzere Doğu monastik dünyasında yazılmış olan eserlerin Latinceye çevrilip Avrupa'da okunmaya başlanması, burada da insanların asketik-monastik yaşam biçimine ilgi duymalarına neden olmuştur. Ayrıca Mısır'a düzenlenen monastik seyahatler aracılığıyla da pek çok insan, keşişlerin yaşam biçimlerini bizzat gözlemlene şansı elde etmiş ve bu yaşam tarzına Batı dünyasında ilgi artmıştır.

¹⁶⁷ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 13.

¹⁶⁸ James T. Baker, "The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future", *American Benedictine Review*, V.32, S.1, 1981, s. 79.

Batı'da asketik-monastik yaşam tarzının ilk geliştiği bölgeler Gaul'un¹⁶⁹ güney bölgeleri ve İtalya olmuştur. Her ne kadar Avrupa'da hristiyanlığın ilk dönemlerinden itibaren münzevi şekilde yaşayan insanların var olduğu genel kabul görmüş olsa da Batı'da ilk manastır olarak bilinen Liguge Manastırının Gaul bölgesinde 360 yılında Tours'lu Martin tarafından kurulduğu bilinmektedir.¹⁷⁰ Avrupa'da ilk dönem monastisizminin en meşhur olduğu manastır ise Fransa'nın güneyinde bulunan Cannes şehrinin yakınlarındaki adada kurulmuş olan Lerins Manastırı olmuştur. V. yüzyılın başlarında kurulan bu manastır, önemli bir entelektüel merkez haline gelmiştir. Aziz Benedikt öncesi Avrupa manastırlarında uygulanan bazı nizamnamelerin de John Cassian ve Aziz Basil'in eserlerinin temel alınarak burada kaleme alındığı sanılmaktadır.¹⁷¹

İtalya'da da beşinci yüzyılda herhangi bir manastır nizamnamesine bağlı olmayan küçük monastik grupların varlığı bilinmektedir. VI. yüzyılda ise Aziz Columbanus, Kuzey İtalya'da bir manastır kurmuş ve kendi yazmış olduğu nizamnameyi bu manastırda uygulamıştır. Aziz Benedikt öncesinde Columbanus'un nizamnamesinin pek çok manastırda uygulandığı bilinmektedir.¹⁷²

Öte yandan altıncı yüzyıl monastik deneyiminin en dikkate değer örneklerinden biri de Arlesli Sezar'ın kurduğu kadın manastırıdır. Onun, kurmuş olduğu manastırda uygulanmak üzere yazmış olduğu *Bakireler Nizamnamesi* olarak bilinen nizamnamesi, kadın keşişlere yönelik Avrupa'da yazılmış ilk nizamname olma özelliğini taşımaktadır.¹⁷³

¹⁶⁹ Fransa, Lüksemburg, Belçika'yı kapsayan hatta Almanya, İsviçre ve İtalya'nın da bazı bölümlerini içine alan Batı Avrupa bölgesinin genel adıdır. Galya olarak da bilinen bu bölgeye Kelt kavimleri yerleşmiştir. Yaklaşık beş yüzyıl boyunca bu bölgede Roma İmparatorluğu hüküm sürmüştür (<https://www.worldhistory.org/gaul/> 10.08.2021).

¹⁷⁰ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 13.

¹⁷¹ Dunn, *The Emergence of Monasticism: From the Desert Fathers to Middle Ages*, Oxford: Blackwell Publishers, 2000, s. 86.

¹⁷² Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 14.

¹⁷³ Dunn, *The Emergence of Monasticism: From the Desert Fathers to Middle Ages*, s. 100.

Benedikt öncesinde özellikle İtalya ve Fransa’da bir manastır geleneğinin yerleştiği görülmektedir. Ancak Avrupa’da oldukça dağınık bir görünüm arz eden bu manastır geleneği özellikle dokuzuncu yüzyılda Karolenj İmparatoru Şarlman’ın gayretleriyle derli toplu bir hale getirilmiştir. Benedikt’in nizamnamesinin tüm manastırlarda uygulanmasının zorunlu hale getirilmesi, Benediktinlerin yüzyıllarca Avrupa’da tek monastik hareket olmalarını sağlamıştır. Ayrıca pek çok ülke, keşişlerin misyonerlik gayretleriyle hristiyanlığa girmiştir. Bu durum, ortaçağda manastırların çok güçlü merkezler haline gelmelerine neden olmuştur.

2.3.1. Tourslu Martin

Batı manastırcılığının ilk seçkin kişiliği kabul edilen Aziz Martin’in (ö. 397) biyografisinin, ölümünden birkaç yıl sonra takipçisi Sulpitius Severus tarafından kaleme alındığı bilinmektedir. Ancak, tıpkı Antony’nin biyografisi gibi onun hayatı da abartılarak ve yoğun biçimde mucizelerle anlatılmıştır.¹⁷⁴

Günümüz Macaristan’ı yakınlarında 316 yılında doğduğu bilinen Martin, Tours¹⁷⁵ şehrinde uzun yıllar piskoposluk yapması nedeniyle Tourslu Martin adıyla tanınmıştır. Roma İmparatorluğu bünyesinde üç yıl asker olarak görev yapan Martin’in, bir gece rüyasında İsa’yı görmesi üzerine yaşam biçimini değiştirdiği, hemen ordudan ayrılarak dini yaşama yöneldiği belirtilmiştir.¹⁷⁶

Kendisini, Milano yakınlarında bir odaya kapatan ve burada münzevi bir yaşam tarzı sürdüren Martin bir süre sonra Gaul taraflarına göç etmiştir. Özellikle Batı Gaul’de pek çok yolculuk yapmış, buralarda vaazlar vermiştir. Tours’ta kilise görevlisi olarak atanması, ondaki münzevi yaşam isteğini azaltmamıştır. Hatta 371 yılında Tours

¹⁷⁴ Philip Schaff, *History of Christian Church, V. III: Nicene and Post-Nicene Christianity. A.D. 311-600*, Fifth Edition, Oak Harbor, 1997, s. 123.

¹⁷⁵ Günümüzde Fransa’nın batısında yer alan ve tarihi zenginliğiyle dikkat çeken şehir.

¹⁷⁶ Ian C. Hannah, *Christian Monasticism-A Great Force in History*, New York: The Macmillan Company, 1925, s. 57-58.

Piskoposluğuna atandıktan sonra bile onun bu yaşam tarzını sürdürdüğü, 372 yılında, Tours dışında bir bölge olan Marmoutier’de seksen kişinin yaşadığı bir keşiş kolonisi kurduğu bilinmektedir.¹⁷⁷ Burada Martin ve bazı keşişlerin ağaçtan yapılmış kulübelerde, diğer bazı keşişlerin ise kayaların aralarındaki mağaralarda ilkel bir yaşam tarzı benimsediği ifade edilmiştir. Burası, sonraki dönemlerde de Kelt misyonerleri için bir eğitim yeri olmuştur. Aziz Martin’in, zamanla farklı bölgelerde de monastik yerleşim birimleri kurduğu bilinmektedir.¹⁷⁸ Sistemini yoksulluk, tasarruf ve dua üzerine bina eden Martin coşku, sabır ve hayırseverlik ilkelerine büyük önem vermiştir.¹⁷⁹

Batı manastırcılığında Martin’in etkisi büyük olmuştur. Zira IX. yüzyılda özellikle İrlanda ve İskoçya’da Aziz Martin’e büyük saygı duyulduğu görülmektedir. Fransa ve İngiltere başta olmak üzere Avrupa’daki pek çok yapıya isminin verilmiş olması da onun bıraktığı etkiyi göstermesi açısından önemlidir.¹⁸⁰ Aziz Martin’in adının, Aziz Benedikt’in yaşam öyküsünde de geçtiği görülmektedir. Yaşam öyküsünde anlatılanlara göre Benedikt, Cassino bölgesine gelerek eski bir pagan tapınağını yıktırıp yerine Monte Cassino manastırını yaptırmış ve bu manastırda yer alan tapınaklardan birine de Aziz Martin adını vermiştir.¹⁸¹

2.3.2. Aziz Augustine

Aziz Augustine (ö. 430), güçlü ifade biçimi ve derin düşünce yapısıyla Batı Hristiyanlığında önemli yer edinmiş bir düşünürdür. Öyle ki, Aziz Jerome kendisini “*inancın ikinci kurucusu*” olarak adlandırırken, Papa II. John Paul ise onun için “*eşsiz*

¹⁷⁷ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 13-14.

¹⁷⁸ Schaff, *History of Christian Church, V. III: Nicene and Post-Nicene Christianity. A.D. 311-600*, s. 123.

¹⁷⁹ Vincent Desprez, “The Origins of Western Monasticism”, *American Benedictine Review*, V.41, S.1, 1990, s. 107.

¹⁸⁰ Hannah, *Christian Monasticism-A Great Force in History*, s. 57.

¹⁸¹ Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, Commentary by Adalbert de Vogüé; Trans.: Hilary Costello and Eoin de Bhaldraithe, Massachusettes: Bede’s Publications, 1993, s. 42.

bir insan” tabirini kullanmıştır.¹⁸² Bir teolog ve filozof olarak büyük saygı gören Augustine aynı zamanda manastır kurucusu olan bir keşiş ve mistiktir. Ancak bir keşiş olmasına rağmen yazılarının çok azının manastır yaşantısıyla ilgili olması ve teoloji üzerine yazılarının ise çok etkili olması nedeniyle onun keşişlik yönünün gölgede kaldığı görülmektedir.¹⁸³

354 yılında Thagaste¹⁸⁴ diye bilinen şehirde pagan bir baba ve hristiyan bir anneden dünyaya gelen Augustine, bir hristiyan olarak yetiştirilmiştir. 371 yılında hitabet eğitimi almak üzere farklı bir kente giderek burada zevk ve eğlenceye dayanan bir yaşam tarzı edinmiştir. Çiçero’nun bir kitabını okumasıyla içinde felsefe sevgisi ve bilgelik tutkusu oluşmaya başlamıştır. Hristiyan yazıtlarına yönelen ve bunları Roma klasikleriyle karşılaştıran Augustine, Hristiyan yazıtlarının çok itici ve yetersiz olduğunu görmesi üzerine, bir hristiyan olarak büyümesine rağmen Maniheizm inancını kabul etmiştir. Bazı araştırmacılar onun Maniheizm’e geçmesinde, dönemin Kuzey Afrika Kilisesinin entelektüel yoksunluğunun büyük etkisinin olduğunu belirtmiştir.¹⁸⁵

Augustine, önce Thagaste’de, ardından ise Roma ve Milano’da hitabet dersi vermiş, otuz yaşına geldiğinde önemli bir akademik seviyeye ve şöhrete ulaşmıştır. 383 yılında Maniheizm piskopos Faustus ile yaptığı ve hayal kırıklığı ile sonuçlanan görüşmesi onda Maniheizm’e yönelik ilk kuşkuları oluşturmuştur. Milano’da annesinin aşırı dindarlığı, Yeniplatoncu felsefe sistemi ve Simplicianus adlı bir arkadaşının teşvikleriyle tekrar hristiyanlığa yönelmeye başlamıştır. Ancak onun hristiyan doktrinini benimsemesinde en büyük katkıyı, Milan Başpiskoposu Aziz Ambrose ile görüşmesi

¹⁸² Roland Teske, “St. Augustine”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.1, Second Edition, USA 2003, s. 852.

¹⁸³ Hannah, *Christian Monasticism-A Great Force in History*, s. 63.

¹⁸⁴ Günümüzde Cezayir’de bulunan ve “Souk Ahras” olarak bilinen şehir.

¹⁸⁵ Teske, “St. Augustine”, s. 852.

sağlamıştır. Ambrose'den çok etkilendiğini ifade eden Augustine, onunla ilgili *beni hristiyan inancına götüren kişi* ifadesini kullanmıştır.¹⁸⁶

386 yılı, Augustine'nin büyük ihtidasını yaşadığı tarih olmuştur. Bir arkadaşı ona, Athanasius'un ünlü eseri *Antony'nin Hayatı*'nı getirmiş ve bu eserde anlatılan öyküden çok etkilenmiştir. Antony'nin tüm malını mülkünü dağıtıp kendisini Tanrı'ya adamasına benzer bir şekilde o da tüm akademik görev ve yetkilerinden istifa etmiş, şehrin dışında bulunan ve arkadaşına ait bir evde yaşamaya başlamıştır. Yaklaşık bir yıl boyunca burada yaşayan ve bazı eserlerini burada kaleme alan Augustine, Afrika'ya döner dönmez Thagaste dolaylarında, üyelerinin kendilerini “*Tanrı'nın hizmetçileri*” olarak adlandırdığı monastik bir topluluk oluşturmuş ve aynı dönemlerde bir manastır nizamnamesi yazmıştır.¹⁸⁷ Görülüşü gibi Augustine, aynı anda hem hristiyanlığa hem de münzeviliğe ani bir dönüş yapmıştır.

Augustine papazlığa girmeyi hiç düşünmemiş, hatta seçim zamanlarında şehirden uzaklaşmayı tercih etmiştir. Bir gün Hippo'ya gelmesi emredilir. Kilisede dua ederken insanlar etrafında toplanıp onda teselli bulunca piskopos Valentinus kendisinin papaz olması noktasında ona ricada bulunur. Bu yoğun isteğe karşı koyamayan ve 391 yılında papazlığa atanan Augustine, bu tarihten itibaren tamamen manastırda yaşamaya başlamıştır.¹⁸⁸

Bu dönemde özellikle Maniheizm ve Donatizm¹⁸⁹ gibi gruplarla mücadele noktasında büyük başarı elde eden Augustine, Valentinus'un 396 yılında ölümü üzerine

¹⁸⁶ Teske, “*St. Augustine*”, s. 857.

¹⁸⁷ Aumann, *Christian Spirituality in the Catholic Tradition*, s. 57.

¹⁸⁸ Aumann, *Christian Spirituality in the Catholic Tradition*, s. 57.

¹⁸⁹ IV. ve V. Yüzyıllarda Afrika dolaylarında yaşayan Barbar Hristiyanları arasında ortaya çıkan ve heretik olarak görülen harekettir. Adını piskopos Donatus Magnus'tan alan bu hareketin çıkışının odak noktasını İmparator Diocletian döneminde yapılan zulümler ve sosyal baskı ortamı oluşturmuştur. Yaklaşık yüzyıl boyunca etkin olan bu hareket daha sonra tarih sahnesinden çekilmiştir. (bkz. Ramazan Turgut, *Donatizm*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2011).

onun yerine atanmış olduğu Hippo Piskoposluğu görevini öldüğü tarih olan 430 yılına kadar sürdürmüştür.¹⁹⁰

Augustine'i Hristiyan monastik kültüründe önemli kılan husus, kendisinden önce de örnekleri görülen manastır nizamnamelerinden birini yazmış olmasıdır. Batı Hristiyanlığında ilk olma özelliğini taşıyan ve *Praeceptum of Augustine - Rule of St. Augustine* - adıyla meşhur olan bu nizamname çok kısa bir metin olmasına rağmen çok etkili olmuştur. Öyle ki bu nizamnamenin, Dominikenler başta olmak üzere orta çağlar boyunca ortaya çıkan pek çok tarikat manastırında uygulandığı bilinmektedir. Ayrıca Benedikt'in nizamnamesinde de Augustine nizamnamesinin izleri görülmektedir.¹⁹¹

Onun monastik vizyonu, Origen felsefesini değil, İncillerin mesajını ve kendi deneyimlerini temel almıştır.¹⁹² O, nizamnamesinde monastik hayatın sadece birkaç yönüne değinmesine rağmen bunları çok iyi izah ettiğı görülmektedir. Sevgi ve toplum üzerine yaptığı tartışmayla başladığı nizamnamesinde Kutsal Kitabı maksimum düzeyde kullanması göze çarpmaktadır.¹⁹³

Augustine'nin monastik düşüncesinin özünü oluşturan husus, üyelerin ortak yaşam kuralları çerçevesinde tek yürek ve tek ruh şeklinde Tanrı'da birleşmelerinin sağlanmasıdır. İtaat, iffet, alçakgönüllülük, sessizlik, ferdi ve toplu dua ve yoksulluk gibi geleneksel manastır değerlerinin Augustine'nin manastır sisteminde de korunduğı gözlenmektedir.¹⁹⁴

¹⁹⁰ Teske, "St. Augustine", s. 857.

¹⁹¹ Aumann, *Christian Spirituality in the Catholic Tradition*, s. 58.

¹⁹² Dunn, *Asceticism and Monasticism, II: Western, Cambridge History of Christianity, V.2, Constantine to c. 600*, s. 672.

¹⁹³ Kardong, *Pillars of Community: Four Rules of Pre-Benedictine Monastic Life*, s. 2.

¹⁹⁴ Aumann, *Christian Spirituality in the Catholic Tradition*, s. 58.

2.3.3. Aziz John Cassian

Hem Doğu hem Batı Kiliselerinde saygı gören Aziz John Cassian (ö. 435), Mısır başta olmak üzere Doğudaki manastır nizamnamelerini öğrenmiş bir bilgin ve aynı zamanda bu nizamnameleri uygulayan bir keşiş olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca onun, doğu manastırcılığının Batıya taşınmasında büyük katkısı olmuştur.¹⁹⁵

Cassian, 360 yılında günümüz Romanya'sında bulunan bir coğrafi bölgede doğmuştur. Varlıklı bir ailenin oğlu olarak iyi bir eğitim alan John Cassian, hem Latince hem de Grekçeye hakimiyetiyle dikkat çekmektedir. Gençliği döneminde Bethlehem'e seyahat ederek burada üç yılını bir münzevi olarak geçirmiştir. Yaklaşık 386 yılında arkadaşı Germanus ile birlikte Mısır'a düzenlediği seyahat aracılığıyla Kellia, Nitria ve Scete manastır sistemleriyle iletişim kurmuştur. Buralarda tanıştığı ve ders aldığı Pontuslu Evagrius (ö. 399)'tan¹⁹⁶ etkilendiği eserlerinden anlaşılmaktadır. Tekrar Filistin'e dönen Cassian bir süre sonra bir kez daha Nil bölesine gitmiş, Thebaid'e kadar giderek pek çok farklı monastik topluluğu ziyaret etme imkanı bulmuştur. Yaklaşık 399 yılında İstanbul'a dönen Cassian, buranın Başrahibi John Chrysostom tarafından diakon olarak görevlendirilmiştir.¹⁹⁷

404 yılında elinde, sürgün edilen Başpiskopos John Chrysostom'u savunan bir mektupla İstanbul Kilise elçileri sıfatıyla Roma'ya ulaştığı belirtilen Cassian burada bir süre sonra papazlığa yükseltilmiştir. Yaklaşık 415 yılında Marsilya'ya giden Cassian burada Aziz Victor adında bir erkek keşiş manastırı bir de Aziz Savior adında bir kadın manastırı kurmuştur. Batı'da ilk olarak Tourslu Martin tarafından kurulan ve nispeten

¹⁹⁵ Smith, Isaac Gregory, *Christian Monasticism from the Fourth to the Ninth Centuries of the Christian Era*, London: A.D Innes and Company, 1892, s. 249.

¹⁹⁶ 4. yüzyılın en etkili monastik teologlarından biri olduğu ifade edilen Evagrius Ponticus, Konstantinopol'deki parlak kilise kariyerini terk ederek Filistin'e gitmiş ve burada bir keşiş olarak yaşamaya başlamıştır. Bir süre sonra Mısır'a giderek kalan ömrünü de Nitria ve Kellia'da geçirmiştir. Münzevilik üzerine yazıları çok etkili olan Evagrius Ponticus, Kayserili Basil ve Macarius of Egypt'ın öğrencisi; John Cassian ve Palladius'un ise hocasıdır (bkz. Merve Ekici, *Pontuslu Evagrius ve Asketizm Anlayışı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019).

¹⁹⁷ F. Chiovaro, "John Cassian", *The New Catholic Encyclopedia*, V.3, Second Edition, USA 2003, s. 205.

yaygınlaşan manastırlarda hakim bir manastır nizamnamesinin ve yerleşmiş bir düzenin var olduğunu söylemek güçtür.¹⁹⁸ Cassian'ın kurmuş olduğu bu iki manastırın organizasyon yapısıyla ilgili pek bir bilgi bulunmamakla beraber onun, Mısır monastik kurumları ile ilgili bilgi ve deneyimini kurmuş olduğu manastırlara uyguladığı sanılmaktadır.

John Cassian ruhani öğretilerini *Institutions* ve *Conferences* adlı iki eserinde toplamıştır. *Institutions* adlı eserinde o, keşişlerin giyim tarzı, manastırın günlük ibadet programı, toplu yaşamın düzenlenmesi ve temel ahlak kuralları gibi pek çok konu üzerinde durarak Evagrius'un sıraladığı sekiz temel günahı zikretmiştir. Mısır'ın ünlü manastırlarına yaptığı ziyaretler esnasında taslağını yazdığı tahmin edilen *Conferences* adlı eserinde ise o, monastik hayatın doğası, inancın kemale ermesi, ruhani bilgi, iffet, günaha girme nedenleri, kendini sınırlama ve ruhani bilgi gibi bazı konuları tartışmıştır.¹⁹⁹ John Cassian'un üçüncü eseri ise, Papa I. Leo'nun teşvikiyle yazılan ve içerisinde dönemin heretik akımı Nestorianism'e yönelik eleştirilerin yer aldığı *Incarnation of the Lord, Against Nestorius* adlı eser olmuştur.²⁰⁰

Cassian'a göre monastik yaşamın amacı keşişin iç dünyasının mükemmelleşmesidir. Bu mükemmelleşmenin özü ise hayırseverliktir. Hayırseverlikte mükemmelleşme ise münzevi yaşam biçimiyle mümkün olmaktadır. O, münzevi yaşam biçiminin böyle bir rolünü zikrettikten sonra, Kutsal Kitap ve geleneğe atıfta bulunarak böyle bir çaba içerisine giren bir keşişin dikkat etmesi gereken üç husustan bahsetmiştir. Buna göre, ilk olarak dünyanın tüm zevk ve zenginliğini reddetmek gerekmektedir. İkinci olarak, kişinin kötü alışkanlıklarını, şehvi isteklerini ve her türlü ahlaki anlayışını kontrol etmesi gerekmektedir. Üçüncü olarak ise, kişi kalbini hazır ve görünür

¹⁹⁸ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 14.

¹⁹⁹ Aumann, *Christian Spirituality in the Catholic Tradition*, s. 51.

²⁰⁰ Chiovaro, "John Cassian", *The New Catholic Encyclopedia*, V.3, Second Edition, USA, 2003, s. 206.

hususlardan çevirip görünmeyen ve sonsuz ideallere yöneltmelidir. Ayrıca huşu içinde ibadet edebilmeyi, münzeviliğin bir meyvesi olarak değerlendiren Cassian, erdemler dikkate alınmadan ibadetin; ibadetler dikkate alınmadan da erdemlerin bir anlam ifade edemeyeceğini dile getirmiştir.²⁰¹

Cassian'ın, Benedikt üzerindeki etkisi büyük olmuştur. Benedikt'in, kendi nizamnamesini hazırlarken Cassian'ın yazılarından istifade ettiği anlaşılmaktadır. Zira Benedikt kendi nizamnamesinde, Cassian'ın eserlerini de bizzat zikrederek bunlara günlük okuma programlarında yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir.²⁰²

Ayrıca onun yazılarının sadece Benedikt üzerinde değil, Thomas Aquinas ve Ignatius Loyola gibi pek çok düşünürler üzerinde de etkisinin olduğu belirtilmiştir. Bu yüzden ki o, pek çok düşünür nezdinde saygın bir konuma ulaşmıştır.²⁰³

2.3.4. Aziz Benedikt

Hristiyan manastırcılığının en önemli figürlerinden biri olan Benedikt (ö. 547), diğer pek çok kurucu önderde olduğu gibi hayattayken çok önemsenen ve başarılarıyla nam salmış bir şahsiyet değildir. Ölümünden yaklaşık elli yıl sonra yazılan ve aynı zamanda hayatıyla ilgili tek kaynak olan *Dialoglar*'ın yazarı Papa I. Gregory onu, mucizeler gösteren akıllı ve kutsal bir kişilik olarak tanıtmıştır.²⁰⁴ Özellikle yazmış olduğu manastır nizamnamesinin yaygınlaşması ve tüm Avrupa manastırlarında uygulamaya konmasıyla beraber büyük bir üne kavuşmuştur.

²⁰¹ Aumann, *Christian Spirituality in the Catholic Tradition*, s. 52.

²⁰² RB 73.

²⁰³ Smith, *Christian Monasticism from the Fourth to the Ninth Centuries of the Christian Era*, s. 254.

²⁰⁴ John J. Contreni, "From Benedict's Rule to Charlemagne's Renaissance: Monastic Education in the Early Middle Ages-and Today", *American Benedictine Review*, V.48, S.2, 1997, s. 187.

II. BÖLÜM

AZİZ BENEDİKT VE BENEDİKTİN TARİKATI

Papa VI. Paul, 1964 yılında Monte Cassino Manastırının yeniden inşa edilmesi dolayısıyla yaptığı konuşmasında Aziz Benedikt'i *Tüm Avrupa'nın Kutsal Koruyucusu* ilan etmiş, onun Hristiyan kültürü açısından önemini ortaya koymuştur.²⁰⁵ Bir tarikat kurmayı amaçlamamış olmasına rağmen sırf Monte Cassino Manastırının Başrahipliğini yaparken keşişler için yazmış olduğu nizamname, sonraki yüzyıllarda Avrupa'nın değişik bölgelerinden pek çok manastırda tatbik edilmeye başlanmış ve onun nizamnamesini takip eden keşişler topluluğu *Benediktinler* veya *Benediktin Tarikatı* olarak adlandırılmıştır.²⁰⁶ Bu manastırlar öyle etkili olmuşlardır ki, birçok araştırmacıya göre bu manastırlar, yaklaşık altı asır boyunca ortaçağ Avrupa'sında eğitim ve dindarlığın merkezi olmuşlardır.²⁰⁷

1. AZİZ BENEDİKT'İN HAYATI VE MANASTIR NİZAMNAMESİ

Yaşadığı dönemde pek tanınmayan bir münzevi olduğu anlaşılan Aziz Benedikt esas ününü Papa Gregory'nin yazmış olduğu biyografisine ve kendisinin yazmış olduğu manastır nizamnamesine borçludur. O, modern anlamıyla derli toplu bir tarikat kurmamış, ölümünden yaklaşık üç asır sonra kendisinin yazmış olduğu nizamnameyi tatbik eden manastırlar ve keşişlerin tamamı *Benediktinler* olarak adlandırılmıştır.

1.1. Aziz Benedikt'in Yaşadığı Dönem ve Bölgeye Genel Bir Bakış

Aziz Benedikt'in fikirlerinin ve yaşam biçiminin iyi bir şekilde anlaşılması için onun yaşadığı dönem ve ortamın şartlarının bilinmesinde fayda vardır. Zira içinde

²⁰⁵ Jerome Theisen, "Benedict of Nursia", *The Modern Catholic Encyclopedia*, ed., Michael Glazier and Monika K. Hellwig, Ireland, 1994, s. 77.

²⁰⁶ Wolfgang A. Bienert, "Benedictines", *Encyclopedia Christianity*, USA, 1999, s. 225.

²⁰⁷ Theisen, "Benedict of Nursia", s. 77.

yaşanılan dönem ve ortamın insanların fikirlerinin şekillenmesinde önemli pay sahibi olduğu açıktır.

Benedikt'in tüm hayatı günümüz İtalya'sında geçmiştir. Nursia'da doğmuş, üniversite eğitimi için gittiği Roma'da kısa bir süre yaşamış, Subiaco'da inziva hayatı yaşayarak dönüşümünü gerçekleştirmiş ve nizamnamesini yazdığı yer olan Monte Cassino'da da ölmüştür.

Her Avrupa tarihi anlatımında Roma İmparatorluğu en önemli yeri almaktadır. Çünkü Avrupa'da siyasetten dine, mimariden ekonomiye hayatın pek çok unsurunu Roma İmparatorluğu şekillendirmiştir. İmparatorluğun yıkılması üzerine kurulan irili ufaklı pek çok devlette de Roma İmparatorluğunun derin izleri devam etmiştir.²⁰⁸

Roma halkının kökeninin, MÖ 1200 yıllarında İtalya'ya gelen İtalikler ile yerli halkın kaynaşmasından oluşan Latinler olduğu sanılmaktadır.²⁰⁹ Roma'nın tarihini, MÖ 753 yılında efsanevi kişiliklere büründürülerek anlatılan Romulus ve Remus kardeşlerin öyküleriyle başlatmak ve üç ana döneme ayırarak incelemek genel kabul görmüştür. Birinci dönem, Etrüsk krallar tarafından yönetilen Krallık Devri (MÖ 753-510); ikinci dönem Etrüsk krallara karşı ayaklanmak suretiyle oluşturulan Cumhuriyet Devri (MÖ 510-27); üçüncü dönem ise Kartaca savaşı yenilgisinin neden olduğu iç çekişmeler sonucu yönetimin generaller tarafından ele geçirilmesiyle başlayan İmparatorluk Devri (MÖ 27-MS 476)'dir.²¹⁰

Roma'nın gücünün doruğuna ulaştığı MS I. ve III. asırlar arası dönem *Altın Çağ* olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde Roma, dünyanın en geniş sınırlara ulaşan ve en çok çeşitliliğe sahip olan çok zengin bir imparatorluk haline gelmiştir. Günümüz

²⁰⁸ J.M. Roberts, *Avrupa Tarihi*, İstanbul: İnkılap Yayınları, 2010, s. 94,112

²⁰⁹ Muammer Gül, *Orta Çağ Avrupa Tarihi*, 4. Baskı, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2012, s. 21.

²¹⁰ Norman Davies, *Avrupa Tarihi*, 2. Baskı, (çev. ed. Mehmet Ali Kılıçbay, Burcu Çığman, Elif Topçugil, Kudret Emiroğlu, Suat Kaya), Ankara: İmge Kitabevi, 2011, 175-182; Gül, *Orta Çağ Avrupa Tarihi*, s. 14.

Avrupa'sının neredeyse tamamı, Kuzey Afrika ve Anadolu'yu içine alan bölgede pek çok farklı millete mensup insan nispi bir barış içerisinde yaşamış ve bu yüzden de bu döneme *Roma Barışı -Pax Romania-* denmiştir.²¹¹ Paganist bir inanca sahip olan Roma İmparatorluğunun Hristiyanlaşması da bu dönemde gerçekleşmiştir.²¹²

Hristiyanlık; İsa ile birlikte Kudüs'te bir Yahudi ihya hareketi lideri olarak ortaya çıkmış ve İsa'nın mesajlarından da anlaşılacağı üzere başlangıçta muhatap kitlesini yalnızca Yahudiler ile sınırlamıştır.²¹³ Onun Hristiyan inancına göre çarmıha gerilmesinden sonra da ilk dönemlerde takipçileri tarafından bu kural devam ettirilmiştir. Ancak bu kural ilk olarak Petrus tarafından Romalı yüzbaşı Kornelyus'un vaftiz edilmesiyle delinmiş, ardından Pavlus'un çabalarıyla tüm insanlara iletmeye çalışılmıştır.²¹⁴ Bir Yahudi ihya hareketi olarak başlayan Hristiyanlık böylece evrensel bir din haline getirilmiş, Yahudi düşüncesinde olmayan pek çok pagan unsurun ve inancın Hristiyanlığa girmesinin önü açılmıştır.²¹⁵

İsa'nın mesajının muhatap kitlesinin bu şekilde genişletilmesinin ardından bu mesajı tüm insanlara ulaştırmak için yoğun çaba sarf edilmiştir. MS 60'lı yıllara gelindiğinde, Doğu Akdeniz'deki büyük kentlerin çoğunda Hristiyan cemaatlerin olduğu görülmektedir. İsa'nın en yakın öğrencisi olan Petrus'un, Hristiyanlığı yaymak amacıyla deniz yoluyla Roma'ya gittiği ve muhtemelen MS. 68 yılında burada şehit edildiği söylenmektedir. Roma Katolik dünyasının lideri olarak günümüzde de varlığını sürdüren papalık kurumu da teolojik olarak Petrus'a dayandırılmıştır. Zira Yeni Ahit'te İsa'nın Petrus için söylediği "*Sen Petrus'sun ve ben bu kaya üzerinde kilisemi inşa*

²¹¹ Gül, *Orta Çağ Avrupa Tarihi*, s. 19-20.

²¹² Davies, *Avrupa Tarihi*, s. 222.

²¹³ Markos 7/24-30.

²¹⁴ Resullerin İşleri 10,11,15.

²¹⁵ Mehmet Katar, "Tevhitten Teslise Geçiş Sürecinde Hristiyanlık (Bir Yahudi İhya Hareketi Olarak Başlayan Hristiyanlığın Evrensel Bir Din Haline Geliş Öyküsü)", *Journal of Islamic Research*, C. 20, S. 3, 2007, s. 330-339.

edeceğim”²¹⁶ ve “*Koyunlarımı otlat*”²¹⁷ ifadelerinden yola çıkılarak daha sonraki dönemlerde Roma Piskoposu yani ilk Papa olarak ilan edilmiştir.²¹⁸ Hristiyan ilahiyatının büyük tartışmalarının başladığı bu dönemde Roma’nın böylece sözü geçen ve diğer kiliselerin uyması gereken bir otorite haline gelmesi başta Clement olmak üzere pek çok Kilise Babası tarafından desteklenmiştir.²¹⁹

Romalılar başlangıçta Hristiyanları bir Yahudi mezhebi olarak görmüşlerdir. Ancak zamanla Yahudi olmayan halkların yoğun bir şekilde Hristiyanlığa girişiyle bu farklılık dikkat çekmeye başlamıştır. Bu iki halk arasında ayrılık arttıkça rekabet ve kinin de arttığı gözlenmektedir. Yahudilerin, MS 64 yılında meydana gelen büyük yangından Hristiyanları sorumlu tutarak Romalıların İmparator Neron tarafından Hristiyanlara ilk kez eziyet etmesine sebep olduğu iddia edilmiştir. Dördüncü yüzyılın başlarına kadar bir yandan Hristiyanlara yönelik zaman zaman ve bölgesel olan büyük eziyetler yapılmış ama bir yandan da Hristiyanlık, imparatorluk topraklarında pek çok taraftar toplamıştır.²²⁰

MS 313 yılında Roma İmparatoru Konstantin’in ilan ettiği Milano Fermanı ile Hristiyanlar resmi bir hoşgörü ortamına kavuşmuştur. Böylece Hristiyanlığın imparatorluğun tamamına yayılmasının da önü açılmıştır. Nitekim birkaç yıl sonra Hristiyanlık, imparatorluğun resmi dini olarak ilan edilmiştir. Konstantin’in bu yolla gerginlik ve kargaşayı azaltarak imparatorluğun devamını sağlama amacı güttüğü sanılmaktadır. Yine aynı amaçla MS 330 yılında imparatorluğun başkentini İstanbul’a taşımıştır. Önceleri Byzantium olan şehrin adı İmparatorun ölümünden sonra *Konstantinopolis* değiştirilmiş ve Hristiyanlığın Roma’dan sonraki en önemli merkezi

²¹⁶ Matta 16/18-19

²¹⁷ Yuhanna 21/15-17

²¹⁸ Bekir Zakir Çoban, *Hristiyanlıkta Papalık Kurumu: Ortaya Çıkışı*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2009, s. 35.

²¹⁹ Davies, *Avrupa Tarihi*, s. 229.

²²⁰ Roberts, *Avrupa Tarihi*, s. 99.

haline gelmiştir.²²¹ Daha sonraki dönemlerde bu durum, İmparator Diocletianus (244-311) tarafından uygulamaya konulan yeni yönetim anlayışının etkisiyle iyiden iyiye hissedilmeye başlanmış olan imparatorluğun doğu ve batısının ayrışma sürecini hızlandırmış, imparatorluk bünyesinde pagan tanrılara inanmayı kesin olarak yasaklamasıyla bilinen Theodosius (347-395) ise doğu ve batıyı beraberce yöneten son imparator olmuştur.²²² Bu aşamada artık gerçek Roma olarak İstanbul görülür olmuş, güç ve otorite artık Doğuya kaymaya başlamıştır.²²³

Doğu Roma İmparatorluğu on beşinci yüzyıla kadar varlığını sürdürecektir fakat Batı Roma İmparatorluğunda işler dördüncü yüzyılın ikinci yarısından itibaren yolunda gitmemeye başlamıştır. Azalan kaynaklara olan talep artmış, büyüyen ordunun maaşları ödenemez hale gelmiş, halktan toplanan vergiler arttırılmış, bunun üzerine şehirler terk edilmiş, halk kırsal bölgelere göç etmiştir.²²⁴ Bütün bu çöküş belirtileri devam ederken meydana gelen Kavimler Göçü, sonuçları itibarıyla tarihin en önemli hadiselerinden biri olmuştur. Genel anlamda, batıya doğru hareket eden Hun Devletinin MS 375 yılında Karadenizin kuzeyindeki düzlüklerde yaşayan ve pek çoğu Cermen olan Gotlar (Vizigotlar-Batı Gotlar, Ostrogotlar-Doğu Gotlar), Vandallar, Franklar ile Cermen olmayan Slavları Batı'ya doğru göçe zorlamaları *Kavimler Göçü* olarak adlandırılmıştır. Romalıların Barbar Kavimler olarak adlandırdığı bu topluluklar İtalya, İspanya hatta Kuzey Afrika'ya kadar pek çok bölgeyi işgal etmişlerdir.²²⁵ Bu hadisenin, günümüz Avrupa ülkelerinin oluşumunda ve Avrupa'nın etnik yapısının şekillenmesinde büyük katkısının olduğu sanılmaktadır.²²⁶

²²¹ Ahmet Hikmet Eroğlu, "Hristiyanlığın Bölünme Sürecine Genel Bir Bakış", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. XLI, S. I, 2000, s. 309-327.

²²² Roberts, *Avrupa Tarihi*, s. 106-109.

²²³ Davies, *Avrupa Tarihi*, s. 267-268.

²²⁴ Roberts, *Avrupa Tarihi*, s. 110.

²²⁵ Gül, *Orta Çağ Avrupa Tarihi*, s. 41-43.

²²⁶ Davies, *Avrupa Tarihi*, s. 266.

Bu göçler sonucu Roma'ya ilk saldırıları düzenleyen toplumun, Hunların baskısı nedeniyle Tuna Nehrinin güneyine inmek zorunda kalan Vizigotlar olduğu yönünde genel bir kanaat vardır. Bunların, MS 410 yılında Roma'yı ele geçirdiği, sonrasında ise İspanya'ya yönelerek burada güçlü bir krallık kurdukları bilinmektedir. Başka bir Cermen halkı olan Vandalların ise Afrika'nın kuzeyinde bir krallık kurdukları ve MS 455 yılında Roma'yı ele geçirip yağmaladıkları görülmektedir. Ayrıca Franklar'ın Galya içlerine, Jütler ve Saksonlar'ın ise İngiltere'ye yerleştikleri ve buraları işgal ettikleri bilinmektedir.²²⁷ Görüldüğü gibi beşinci yüzyıl neredeyse tüm Avrupa'nın Barbar saldırılarına maruz kaldığı ve Batı'nın düzeninin tamamen alt üst olduğu dönem olmuştur. Öyle ki, Roma'nın içinde olduğu karışıklık nedeniyle İmparator ve Senato'nun MS 402 yılından itibaren Roma'dan kaçıp Ravenna'da yaşamaya başladıkları ve MS 476 yılında yıkılışına kadar da bu şehrin İmparatorluk'a başkentlik yaptığı bilinmektedir.²²⁸

Benedikt'in doğduğu ve monastik deneyimini yaşadığı bu dönemde Roma ve çevresinde sosyal, ekonomik ve siyasi anlamda ciddi bir kargaşa ve bunalımın bulunduğu anlaşılmaktadır. İmparatorluk içinde gerek insanların ağır vergilerden gerekse de gittikçe kötüleşen orduya katılmaktan kurtulmak için kaçındıkları bu dönemde hastalıklar ve açlık nedeniyle de nüfusun ciddi oranda azaldığı gözlenmektedir.²²⁹

Papa Gregory, Benedikt'in hayat hikayesini anlattığı eserinde bu siyasi kargaşanın ipuçlarını vermiş, bazı barbar akınlarından söz etmiştir. Örneğin Benedikt'in bir mucizesi olarak anlattığı bir olaya göre, Goth kralı Totila²³⁰ randevu alarak Benedikt'i ziyarete gelmiş, ancak öncesinde kendi kıyafetlerini bir adamına giydirip Benedikt'in karşısına

²²⁷ Roberts, *Avrupa Tarihi*, s. 110-112.

²²⁸ Matthew Bunson, *Encyclopedia of the Roman Empire*, USA, 2002, s. 467.

²²⁹ Laura Swan, *The Benedictine Tradition*, Minnesota: Liturgical Press, 2007, s. 1.

²³⁰ Papa I. Gregory'nin anlattığı bu olayda adı geçen Kral Totila'nın, Aziz Benedikt ile aynı dönemlerde yaşadığı, tarihsel olarak doğru görünmektedir. Ostrogotlar'ın son bir önceki kralı olarak zikredilen Kral Totila'nın MS 541-551 yılları arasında krallık yaptığı ifade edilmiştir. Aziz Benedict'in MS 547 yılında öldüğü genel kabulü bu görüşmeyi olası kılmıştır. Krallığı döneminde Roma'yı ele geçirdiği ve Sicilya'ya kadar hemen hemen tüm İtalya'ya egemen olduğu dile getirilmiştir. (Bkz. Davies, *Avrupa Tarihi*, s. 273).

çıkarmıştır. Benedikt ise görür görmez onun kral olmadığını anlamış, elbiselerin kendisine ait olmadığını ve çıkarması gerektiğini söylemiştir. Benedikt'in mucizesi bununla sınırlı olmamış, Kral Totila'nın gelmesi üzerine ise onunla sohbet edip ona gelecekte haberler vermiştir. Totila'nın, Roma'ya gireceğini, dokuz yıl tahtta kalacağını, denizi geçerek istilalar yapacağını ve dokuzuncu yıl öleceğini ona haber vermiştir. Papa Gregory, bunları anlattıktan sonra tüm bu kehanetlerin aynı şekilde gerçekleştiğini eklemiştir.²³¹

Diyaloglar'da anlatılan başka bir öyküye göre ise bir gün Benedikt ile Canosa Piskoposu'nun, Kral Totila ile ilgili konuştuklarından bahsedilmektedir. Piskopos'un, Kral Totila'nın Roma'yı işgal edip pek çok tahribatta bulunacağını söylemesi üzerine Benedikt, Roma'nın barbar kavimlerin istilaları ile değil; kasırgalar, depremler ve yıldırımlar ile kendi kendine yıkılacağını haber vermiştir. Papa Gregory, bunun da gelecekte haber veren ve aynıyla gerçekleşen bir mucizesi olduğunu belirtmenin yanında, Benedikt'in Kral Totila'yı erdemli yaşantısından dolayı sevdiğini ayrıca dile getirmiştir.²³²

Doğu Roma İmparatorluğu, Ostrogotlar ile yaptığı mücadele sonucu onların İtalya'daki varlığını sonlandırmayı başarmıştır. Ancak bu kez de başka bir barbar kavim olan Lombardlar İtalya'daki bu boşluğu değerlendirmiş ve burada büyük bir İtalyan Krallığı (MS 568-774) kurmuştur. Çok büyük yıkımlara sebebiyet veren Lombard akınlarının da Benedikt tarafından takipçilerine önceden haber verildiği *Diyaloglar*'da görülmektedir. Anlatılanlara göre bir gün kendisinin ağladığını gören ve sebebini soran keşişlerine Benedikt şöyle demiştir: “*Kurduğum manastır ve kardeşlerim için hazırladığım her şey Tanrı'nın hükmüyle barbarlara bırakılacak, keşişler zayıf kalacak*”. Papa Gregory bu hadiseyi, yıllar sonra Lombardlar'ın herkes uyurken manastıra girip her

²³¹ Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, s. 64-67.

²³² Kardong, *The Life of St. Benedict by Gregory the Great*, s. 69-71.

şeyi yakıp yıktıklarını ama bir keşiş bile zarar vermediklerini ve bunun Tanrı'nın Benedikt'e verdiği sözün bir sonucu olduğunu dile getirmiştir.²³³

Sonuç olarak belirtmek gerekirse Benedikt'in doğduğu ve yaşadığı dönemde bir yandan Barbar akınlarının neden olduğu siyasi kargaşa ve boşlukların yaşandığı, diğer yandan ise ciddi bir ekonomik, sosyal ve ahlaki bunalımın var olduğu göze çarpmaktadır. Benedikt'in de dönemindeki politik hadiselerde orta yolu tercih ettiği, manastırda ama tamamen de toplumdan izole olmadan yaşamını sürdürdüğü ifade edilmiştir.²³⁴

1.2. Aziz Benedikt'in Hayatı (480-547)

“Nursialı Benedikt, Batı Tarzı Manastırcılığın Kurucusu, Batıdaki Tüm Keşişlerin Babası, Avrupa'nın ve Hristiyan Uygarlığının Koruyucu Patronu” gibi ünvanlarla²³⁵ anılan Aziz Benedikt'in hayatıyla ilgili kendisinin yazdığı nizamname dışında tek kaynak, Büyük Gregory olarak da bilinen ve keşiş kökenli ilk Papa olan Gregory (ö. 604) tarafından yazılan *“Diyaloglar”*²³⁶ adlı eserdir. Benedikt'in ölümünden yaklaşık kırk beş yıl sonra yazıldığı tahmin edilen bu eserde bazı önemli kişilerin hayat hikayeleri anlatılmaktadır. Benedikt'e kitabının ikinci cildinde yer veren Papa Gregory, eserin yazılış amacını ise *“okuyucunun ahlakını yükseltmek ve Tanrı'nın azizlerinin etkin ve aktif olduğunu göstermek”* olarak açıklamıştır.²³⁷ Didaktik yönü ağır basan bu eserin biyografiden çok hagiografi – azizlerin hayat öykülerinin mucizevi bir şekilde anlatıldığı edebi eser- olduğu ifade edilmiştir. Bu eserde Benedikt, olağanüstü güçleri olan, mucizeler sergileyen bir kişilik olarak sunulmuştur. Ayrıca Papa Gregory'nin

²³³ Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, s. 75-77.

²³⁴ Holzherr, *“Introduction To The Rule of Saint Benedict”*, s. 58.

²³⁵ Aytunç Altındal, *Papa 16. Benedikt Gizli Türkiye Gündemi*, Ankara: Destek Yayınları, 2006, s. 16; Smith, *Christian Monasticism from the Fourth to the Ninth Centuries of the Christian Era*, s. 263.

²³⁶ Papa Gregory, yaklaşık 593 yılında dört cilt olarak yazdığı Diyaloglar adlı eserinde, azizlerin yaşam öykülerini anlatmak suretiyle okuyucunun ahlakını yükseltme amacını gütmüştür. Kitabının ikinci cildinin tamamını Benedikt'in yaşam öyküsünün ve mucizelerinin anlatımına ayırmıştır. O, Benedikt ile ilgili bilgileri, onun dört havarisinden öğrendiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda bu eser, 6. Yüzyıl İtalya'sının önemli olayları ve figürleri ile ilgili verdiği bilgilerle de dikkat çekmiştir (Joel Rippinger, “Saint Benedict”, *New Catholic Encyclopedia*, V.2, Second Edition, USA, 2003, s. 236).

²³⁷ Theisen, *“Benedict of Nursia”*, s. 77.

döneminden onun bu eserini onaylayan başka bir kaynağın olmayışı nedeniyle bazı bilim adamları onun bu çalışmasının bir alegori ya da tamamen kurgu olduğunu iddia etmiştir. Hatta iddialar, Benedikt'in gerçekten tarihi bir kişilik olup olmadığına varıncaya kadar ileri bir noktaya taşınmıştır.²³⁸

Peki Papa Gregory'nin kronolojik olarak Aziz Benedikt ile karşılaşma ihtimali olmadığına göre onun bu eseri yazarken kullandığı kaynak nedir? *Diyaloglar*'da, Benedikt'i şahsen tanımış dört isimden bahsedilmektedir. Bunlar; Benedikt'ten sonra başrahiplik makamına gelmiş olan Constantine, Lateran Bazilikasının bitişiğindeki manastırın yöneticisi olan Valentinian, Benediktin ikinci halefi Simplicius ve Subiaco manastırının rahibi olan Honoratus'tur.²³⁹ Monte Cassino manastırının Lombardlar tarafından yaklaşık 577 yılında yıkılması üzerine burada kalan keşişler Roma'da bulunan John Lateran Bazilikasına sığınmışlardır. Muhtemelen bu dönemde Papalık görevine devam eden Gregory, Benedikt ile ilgili bilgileri bu keşişlerden sözlü olarak almış ve nizamnameyi de muhtemelen okumuştur.²⁴⁰

Diyaloglar'da anlatılanlara göre Benedikt yaklaşık 480 yılında Roma'nın iki yüz kilometre kadar kuzey doğusunda yer alan Nursia (Norcia) şehrinde doğmuştur. Seçkin bir ailede dünyaya gelmiş olan Benedikt, sosyal bilimlere üzerine eğitim alması için Roma'ya gönderilmiştir. Şehir ortamı ve öğrencilerin ahlaksız yaşam tarzının onu rahatsız etmesi üzerine dünyevi bilginin kendisini de kötülüğe sevk etmesinden korkan Benedikt, öğrenimini ve ailesinin servetini terk ederek önce Affile adlı bir köye, ardından ise Subiaco'ya gitmiştir. Papa Gregory, onun dünyevi bilgiyi terk ederek Tanrısal bilgiye

²³⁸ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 20.

²³⁹ M. Christine Pinto, *Core Values of a Benedictine Education*, Duquesne University, Basılmamış Doktora Tezi, Pittsburg 2017, s. 26.

²⁴⁰ Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 1.

ulaşma amacıyla yaptığı bu hareketi anlatırken “*bilge ama cahil, akıllı ama eğitimsiz*” ifadesini kullanmıştır.²⁴¹

Roma’nın yetmiş kilometre doğusunda bulunan dağlık bir şehir olan Subiaco’da Romanus adlı bir keşişle karşılaşan Benedikt, ondan münzevi yaşam biçimini öğrenmiştir. Burada kayalıklar arasında gizlenmiş dar bir mağara bularak orada tam üç yıl sürecek uzun bir inziva tecrübesi yaşamıştır. “*Sacro Speco –Kutsal Mağara-*” adıyla bilinen bu mağarada yaşadığından, kendisine zaman zaman yemek getiren Romanus dışında hiç kimsenin haberi olmamış, burada kaldığı süre içerisinde olağanüstü bazı olayların da gerçekleştiği belirtilmiştir. Bir gün İsa’nın vizyonu bir rahibe gözükmüş ve Benedikt’in yaşadığı yeri ona haber vererek ona yemek götürmesini emretmiştir. Başka bir gün ise kendisini bulan çobanlar, ondan etkilenererek ahlaklı bir yaşam sürmeye başlamışlardır. Benedikt artık insanlar tarafından tanınmaya başlamış ve etrafında keşişler belirmeye başlamıştır. Yine anlatılanlara göre şeytan çok güzel bir kadın aracılığıyla onu günaha sokmak istemiş, o ise hemen uzaklaşarak kendini dikenlerle dolu çalılıklara atmıştır. Bunu takipçilerine anlatırken şu ifadeyi kullanmıştır: “*Dıştan acı duymam, o günahı işleyip de içten acı duymamdan daha iyidir*”.²⁴²

Benedikt, dar bir mağarada tek başına yıllarca kalarak, en önemli iki insani dürtü olan açlık ve cinsellik ile sınanmıştır. Bu gibi anlatımlara çok rastlanır, zira pek çok tarihi veya efsanevi kişilik çok önemli bilgileri veya eylemleri ifa etmeden önce böyle bir olgunlaşma ve kendini gerçekleştirme aşamasından geçmiştir.²⁴³

²⁴¹ Vogue, Papa Gregory’nin Aziz Benedikt ile ilgili sarf ettiği bu sözün izahını yaparken şöyle bir açıklamada bulunmuştur: “*Bu ifade, dünyevi eğitimin her şey olmadığını ifade eder. Bazen eğitimsiz biri Tanrı’yı çok daha derin bir şekilde kavrayabilir. Bu, ilk dönem manastırcılığının yaygın bir konusudur. Mesela Athanasius bize, Aziz Antony’nin bir köylü fakat filozoflardan daha akıllı olduğunu anlatır.*” (Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, s. 42).

²⁴² Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, s. 10-25.

²⁴³ Mircea Eliade, *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi II*, çev: Ali Berktaş, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2003, s. 390.

Bir gün Subiaco'ya yakın bir yerde bulunan bir manastırın başrahibi ölünce keşişler Benedikt'e gelerek kendisinin başrahipleri olmasını talep etmişlerdir. Yoğun ısrar üzerine teklifi kabul eden Benedikt, kısa sürede manastırda düzenli bir yaşam biçimi kurarak kanunsuz işlerin yapılmasını engellemeye çalışmıştır. Düzenleri bozulan bazı keşişlerin, onu öldürmek istemeleri üzerine Benedikt bundan mucizevi bir şekilde haberdar olarak bu grupta yollarını ayırmıştır. Bir süre sonra insanların kendisinin etrafında toplanması üzerine on iki manastır kurmuş ve her birine de bir başrahip görevlendirmiştir.²⁴⁴ Bazı araştırmacılar Gregory'nin dile getirdiği bu bilginin abartılı olduğunu, yedinci yüzyıla kadar İtalya'da Benedikt'i takip eden bir keşiş grubuna rastlanmadığını dile getirmiştir.²⁴⁵

Bu aşamada ünü ve saygınlığı iyice artmış olan Benedikt, Romalı pek çok soylu, aristokrat veya dindar insan tarafından ziyaret edilmiştir. Ayrıca pek çok kişi, çocuklarını onun hizmetine ve eğitime teslim etmeye başlamıştır. Kendisine adanan bu çocukların en ünlüleri, Euthicius'un oğlu Maurus ve Tertellus'un oğlu Placid'dir.²⁴⁶ Bir zamanlar Roma'ya eğitim için giden Benedikt'e, artık Roma'dan eğitim için öğrenciler getirilmektedir. Bu durum, saygınlığının ulaştığı noktayı göstermesi açısından önemlidir.

Papa Gregory, Benedikt'in Subiaco'da sergilediği dört mucizeyi de zikrederek anlatımına devam etmiştir. Bir keşişin ibadet etmesini engelleyen şeytan ile mücadele edip keşişi kurtarmış, başka bir gün ise bir manastırda yer alan keşişlerin talebi üzerine dua etmek suretiyle manastıra çok yakın bir yerden su çıkarmıştır. Aralarına yeni katılan bir keşişin çalışırken demir aleti göle düşürmesi üzerine gelip onu kolaylıkla çıkarmış, gölde boğulma tehlikesi geçiren Placid'i suyun üzerinde hızlıca koşmak suretiyle kurtarmıştır.²⁴⁷

²⁴⁴ F. A. Forbes, *Saint Benedict*, New York: J. Kennedy and Sons, 1921, s. 39-42.

²⁴⁵ Theisen, "Benedictines", s. 79.

²⁴⁶ Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, s. 42.

²⁴⁷ Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, s. 43-44.

Öte yandan bir gün bölge halkının Benedikt'e olan ilgisini kıskanan komşu kilisenin papazı Florent, Benedikt'i öldürme kastıyla ona zehirli bir ekmek göndermiştir. Ama Benedikt'in bunu mucizevi olarak anlaması üzerine bu kez de Benedikt'in müritlerinin maneviyatını yok etmek, onları şehvetle doldurmak için manastırın bahçesine yedi tane kız göndermiştir. Bunu fark eden Benedikt, müritlerini korumak için hemen onları başka bir manastıra nakletmiştir.²⁴⁸

Benedikt artık Subiaco'dan ayrılma zamanının geldiğini anlamıştır. Yaklaşık 529 yılında takipçileriyle birlikte güneye doğru giderek ileride kendi adıyla anılacak olan tarikatının temellerini attığı şehir olan Cassino'ya ulaşarak burada dağlık bölgede gördüğü bir Apollo tapınağını yıktırarak yerine Aziz Martin ve Vaftizci Yahya'ya adanan tapınaklar inşa ettirmiştir. Burada inşa edilen ve halen varlığını sürdüren Monte Cassino Manastırı²⁴⁹, Benedikt'in Tarikatının esas şekillendiği ve Benedikt'in de meşhur "*Manastır Nizamname*" sini yazdığı manastır olarak bilinmektedir.²⁵⁰ Gregory, Subiaco yıllarını sadece bir hazırlık dönemi olarak görürken pagan tapınaklarını yıkıp yerine manastırını inşa ettirdiği için Monte Cassino yıllarını *Benedikt'in ruhani ışığının her yeri aydınlattığı dönem* olarak nitelemiştir.²⁵¹

Papa Gregory, Monte Cassino'ya gelip burada faaliyete başladıktan sonra Benedikt'e peygamberlik karizmasının bahşedildiğini, artık daha fazla ve zor mucizeler sergilemeye başladığını ifade etmiştir. Bunlar; uzaktaki bir kişinin neler yaptığını anlatma, gelecekte haber verme, cin çıkarma, insanların içinden geçeni okuma, keşişlerin rüyalarına girme yoluyla onlara direktif verme, çaresiz hastaları iyileştirme,

²⁴⁸ Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, s. 42.

²⁴⁹ Batı manastırcılığının doğum yeri olarak bilinen bu manastır, yaklaşık 577 yılında Lombardların saldırısıyla yıkılmış, 883 yılında çatışmalar nedeniyle zarar görmüş, 1349 yılında deprem nedeniyle hasar almış ve son olarak II. Dünya Savaşında bombalanmıştır. Savaşın bitiminde yeniden inşa edilen yapı, 1964 yılında takdis edilmiştir. (Rosemary E. Guiley, "Benedict", *The Encyclopedia of Saints*, USA, 2001, s. 43).

²⁵⁰ Forbes, *Saint Benedict*, s. 57-60.

²⁵¹ Daniel Rees, *Monks of England: The Benedictines in England from Augustine to the Present Day*, The English Benedictine Congregation, Great Britain 1997, s. 12.

şeytanla bizzat mücadele etme, sadece bakışlarıyla bir suçsuz esirin ellerini çözme, uzaktaki bir arkadaşının ölümünden anında haberdar olma ve bir ölüyü diriltme gibi olağanüstü durumlardır.²⁵²

Hemen her azizin veya mistik kişiliğin yaşam öyküsü anlatılırken yapılan efsanevi bir kişiliğe dönüştürme çabasının Benedikt için de uygulandığı, bu ifadelerden anlaşılmaktadır. Öte yandan tüm bu anlatılan mucizeler ile İncillerde anlatılan İsa ve havarilerine ait mucizeler arasındaki benzerlik de dikkat çekmektedir.²⁵³

Papa Gregory, kitabının son bölümlerinde Benedikt'in ikiz kız kardeşi olduğunu söylediği Scholastica'dan da bahsetmiştir. Onun verdiği bilgilere göre kız kardeşi Scholastica bebekliğinden itibaren ailesi tarafından Tanrı'ya adanmıştır. Yılda bir kez Benedikt'in yanına gelerek manastıra çok uzak olmayan bir evde görüştükleri ifade edilmektedir. Scholastica'nın son ziyaretinde görüşmeleri sabaha kadar sürmüştür. Üç gün sonra ise Benedikt, kardeşinin öldüğünü ve ruhunun bir güvercin şeklinde cennete girdiğini görmüştür. Kardeşinin cesedini getirterek önceden hazırladığı mezara gömmüştür.²⁵⁴ Roma Katolik geleneğinde bir azize olarak görülen Scholastica, Benediktin Tarikatının kadın teşkilatının kurucusu olarak kabul edilmektedir.²⁵⁵ Öte yandan Subiaco'da Benedikt'in ilk inziva dönemini geçirdiği mağaranın çok yakınında, günümüzde tarikatın *Subiaco Cassinese Cemaatine* bağlı olarak faaliyet gösteren ve ihtişamlı yapısıyla dikkat çeken Aziz Scholastica Manastırı ziyaretçilere açık bir şekilde faaliyetlerine devam etmektedir.

Papa Gregory, kitabının son bölümünde Benedikt'in ölümünü anlatmıştır. Ancak onun, ölümünden kısa bir süre önce yazdığı "*Benediktin Nizamnamesi – The Rule of*

²⁵² Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, s. 42.

²⁵³ Matta 8/2, 23-27; Matta 4/1-11; Matta 9/18-26; Resullerin İşleri 3, 12, 14. Bu İncil bölümlerinde İsa'nın, Pavlus'un ve Petrus'un gösterdiği mucizeler anlatılmaktadır. Gelecekte haber verme, şeytanla mücadele etme, hastaları iyileştirme ve ölüyü diriltme gibi mucizeler, takipçileri tarafından Aziz Benedict'e de yakıştırılarak üzerinde bir nevi kutsallık oluşturulmuştur.

²⁵⁴ Kardong, *The Life of St. Benedict by Gregory the Great*, s. 124-130.

²⁵⁵ Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 3.

Benedict-” adlı eserini överek bu kuralların, onun yaşam biçiminin yazılı hali olduğunu özellikle vurgulamıştır. Kısa bir süre sonra Benedikt takipçilerine öleceğini bildirmiş ve mezarını da hazırlatmıştır. Yaklaşık 547 yılında tapınakta dua eder vaziyette iken vefat etmiştir.²⁵⁶

Papa Gregory eserinde şeytanların çeşitli yollar denemek suretiyle ele geçirmek istediği, ancak her seferinde mücadeleyi kazanan bir kahraman Benedikt portresi çizmiştir. Gregory’nin bu anlatımının, John Cassian tarafından anlatılan çöl manastırcılığında meşhur olan şeytani ayartma kavramı ile ilgili olduğu belirtilir. Ona göre dünya, İsa’nın askerlerinin sürekli ön safta durduğu bir savaş alanıdır. Şeytan sürekli iyi insanları gözetler ve hiç beklemedikleri anda onlara saldırarak iyi insanları ele geçirir. Bu yüzden insan günahın en küçüğünden bile kaçınmalıdır.²⁵⁷ Papa Gregory, bu görüşlerini Aziz Benedikt’in hayat hikayesini anlatırken de kullanmıştır.

Benedikt’in hayat hikayesinde de görüldüğü gibi başlangıçta monastik yolculuğuna yalnız bir şekilde çıkıp münzevi bir yaşam biçimini benimsemişken, bir süre sonra bunun bir üst formu olan toplu yaşama dayalı manastırcılığa doğru evrilme vardır.²⁵⁸

1.3. Aziz Benedikt Öncesi Oluşturulmuş Manastır Nizamnameleri

Hristiyan manastırcılığının ilk dönemlerinden itibaren manastır yaşantısının kurallarının izah edildiği birçok nizamname yazılmış fakat bunlardan sadece yirmi beş tanesi günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.²⁵⁹ Sekizinci yüzyıla kadar Batı manastırlarında yaygın olarak uygulanan bir nizamnamenin bulunmadığı, yalnızca Gaul

²⁵⁶ Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, s. 139.

²⁵⁷ Jeffrey Burton Russell, *Lucifer: Ortaçağda Şeytan*, çev.: Ahmet Fethi, İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2001, s. 123-124.

²⁵⁸ Jean Gautier, *Some Schools of Catholic Spirituality*, Trans: Kathryn Sullivan, Desclee Company, Belgium, 1959, s. 18.

²⁵⁹ <http://www.scourmont.be/studium/bresard/04-rules.html>. 26.07.2019.

bölgesinde birbirine karıştırılmış bir şekilde tatbik edilen yirmi civarında nizamnamenin var olduğu dile getirilmiştir.²⁶⁰

Bunlar içerisinde Benedikt'in nizamnamesi özellikle ön plana çıkmış ve ortaçağda manastırların büyük bölümünde tatbik edilmiştir. Benedikt'in nizamnamesinin orijinal olup olmadığı meselesi ve diğer nizamnamelerle ilişkisi konusu, bazı araştırmacıların ilgisini çekmiştir.

İlk nizamnamelerin genel olarak dördüncü yüzyılda ve farklı bölgelerde yazıldığı görülmektedir. “İlk Nesil Nizamnameler” ya da “Anne Nizamnameler” olarak adlandırılan bu nizamnameleri Pachomius Mısır’da, Augustine Kuzey Afrika’da, Basil ise Anadolu’da oluşturmuş ve her biri bu nizamnamelerini kendi manastırlarında uygulamaya koymuştur. Birbirinden bağımsız olarak yazılmış olan bu nizamnamelerin, sonraki dönemlerde yazılan nizamnamelerin de kaynağı oldukları iddia edilmiştir.²⁶¹

“İkinci Nesil Nizamnameler” ya da “Kız Nizamnameler” olarak adlandırılan John Cassian’ın *Institutes*’i, yazarının kim olduğu belli olmayan “Usta’nın Nizamnamesi- Rule of the Master (RM)-“ ve “Dört Kilise Babasının Nizamnamesi” hem önceki eserlerden etkilenmişler hem de kendilerinden sonraki nizamnameleri etkilemişlerdir. Bu sınıflandırmaya göre Benedikt’in nizamnamesi, üçüncü nesil nizamname konumundadır. Benedikt’in nizamnamesinin kaynakları söz konusu olduğunda onu en derin şekilde etkileyen eserin Usta’nın Nizamnamesi (RM) olduğu, Aziz Basil’in nizamnamesi ile John Cassian’ın *Institutes*’inden de ciddi etkilenmelerin olduğu genel kabul görmüştür.²⁶²

Toplu manastırcılığın kurucusu sayılan Pachomius’un, bu anlamda Hristiyanlık tarihinde ilk olma özelliği taşıyan bir manastır nizamnamesi yazdığı bilinmektedir. Kısa

²⁶⁰ V. Gellhaus, “Monasticism: Medieval 600-1500”, *The New Catholic Encyclopedia*, V:9, Second Edition, USA, 2003, s. 791.

²⁶¹ Franklin, C. V.; Havener, I; Francis, J. A., *Early Monastic Rules- The Rules of the Fathers and the Regula Orientalis*, Collegeville: The Liturgical Press, 1981, s. 9.

²⁶² Franklin, C. V; Havener, I; Francis, J. A, *Early Monastic Rules- The Rules of the Fathers and the Regula Orientalis*, s. 9.

ve itidalli oluşuyla dikkat çeken bu nizamnamesinde o; manastıra kabul, giyecek, yiyecek, hücrede yaşam, çalışma, ibadet, yönetim ve eğitim konularında kurallar belirlemiştir. Bunlara ek olarak hasta keşişlere tavsiyeler, misafirlerin ağırlanması, suçluların cezalandırılması ve keşişlerin günlük yaşamlarındaki diğer aktiviteler ile ilgili kurallar da ortaya konulmuştur. Keşişlerin uymak zorunda olduğu en önemli görevin üstleri konumunda olan kıdemli keşişlere koşulsuz itaat etmeleri olduğu vurgulanmış; itaatin ibadetten bile önce geldiği ifade edilmiştir.²⁶³

Benedikt tarafından adı doğrudan zikredilen tek isim olan Basil – Kayseri’li Basil- asketik yaşam biçimine ilgi duymaya başlamasıyla birlikte Mısır ve Filistin dolaylarındaki ankoretik keşiş kolonileri ile Pachomius’un kurmuş olduğu manastırları ziyaret etmiş ve ardından kendi manastır sistemini kurmuştur. Bu manastırlarda tatbik edilmek üzere çok da derli toplu olmasa da manastır yaşam biçimi ile ilgili belli başlı kuralları izah ettiği bir nizamname yazmıştır.²⁶⁴ Basil, nizamnamesinde manastırları toplumda hizmet ve hayır işlerinin merkezi olarak konumlandırmış, kişisel ahlaki gelişimin de ancak toplumsal aktivitelere katılmakla mümkün olacağını dile getirmiştir. Ona göre bir keşiş, en büyük amacı olan Tanrı sevgisine ancak tıpkı İsa gibi hayırseverlik, fakirlere yardım etme ve komşusunu sevme gibi erdemli davranışları yerine getirmek suretiyle ulaşacaktır.²⁶⁵ Görüldüğü gibi o, manastırcılığı Tanrı ve komşu sevgisi ile Kutsal Kitap temelli ahlak anlayışının yoğun bir şekilde hayata uygulanması olarak algılamış, aşırı uygulamalardan kaçınmıştır. Benedikt’in de Basil’in itaat, yoksunluk, topluluğa yeni katılanların test edilmesi gibi temel bazı düşüncelerini devraldığı dile getirilmiştir.²⁶⁶

Batı Hristiyanlığında ilk olma özelliği taşıyan Augustine’nin manastır nizamnamesi -*The Praeceptum*- Batı’da ortaçağın en etkili monastik nizamnamelerinden

²⁶³ Rodolph Yanney, “Saint Pachomius Father of the Kainonia”, *Coptic Church Review*, V.5, N.1, 1984, s. 14-16.

²⁶⁴ Kardong, *Pillars of Community: Four Rules of Pre-Benedictine Monastic Life*, s. 2.

²⁶⁵ Morison, *St. Basil and his Rule: A Study in Early Monasticism*, s. 29.

²⁶⁶ Holzherr, “*Introduction To The Rule of Saint Benedict*”, s. 36.

biri olmuş, Dominikenler başta olmak üzere pek çok tarikat manastırında tatbik edilmiştir.²⁶⁷ Oldukça kısa olan bu nizamnamenin organizasyon anlamında Pachomius'un nizamnamesini, üslup olarak ise Basil'in nizamnamesini temel aldığı görülmektedir. Onun nizamnamesinde, ilk dönem kilisesinin önemli bir anlayışı olan “*Tanrı için tek akıl ve tek kalp olma*”²⁶⁸ ilkesi doğrultusunda ortak ve eşit yaşam anlayışının temel alındığı görülmektedir. Bunun dışında ibadeti içtenlikle yapma, şahsi mülk edinmeyip kazancın topluluğa getirilmesi, manastır dışına çıkarken dikkat edilmesi gereken hususlar, manastır başrahibine koşulsuz itaat gibi konulara değinmiştir. Augustine tarafından erkek manastırına tatbik edilen bu nizamname, daha sonra kız kardeşi tarafından kurulan kadın manastırına da uygulanmıştır.²⁶⁹

Yaklaşık 400-410’lu yıllarda günümüz Cannes şehrinin yakınlarında bulunan Lerins adasının keşişlerinin “*Dört Kilise Babasının Nizamnameleri*” olarak bilinen eserleri manastırlarında uygulamaya koyduğu bilinmektedir. Bu dört yazarın isimleri, bölgenin Mısır ve doğu ideallerine bağlı oluşu nedeniyle muhtemelen takma Kıpti isimler olan Serapion, Macarius, Paphnutius ve İkinci Macarius’tur. Bu nizamnamelerde bir manastır başrahibinin otoritesi altında yaşam, keşişlerin sevgi ve saygı ilkeleri çerçevesinde yaşamaları, manastıra kabul ve sessizlik gibi konulara değinilmiştir.²⁷⁰

Manastırcılığın Batıda yayılmasında çok büyük bir rolü olan John Cassian’ın *Institutis* adlı eseri de her ne kadar bir manastır nizamnamesi olmasa da manastır yaşam tarzına yönelik verdiği bilgiler açısından büyük önem taşımaktadır. Benedikt’in, nizamnamesinde tevazunun aşamaları olarak anlattığı hususlar büyük oranda Cassian’ın

²⁶⁷ Aumann, *Christian Spirituality in the Catholic Tradition*, s. 58.

²⁶⁸ Elçilerin İşleri 4:32.

²⁶⁹ Holzherr, “*Introduction To The Rule of Saint Benedict*”, s. 39.

²⁷⁰ Holzherr, “*Introduction To The Rule of Saint Benedict*”, s. 40.

eserinde bahsettikleri ile örtüşmektedir. Benedikt'in de ismini vermeden eserinden bahsettiği Cassian, Batı manastırcılığını ve Benedikt'i derin bir şekilde etkilemiştir.²⁷¹

Benedikt'in nizamnamesi, 1938 yılında Dom Augustine Genestout'un iddialarını dile getirmesine kadar hiç bir dış kaynağa dayandırılmadan yazılan tamamen özgün bir eser olarak kabul görmüştür. Genestout, yazarı bilinmeyen "*Usta'nın Nizamnamesi - Regula Magistri* veya *The Rule of the Master*-" adlı eserle Benedikt'in nizamnamesi arasında büyük benzerliklerin bulunduğunu, hatta bazı bölümlerin birbirinin neredeyse aynısı olduğunu dile getirmiştir. Bu durum, bu iki eserden hangisinin önce yazıldığı ve buna bağlı olarak birinin diğerine dayandırılarak mı yazılmış olduğu sorusunu sormaya itmiş, bu problemin çözümüne dönük pek çok çalışma yapılmıştır.²⁷²

Henüz tam anlamıyla bir açıklığa kavuşturulamamış bu konuyla ilgili farklı iddialar ortaya atılmıştır. İlk zamanlar Usta'nın nizamnamesinin, Benedikt'in nizamnamesinin ayrıntılı bir izahı olduğu düşünülmüş, ancak yapılan çalışmalar neticesinde, Benedikt'in nizamnamesinin daha geç bir tarihte yazıldığı hususu büyük oranda kabul görmüştür.²⁷³ Bu durumda şöyle bir soru ile karşılaşılmaktadır: Acaba Benedikt, nizamnamesini yazarken yazarının adı bile bilinmeyen Usta'nın nizamnamesinin bazı bölümlerini doğrudan eserine eklemiş olabilir mi? Eğer böyleyse yüzyıllarca ortaçağ manastır sistemini şekillendiren nizamname ve Benedikt güvenilirliğini kaybetmiş olmayacak mı?

Bu sorulara yanıt verme çabasına girişen Zimmermann, yazmış olduğu makalesinde iki metin arasında karşılaştırma yapmak suretiyle metinler arası benzerliği veya daha doğru bir ifadeyle aynılığı ortaya koymuştur. Zimmermann, Usta'nın nizamnamesinin yazarının da Benedikt olduğunu dile getirerek bu konudaki tartışmaları

²⁷¹ Holzherr, "*Introduction To The Rule of Saint Benedict*", s. 41,42.

²⁷² M. D. Knowles; R.K. Seasoltz, "*Benedictine Rule*", s.262.

²⁷³ Dietz, *Wandering Monks, Virgins and Pilgrims-Ascetic Travel in the Mediterraeen World. A.D 300-800*, s. 79.

sonlandırmayı amaçlamıştır. Ona göre Usta'nın nizamnamesi, Benedikt'in gençlik eseri, yani Benedikt'in nizamnamesinin ilkel (primitive) halidir. Benedikt'in, nizamnamesinde kendisi için “*Magister*” – *Usta, Üstad, Öğretmen*- kelimesini kullanmasının yanında Papa Gregory'nin de onunla ilgili aynı kelimeyi kullanmasını bu görüşüne delil olarak zikretmiştir. Ona göre, Benedikt Subiaco'da gösterdiği bazı olağanüstü haller nedeniyle kendisine bağlı keşişlerin *Magister*'i olmuş ve bu öğrencileri için Usta'nın nizamnamesini yazmıştır. Ancak sonrasında olgunluk ve tecrübe eseri olarak revize ettiğinde, bu anlamda tek metin olarak Benedikt'in nizamnamesi kalmış, Usta'nın nizamnamesi ise artık tedavülden kalkmıştır. Ona göre böyle bir çözüm Benedikt'in nizamnamesi'nin orjinalliği ve bilinmeyen kaynak sorununu tamamen çözüme kavuşturacaktır.²⁷⁴

Ancak Zimmermann'ın, sırf Benedikt'in nizamnamesinin orjinalliğini kanıtlamak için ortaya attığı bu iddianın delilleri yeterli görülmemiş, Ustanın nizamnamesinin Benedikt'in eserini oluştururken faydalandığı ana kaynak olduğu günümüz araştırmacıları tarafından genel kabul görmüştür.²⁷⁵ Pek çok benzerlik olmasına rağmen Ustanın nizamnamesinin değil de Benedikt'in nizamnamesinin bu kadar etkin olmasının ve Avrupa'ya yayılmasının nedeni Papa Gregory'nin yazdığı Benedikt biyografisidir. Benedikt ve nizamnamesi, bu biyografi sayesinde bu kadar ünlü ve tanınır hale gelmiştir. Ayrıca bunun diğer bir sebebi de içerikte aranmış, Ustanın nizamnamesinin karmaşık, tutarsız ve kötü koordine edilmiş içeriğine karşın Benedikt'in nizamnamesinin çok daha özenli ve düzgün bir üsluba sahip olduğu dile getirilmiştir.²⁷⁶

Ayrıca Ustanın nizamnamesinin yazarının kim olduğu tartışmasına girmeden iki nizamnameyi karşılaştıran Sauthern, Benedikt'in gereksiz ayrıntılara yer veren, bireysel

²⁷⁴ Odo J. Zimmermann, “The Regula Magistri: The Primitive Rule of St. Benedict”, *American Benedictine Review*, V.1, S.1, 1950, s. 19-22.

²⁷⁵ Yasin Güzeldal, *Batı Manastır Geleneğinde Aziz Benedikt ve Manastır Hayatına Dair Görüşleri*, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2020, s. 260.

²⁷⁶ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 25.

ve belirsiz bir metni, bazı kısımları görmezden gelmek veya bazı eklemeler yapmak suretiyle özlü, net ve evrensel bir metin haline dönüştürdüğünü ifade etmiştir.²⁷⁷

Sonuç olarak ifade edilmelidir ki, ister hazırlanması esnasında başka eserlerin katkısı olsun isterse de tamamen Benedikt'in özgün bir eseri olsun bu nizamname yüzyıllarca Hristiyan manastırlarında uygulanagelen en etkili nizamname olmuştur ve günümüzde de uygulanmaya devam edilmektedir.

1.4. Aziz Benedikt'in Manastır Nizamnamesi – The Rule of St. Benedict

(RB)-

Altıncı yüzyılda kendi halinde yaşayan ve çok az insanın tanıdığı bir keşiş olan Benedikt, manastırda uyulması gereken kuralları ve bazı önemli manastır değerlerini ihtiva eden bir nizamname yazmıştır. Kendisi bir papaz olmadığı gibi, dini bir tarikat kurmayı amaçlayan bir keşiş de değil iken, yazmış olduğu nizamname yaygınlık kazanmış ve ortaçağ boyunca Avrupa manastırlarında uygulanan neredeyse tek nizamname olmuştur.²⁷⁸ Öyle ki, Benedikt'in nizamnamesinin günümüzde de, harfiyen olmasa da müşterek yaşamla ilgili bilgeliğinden dolayı pek çok manastırda tatbik edilmeye devam edildiği görülmektedir.²⁷⁹ Bu nedenle Nizamname (RB), Batı Medeniyetini en çok etkileyen metinlerden biri olarak kabul edilmiştir.²⁸⁰

Geleneksel anlatıma göre, uğradığı dış baskılar nedeniyle Subiaco'dan ayrılan ve Roma'nın yüz elli kilometre kadar güneyinde yer alan Monte Cassino'ya gelen Benedikt burada bir manastır inşa etmiş, meşhur nizamnamesini de burada yazmıştır. Nizamname, Monte Cassino Manastırının 577 yılında Lombardlar tarafından yıkılmasının ardından Roma'ya getirilmiştir. Papa Gregory, nizamnameyi Caelian Hill'de bulunan kendi

²⁷⁷ R. W. Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, England: Penguin Books, 1970, s. 222-223.

²⁷⁸ The Oxford Dictionary of Saints, "Benedict", Oxford: Oxford University Press, 1997, s. 47.

²⁷⁹ Theisen, "Benedict, Rule of", s. 79.

²⁸⁰ Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 1.

manastırında uygulamış, zamanla İtalya'daki diğer manastırlarda da uygulanmaya başlanmıştır. Gregory'nin, 596 yılında nizamnameyi Anglo-Saxon'ları Hristiyanlaştırmak için İngiltere'ye gönderdiği, böylece nizamnamenin önce İngiltere'ye, ardından ise tüm Avrupa'ya yayıldığı ifade edilmiştir.²⁸¹

Ancak nizamnamenin Avrupa'ya yayılması ile ilgili bu geleneksel anlatıma özellikle son dönemlerde itirazlar yükselmiştir. Nitekim İtalya'yı işgal eden Lombardlar, Monte Cassino ile beraber neredeyse İtalya'daki tüm manastırları yıkmışlardır. Dolayısıyla uzun yıllar İtalya'da nizamnamenin uygulanacağı bir manastır söz konusu olmamıştır. Her ne kadar nizamnamenin el yazmasının ya da kopyasının yeniden inşa edilen Monte Cassino'daki yeni oluşuma yaklaşık 750 yılında Papa Zachary tarafından takdim edildiği ifade edilse de pek çok araştırmacı, onuncu yüzyıla kadar nizamnamenin Roma'daki manastırlarda yaygın olarak tatbik edildiğine dair hiçbir delilin bulunmadığını dile getirmişlerdir.²⁸²

Pek çok veri, nizamnamenin ilk olarak yayılma gösterdiği yer olarak Gaul bölgesini işaret etmektedir. Bu bölgede dördüncü yüzyıldan itibaren farklı nizamnameler tatbik eden çok sayıda manastır kurulmuştur. Bunların en meşhuru İrlandalı keşiş olan Columbanus'un nizamnamesidir. Bu keşiş aynı zamanda pek çok manastırın da kurucusu olmasına rağmen ilginçtir ki manastırların çok büyük bir bölümü altıncı ve yedinci yüzyıldan itibaren kurucuları olan Columbanus'un nizamnamesi yerine Benedikt'in nizamnamesini takip etmeye başlamıştır.²⁸³

Altıncı yüzyılda yerel Latin dilinde yazılmış olan nizamnamenin metninin farklı versiyonlara sahip yüzlerce el yazması mevcuttur. Bu farklı versiyonlar arasında önemsiz bir takım farklılıkların olduğu dile getirilmiş, bunların arasından orijinal olan nüshayı

²⁸¹ Dunn, *Asceticism and Monasticism, II: Western*, Cambridge History of Christianity, V.2, Constantine to c. 600, ed.: Augustine Casiday and Frederic W. Norris, Cambridge, 2008, s. 669-688.

²⁸² Kardong, *The Benedictines*, s. 138.

²⁸³ Kardong, *The Benedictines*, s. 139.

tespit etmenin çok zor olduğu belirtilmiştir. Hala mevcut olan en eski versiyonun, 700’lü yıllarda güney İngiltere’de yazılmış olan Codex Hatton 48 olduğu genel kabul görmüştür. Günümüzde bu el yazma, Oxford’da Bodleian kütüphanesinde bulunmaktadır. Nizamnamenin daha değerli bir el yazması olan St. Gall kopyasının Benedikt’in kendi el yazısı olduğuna inanılmaktadır. Bu nüsha, dokuzuncu yüzyılın başlarında Monte Cassino Başrahibi tarafından İmparator Şarlman’a gönderilmiştir. Aachen’de kopya edilen bu nüshanın önsözüne başka bir versiyondan ekleme yapmak suretiyle günümüzde de varlığını sürdüren versiyonu oluşturulmuştur.²⁸⁴

Benedikt’in nizamnamesinin hızlı bir şekilde neredeyse Avrupa’daki tüm manastırlarda tatbik edilmesi, temel olarak iki sebebe dayandırılmaktadır. Birincisi, Roma kaynaklı bir metin olarak lanse edilmiş olan nizamnamenin emsallerine göre daha ılımlı, dengeli, uygulanabilir ve şartlara uyum sağlayabilen esnek yapıya sahip olmasıdır. İkincisi ise Avrupa’yı fethetme ve birleştirme güdüsüyle hareket eden İmparator Şarlman’ın manastırlarda bir standart oluşturmak için nizamnameyi, tüm keşişlerce takip edilen bir ortak metin haline getirme çabasıdır.²⁸⁵ Nizamnamenin Avrupa’ya yayılmasında göze çarpan en önemli şahsiyetlerden Canterburyli Augustine İngiltere’de, Wilfrid Willibrord Belçika ve Lüksemburg’da, Boniface ise Almanya’da etkili olmuştur.²⁸⁶

Benedikt’in nizamnamesinin yaygınlaşmasıyla ilgili yapılan bu izahın ardından şimdi de onun içeriği ve temel konuları incelenecektir. Benedikt’in, nizamnamesini yazarken kendisinin öncülü olan bazı düşünürlerin eserlerinden faydalandığı göze çarpmaktadır. Bunları şöyle sıralamak mümkündür: Önceki nizamnameler, kilise babalarının yazıları, John Cassian’ın eserleri ve kendi dönemindeki yasa kitaplarıdır.²⁸⁷

²⁸⁴ Holzherr, “*Introduction To The Rule of Saint Benedict*”, s. 22.

²⁸⁵ Bienert, “*Benedictines*”, s. 139.

²⁸⁶ The Oxford Dictionary of Saints, “*Benedict*”, s. 47.

²⁸⁷ Knowles, Seasoltz, “*Benedictine Rule*”, s. 262.

Bu anlamda Benedikt'in nizamnamesini, kendi orijinal fikirlerini kaleme aldığı bir eser olarak değil, manastırda yaşayan insanlar için derlemiş olduğu pratik bir el kitabı olarak düşünmek gerekmektedir.²⁸⁸

Ayrıca bu sentez her ne kadar Latince *Regula -kurallar bütünü-* olarak isimlendirilmiş olsa da onun yasadan daha çok bilgelik; içerisinde emirlerin olduğu bir listeden daha çok bir yaşam tarzı olduğu belirtilmiştir.²⁸⁹ Yüzyıllar boyu Batı manastırlarında bu kadar yaygınlık kazanan bu metnin pek çok yorumunun da yapıldığı görülmektedir.²⁹⁰

Benedikt'in, bir önsöz ve yetmiş üç bölümden oluşan nispeten kısa bir metin olan nizamnamesinin hemen her bölümünde ifadelerini Kutsal Kitap alıntılarıyla temellendirme gayreti göze çarpmaktadır. Nizamnamenin önsözünde kişinin sonsuz ve güzel bir hayata ulaşması için salih ameller aracılığıyla yüreğini ve vücudunu mücadeleye hazırlaması gerektiğini belirten Benedikt, manastırın bunu başarmak için çok önemli bir işlevi olduğunu dile getirmiştir.²⁹¹

Nizamnamenin hemen başında keşiş türlerini sıralayan Benedikt, bu metnin kenobitik tarzı manastırlar için yazıldığını özellikle vurgulamıştır.²⁹² Manastır Başrahibine özel önem atfeden Benedikt, nizamnamesinde onun vasıfları, seçilme usulü,

²⁸⁸ Michael Casey, *Truthful Living: Saint Benedict's Teaching on Humility*, USA: St. Bede's Publications, 1999, s. 43.

²⁸⁹ Joan D. Chittister, *Wisdom Distilled From Daily: Living the Rule of St. Benedict Today*, Collegeville, 1989, s. 7.

²⁹⁰ Çoğu tarikat mensubu keşiş bilginler tarafından yazılan bu yorumların bazıları şunlardır: Aquinata Böckmann, *Perspektives on the Rule of the St. Benedict: Expanding Our Hearts in Christ*, Minnesota: Liturgical Press, Collegeville, 2005; Adalbert de Vogüé, *The Rule of Saint Benedict: A Doctrinal and Spiritual Commentary*, Michigan: Cistercian Publications, 1983; Korneel Vermeiren, *Praying with Benedict: Prayer in the Rule of St. Benedict*, London, 1999; Michael Casey and David Tomlins, *Introducing Benedict's Rule: A Program of Formation*, Germany, 2008; Norvene Vest, *Preferring Christ: A Devotional Commentary on the Rule of St. Benedict*, New York: Morehouse Publishing, 1990; Joan D Chittister, *Wisdom Distilled from the Day Living the Rule of St. Benedict Today*, 1990 New York; Terrence G. Kardong, *Benedict's Rule: A Translation and Commentary*, Minnesota: The Liturgical Press, 1996; Basil N., Aldridge, *The Spirit of St. Benedict: The Principles of His Rule for Oblates and for the Modern Man*, Minnesota: St. John's Abbey Press, 1947.

²⁹¹ RB Önsöz

²⁹² RB 1

görev, yetki ve sorumluluklarını ayrıntılı bir şekilde açıklamıştır.²⁹³ Ayrıca ikinci başrahip –Prior-²⁹⁴ ve başrahip yardımcıları –Deans-²⁹⁵ ile ilgili de düzenlemeler yapılmıştır. Yönetim kadrosunun yanı sıra nizamnamede, manastır işleyişinde görev alan bir takım memurlar ve bunların görevlerine de yer verilmiştir. Bunlar; manastır kilercisi²⁹⁶, araç gereç sorumlusu²⁹⁷, haftalık mutfak görevlileri²⁹⁸, revirci²⁹⁹, ibadet vakitlerini bildirme sorumlusu³⁰⁰ ve manastır bekçisidir.³⁰¹

Nizamnamede üzerinde durulan diğer bir konu, keşişlerin birbirlerine karşı sergilemesi gereken erdemli davranışlardır. “Salih ameller” başlığı altında yetmiş üç maddede bu ameller zikredilmiş³⁰², sonunda ise bunlara uygun davrananların cennetle ödüllendirileceği ifade edilmiştir. Öte yandan en önemli erdemli davranışlar olan itaat³⁰³, sessizlik³⁰⁴ ve tevazu³⁰⁵ ayrı başlıklar altında uzun bir şekilde izah edilmiştir.

Nizamnamede, keşişlerin yapması gereken ibadetlerin saatleri, şekli, okunması gereken kutsal kitap bölümleri ve ilahiler uzun uzun anlatılmış,³⁰⁶ bunlar yerine getirilirken derin bir saygı içerisinde olması gerektiği dile getirilmiştir.³⁰⁷ Ayrıca bir keşiş için olmazsa olmaz bir konumda yer alan günlük çalışma da belli bir düzen içerisinde yürütülmeli, belli saatlerde el işi yapmak, diğer saatlerde de okuma yaparak bu görev yerine getirilmelidir.³⁰⁸

²⁹³ RB 2, 3, 64,

²⁹⁴ RB 65

²⁹⁵ RB 21

²⁹⁶ RB 31

²⁹⁷ RB 32

²⁹⁸ RB 35

²⁹⁹ RB 36

³⁰⁰ RB 47

³⁰¹ RB 66

³⁰² RB 4

³⁰³ RB 5, 71

³⁰⁴ RB 6

³⁰⁵ RB 7, 70, 72

³⁰⁶ RB, 8-19

³⁰⁷ RB 20

³⁰⁸ RB 38, 42, 43, 47, 48

Keşişlerin uyku, yeme, içme ve giyinme gibi konularda uymaları gereken kurallar da nizamnamede yer almıştır.³⁰⁹ Bununla beraber, keşişin yaptığı hatalar nedeniyle uygulanacak cezalardan bahsedildiği görülmektedir. Suçun ağırlığına göre gizlice azarlama, herkesin içinde azarlama, bedensel cezalandırmaya maruz bırakma, dışlama, iletişimi kesme ve manastırdan kovma gibi aforoz yöntemleri anlatılmıştır.³¹⁰ Ancak hatası nedeniyle toplumdan ayrı düşen kişileri yeniden kazanmanın ve onları ıslah etmenin öneminden de bahsedilmiştir.³¹¹

Gençlerin, çocukların, yaşlıların ve hastaların eğitimiyle daha yakından ilgilenilmesi gerektiği de vurgulanan hususlar arasındadır³¹². Ayrıca manastır sanatkarlarının da desteklenmesi gerektiği dile getirilmiştir.³¹³ Keşişlerin kesinlikle kişisel mülk edinemeyecekleri izah edilmiş³¹⁴, çocuklarını manastıra adayan soylu kimselerin de çocuklarına kesinlikle mal mülk vermeyeceklerine dair bir yemin metnini yazmaları gerektiği belirtilmiştir.³¹⁵

Manastıra katılmak isteyen kişilerle ilgili üye kabul işlemleri de nizamnamede anlatılmıştır. Buna göre cemaate katılmak isteyen kişi uzun bir süre deneme sürecinden geçmeli, kesin emin olduktan ve gereken sabrı gösterdikten sonra üyeliğe kabul edilmelidir.³¹⁶ Ayrıca manastıra katılmak isteyen rahiplerin ve farklı diyarlardan gelip manastırda kalmak isteyen keşişlerin durumu da düzenlenmiş olup, ³¹⁷ keşişler arası kıdemin, manastıra önce katılmayla ilgili olduğu vurgulanmıştır.³¹⁸

³⁰⁹ RB 22, 39, 40, 41, 55

³¹⁰ RB 23, 24, 25, 26, 42, 43, 44, 45, 46

³¹¹ RB 27, 28, 29

³¹² RB 30, 36, 37

³¹³ RB 57

³¹⁴ RB 33, 34, 54

³¹⁵ RB 59

³¹⁶ RB 58-60

³¹⁷ RB 60, 61, 62

³¹⁸ RB 63

Zikredilen tüm bu konuları açıklıkla ortaya koyan Benedikt, nizamnamesini şu cümlelerle tamamlamıştır: *“Böylelikle sen en azından bir başlangıç olarak bu nizamnameyi Mesih’in yardımıyla yerine getirirsen ilahi cennete yaklaşmış olursun. Daha sonra sen yukarıda bahsettiğimiz gibi Tanrı’nın yardımıyla bilginin ve erdemin en üst derecesine ulaşacaksın”*.³¹⁹

2. AZİZ BENEDİKT’İN MANASTIR NİZAMNAMESİNE GÖRE MANASTIR YÖNETİMİ VE TEMEL İLKELER

Benedikt’in nizamnamesinin ortaçağ boyunca Batı manastırlarında bu denli kabul görmesi ve uygulanması her ne kadar İmparator Şarlman’ın çabasının bir sonucu olsa da metnin içeriğinin de bunda etkisi vardır. Zira emsallerine kıyasla Benedikt’in nizamnamesinin daha ölçülü, ılımlı, kolay uygulanabilir ve şartlara kolaylıkla uyarlanabilir olma gibi özelliklere sahip olduğu belirtilmiştir.³²⁰ Çalışmanın bu bölümünde Benedikt’in nizamnamesinin içeriği incelenecektir.

Benedikt, manastır düzeninin sağlanmasında iki önemli unsurun rehberliğini vurgulamıştır. Bunlardan birincisi yazılı bir metin olan Manastır Nizamnamesi –Rule- , ikincisi ise manastırın yönetiminden sorumlu olan ve keşişlerin seçimiyle göreve gelen Manastır Başrahibi –Abbot- dir. Her ne kadar başrahip tüm kararları alan karizmatik bir liderlik rolünde olsa da nihayetinde bir insan olması hasebiyle hataya açıktır. Bu yüzden nizamname manastırın gerçek otoritesi olup, başrahibin de uymak zorunda olduğu bir manastır anayasası işlevi görmektedir. Nizamnamenin yorumlanması ve manastır içerisindeki keşişlerin buna uygun bir şekilde faaliyette bulunmasını sağlamak ise başrahibin görevidir.³²¹

³¹⁹ RB 73

³²⁰ Kardong, *The Benedictines*, s. 139.

³²¹ Marr, *Tools for Peace: The Spiritual Craft of St. Benedict and Rene Girard*, s. 43-44.

Manastır başrahibinin görev, yetki ve sorumlulukları, nizamnamede ayrı başlıklar altında anlatılmasının yanı sıra metnin neredeyse tümüne sinmiş durumdadır. Bu anlamda manastır başrahibi, Benediktin manastırlarının bel kemiğini oluşturmaktadır. Onun dışında ikinci başrahip, başrahip yardımcıları, kilerci, manastır bekçisi, mutfak görevlileri, araç gereç sorumlusu, revir sorumlusu, ibadet vakitlerini bildirme sorumlusu gibi manastırın yönetim ve işleyişinde görev alan kişiler de nizamnamede anlatılmaktadır.

Ayrıca manastıra katılmak isteyen kişiler veya yaptığı hatalar nedeniyle ceza alan kişilerle ilgili uygulamalar da ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır. Bunun yanında keşişlerin yeme, içme, uyuma, giyinme, çalışma, okuma ve ibadet etmesi ile ilgili de ayrıntılı bir düzenleme getirilmiştir. Ayrıca keşişlerin yapması gereken erdemli davranışlar anlatılarak itaat, tevazu ve sessizlik konularına ayrı bir ehemmiyet verildiği görülmektedir.

2.1. Nizamnameye Göre Manastır İşleyişinde Etkili Olan Görevliler

Her kurumda olduğu gibi Benedikt'in kurmuş olduğu sistem ve onun yazmış olduğu nizamname de belli bir düzeni gerektirmektedir. Benediktin manastırlarının ortaçağda bu kadar yaygın ve etkin bir hale gelmesinde, bu manastırların belli bir düzen ve disiplin içerisinde yönetilmiş olmasının payı büyüktür.

Benediktin manastırlarında keşişlerin müşterek bir yaşam sürmesi esastır. Herkesin giydiği kıyafet, yediği yemek, uyuduğu yatak eşittir ve kimse kişisel bir mala sahip değildir. Ayrıca kim hangi işten ne kazanç elde ettiyse bu mal kendisine ait değil, manastıra aittir. Keşişler bu müşterek yaşam içerisinde kalarak Tanrı'ya ulaşmayı amaçlarlar.³²² Bu müşterek yaşam tarzı, nizamnamenin belirlediği kurallar çerçevesinde ve manastır başrahibinin önderliğinde gerçekleşmektedir.

³²² Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 1.

Benedikt, manastır başrahibinin İsa Mesih'in manastırdaki yerini doldurduğunu ve onun adına iş gördüğünü özellikle vurgulamıştır.³²³ Bu yüzden başrahibin, Benediktin manastırlarında tartışılmaz bir konumu bulunmaktadır. Ayrıca nizamnamede ikinci başrahip –Prior- ve başrahip yardımcıları –Deans- ile ilgili de düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Yönetim kadrosunun yanı sıra nizamnamede, manastır işleyişinde görev alan bir takım memurlar ve bunların görevlerine de yer verilmiştir. Bunlar; manastır kilercisi, araç gereç sorumlusu, haftalık mutfak görevlileri, revirci, ibadet vakitlerini bildirme sorumlusu ve manastır bekçisidir.

2.1.1. Manastır Başrahibi –Abbot-

Abbot terimi köken olarak, İbranice'de “baba” anlamına gelen “Abba-abbas” ifadesinden gelmektedir. Kutsal Kitapta çoğunlukla Tanrı için kullanıldığı görülen “Abba” ifadesinin, dördüncü yüzyılın başlarında genç keşişlere dini rehberlik eden Mısırlı münzeviler için kullanıldığı belirtilmektedir. Söz konusu bu manevi babalık, nihayetinde Benedikt'in nizamnamesinde de görüldüğü üzere yasal bir göreve dönüşmüştür.³²⁴ Öyle ki, diğer pek çok nizamnameden farklı olarak Benedikt'in nizamnamesinde, bir öğretmen olarak görülen başrahibin, manastır yapılanmasının en önemli ögesi olduğu dile getirilmiştir. Manastır başrahibi, *bir öğretmen olarak havarilerin takipçisi, bir başrahip olarak ise İsa'nın vekilidir.*³²⁵

Benedikt'in nizamnamesinde çok önemli bir yeri olan ve “*özerk bir manastırın en üst makamında bulunan kişinin adı ve ünvanı*” olarak tanımlanabilecek Abbot ifadesini “*Manastır Başrahibi*” olarak çevirmek doğru olacaktır. Özerk bir manastırın başrahibi Abbot iken, belirli bir bölge içerisinde yer alan manastırların bir araya gelişiyle meydana gelen cemaatin –congregation- başrahibi “*Archabbot*”, konfederasyonun

³²³ RB 2

³²⁴ P. Volk, “Abbot”, *New Catholic Encyclopedia*, V.1, Second Edition, USA, 2003, s. 9.

³²⁵ Adalbert de Vogüé, *The Rule of Saint Benedict –A Doctrinal and Spiritual Commentary*, trans.: J. B. Hasbrouck, USA: Cistercian Publications Inc, 1999, s. 71.

başrahibi ise “*Abbot Primate*” kelimeleriyle ifade edilmektedir.³²⁶ Manastır başrahibinin konumu ve misyonu o kadar önemlidir ki hemen hemen tüm Benediktin araştırmalarında özellikle ilgilenilen belli başlı temalardan biri olmuştur.

Benediktin manastır yapılanmasında başrahibin çok güçlü bir konumu, otoritesi ve etkinlik alanı vardır. Manastır işleyişindeki en önemli otorite Tanrı –Kutsal Kitap-’dır. Onun altında, emirleri kesinlikle ihlal edilmemesi gereken nizamnamenin bizzat kendisi, onun altında ise “*Tanrı’nın manastırdaki vekili*” olarak nitelenen başrahip yer almaktadır.³²⁷ Başrahibin manastırdaki en önemli görevi, manastıra katılan keşişleri hem söz hem de eylemleriyle eğitmek ve yetkinleştirmektir.³²⁸

Başrahip ile keşişler arasındaki bu ilişki ve iletişim, usta ile çırak arasındaki iletişime benzetilmiştir. Nasıl ki bir çırak uzmanlaşmak için ustasının emirlerine tam tamına uymak zorundaysa manastırdaki kalan bir keşiş de manevi anlamda yetkin bir hale gelebilmek için başrahibe koşulsuz itaat etmek durumundadır. Bu usta-çırak ilişkisinin Yunan filozoflarında çok etkin olarak uygulanmasının yanı sıra, bu kültürün yoğun olarak etkilendiği İskenderiye’de de özellikle Clement ve Origen’de çok baskın olduğu gözlenmektedir.³²⁹

Bunun da ötesinde manastırdaki kalan keşişler manevi bir aile olarak düşünüldüğünde başrahibe baba rolü uygun düşmektedir. Bu manevi babalık, keşişlerin manevi hayatta karşılaştıkları güçlüklerde başrahibin bir baba rolüne uygun davranması ile ilgilidir.³³⁰ Bu baba-evlat benzetmelerinin temelini İnciller’de bulunduğu gözlenmektedir.³³¹

³²⁶ Volk, “*Abbot*”, s. 11.

³²⁷ Dunn, *Asceticism and Monasticism, II: Western, Cambridge History of Christianity, V.2, Constantine to c. 600*, s. 682.

³²⁸ RB 2

³²⁹ Kardong, *The Benedictines*, s. 118.

³³⁰ Kardong, *The Benedictines*, s. 118.

³³¹ 1. Korintoslular 4:15,16; 1: 16

Bu manevi aile teriminin İskenderiye teolojisinden dördüncü yüzyılın çöl keşişleri tarafından devralındığı sanılmaktadır. Ancak çoğu akademik bir eğitimden yoksun olan bu keşişler bu kavrama pragmatik ve didaktik bir anlam katmış, başrahibi inançlarını arttırmak için kendilerine yardımcı olan bir manevi önder olarak düşünmüşlerdir. Diğer Hristiyan arkadaşları, çöle çekilen bu insanlar için adeta aile olmuştur.³³²

Kenobitik manastırcılığın kurucusu olan Pachomius'da da manevi önderlik kavramının önemli yer tuttuğu ve kendisinin, kurmuş olduğu manastırdaki keşişler tarafından “*abba*” olarak çağrıldığı bilinmektedir. Benzer bir şekilde, böylesine yetkin ve etkin bir başrahiplik makamının ne Augustine'in ne de Basil'in nizamnamelerinde yer almadığı, bu anlamda Benedikt'in nizamnamesinin farklılık arz ettiği belirtilmiştir.³³³

Başrahibe yüklenen anlam, görev ve sorumluluklar, nizamnamenin 2,3 ve 64. bölümlerinde düzenlenmiştir. Ayrıca nizamnamenin diğer pek çok bölümünde de onun otoritesi yer yer göze çarpmaktadır.

Nizamnameye göre bir başrahip İsa Mesih'in manastırdaki vekili olduğu ve onun adına iş gördüğü için İsa Mesih'in emirlerine aykırı düşecek emirler vermez. Bu rol ona aynı zamanda büyük bir sorumluluk da yüklemiştir. Manastırda keşişlerin kişisel gelişimleriyle ilgilenmediği takdirde esas suçlunun da kendisi olacağı özellikle dile getirilmiştir.³³⁴

Başrahip, manastırda bulunan keşişleri iki yönlü eğitim süreciyle yönetmelidir. Güzel söz ve konuşmalarla olduğu kadar eylemleriyle keşişlere örnek olma yolunu da denemeli, onlara iyi ve güzel şeyleri söz ve eylem bütünlüğü içinde öğretmelidir.³³⁵ İlk dönem münzevilerinin önemli bir kısmı sözle öğretimi gereksiz bulup sadece yaşayarak

³³² Kardong, *The Benedictines*, s. 119.

³³³ De Vogüé, *The Rule of Saint Benedict – A Doctrinal and Spiritual Commentary*, s. 66,67.

³³⁴ RB 2

³³⁵ RB 2

öğretim yolunu seçse de Benedikt, başrahibin keşişlere hem söz ile hem de yaşantılarıyla öğretimde bulunması gerektiğini dile getirmiştir.³³⁶

Keşişlerin eğitiminde tatlı sert bir tutum benimsenmeli; disiplinsiz kişilere karşı uyarma, azarlama ve bedeni ceza uygulamaya kadar giden bir tutum takınılmalı, uysal ve erdemli kişilere karşı ise teşvik edici olunmalıdır.³³⁷ Ayrıca başrahip, manastırda bulunan şahıslar arasında ayırım yapmamalı, herkesi eşit derecede sevip tekdüze bir disiplin uygulamalıdır. O, kişiler arası farklılıklara da dikkat etmeli; herkesi anlayış, karakter ve kabiliyetine göre yönlendirmelidir. Bu görevin zorluğunun ve öneminin farkında olarak hareket etmeli, hem kendi yaptıklarından dolayı hem de müritlerinden dolayı hesaba çekileceğini her zaman aklında tutmalıdır.³³⁸

İş başına gelen Başrahibin, üstlendiği görev ve sorumluluğun bilincinde olarak hareket etmesi gerektiği dile getirilmiştir. O iffetli, sade ve merhametli olmalı, korkudan çok sevgiyi esas almalıdır. Buna karşın başrahip telaşlı, aşırı endişeli, zor beğenen, inatçı, kıskanç veya şüpheli olmamalıdır.³³⁹

Nizamnameye göre, başrahip manastırda ortaya çıkan ciddi ve ağır meselelerde tek başına karar vermek yerine tüm keşişleri bir araya getirerek meselenin enine boyuna düşünüldüğünü sağlamalıdır. Tüm üyelerin davet edildiği bu konsilde herkes düşüncesini mütevazı bir şekilde sunmalı, en doğru kararı başrahibin vereceğine emin olmalıdır. Keşişler inatçılık ve küstahlık yerine itaati tercih etmelidir.³⁴⁰

Benedikt'in nizamnamesinde başrahibe tanınan görev ve yetki tanımı o kadar geniştir ki, neredeyse onun onayı alınmadan manastırda hiçbir karar alınamamaktadır. Tüm bu anlatılanların yanında manastır görevlilerinin atanması veya görevden alınması,

³³⁶ Kardong, *The Benedictines*, s. 125.

³³⁷ RB 2

³³⁸ RB 2

³³⁹ RB 64

³⁴⁰ RB 3

manastıra yeni üye kabulü veya üyelikten çıkarma işlemleri gibi konularda başrahibin tek yetkili olduğu göze çarpmaktadır.³⁴¹

Nizamnameye göre başrahip, manastırda kalan keşişler tarafından seçim yoluyla belirlenmelidir. Cemaatin en kідemsiz şahsı bile olsa seçilen kişiye saygı göstermek esastır.³⁴² Nizamnamenin altmış dördüncü bölümünün hemen başında geçen bu anlamdaki ifadeler aslında açık olsa da yoruma muhtaç olarak değerlendirilmiştir. Zira bu prosedürün nizamnamede geçtiği şekliyle uygulanması, bazı soru işaretlerini beraberinde getirecektir. Üstelik cemaatin, çok aşağılık bir insanı da başrahip olarak seçme ihtimali vardır. Bu yüzden nizamnamenin bu bölümü çok net bir şekilde anlaşılamamıştır.³⁴³

Benediktin başrahiplerini diğer dini liderlerden ayıran en önemli vasıflardan biri, onların ölünceye kadar iş başında kalmak üzere seçilmeleridir. Neredeyse diğer tüm tarikat liderleri belli bir süre için seçilirken Benediktin başrahipleri ölünceye kadar görevde kalmak üzere seçilirler. Nizamnamede böyle bir süre sınırlaması söz konusu olmadığı gibi, tarihi süreç içerisinde de bu konuda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Her ne kadar bazı cemaatler altı, sekiz ya da on iki yıl gibi belli bir süre şartı getirmişlerse de dünyanın pek çok yerinde Benediktin başrahiplerinin ömür boyu görevde kaldıkları belirtilmiştir.³⁴⁴ Ayrıca yapılan seçimin uygun bir otorite ya da Papalık tarafından onaylanması gerektiği de unutulmamalıdır.³⁴⁵

Benedikt, politik bir mekanizma kurmamış, her dönemde başrahip olma vasıflarına sahip olacak bir kişiliğin bulunacağı şeklinde bir iyimserliğe sahip olmuştur. Benediktin tarihi göstermiştir ki bilge başrahiplerin olmadığı dönemlerde manastırlar ciddi çöküş yaşamıştır. Günümüzde bile Benediktin toplumlarının, bir kutsal kişiliğin

³⁴¹ RB 2,3, 5, 6, 7, 21, 23, 24, 25, 58, 64

³⁴² RB 64

³⁴³ Vest, *Preffering Christ – A Devotional Commentary on the Rule of St. Benedict*, s. 244.

³⁴⁴ Kardong, *The Benedictines*, s. 134.

³⁴⁵ Volk, *“Abbot”*, s. 10.

liderliğine ve rehberliğine dayandığını ifade etmek mümkündür. Ancak nizamnamede anlatıldığı şekliyle bu kadar yetki günümüz Benediktin başrahiplerine verilmemektedir.³⁴⁶ Nitekim manastırda her şeyin sadece bir kişinin etrafında cereyan etmesi ve her şeye onun karar vermesinin farklı sakıncaları da vardır. O kişi öldüğünde veya görevden çekildiğinde cemaatin de çöküş yaşama tehlikesiyle karşı karşıya kalacağı bir gerçektir.

Benedikt, cemaatini ayrılmaz bir bütün olarak tanımlamıştır. Bu yüzden başrahibin sorumlu olmadığı tek bir alan bile yoktur. O hem ruhani anlamda hem de günlük normal işlerde bir önderdir. Bu yönüyle çöl keşişlerinden ayrılmaktadır. Çöl keşişlerinde manastır başrahibi ruhani konularda bir rehberdir ancak gündelik işlerde keşişler kendi işlerini görmektedir. Bugün bile Doğu kilisesi manastırlarında manevi ve gündelik işler birbirinden ayrılmıştır.³⁴⁷

Şu da belirtilmelidir ki, manastır içi otorite, keşişler üzerinde hakimiyet kurmak için değil, onların birlik içerisinde hareket etmelerini sağlamak içindir. Bunu, manastırda bulunan kişilere her konuda yardımcı olarak gerçekleştirir. Bu yüzden başrahip ve bütün Benediktin otoritesinin temel rolü, manastırda mevcut veriler ışığında en doğru ve bilgece kararları vermektir. İdeal bir Benediktin başrahibinin amaçladığı en temel gaye, “*ayrı uzuvlardan tek bir monastik beden oluşturup bunların ahenkli işleyişini sağlamak*” olacaktır.³⁴⁸ Görüldüğü gibi Benediktin geleneğinde başrahiplere ciddi bir önem atfedilmiş; başrahipler *baba, öğretmen, çoban, hekim, yargıç ve topluluğun hizmetkârı* gibi ünvanlarla anılmıştır.³⁴⁹

³⁴⁶ Kardong, *The Benedictines*, s. 135.

³⁴⁷ Kardong, *The Benedictines*, s. 130.

³⁴⁸ Kardong, *The Benedictines*, s. 133.

³⁴⁹ Cheslyn Jones, Geoffrey Wainwright, Edward Yarnold, *The Study of Spirituality*, Oxford: Oxford University Press, 1986, s. 152.

2.1.2. Başrahip Yardımcıları - Prior ve Dekanlar-

Benedikt, nizamnamesinde başrahibe yardımcı olacak bir takım görevlilerden bahsetmiştir. Nizamnamenin 65. bölümünde prior –ikinci başrahip-, 21. bölümünde ise dean –dekan- adı verilen görevliler anlatılmaktadır.

Bazı dini topluluklardaki yöneticileri ifade etmek için kullanılan Latince kökenli prior ifadesi, 6. yüzyılda, en üst yönetici anlamında kullanılmış iken Cluny reformu sonrasında özel bir anlam kazanmış ve diğer manastırlarda da bu anlamıyla kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemden itibaren prior, “*manastırdaki topluluğu beraberce yönetmek üzere Başrahip tarafından seçilmiş olan kişileri*” ifade etmek için kullanılmış, nizamnamede geçen diğer bir görevli olan dekanlar ile hemen hemen aynı anlamda kullanılmıştır.³⁵⁰

Benedik, nizamnamesinde priorun atanması konusu nedeniyle ciddi dedikodu ve karmaşanın çıkabileceğini ifade etmiştir. Buna sebep olarak ise bazı kişilerin, kendilerini ikinci başrahip görevine daha layık kişiler olarak görmeleri olduğunu belirtmiştir.³⁵¹ Anlaşılmaktadır ki, dekan adı verilen başrahip yardımcıları arasındaki üstünlük yarışı, cemaat içerisinde kargaşaya sebebiyet verebilmektedir.

Yardımcılar arasındaki bu üstünlük yarışına son vermek, bir prior -ikinci başrahip- ataması yapılmak suretiyle mümkün olmuş gözükmektedir. Başrahibin atadığı bu prior, nizamnamenin ve başrahibin emirlerine sıkı sıkıya bağlı olmak zorundadır. Prior’un nizamnameye itaat etmeyip kibirlenmesi durumunda dört kez uyarılacağı, kendini düzeltmemesi durumunda ceza uygulanacağı, yine düzelmezse priorluk görevinden azledileceği ifade edilmiştir. Sonraki zamanlarda da sessiz ve itaatkar olmaması durumunda manastırdan kovulacağı açıkça anlatılmıştır.³⁵²

³⁵⁰ A. Donahue, “Prior”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.11, Second Edition, USA, 2003, s. 716.

³⁵¹ RB 65

³⁵² RB 65

Nizamnamede bahsedilen bir diğer görevli olan dekanları da *başrahip yardımcıları* olarak tanımlamak uygun olacaktır. Sözlükte, “*on kişinin üzerinde bir topluluğun monastik yöneticisi*”³⁵³ olarak tanımlanan dekanlar, başrahibin yükünü güven verici tarzda paylaşan kişiler olarak tanımlanmıştır.³⁵⁴ Başrahip, dekanları atarken toplumda saygınlığı olan ve kutsal bir yaşantıya sahip kişileri tercih etmeli, dekanlar da Tanrı’nın emirleri ve başrahibin direktiflerine göre hareket etmelidir. Dekanlar belirlenirken ölçüt derece ve kıdem değil, bilgi ve irfandır. Bu görevinden dolayı aşırı bir övünme içerisine giren dekanların iki defa uyarılacağı, bu davranışlarını sürdürdüğü takdirde ise görevden alınacağı nizamnamede açıkça belirtilmiştir.³⁵⁵

2.1.3. Manastır İşleyişinde Yer Alan Görevliler ve İş Bölümü

Nizamnamede, başrahip ve başrahip yardımcıları dışında manastırda belli işleri yapmakla görevli olan bazı kişiler de anlatılmaktadır. Bunlar manastır kilercisi, manastır bekçisi, haftalık mutfak görevlileri, araç gereç sorumlusu, revir görevlisi, manastır papazları ve manastır sanatkarlarıdır.

Başrahip ve yardımcılarının sonra manastırda en etkili konuma sahip kişinin kilerci olduğu rahatlıkla söylenebilir. Başrahibin görevlendireceği bu kişinin liderlik özelliği olan, Tanrı’dan korkan, akıllı, karakterli, ılımlı ve tutumlu olması gerektiği ifade edilmiş; kibirli, kinci, sinirli ve müsrif olmaması gerektiği de ayrıca belirtilmiştir.³⁵⁶

Pek çok konuda yetkili olmasına rağmen kilercinin, başrahibin emri olmadan hiçbir şeyi yapamayacağı özellikle vurgulanmıştır. Kilerci, keşişlerle iletişim kurarken sert ve soğuk bir üslubu tercih etmek yerine nazik ve mütevazi bir söylem kullanmalıdır. Her zaman tetikte olmalı, üyeler arasında adaletli davranmalıdır. Manastırın tüm

³⁵³ <https://www.thefreedictionary.com/Dean+of+a+monastery> – 09/11/2019.

³⁵⁴ RB 21

³⁵⁵ RB 21

³⁵⁶ RB 31

eşyalarına özenle bakmalı, hesap gününde her şeyin hesabını vereceğinin bilincinde olarak hareket etmelidir.³⁵⁷

Nizamnameye göre manastırın kapısının önünde akıllı ve olgun yaşlarda bir kişi görevlendirilmelidir. Her zaman manastırın önündeki hücrelerinde hazır bulunan bu manastır bekçisi, manastırın önünde başıboş dolaşmaya izin vermemeli, gelen ve giden kişilerin kontrolünü sağlamalı ve gelen kişilerin sorularına tevazu içinde ve hızlıca cevap vermelidir.³⁵⁸

Nizamnameye göre bir başrahip papazlık görevini yapmak üzere bir rahip ya da diakon atamak istediğinde keşişlerin arasından bir kişiyi bu görev için seçer. Atanan bu kişi, kibir ve küstahlıktan uzak durmalı, başrahibin ve dekanların emirlerine uygun bir şekilde nizamnameyi titizlikle uygulamalıdır. Aksi şekilde davrandığında bir rahip olarak değil, isyancı olarak yargılanacağını bilmeli, nizamnameye itaat etmeme konusunda inatçılığı devam ederse manastırdan atılacağını aklından çıkarmamalıdır.³⁵⁹

Başrahip, herhangi bir sanat dalında yetenekli olan kişilerin sanatlarını icra etmelerine de izin vermeli, onlara imkan sağlamalıdır. Ancak bu sanatkarların kibirli olmaları ya da şahsi menfaat elde etme çabası söz konusu olduğunda bu sanatı icra etmekten men edilecekleri özellikle belirtilmiştir. Ürettiği bu eserlerin satılması durumunda elde edilecek gelir manastıra aittir. Açgözlü davrandığı takdirde ruhunun büyük acı çekeceğini bilmelidir.³⁶⁰

Manastırda kalan hemen herkesin çeşitli görevleri bulunmaktadır. Mesela, sadece çok çalışması gerekenler ve hastalar haricinde tüm manastır üyeleri dönüşümlü olarak mutfakta birer haftalığına görev yapmalı, birbirine hizmet etmelidir. Bu görevliler yemek

³⁵⁷ RB 31

³⁵⁸ RB 66

³⁵⁹ RB 62

³⁶⁰ RB 57

kaplarının ve havluların temizliğine dikkat etmeli, yemeklerin herhangi bir gerginliğe meydan vermeden, zamanında ve düzenli bir şekilde dağıtımını temin etmelidirler.³⁶¹ Başrahibin görevlendireceği düzgün karakterde ve güvenilir bir kişi, üyelerin manastır eşyalarının, elbiselerinin kontrolünü sağlamalıdır.³⁶² Hastalar için ise ayrı bir oda ayrılmalı ve orada Tanrı korkusu olan, gayretli bir kişi görevlendirilmelidir. Eğer hastaya faydası olacaksa et yemelerine, sık sık banyoyu kullanmalarına izin verilmelidir. Başrahip, hastaların kilerci ve revirci tarafından ihmal edilmemesi noktasında son derece dikkatli olmalı, müritleri tarafından yapılan hatalardan kendisinin de sorumlu olacağını bilmelidir.³⁶³ Bunlara ek olarak nizamnamede manastıra gelen misafirlerle ilgilenen görevliler³⁶⁴, ibadet saatini haber verme görevlisi³⁶⁵ ve keşişlerin okumalarını kontrol etme görevlilerinden³⁶⁶ de bahsedilmiştir.

2.2. Nizamnameye Göre Temel Değerler ve Kurallar

Benedikt'in nizamnamesinde yer alan kurallar çerçevesinde manastırda bir topluluk olarak yaşayan Benediktinler'in bu ekseninde düzenin sağlanması için uygulayageldikleri kurallar bulunmaktadır. Benediktinler'de her ne kadar bireyin kendi iç dünyasına yönelip benliğini her türlü kötülükten arındırma hedefi olsa da bu hedef tek başına ıssız bir yerde kalarak değil, bir toplulukla birlikte manastırda gerçekleştirilmelidir. Bu birliktelik sadece fiziksel anlamda değil, psikolojik ve ruhani anlamda da önemlidir. Keşişlerin her konuda birbirlerine yardımcı olması ve birbirinin manevi anlamda gelişimlerine yardımcı olunması bakımından da birlikte yaşam önem taşımaktadır.³⁶⁷

³⁶¹ RB 35

³⁶² RB 32

³⁶³ RB 36

³⁶⁴ RB 53

³⁶⁵ RB 47

³⁶⁶ RB 48

³⁶⁷ Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 1.

2.2.1. Üyeliğe Kabul Edilme ve Üyelikten Çıkarılma

Nizamname, manastıra üye kabulünü ve üyelikten çıkarma işlemlerini ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir. Manastıra katılmak isteyen kişiler hemen kabul edilmez. “*Ruhları dene, Rabden olup olmadıklarından emin ol*”³⁶⁸ şeklindeki İncil ibaresinden yola çıkan Benedikt, gelen kişilerin hemen kabul edilmemesi gerektiğini belirterek, kişinin bu uğurda geçmesi gereken aşamaları tek tek izah etmiştir.

Buna göre, manastıra katılmak üzere gelen kişi, ilk olarak dört ya da beş gün sert bir muameleye ve eleştiriye tabi tutulmak suretiyle bu konuda ciddi ve samimi olup olmadığı sınanmalıdır. Buna direnip hala üyeliğe giriş konusunda ısrar ederse kabul edilmeli ve bir süre misafirlerin bölümünde kalmalıdır.³⁶⁹ Bu aşamayı geçen kişiler acemilerin kaldığı bölüme alınmalıdır. Burada vakitlerini bir kıdemli şahsın gözetim ve denetiminde tefekkür ederek, yemek yiyerek ve uyuyarak geçirmelidirler. Görevlendirilen bu şahıs, onların gerçekten Tanrı’yı arama çabasında olup olmadıklarını, itaatkar ve mütevazi olup olmadıklarını kontrol etmeli ve onlara Tanrı’ya ulaşma yolunda sarp ve çetin hususları göstermelidir.³⁷⁰

Bu aşamayı geçip sebat edeceğine dair de yemin eden kişiye usulünce iki ay boyunca nizamname okutulmak suretiyle manastır kurallarını tam bir şekilde öğrenmesi sağlanmalıdır. Nizamnamede yer alan kurallara tam olarak uyabilecekse devam etmesi gerektiği, aksi halde özgürce manastırdan ayrılabilceği telkin edilmelidir. Sebat etmesi halinde tekrar acemilerin bölümüne alınarak sabırla gayret etmeli, altı ay geçtikten sonra kendisine tekrar nizamname okutularak cemaate giriş amacı kavratılmalıdır. Hala sebat ederse dört ay sonra tekrar nizamname okutulmalıdır. Bütün bu aşamaları geçen keşiş adayının kendisine yüklenen her şeyi yapacağına, her emri yerine getireceğine dair yemin

³⁶⁸ 1. Yuhanna 4:1.

³⁶⁹ RB 58

³⁷⁰ RB 58

etmesi gerekmektedir. Bu yeminle birlikte cemaate katılmış sayılan aday, artık nizamnamenin boyunduruğu altında olduğunu da kabul etmiş demektir.³⁷¹

Yemin herkesin önünde, Tanrı ve azizlerinin huzurunda yapılmalıdır. Ahlakını, itaat ve tavazu anlayışını değiştireceğine, eğer yemininden farklı şekilde davranır ise Tanrı tarafından suçlanacağını bilerek yemin etmelidir. Bu yemin metnini kendi eliyle yazmalıdır. Okuma yazma bilmiyorsa bir elini sunağın üzerine koymalı ve metin başrahibin huzurunda başka bir keşişe yazdırılmalıdır. O esnada yeni üye “*Sözüne göre bana destek ol da dirileyim. Ve ümidimden beni utandırma*”³⁷² ibaresini okumalı, bütün üyeler de üç kez tekrar etmelidirler.³⁷³

Nizamnamenin bütününe bakıldığında Benediktinler’de üç konuda kesin yemin etmenin gerekli olduğu söylenebilir. Bunlardan birincisi; keşişin ölünceye kadar manastıra ve manastır ilkelerine sebat edip sadakat göstermesi, ikincisi; kişisel mülk edinmeme, sessizlik, ibadet, tevazu ve iffet konularına tam riayet etmesi, üçüncüsü ise; İsa’nın vekili sayılan manastır başrahibine tam itaat etmesidir.³⁷⁴

Yemin töreninin ardından aday, kendini diğer keşişlerin ayaklarının dibine atarak onlardan kendisi için dua etmelerini istemelidir. Aday o günden sonra artık cemaatin bir üyesi sayılır. Sahip olduğu malı mülkü varsa bunu ya fakirlere dağıtmalı ya da resmi bağış usulüne uygun olarak manastıra bağışlamalı, kendisine hiçbir şey bırakmamalıdır. Hemen tapınakta elbiselerini çıkarır, kendisine keşiş kıyafetleri giydirilir. Eski elbiseleri gardıropta muhafaza edilir. Bir gün manastırdan ayrılmaya karar verdiğinde tekrar eski elbiselerini giyer ama yazmış olduğu yemin metni geri verilmez, manastırda muhafaza edilir.³⁷⁵

³⁷¹ RB 58

³⁷² Mezmurlar 119:116

³⁷³ RB 58

³⁷⁴ Bienert, “*Benedictines*”, s. 226.

³⁷⁵ RB 58

Soylu ve zengin kişiler çocuklarını manastıra adamak isterlerse bir yemin metnini paketleyip çocuğa vermelidir. Yemin metnine, adadıkları çocuğa hiçbir şekilde mal mülk vermeyeceklerini de eklemelidirler. Eğer isterlerse, diledikleri kadar malı mülkü manastıra bağışlayabilirler. Fakir kimseler de buna benzer bir şekilde sade bir beyanname ile şahitlerin huzurunda çocuğu sunarlar.³⁷⁶

Manastırda yaşamak isteyen rahiplere de hemen izin verilmez. İsteğinde çok ısrarcı olması halinde nizamnamenin tüm otoritesini kabullenip tutması gerektiğini bilmelidirler. O da diğer insanlar gibi sebat, başrahibe itaat ve nizamnameyi uygulama konusunda yemin etmelidir.³⁷⁷

Nizamnamede üyeliğe kabul etme gibi üyelikten çıkarma –aforoz- da ayrıntılı bir şekilde izah edilmiştir. Keşişlerin afaroza varıncaya kadar bir takım cezalara maruz kalacakları hatalar şöyle sıralanmıştır: İnatçılık, kibir, itaatsizlik, homurdanmak, nizamnamenin herhangi bir emrine karşı çıkmak, başrahibe itaatsizlik etmek. Bu davranışlarda bulunan keşişi başrahip öncelikle gizli bir şekilde uyarmalı, vazgeçmemesi durumunda ise herkesin önünde açıkça azarlamalıdır. Kendisini düzeltmemesi durumunda bu keşiş toplumdaki dışlanmalı, inatçılığının devamı durumunda ise bedensel cezalandırmaya maruz bırakılmalıdır.³⁷⁸

Cezalandırma ve aforoz, suçun ağırlığına göre başrahip tarafından belirlenir. Küçük hataların cezası, ortak masada yemek yemeden mahrum bırakılmak iken büyük hataların cezası, hem tapınak hem de masadan dışlanmak olabilmektedir. Böyle bir cezaya maruz kalan kişiyle hiç kimse konuşmamalı, ona eşlik etmemelidir. Böylelikle onun pişmanlık duyması sağlanmaya çalışılmaktadır.³⁷⁹ Eğer bir keşiş, başrahibin izni

³⁷⁶ RB 59

³⁷⁷ RB 60

³⁷⁸ RB 23

³⁷⁹ RB 24, 25

olmadan aforoz edilmiş biriyle konuşur ya da mesaj gönderirse aforoz edilmiş kişinin maruz kaldığı aynı cezaya bu kişi de maruz kalacaktır.³⁸⁰

Nizamnamenin üslubu sadece ceza verme değil, aslında ıslah etme odaklıdır. “*Ancak hasta olanlar hekime muhtaçtır*”³⁸¹ ibaresine atıfta bulunan Benedikt, başrahibin, kendisine emanet edilen herkesi ciddi bir gayretle koruması gerektiğini ifade etmiştir.³⁸² Bunu yaparken herkesin yaş ve anlayışına uygun bir ıslah ve eğitim metodu tercih edilmelidir. Bu noktada nizamnamede, aforoz edilmenin anlamını tam kavrayamayan gençlere, işledikleri hatalar nedeniyle oruç tutturma ve bir takım bedeni cezalara maruz bırakılma gibi yöntemler uygulanmasını tavsiye etmiştir.³⁸³

Sık sık hata yapan ve cezalara maruz kalan keşişlere bedeni cezalar uygulanmalıdır. İnat ve kibirinde devam etmesi durumunda başrahip ihtiyatlı bir doktor gibi davranıp Kutsal Kitaptan ona fayda verici ibareler sunmalıdır. Fayda etmemesi durumunda ise kamçı darbelerinin uygulanacağı dile getirilmiştir. Bütün bu yollar denendiği halde iyileşme sağlanamaması durumunda ise bu şahıs, “*Dışarıda olanlara Allah hükmeder. Kötü adamı kendi aranızdan çıkarın*”³⁸⁴ ibaresinde de belirtildiği üzere “*bir tanesi tüm sürüye bulaştırmasın*” diye cemaatten azledilmeli, dışlanmalıdır.³⁸⁵ Nizamname, yaptığı bir hata nedeniyle manastırdan ayrılan veya kovulan bir üyenin, tekrar dönmek istemesi halinde aynı hatayı bir daha tekrarlamayacağına ve kendini düzelteceğine dair tam söz vermesi şartıyla üç defaya kadar tekrar kabul edilmesine de imkan sağlamıştır.³⁸⁶

³⁸⁰ RB 26

³⁸¹ Matta 9:12

³⁸² RB 27

³⁸³ RB 30

³⁸⁴ 1. Korintlulara Mektup 5:13

³⁸⁵ RB 28

³⁸⁶ RB 29

2.2.2. Üç Temel Monastik Değer – İtaat, Sessizlik, Tevazu –

Benedikt, nizamnamesine “*Dinle!*” ifadesi ile başlamıştır. Bu ifade, Benediktin maneviyatı ile ilgili anahtar bir kavramdır. Zira bir keşiş konuşmaktan çok sessiz kalmalı ve dinlemeli; Tanrı, nizamname ve başrahibinin sözlerini can kulağıyla dinlemeli ve mütevazı bir şekilde hareket etmelidir.

Benediktin keşişlerinde olması gereken değerlerin başında gelen itaat, sessizlik ve tevazu; nizamnamenin ilk kısımlarında peş peşe ayrı başlıklar halinde izah edilmiştir. Benediktin’in izahlarından da anlaşılacağı üzere bu üç değer birbiriyle sıkı bir ilişki içerisinde. Şöyle ki, itaat, kenobitik tarz manastırcılığın en önde gelen kuralıdır. Zira bu tarz yaşam biçimini benimseyen bir keşiş, kendi isteğiyle bir nizamname ve başrahibin emri altında yaşamalı, başrahibe koşulsuz bir şekilde itaat etmelidir. Ancak itaat etmek için keşiş, sessizliğini korumak suretiyle emri doğru anlamak durumundadır. Aynı zamanda sessiz kalmak tevazu sahibi olmak için de gereklidir. Zira sessiz kalamayan bir keşişin, bilgisini gösterme isteği nedeniyle kibirlenmesi gibi bir tehlike söz konusudur. Anlaşılmaktadır ki sessiz kalmaya özen gösteren bir keşiş hem itaat etmekte hem de tevazu sahibi olmakta zorlanmayacaktır.³⁸⁷

2.2.2.1. İtaat

Kurulu otoriteye boyun eğme anlamına gelen itaat, monastik gelenekte keşişin, kendisinin manevi rehberi saydığı kişi ya da kişilerin emir ve tavsiyelerine tam manasıyla uygun davranması anlamına gelmektedir.³⁸⁸ Benedikt’in de nizamnamesinde en çok üzerinde durduğu hususlardan biri ve belki de en önemlisi, keşişlerin nizamnameye, başrahibe ve diğer görevlilere itaati konusudur. İtaat konusuna başlı başına bir bölüm

³⁸⁷ Ambrose G. Wathen, *Silence: The Meaning of Silence in the Rule of St. Benedict*, Washington: Consortium Press, 1973, s. 60.

³⁸⁸ K. V. Truhlar, “Obedience”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.10, Second Edition, USA, 2003, s. 503-508.

ayrılmasının yanı sıra bu konunun, nizamnamenin tamamına da nüfuz ettiği görülmektedir.

Benedikt, pek çok konuda olduğu gibi itaat konusunu da, Kutsal Kitaptan referansla anlatma yolunu seçmiştir. İsa'nın, elçilerine yönelik söylediği “*Sizi dinleyen beni dinler, sizi reddeden beni reddeder. Beni reddeden ise beni göndereni reddeder*”³⁸⁹ ve “*Kendi irademi değil, fakat beni gönderenin iradesini yapmak için gökten indim*”³⁹⁰ ifadelerinden yola çıkan Benedikt, bir şey başrahip tarafından emredildiği anda kişinin sanki Tanrı emretmiş gibi onu oyalanmadan yerine getirmesi gerektiğini ifade etmiştir.³⁹¹

İncillerde yer alan “*Eğer beni seviyorsan buyruklarımı yerine getir*”³⁹² ifadesinden de anlaşılmaktadır ki Hristiyan manastırcılığında önemli bir yeri olan itaat konusunun sevgi ile doğrudan bağı vardır. Her ne kadar her bireyin kendi görüş, düşünce ve planları olsa da Tanrı ile bütünleşmek ve mistik amaca ulaşmak için kişi bunlardan ödün verip nizamname ve başrahibe koşulsuz itaat etmelidir.³⁹³

Öte yandan emre itaat edilirken dil ile olsun ya da kalben olsun tereddüt etmek, şikayet etmek ve homurdanmak dahi söz konusu olmamalı, homurdanarak yapılan itaatın de bir faydasının olmayacağı bilinmelidir.³⁹⁴ Ayrıca keşişler, çağrıldıkları konsillerde görüşlerini dile getirdikten sonra başrahibin kararına kesin itaat etmelidirler.³⁹⁵

Ayrıca tevazunun derecelerinin anlatıldığı bölümde, bu derecelerden ilk dördünün itaat ile ilgili olduğu göze çarpmaktadır.³⁹⁶ Nizamname veya başrahibe itaatsizliğin;

³⁸⁹ Luka 10:16

³⁹⁰ Yuhanna 6:38

³⁹¹ RB 5

³⁹² Yuhanna 14:15

³⁹³ Columba Cary-Elwes, *Work and Prayer –The Rule of St. Benedict for Lay People*, England: Burns and Oates, 1992, s. 182.

³⁹⁴ RB 5

³⁹⁵ RB 3

³⁹⁶ RB 7

gizlice ihtar edilme, açıkça azarlanma, cemaatten dışlanma ve hatta bedensel cezaya maruz bırakılma gibi bazı cezaları gerektirdiği de nizamnamede dile getirilmiştir.³⁹⁷

Kişisel mülk edinme, cezalandırılmış kişilerle konuşma, kişinin ailesinden hediye ya da mektup alması gibi hususları da nizamname, başrahibin izin ve onayına bağlamıştır.³⁹⁸ Manastırda başrahibin otoritesine denk olabilecek hiçbir kişi ya da makam söz konusu değildir. Bu yüzden, başrahip yardımcıları, kilerci, manastır rahipleri gibi görevliler de başrahibe kesin bir itaat anlayışı içinde olmalıdır.³⁹⁹

Bunun yanında nizamnamenin son kısımlarında itaatın sadece başrahibe değil, onun atadığı görevlilere de gösterilmesi gerektiği dile getirilmiş; gençlerin yaşlılara, keşişlerin de birbirlerine karşı itaat ve samimiyet içerisinde davranması gerektiği vurgulanmıştır.⁴⁰⁰

Bir keşişin nihai amacı olan *“kendini tamamen terk edip Tanrı’ya dönüşün gerçekleşmesi”* itaate bağlı olmakla beraber itaat, aynı zamanda keşişin ulaşabileceği diğer tüm değerlerin de kaynağı durumundadır.⁴⁰¹

Benediktin manastırlarının yüzyıllar boyu devamının sağlanmasında ve manastırlarda iç disiplinin sağlanmasında itaat ilkesinin etkisi büyüktür. Zira böylece hem manastır içi çekişmeler en aza indirilmiş hem de başrahiplerin değişmesinin manastırlara olumsuz etkisi olmamıştır. İç işleyişini düzgün bir şekilde sürdüren manastırların yüzyıllar boyu sürekliliğinin sağlanmasında itaatın önemi büyüktür.⁴⁰²

³⁹⁷ RB 23

³⁹⁸ RB 26,33,54

³⁹⁹ RB 31,62

⁴⁰⁰ RB 71,72

⁴⁰¹ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 220.

⁴⁰² İsmail Taşpınar; Yasin Güzeldal, *Batı Manastır Geleneğinin Babası Aziz Benedikt ve Asketik Öğretileri, Akademiar Dergisi*, S: 18, Ankara, 2020, s. 25.

2.2.2.2. Sessizlik

Monastik geleneğin en temel ilkelerinde biri olan sessizlik, Benedikt öncesi manastır nizamnamelerinde de her zaman yer bulmuştur. Sessizlik ilkesiyle, monastik yaşam biçiminin ruhuna uygun olarak keşişlerin konuşmalarının sınırlandırılması veya bu konuda belli kurallar getirmek suretiyle keşişlerin manevi hayatının korunmasını amaçlamaktadır. Benedikt de nizamnamesinde bu konuya ciddi önem vermiş ve altıncı bölümü tamamen bu konuya ayırmıştır.

Mezmurlarda yer alan “*Dedim: Yollarıma bakayım da dilimle suç etmeyeyim. Kötü adam karşımda oldukça ağzıma bağ vurup tutayım. Dilimi tutup sustum, iyilik için bile sükut ettim. Ve derdim arttı.*”⁴⁰³ ifadelerinden yola çıkan Benedikt, bazen sessizliğin faydalı söze bile tercih edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Hele hele günah kazandıracak kötü sözler hiç söylenmemeli, sessizlik tercih edilmelidir.⁴⁰⁴

Nizamnamede, “*Çok konuşanın günahı eksik olmaz, sağduyulu kişiye dilini tutar*”⁴⁰⁵ ve “*Ölüm ve hayat dilin elindedir*”⁴⁰⁶ ifadeleri zikredilerek insanlara konuşmalar yapma ve nutuk çekme yetkisinin sadece başrahipte olduğu, seçkin müritlere bile bu konuda nadiren izin verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.⁴⁰⁷ Ayrıca keşişlerin sessizliği tercih etmeleri gerektiği belirtilmiş, başrahip ile konuşurken de bunu tevazu ve saygı ile yapmaları gerektiği dile getirilmiştir. Öte yandan kaba, alaylı ve boş sözler, kahkaha atarak konuşmalar da kınanmalı, bu gibi sözler için müritlerin ağzını bile açmasına izin verilmemelidir.⁴⁰⁸

Bu ifadelerden anlaşılmaktadır ki keşişlerin sessiz kalmasının teşvik edilmesinde ana motivasyon, onların günden uzak olmalarının sağlanması ve diğer iki önemli değer

⁴⁰³ Mezmurlar 39:1-2

⁴⁰⁴ RB 6

⁴⁰⁵ Süleymanın Meselleri 10:19

⁴⁰⁶ Süleymanın Meselleri 18:21

⁴⁰⁷ RB 6

⁴⁰⁸ RB 6

olan itaat ve tevazu davranışlarının pekişmesidir. Zira konuşmaktan çekinmeyen bir keşişin her zaman için itaatsizlik ve kibir günahlarını işlemesi daha olasıdır.⁴⁰⁹ Sessizlik, tevazunun derecelerinin anlatıldığı bölümde de ayrıca vurgulanmıştır. Keşişin dilini tutmasının önemine bir kez daha değinilmiş, kahkaha ile gülmekten sakınması gerektiği dile getirilmiştir.⁴¹⁰

Sessiz kalmak, hata yapan bir keşişi yaptığı hatadan vazgeçirme ve tevbe etmesini sağlama amacıyla da uygulanan bir yöntemdir. Böyle bir cezaya maruz kalan bir keşişle başrahibin izni olmadan kimse iletişim kuramaz.⁴¹¹ Bu açıdan bakıldığında sessizlik, aynı zamanda keşişlerin eğitiminde kullanılan bir araçtır.⁴¹²

Keşişlerin sessiz kalması gereken zamanlar ve mekanlar da nizamnamede belirtilmiştir. Keşişler toplu ibadet esnasında,⁴¹³ günlük okuma saatlerinde⁴¹⁴ ve özellikle de akşam duasından -Complin- sonraki zaman diliminde kesinlikle sessizliklerini korumalıdır.⁴¹⁵ Eğer mutlaka birine bir husus ifade edilecekse bu konuşarak değil, işaret diliyle olmalıdır.⁴¹⁶ Sessiz kalınması gereken en önemli mekan manastırda bulunan küçük tapınaktır. Bu tapınak yalnızca toplu ibadetler için kullanılmalı ve işlem bittiğinde orası sessizlik ve hürmet içinde terk edilmelidir. Orada kalıp bireysel olarak ibadete devam etmek isteyenler ise sessiz ve samimi bir şekilde ibadet etmelidir.⁴¹⁷ Bununla birlikte keşişler, yemekhanede yemek yerken ve yatakhane de sessizliği korumaya özen göstermelidirler.⁴¹⁸

⁴⁰⁹ Wathen, *Silence: The Meaning of Silence in the Rule of St. Benedict*, s. 59.

⁴¹⁰ RB 7

⁴¹¹ RB 42, 55

⁴¹² Wathen, *Silence: The Meaning of Silence in the Rule of St. Benedict*, s. 61.

⁴¹³ RB 20

⁴¹⁴ RB 38, 48

⁴¹⁵ RB 42

⁴¹⁶ RB 38, 42

⁴¹⁷ RB 52

⁴¹⁸ Wathen, *Silence: The Meaning of Silence in the Rule of St. Benedict*, s. 63.

2.2.2.3. Tevazu

Tevazu sahibi diğerk bir deyişle alçakgönüllü olmak, önemli bir monastik değer olduğu için Benedikt'in öncülü olan bazı yazarların da eserlerinde işlediğı bir konu olmuştur. Bu yazarlardan biri olan John Cassian, herhangi bir aşama sürecinden bahsetmese de kişinin mütevazı olduğuna işaret eden on madde zikretmiştir. Usta'nın Nizamnamesinde (RM) ise sayılan bu on işaret on iki aşamaya dönüştürülmüş, Benedikt de nizamnamesinde bu aşamalara aynı şekliyle yer vermiştir.⁴¹⁹

Benedikt, kutsal kitapta yer alan *“Her kendini yükselten alçaltır ve her kendini alçaltan yükseltilir”*⁴²⁰ ifadelerini referans göstermek suretiyle keşişlerin her türlü kibirden uzak bir şekilde yaşamlarını sürdürmeleri gerektiğini vurgulamış, gerçek bir tevazunun, kişiyi Tanrı'ya ulaştıracağını ifade etmiştir.⁴²¹

Bu hedefe ulaşabilmek için keşiş, ciddi bir çaba içerisinde olmalı ve tevazu ile ilgili on iki aşamayı geçmesi gerekmektedir. Benedikt, bu aşamaları maddeler halinde zikrederken Kutsal Kitaptan da pek çok alıntı yaptığı görülmektedir.⁴²² Bu on iki aşama şu başlıklarla zikredilmiştir: ⁴²³

1. Tanrı'dan korkma
2. Tanrı'nın isteklerine boyun eğme
3. Manastır yöneticilerine itaat etme
4. Sabır
5. Kusurları ve suçları başrahipten gizlememek
6. Yapılan işlerde alçakgönüllülük
7. Kişinin iç dünyasında alçakgönüllülüğü yakalaması

⁴¹⁹ Casey, *Truthful Living: Saint Benedict's Teaching on Humility*, s. 47.

⁴²⁰ Luka 14:11

⁴²¹ RB 7

⁴²² RB 7

⁴²³ Casey; Tomlins, *Introducing Benedict's Rule: A Program of Formation*, s. 60-66.

8. Keşişin başrahip ve nizamname tarafından onaylanan davranışlar sergilemesi
9. Sessizlik
10. Kahkaha ile gülmemek
11. Ciddiyet
12. Tam bir tevazu

Aziz Benedikt, tevazunun on iki aşamasını maddeler halinde zikrettikten sonra sözlerini şöyle tamamlamıştır: “*Tevazunun bütün bu derecelerini aşan bir keşiş ilahi aşkı elde eder. Artık korkulardan sıyrılarak mükemmel seviyeye gelmiş olur. İlahi aşkı tam olarak elde ettiğinde ise artık salih amelleri cehennem korkusundan değil, Mesih aşkından dolayı yapmaya başlar ve bütün günahlarından arınır.*”⁴²⁴ Bu ifadelerden de anlaşılmaktadır ki Benedikt’in tevazuyu on iki basamaklı bir merdiven gibi değerlendirmesi, korkudan sevgiye doğru ilerleyen bir yolculuğu sembolize etmektedir.⁴²⁵

Öte yandan nizamnamenin diğer bölümlerinde de yer yer tevazudan bahsedildiği görülmektedir. Manastır kilercisinin keşişlerle konuşurken nazik ve mütevazi bir üslup benimsemesi gerektiği⁴²⁶ ve manastırda yaşamak isteyen rahiplerin de mütevazi olması gerektiği ifade edilmiştir.⁴²⁷

2.2.3. Üç Temel Uğraş - İbadet, Çalışma, Okuma -

Manastırcılık geleneğinde keşişler vakitlerinin büyük bölümünü etrafı duvarlarla çevrilmiş bir bina içerisinde geçirdikleri için belli eylemleri düzenli olarak yerine getirme gibi bir görev içerisinde olmuşlardır. Benediktin manastırlarında da keşişlerin, günü üçe bölmek suretiyle hayatlarını üç temel aktivite ile geçirdiği bilinmektedir. Bunlar ibadet

⁴²⁴ RB 7

⁴²⁵ Casey, *Truthful Living: Saint Benedict's Teaching on Humility*, s. 56.

⁴²⁶ RB 31

⁴²⁷ RB 60

(prayer), çalışma (work) ve okuma (read)'dır. Bu üç temel aktivitenin belli bir denge ve ılımlılık içerisinde sürdürüldüğü belirtilmiştir.⁴²⁸

Benediktin geleneğinde, bir keşişin günlük hayatını özetlemek amacıyla uzun yıllar boyunca “*ibadet ve çalışma*” anlamına gelen “*Ora et labora - pray and work*” formülü kullanılmıştır. Bu ikili formüle üçüncüsü de eklenmek suretiyle keşişin günlük yaşam biçimi ibadet, çalışma, okuma anlamına gelen “*Ora, labora, lege - pray, work, read*” formülüyle ifade edilmiştir.⁴²⁹

Benediktin manastırlarında uygulanan günlük programın saat saat belirtilmesi noktasında bazı güçlükler bulunmaktadır. Çünkü nizamnamede faaliyetlerin saat bilgisi nadiren verilmiş olup zamanlar genelde gün doğumu, gün batımı, şafak vakti ve gece yarısı gibi ifadelerle belirtilmiştir. Ayrıca nizamnamede bu programın yaz ve kış mevsimine göre ayrı ayrı ifade edildiği de görülmektedir.⁴³⁰ Bu gibi zorlukların ötesinde genel anlamda nizamnameden çıkarılan sonuca göre Benedikt döneminde manastırlarda yılın kış dönemi için şöyle bir program ortaya konmuştur:⁴³¹

2.00 : gece ibadeti için kalkış

2.10-3.30 : gece ibadeti

3.30-5.00 : okuma

5.00-5.45 : lauds (övgü ilahisi)

5.45-8.15 : okuma ve sabah ibadeti

8.15-2.30 : çalışma. Aralarda 10 ar dakika olmak üzere kuşluk, öğle ve ikindi ibadetleri

2.30-3.15 : yemek

⁴²⁸ Kardong, *The Benedictines*, s. 141.

⁴²⁹ De Vogüe, *The Rule of Saint Benedict: A Doctrinal and Spiritual Commentary*, s. 242.

⁴³⁰ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 213.

⁴³¹ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 213.

3.15-4.15 : okuma

4.15-4.45 : akşam ibadeti, okuma, yatsı ibadeti

5.15 : yatağa gitme vakti

Yaz döneminde ise program şu şekildedir:

1.00-2.00 : gece ibadeti

2.15-3.00 : lauds (övgü ilahisi)

3.00-4.30 : okuma

4.30-9.15 : sabah ibadeti ve çalışma

9.30-11.30 : okuma

11.45-12.30 : yemek

12.30-2.00 : siesta

2.00-6.30 : çalışma

6.30-7.00 : akşam ibadeti

7.00-7.30 : hafif akşam yemeği

7.30-8.00 : yatsı ibadeti ve yatağa gitme vakti

Bu programda keşişlerin yapması gereken üç temel uğraş net bir şekilde göze çarpmaktadır. Keşişlerin, vakti düzgün kullanma adına akşamın ilk saatlerinde vakit kaybetmeden uyudukları ve faaliyetlerin büyük bölümünü gecenin ilerleyen saatlerinde yaptıkları görülmektedir. Ayrıca dönemin aydınlatma koşulları dikkate alındığında gece karanlığında neredeyse üç saatlik okuma programı ile gecenin kısa olduğu yaz

mevsiminde uygulanan siesta, dikkat çeken diğer hususlardır.⁴³² Nizamnamede belirtilen bu programın aşırılikten uzak ve herhangi bir sağlıklı insanın zorlanmadan yapabileceği bir program olduğu dile getirilmiştir.⁴³³

Sonraki dönemlerde Benedikt döneminde uygulanan bu programda pek çok değişiklikler olmuş, Komünyon –ekmek şarap ayini- da günlük programa eklenmiştir. Ancak II. Vatikan konsilinin ilan ettiği şu karar monastik kurumların yeniden özlerine dönmelerini teşvik etmiştir: “*Monastik kurumlar, kurucularının ruhaniyetine ve asli kaynaklarının rehberliğine yeniden ve dikkatli bir şekilde dönmelidirler*”. Bu deklarasyon, Benediktinler ve Sistersiyenler için de ilk dönem keşişlerinin yaşam biçimlerine geri dönüş şeklinde bir anlayışı beraberinde getirmiştir.⁴³⁴

2.2.3.1. İbadet

İbadet, tüm dini inançlarda inananları nezdinde önemli yeri olan bir temel aktivitedir. Her ne kadar Hristiyanlıkta da ibadet kavramı önemli olsa da kendini Tanrı’ya adama ve onunla bütünleşme amacındaki Hristiyan manastırcılığında daha da önemli bir yerinin olduğu bir gerçektir. Manastır kültüründe kullanılagelen “*Divine Office*”, “*Opus Dei*” ve “*Work of God*” gibi ifadeler cemaat üyelerinin toplu olarak yaptığı bu aktiviteyi ifade etmektedir. Hristiyan manastır geleneğinde ibadet, uzun ve hatırı sayılır bir geleneğe sahiptir. Çöl münzevilerinin uygulamaları, Cassian ve Evagrius tarafından teorik olarak dile getirilmiş ve nizamname yazarları tarafından ise bir yaşam biçimine dönüştürülmüştür.⁴³⁵

Gerek nizamnameye gerekse de tarihsel sürece bakıldığında Benediktinler için öncelikli meselenin ibadet olduğu görülmektedir. Bu anlamda bir sorumluluk duygusu

⁴³² Knowles, *Christian Monasticism*, s. 214.

⁴³³ Baker, “*The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future*”, s. 81.

⁴³⁴ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 238.

⁴³⁵ Casey, *The Undivided Heart: The Western Monastic Approach to Contemplation*, s. 30.

içinde hareket eden Benediktinler için bu durum hem bir yükümlülük hem de bir lütuf olarak değerlendirilmiştir.⁴³⁶ Her ne kadar nizamname böyle bir sınıflandırmada bulunmamış olsa da bazı yorumcular Benediktin manastırlarında yapılan ibadeti toplu ve ferdi ibadet olarak ayırma yoluna gitmiştir. Buna göre “*Divine Office*” tabiri toplu ibadet için kullanılırken kutsal okuma anlamına gelen “*Lectio Divina*” tabiri ise ferdi ibadetin bir biçimi olarak nitelenmiştir.⁴³⁷ Manastır geleneğinde önemsenen bazı temel eserlerin okunması geleneğini ifade eden bu konu daha sonra ele alınacaktır.

Benedikt, oluşmuş gelenek üzerinden devam etmek suretiyle nizamnamesinde manastırda yaşayan keşişlerin nasıl, ne zaman ve ne kadar ibadet etmeleri gerektiğini çeşitli kurallara bağlamış ve bu anlamda kendi döneminin uygulamalarını temel alarak mezmurlar, ilahiler ve çeşitli metin okumalarının olduğu bir organizasyon kurmuştur.⁴³⁸

Nizamnamenin sekizinci bölümünden yirminci bölümüne kadar olan kısımda, manastırda toplu ibadetler ile ilgili çeşitli kurallar vazedilmiştir. Bu bölümlerin iyi anlaşılması, Benediktin manastırlarındaki keşişlerin günlük hayatlarıyla ilgili bize önemli ipuçları verecektir.

Katoliklerde Divine Office olarak bilinen yedi kanonik –otoritelerce kabul görmüş- dua saati, Benedikt’in nizamnamesinde de varlığını sürdürmüş gözükmektedir. Nizamnamede, “*Doğru hükümlerin için Seni günde yedi kez överim*”⁴³⁹ pasajına atıfta bulunulmuş ve bu yedi dua saatine ek olarak bir de gece duası eklenerek sekize çıkarılmıştır. Bu sekiz dua vakti şu şekilde sıralanabilir: Matins ya da Vigils olarak bilinen gece duası, Lauds (Sabah şafak vakti), Prime (Sabah saat 6 civarı), Tierce (Kuşluk vakti), Sext (Öğle), None (İkindi), Vespers (Akşam), Complin (Yatmadan önce).⁴⁴⁰

⁴³⁶ Kardong, *The Benedictines*, s. 171.

⁴³⁷ Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 1.

⁴³⁸ Cary-Elwes, *Work and Prayer –The Rule of St. Benedict for Lay People*, s. 179.

⁴³⁹ Mezmurlar 119:164

⁴⁴⁰ RB 16

Benediktin manastırlarında geceden başlamak üzere keşişlerin günün belli saatlerinde dua ve ibadetle meşgul oldukları anlaşılmaktadır. Bu dua saatlerinin ve içeriğinin, mevsim etkisi de dikkate alınarak ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olduğu görülmektedir. Ekim ayından Paskalya'ya kadarki kış döneminde keşişlerin gecenin sekizinci saati (gece yarısından sonra saat iki civarı) kalkıp bazı derslerle ve Mezmur okuma ile ilgilenmesi gerektiği dile getirilmiştir.⁴⁴¹

Gece duasında neler yapılması gerektiği de nizamnamede anlatılmıştır. İlk olarak Mezmurlar'da yer alan şu bölüm okunur: “*Senin kabul ettiğin kurban alçakgönüllü bir ruhtur. Alçakgönüllü ve pişman bir yüreği hor görmezsin, ey Tanrı*”.⁴⁴² Buna üçüncü mezmur ve ilk dönem Hristiyanlığının en eski ilahilerinden biri olan *Gloria* eklenir. Ardından *Antiphon* adlı şarkı ile birlikte doksan dördüncü mezmur okunur. Sonrasında bir ilahi ve ondan sonra da antiphonlu şekilde izleyen altı mezmur okunur. Başrahibin iyi dilek temennilerinin ardından bazı bölümler ve *Responsery* adlı ilahi okunur. Sonrasında Elçilerin İşlerinden bazı bölümler ile bazı seçkin Kilise Babalarının eserleri okunur. Gece duası, Yahudi-Hristiyan geleneğinde tanrıya övgü anlamında söylenen sözler olan *Alleluia* ile dua ve yalvarma ifadeleri olan *Kyrie Elesion* ile sonlandırılır.⁴⁴³ Paskalya'dan ekim ayına kadarki yaz döneminde ise geceler kısa olduğu için gece duası da kısaltılmış, yukarıda anlatılan bazı bölümler çıkarılmıştır.⁴⁴⁴

Öte yandan pazar günleri, azizler gününde ve diğer tüm resmi bayramlarda gece duası için keşişlerin biraz daha erken kalkmaları gerektiği vurgulanmıştır. Normal günlerde yapılanlara ek olarak bazı dersler ve ilahilerin okunması gerektiği belirtilmiştir.⁴⁴⁵ Özel günlerde yapılan bu uygulama yazın ve kışın aynı şekilde tatbik

⁴⁴¹ RB 8

⁴⁴² Mezmurlar 51:17

⁴⁴³ RB 9

⁴⁴⁴ RB 10

⁴⁴⁵ RB 11, 14

edilmeli, çok geç kalkılması durumunda dersler kısaltılmalı ama kefareti de Tanrı'ya ödenmelidir.⁴⁴⁶

Nizamnamede yedi dua saatinin her birinde ne kadar ve hangi Mezmur bölümünün okunacağı, hangi ilahilerin nasıl söyleneceği, hangi zamanlarda alleluia söyleneceği de ayrıntılı bir şekilde izah edilmiştir.⁴⁴⁷ Şeklen yapılması gerekenlerin yanında samimiyet üzerinde de duran Benedikt, keşişin Tanrı'nın ve meleklerin gözü önünde olduğunu düşünerek ses ve zihnin uyum içerisinde olması gerektiğini vurgulamıştır.⁴⁴⁸

Dua vakitlerinin çağrısını yapmakla görevlendirilen keşişler bunun anonsunu gece ve gündüz tam saatinde ve titizlikle yapmalıdır.⁴⁴⁹ Bu çağrıyı duyan herkes elindeki iş ne olursa olsun bırakmalı ve dua saatine yetişmeye çalışmalıdır. Küçük gecikmeleri başrahip görmezden gelebilir ama sürekli gecikmeler yaşıyorsa uygun bir şekilde cezalandırma yoluna gidilmelidir.⁴⁵⁰

Manastırda toplu bir şekilde yapılan ibadetlerin, keşişlerin nihai hedefi olan Tanrı'ya ulaşma ve onunla bütünleşme noktasında çok önemli bir yeri vardır. Öyle ki Swan'ın ifadesiyle *“Suyun sürekli akmak suretiyle kayayı bile şekillendirmesi gibi, yapılan bu ibadetler de keşişlerin zaman içerisinde kötülüklerden arınıp hedefe ulaşmalarında etkili olacaktır”*.⁴⁵¹

İlk dönem Benediktin manastırlarında ibadete dengeli bir şekilde yer verilirken Cluny döneminde diğer tüm uğraşları gölgede bırakacak kadar geniş bir zaman dilimi ayrılmaya başlanmıştır. Şu an Katolik geleneğinde var olan bazı liturji uygulamalarının bu bahsedilen dönemde Benediktinler tarafından uygulamaya konduğu ifade

⁴⁴⁶ RB 11

⁴⁴⁷ RB 15,17,18

⁴⁴⁸ RB 19,20

⁴⁴⁹ RB 47

⁴⁵⁰ RB 43

⁴⁵¹ Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 1.

edilmektedir. Bu yüzden Benediktinlerin, eski liturji geleneklerinin muhafızı oldukları dile getirilmiştir.⁴⁵²

2.2.3.2. Çalışma

Benedikt'in, nizamnamesinde özel olarak değindiği konulardan biri de keşişlerin her gün belli bir el işi ile ilgilenmesi gerekliliğidir. Manastırlarda keşişler, “*ruhun düşmanı*” olarak nitelenen tembelliğe dalmayıp belirli saatlerde mutlaka el işleriyle uğraşmalıdırlar.⁴⁵³ Ayrıca keşişlerin yoksulluk karşısında üzülmemeleri gerektiği, ellerinin emeği ile yaşamlarını sürdürmelerinin havariler ve önceki dönem kilise babalarının davranışı olduğu dile getirilerek keşişlerin böylece gerçek anlamda keşiş sayılacakları dile getirilmiştir.⁴⁵⁴ Gerçekten de, ankoretik olsun kenobitik olsun ilk dönem Mısır çöl keşişlerinin hem kendi geçimlerinin temini hem de muhtaçlara yardım amacıyla ağır işlerde çalışmış oldukları bilinmektedir. Münzevi yaşam süren çöl keşişleri bu anlamda ek motivasyona da sahiptir. Zira çalışmak, onların ibadetle geçirdiği çok uzun zaman dilimi nedeniyle vücutlarının bitkin bir hale gelmesini önleme gibi bir fonksiyona da sahiptir.⁴⁵⁵

Aslında gerek ilk dönem monastik geleneklerde gerekse de Benediktinler’de çalışma, ruhani yaşam biçiminin bir parçası olarak görülmemiş, keşişlerin boş ve tembel bir şekilde kalmasını önleyici bir mekanizma olarak düşünülmüştür. Zira iyi bir şekilde çalışmayan keşişin iyi bir şekilde ibadet de edemeyeceği belirtilerek ibadet ve okuma kadar çalışmanın da günün belli bir bölümünde yapılması gereken bir uğraş olduğu değerlendirilmiştir.⁴⁵⁶

⁴⁵² Kardong, *The Benedictines*, s. 173.

⁴⁵³ RB 48

⁴⁵⁴ RB 48

⁴⁵⁵ Kardong, *The Benedictines*, s. 165.

⁴⁵⁶ Laurence McTaggart, *Wisdom from the Monastery: The Rule of St. Benedict for everyday life*, Norwich: Canterbury Press, 2008, s. 115.

Benedikt, keşişlere uygun olacak işlerin neler olduğu ile ilgili bir tanımlamaya girişmemiş, ihtiyaç olunan her işte çalışılabileceğini belirtmiştir. Bu çerçevede keşişler, çok çeşitli alanlarda çalışabilmektedir. Yeteneklerini kullanarak yaptığı sanat eserlerini satmak suretiyle manastır ekonomisine katkıda bulunan bir kesim olmakla birlikte cemaatin büyük çoğunluğunun arazide çeşitli işlerle uğraştıkları belirtilmiştir.⁴⁵⁷

Özellikle XI. yüzyıldan itibaren manastırlarda yönetim, rahiplik ve eğitim işlerinin ön plana çıkması nedeniyle fiziksel güce dayalı çalışma keşişlerce büyük ölçüde terk edilmiş ve pek çok iş, kiralanan köylülere yaptırılmaya başlanmıştır. Öyle ki bu durum, keşişlerden farklı olarak, manastır dışında yaşayan ama aynı zamanda tarikat mensubu ve destekçisi olarak kabul edilen “*lay-brothers (laik biraderler)*”⁴⁵⁸ adı verilen bir grubun oluşmasına neden olmuştur.⁴⁵⁹ Çalışmanın terk edilmesi, Benedikt dönemi uygulamalarından bir sapma olarak nitelenmiş ve bu durumun keşişlerin kibirli, münakaşacı ve öfkeli bir hale gelmelerine neden olduğu iddia edilmiştir.⁴⁶⁰

Nizamnameye göre keşişler, günün birinci saatinden dördüncü saatine kadar yani sabah saat altıdan ona kadar el işleriyle uğraşmalıdırlar. Ayrıca okuma ve tefekkür yapamayacak kadar tembel ve dikkatsiz olan kişilere boş kalmaması için belli işler verilmesi gerektiği, zayıf ve hastaların ise ağır yük altına sokulmaması gerektiği dile getirilmiştir.⁴⁶¹

⁴⁵⁷ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 34.

⁴⁵⁸ İlk olarak XI. yüzyılda Cluny döneminde ortaya çıkan bu dini sınıf, sonraki dönemde diğer tarikatlarda da varlığını sürdürmüştür. Keşişler gibi yemin eden ve tarikat mensubu olan bu kişiler, manastırda yaşayan keşişlerden farklı olarak rahiplik veya eğitim işleriyle uğraşmak zorunda değildir. Ağır işler yapan bu dindar kişiler, bağlı oldukları topluma sahip oldukları beceriler aracılığıyla katkıda bulunmuşlardır (<https://www.catholicculture.org/culture/library/dictionary/index.cfm?id=34523/> 28.07.2021).

⁴⁵⁹ Kardong, *The Benedictines*, s. 167.

⁴⁶⁰ Baker, “*The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future*”, s. 85.

⁴⁶¹ RB 48

Bunun yanında, tapınaktan uzak bir yerde çalışan veya bir yolculuğa gönderilen keşişler ilahi işleri ve dualarını ihmal etmemelidirler.⁴⁶² Ayrıca bir iş için günübürlük bir yere gönderilen bir keşiş başrahibin izni olmadan dışarıda bir şey yememelidir.⁴⁶³

Yüzyıllar boyunca Benediktin manastırlarında keşişler tarım, inşaat, hekimlik ve metal işçiliği gibi pek çok alanda uğraş vermişler, özellikle toprağı işleme araç ve yöntemlerini önemli ölçüde geliştirmişlerdir.⁴⁶⁴

2.2.3.3. Okuma

Benedikt'in nizamnamesinde ve manastır hayatının düzenlenmesi ile ilgili yazılmış pek çok metinde okuma ile meşgul olma, keşişin günlük hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Benedikt'in "*Lectio divina*" terimiyle ifade ettiği bu uğraş sistematik bir teoloji araştırması anlamına gelmemektedir. Daha çok keşişlerin, toplu ve bireysel ibadetler için ihtiyacı olan mezmur bölümleri ile bir takım önemli eserleri öğrenmesini sağlamak gibi pratik bir amaç taşımaktadır. Zira nizamnamede manastırlarda uygulanması gereken derli toplu bir eğitim programından da bahsedilmemektedir.⁴⁶⁵

Nizamnamenin kırk sekizinci bölümünün başlığı "çalışma" olmasına rağmen "okuma"nın daha fazla yer tutması dikkat çekmektedir. Bu durum bize, Benediktin manastırlarının ünlü sloganı olan ve keşişlerin de günlük üç temel uğraşı sayılan "çalışma, okuma ve ibadet" üçlemesini hatırlatmaktadır. Zira okuma, ibadetin ilk aşamasıdır ve aynı zamanda çalışma ile ibadet de beraberce bir anlam ifade etmektedir.⁴⁶⁶

Salih amellerden biri olarak zikredilen okuma aktivitesi samimiyet içerisinde yapılmalı, hem okuyan hem de dinleyenler bu aktiviteyi pişmanlık duyguları ve

⁴⁶² RB 50

⁴⁶³ RB 51

⁴⁶⁴ Eliade, *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi III: Muhammed'den Reform Çağına*, s. 107.

⁴⁶⁵ Kardong, *The Benedictines*, s. 145.

⁴⁶⁶ Korneel Vermeiren, *Praying with Benedict: Prayer in the Rule of St. Benedict*, çev.: Richard Yeo, London: Darton, Longman and Todd Ltd., 1999, s. 82.

gözyaşları ile yerine getirmelidir.⁴⁶⁷ Nizamnamede bir nevi bireysel ibadet olarak görülen okuma aktivitesi ibadet saatlerinin anlatıldığı bölümlerde de anlatılmış hem Kutsal Kitap hem de bazı Katolik Babalarının eserlerini okuma gerekliliği ifade edilmiştir.⁴⁶⁸ Öte yandan nizamnamede yemek saatlerinde de okumanın yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bir keşiş bununla bir haftalığına görevli olmalı ve bu keşişin okumasını diğerleri büyük bir sessizlikle dinlemelidir.⁴⁶⁹

Keşişler, Paskalya'dan kasım ayına kadar günün dördüncü saatinden altıncı saatine kadar (sabah ondan ikiye kadar) okuma ile meşgul olmalıdırlar. Bu saatlerin dışında da yalnız bir şekilde okumak isteyenler, başkalarını rahatsız etmeden okumalıdır.⁴⁷⁰

Ekim ayından Lent'e -*Paskalya öncesi kırk günlük perhiz dönemi*- kadar ise günün ikinci saatine kadar (saat sekize kadar) kendilerini okumaya vermeli, dokuzuncu saate kadar (saat üçe kadar) yapmaları gereken işlerle uğraşmalıdırlar. Yemeklerden sonra da her zaman okuma ve mezmurlarla uğraşmalıdırlar. Lent döneminde ise sabah saat on bire kadar okumayla meşgul olunmalı, saat dörde kadar ise çalışılmalıdır. Lent döneminin başında okunması gereken kitaplar ilan edilmeli ve bu dönem boyunca kütüphaneden belirli kitaplar sırayla alınıp okunmalıdır.⁴⁷¹ Genel anlamda ifade edilecek olursa Batı dünyasının tüm manastırlarında keşişlerin günde minimum iki ya da üç saatlerini okumaya ayırmaya mecbur oldukları belirtilmiştir.⁴⁷²

Nizamname, okuma uğraşını da belli bir disipline bağlamış gözükmektedir. Zira bir ya da iki tane kıdemli keşişin insanların okuyup okumadıklarını kontrol etmek üzere görevlendirilmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda bu görevliler, keşişlerin

⁴⁶⁷ RB 4

⁴⁶⁸ RB 8-18

⁴⁶⁹ RB 38

⁴⁷⁰ RB 48

⁴⁷¹ RB 48

⁴⁷² De Vogüe, *The Rule of Saint Benedict: A Doctrinal and Spiritual Commentary*, s. 245.

tembellik yapıp boş işlerle uğraşmasını ve boş konuşmalar yapmalarını da önlemeye çalışmalıdır. Aykırı davranan keşişlerin manastır kuralları çerçevesinde cezalandırılacağı da ayrıca belirtilmiştir.⁴⁷³

Öte yandan belli başlı görevliler haricinde herkesin pazar günlerini okuyarak geçirmesi gerektiği de vurgulanmış, okuma yapamayacak kadar tembel kimselerin ise çeşitli işlerle meşgul edilmesi gerektiği dile getirilmiştir.⁴⁷⁴

2.2.4. Yeme, İçme ve Uyuma ile İlgili Manastır Kuralları

Monastisizmin, bedeni terbiye edip ruhen yücelmeyi sağlamak gibi bir hedefi olduğu için yeme, içme ve uyuma hususlarında keşişlerin bunlardan asgari düzeyde faydalanması ve aşırılıktan kaçınmaları tavsiye edilmiştir. Bu çerçevede yer yer vejeteryanlık övülmüş, şarap içmeye de sınırlamalar getirilmiştir.⁴⁷⁵

Nizamnamede keşişlerin yeme, içme ve uyumasıyla ilgili kurallar da belirlenmiştir. Manastırlarda her ne kadar tek öğün yemek söz konusu olsa da Benedikt, bazı insanların zayıflıklarını düşünerek yemeğin hem günün altıncı saatinde (saat on iki civarı) hem de dokuzuncu saatinde (saat üç civarı) temin edilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁴⁷⁶ Yemek saatleri ile ilgili bir esneklik de söz konusudur. Yemekler, ışığa ihtiyaç olmayacak şekilde günışığında tamamlanacak şekilde düzenlenmelidir. Başrahibin, herhangi bir homurdanmaya ve hoşnutsuzluğa meydan vermeyecek şekilde bu saatleri düzenlemesi gerekmektedir.⁴⁷⁷

Öğünlerde iki çeşit yemek olmalı ve tüm keşişlere yetecek şekilde düzenlenmelidir. Eğer taze meyve veya sebze varsa üçüncü çeşit olarak bunlar da

⁴⁷³ RB 48

⁴⁷⁴ RB 48

⁴⁷⁵ Yizhar Hirschfeld, "Food: Christian Perspectives", *Encyclopedia of Monasticism*, V:1, ed.: William M. Johnston, USA: Roy Dearborn Publishers, 2000, s. 483.

⁴⁷⁶ RB 39

⁴⁷⁷ RB 41

verilmelidir. Her keşiş verilecek günlük ekmek miktarı bellidir. Bunu keşiş ister tek öğünde yer, isterse de iki öğünde yiyebilir.⁴⁷⁸ Ayrıca Nizamname, çocuk ve yaşlılarla ilgili esnek bir tavır takınarak onlara şefkat ve anlayışla yaklaşılması gerektiğini, yemek saatleri ile ilgili kolaylık sağlanması gerektiğini de vurgulamıştır.⁴⁷⁹

Başrahip, uygun görmesi halinde ağır bir işte çalışanlar için yemek miktarını arttırabilir. Ancak sindirim güçlüğü yaşanmaması için aşırı şekilde yemekten de uzak durulmalı, gençlere ise bu yemek miktarından daha azı verilmelidir.⁴⁸⁰ Benedikt, bu hususta da Kutsal Kitaptan referans sunarak aslında Hristiyanlığın bütün aşırılıklardan uzak bir din olduğunu özellikle belirtmiştir.⁴⁸¹

Her ne kadar “*çok zayıf ve hastalar haricinde*” şeklinde bir istisna yapılmış olsa da manastırlarda dört ayaklı hayvan etinin kesin olarak yasaklanmış olduğu görülmektedir.⁴⁸² Nizamnamede balık veya tavuk eti ile ilgili bir yasaklama olmamasına rağmen bazı manastırlarda yer yer balığın ya da tavuğun da yasaklandığı belirtilmiştir. Et yemeyle ilgili olan bu uygulamaların, bu yiyeceklerin insandaki arzuları tetiklemesinden kaynaklandığı sanılmaktadır.

Öte yandan gençlerin eğitimi amacıyla yemekten mahrum bırakma uygulamasından da bahsedilmiş, hata yapan gençlerin düzelmeleri için oruç tutturulması gerektiği dile getirilmiştir.⁴⁸³ Ayrıca, eğer bir keşiş bir iş için manastır dışına gönderilmiş ve aynı gün döneceği bekleniyorsa o keşişin başrahibin izni olmadan dışarıda bir şey yememesi gerekmektedir. Böyle davranan kişinin cezalandırılacağı da belirtilmiştir.⁴⁸⁴

⁴⁷⁸ RB 39

⁴⁷⁹ RB 37

⁴⁸⁰ RB 39

⁴⁸¹ Luka 21:34; RB 39

⁴⁸² RB 39

⁴⁸³ RB 30

⁴⁸⁴ RB 51

Nizamnamenin içecek ile ilgili belirlediği miktar, kişi başi günde bir hemina (yaklaşık çeyrek litre) şaraptır. Bununla yetinip fazlasını talep etmeyenleri Tanrı'nın ödüllendireceği belirtilmiştir. Ancak nizamname pek çok konuda olduğu gibi bu hususta da ölçölü ve esnek bir tavır takınmış, şayet bölgenin veya yapılan işin ağırlığı veya sıcağın çok şiddetli olması gibi durumlar var ise bu miktarın başrahip tarafından arttırılabileceği ifade edilmiştir. Ancak aşırılık ve sarhoşluktan kesinlikle uzak durulmalıdır.⁴⁸⁵

Aslında nizamnamede, şarap içmenin keşişler için geçmişten beri uygun görölmediği vurgulanmıştır. Nitekim Benedikt, kendisinin yaşadığı dönemde keşişlere şarabın yasaklanmasının mümkün olmadığını belirterek hiç olmazsa keşişlerin doya doya değil de az miktarlarda içmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁴⁸⁶

Nizamnamede keşişlerin uyumaları da belli kurallara bağlanmıştır. Keşişler ayrı yataklarda uyumalıdırlar. Aslında her keşişin ayrı odada uyuması önerilmektedir ancak bunun mümkün olmadığı durumlarda başlarında görevliler olma koşuluyla onlu veya on ikili gruplar halinde uyuyabilirler. Bu durumda dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Odada sabaha kadar bir ışık yanmalı, gençlerin yatakları yan yana olmayıp yaşlılarla karıştırılmalıdır. Her an dua ve ibadet çağrısına hazır bir şekilde kemerleri bağlı ve kadife elbiseleri giyinik bir vaziyette uyumalıdırlar. Ayrıca herhangi bir yaralanmaya sebebiyet vermemesi için keşişler yatarken yanlarında bıçak bulundurmamalıdır.⁴⁸⁷

2.2.5. Keşişlerin Kıyafeti

Monastisizmin ortaya çıkışıyla birlikte keşişler belli bir giyim tarzını benimsemiş ve özel kostümler giymeye başlamışlardır. “*Habit*” adı verilen bu özel kostüm, keşişlerin ruhban sınıfından olmayan kişilerden ayrışmasını sağladığı kadar ortaçağın son dönemlerinde monastik grupların sayısının artmasıyla birlikte bu farklı grupların da

⁴⁸⁵ RB 40

⁴⁸⁶ RB 40

⁴⁸⁷ RB 22

birbirinden ayrışmasını sağlayan birer araca dönüşmüştür. Öyle ki XIII. yüzyıldan itibaren Kilise tarafından getirilen karar uyarınca her tarikatın ayırt edici bir kıyafete sahip olması ve o kıyafeti tarikat üyelerinin giymeleri zorunlu tutulmuştur. Ancak II. Vatikan Konsili ile bu zorunluluk kaldırılmış, kıyafet konusunda esnek bir tutum benimsenmiştir.⁴⁸⁸

Nizamnameye göre, üyelere bölge ve iklim koşullarına uygun elbiseler verilmelidir. Soğuk bir bölgede kurulmuş olan bir manastırda kalan keşişler daha fazla elbiseye ihtiyaç duyarken ılık bölgelerde daha az elbise yeterli olmaktadır. Bu konuda yetki ve kararın başrahipte olduğunu vurgulayan Benedikt, keşişlere ılıman iklimde bir rahip cübbesi ile tunik; kışın yünlü cübbe; yazın ise ince ve köhne bir cübbe verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bunların dokuma özelliği ve renklerine önem verilmemeli, ucuz ve büyüklük olarak ideal olan kıyafetler tercih edilmelidir.⁴⁸⁹

Yeni elbise alan keşişler, bir çorap bile olsa fakirlere dağıtılmak üzere eskileri mutlaka iade etmelidir. Her bir keşiş için iki kat kıyafet yeterli olup fazlası gereksizdir. Kişi, fazlasını yanında bulundurmamalıdır.⁴⁹⁰

Keşişlerin yatağı ise bir hasır minder, bir battaniye, bir yatak örtüsü ve bir yastıktan oluşmaktadır. Bu yataklar sık sık başrahip tarafından kontrol edilmeli, kişisel bir eşya bulunması durumunda müsamaha gösterilmemelidir. Bir keşişin ihtiyaç duyabileceği her türlü eşya başrahip tarafından temin edildiği için hiç kimsenin kişisel eşyaya sahip olmasına izin verilmemelidir.⁴⁹¹

⁴⁸⁸ Marek Derwich, "Clothing: Christian Perspectives", *Encyclopedia of Monasticism*, V:1, ed.: William M. Johnston, USA: Roy Dearborn Publishers, 2000, s. 309.

⁴⁸⁹ RB 55

⁴⁹⁰ RB 55

⁴⁹¹ RB 55

3. BENEDİKTİN TARİKATININ OLUŞUMU VE TARİHİ GELİŞİMİ

Benedikt'in nizamnamesini tatbik eden manastırlara verilen genel bir ad olan “*Benediktinler*” veya “*Benediktin Tarikatı*”, Batı dünyasının en eski keşiş tarikatıdır. En az beş yüzyıl boyunca Batı'daki tek monastik tarikat olarak varlığını sürdüren Benediktinler, ortaçağda hristiyanlığın ve uygarlığın yayılmasını ciddi anlamda etkilemiştir. Ancak bu tarikat, ortaçağın son dönemlerinde ortaya çıkan merkezi tarikatlardan farklı bir yapı arz etmektedir. Her bir manastırın kendi iç işlerinde özerk olduğu ve Benedikt'in manastır nizamnamesinin tatbik edilmesi sayesinde manastırlarda ortak bir anlayışın gelişmiş olduğu bu sistem için “*Benediktin Ailesi*” ifadesi de çokça kullanılmıştır.

Üyelerinin siyah elbise giymeleri nedeniyle ortaçağda “*siyah keşişler*”⁴⁹² olarak da anılan Benediktinler'in bu hakimiyetinin ve tekliğinin sona erdiği XII. yüzyılda bile tarikata ait pek çok ibadet formunun kilise tarafından kullanıldığı göze çarpmaktadır.⁴⁹³ Özellikle Roma İmparatorluğunun yıkılmasıyla birlikte şehirler ve yollar da tahrip olmuş, insanlar büyük ölçüde izole ve kırsal bölgelerde yaşamaya başlamıştır. Bu durumda manastırlar adeta birer sosyal merkez olarak şehirlerin yerini almıştır. Eğitim başta olmak üzere şehirlerin üstlendikleri pek çok hizmeti üstlenmiş olan manastırların, VIII. yüzyıldan XII. yüzyıla kadar Avrupa'da adeta toplumun kalbi haline geldikleri ifade edilmiştir.⁴⁹⁴

Benediktinler, ortaya çıktığı dönem olan ortaçağın başlarından günümüze kadar inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir.”*Benediktin Yüzyılları*” olarak adlandırılan VIII-XII.

⁴⁹² Guiley, “*Benedict*”, s. 43.

⁴⁹³ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 217.

⁴⁹⁴ Kardong, *The Benedictines*, s. 144.

yüzyıllar arası dönemde Benediktinler Avrupa'yı dini, kültürel, siyasal, sosyal ve ekonomik açıdan etkilemiştir.⁴⁹⁵

Nizamnamenin Avrupa'da yaygınlaşması büyük ölçüde İmparator Şarlman'ın çabalarıyla olmuş, sonraki yüzyılda Cluny Başrahipliği döneminde tarikat zirve dönemini yaşamıştır. Gerek feodalitenin gerekse de Reformasyon ve Aydınlanmanın getirdiği yıkıcı etki Benediktin manastırlarının yapısını ve kalitesini de olumsuz olarak etkilemiş olsa da Benediktin manastırları günümüzde de varlığını sürdürmektedir.

3.1. İlk Gelişme Dönemi

Geleneksel anlatıya göre Benedikt, Monte Cassino Manastırını inşa etmiş ve manastır nizamnamesini de burada yazmıştır. Her ne kadar nizamnamesini yazdığı tarih olan 529 yılı, Benediktinler tarafından tarikatın kuruluş yılı olarak kabul edilse de onun ölümünden sonra ne altıncı yüzyıl ne de yedinci yüzyılda İtalya'da onu takip eden bir keşiş grubuna rastlanmamış olması, Benedikt'in herhangi bir tarikat kurmayı hedeflemediği şeklinde yorumlanmıştır. Gerek Benediktin manastırlarının tarihi gelişimi gerekse de nizamnamede yer alan özerk manastır vurgusu, Benedikt döneminde böyle bir tarikatın şekillenmediğini göstermektedir.⁴⁹⁶ Ne var ki nizamnamesinin zamanla yaygınlık kazanıp Avrupa'daki pek çok manastırda tatbik edilmesi nedeniyle onun kurallarını benimsemiş olan tüm keşişlerin oluşturmuş olduğu topluluk yüzyıllar sonra “*Benediktinler*” olarak adlandırılmıştır.⁴⁹⁷

Esasında Benedikt ve nizamnamesinin bu kadar şöhret kazanmasında, ona ait tek biyografinin de yazarı olan Papa Gregory'nin payı çok büyüktür. Papa Gregory, kendisi de keşiş kökenli olduğu için o dönemdeki keşişleri Kilise'ye hizmet yolunda istihdam etmiştir. Kendisinin bir Benediktin keşişi olduğu konusunda ciddi şüpheler olsa da 596

⁴⁹⁵ Kees Waaijman, *Spirituality: Forms, Foundations, Methods*, Trans. John Vriend, Leuven: Peeters, 2002, s. 171.

⁴⁹⁶ Theisen, “*Benedictines*”, s. 79.

⁴⁹⁷ Bienert, “*Benedictines*”, s. 225.

yılında hristiyanlığı yaymak amacıyla bir Benediktin keşişi olan Canterburyli Augustine'in başkanlık ettiği kırk civarında misyoner keşişi İngiltere'ye göndermiş ve burada Benedikt'in nizamnamesinin tatbik edildiği pek çok manastırın kurulmasına öncülük etmiştir.⁴⁹⁸ Hristiyanlığın yayılmasının, büyük ölçüde Benediktin keşişlerinin gayretleriyle gerçekleşmiş olması nedeniyle Avrupa ülkeleri arasında İngiltere, Benedikt'in nizamnamesinin en güçlü etkiye sahip olduğu ülke olmuştur.⁴⁹⁹

Ayrıca yedi ve sekizinci yüzyıllar boyunca İngiltere'de Benedikt Biscop, Wilfrid ve Willibrord, Almanya'da ise Boniface ile bunların takipçileri tarafından Hristiyanlık Hollanda, Almanya, İskandinavya ve Polonya'ya yayılmıştır. Girilen bu yeni ülkelerde destek noktası olarak hemen manastırlar inşa edilmiş, Hristiyanlaştırma ve Benediktinleştirme faaliyetleri beraberce yürütülmüştür. Öyle ki, yeni hristiyan olan ve herhangi bir kilise yapılanması henüz oluşturulamamış olan bazı bölgelerde inşa edilmiş olan bu manastırlar yer yer keşiş piskoposun makamı olarak da kullanılmıştır.⁵⁰⁰

İlginçtir ki Benedikt'in nizamnamesinin İtalya'daki manastırlarda uygulanması daha geç bir tarihte olmuştur. Zira İtalya'yı istila eden Lombardlar'ın sekizinci yüzyılın başlarında aşamalı bir şekilde hristiyanlığa girmeye başlamasıyla birlikte İtalya'da da Benediktin manastırlarının canlanmasına imkan sağlanmıştır. “*Monte Cassino'nun İkinci Kurucusu*” olarak adlandırılan Benediktin keşişi Aziz Petronax'ın, yaklaşık 720 yılında Monte Cassino'yu yeniden inşa edip canlandırması ile birlikte burası yeniden merkezi önemine kavuşmuştur.⁵⁰¹

Benediktin manastır yapılanmasının ilk gelişme dönemi olarak adlandırılan 800'lü yıllara kadarki döneme bakıldığında Batı Avrupa'da göze çarpan en ünlü ve en eski manastırlar şunlardır: İtalya'da Monte Cassino (720); Fransa'da Liguge (363),

⁴⁹⁸ Daniel Rees, *Monks of England: The Benedictines in England from Augustine to the Present Day*, Great Britain: The English Benedictine Congregation, 1997, s. 12.

⁴⁹⁹ Felicitas Corrigan, *Benedictine Tapestry*, London: Darton, Longman and Todd Ltd., 1991, s. 13.

⁵⁰⁰ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 40-42.

⁵⁰¹ Ripinger, “*St. Benedict*”, s. 237.

Marmouter (372), Lerins (400), Dijon (520), Reims (550), Luxeuil (590), Denis (650), Fleury (631), Ouen de Rouen (649) ve Corbie (657); Alman bölgesinde Echternach (708), Reichenau (724), Fulda (744), Gall (750) ve Corvey (822); İngiltere bölgesinde ise Iona (563), Glastonbury (?), Canterbury (601), Peterborough (664), Wearmouth (674) ve Albans (790).⁵⁰² Bu manastırların bir kısmı kuruluşundan itibaren Benedikt'in nizamnamesini tatbik ederken, diğer bir kısmı ise Şarlman reformu ile birlikte nizamnameyi uygulamak suretiyle birer Benediktin manastırına dönüşmüştür.

İlk dönem kadın ve erkek manastırları, farklı iklim ve kültürlerin ihtiyaç duyduğu yerel uyarlamalarla birlikte Benedikt'in nizamnamesini tatbik etmiştir. Onlar, toplu ibadet, okuma ve çalışma gibi uygulamaları devam ettirmişlerdir. Bu manastırların bir kısmı insanların Hristiyanlaştırılmasını kendine misyon edinmişken, diğer bir kısmı ise eğitim, sanat, mimari, tarım ve kitap kopyalama gibi bir takım uğraşlarla ilgilenmişlerdir. Bu manastırlar, krallıkların sürekli bir hareketlilik içinde olduğu kaos zamanlarının ortasında liturji ve öğrenimin merkezi olmuşlardır.⁵⁰³

3.2. Reform Girişimleri ve Merkezileşme Dönemi

IX. yüzyıla gelindiğinde Avrupa genelinde Benedikt'in nizamnamesinin veya başka nizamnamelerin tatbik edildiği pek çok manastır kurulmuştur. Benedikt'in nizamnamesinin takip edildiği manastırlar genelde özerk yapıya sahip yerel kurumlar olarak nitelendirilir. Bu manastırlar ortaçağlarda özellikle soylu insanlara hitap eden ibadet merkezleri olarak kurulmuştur.

Herhangi bir merkezi yönetime sahip olmadan özerk bir şekilde varlığını sürdürmekte olan bu manastırlar, IX-X. yüzyıllarda iki önemli reform yaşamıştır. İlk olarak, IX. yüzyılda Karolenj İmparatorluğu döneminde Şarlman'ın emriyle Avrupa'daki

⁵⁰² Knowles, *Christian Monasticism*, s. 44.

⁵⁰³ Theisen, "*Benedictines*", s. 79.

tüm manastırları disiplin yönüyle tektipleştirme çabalarına girişilmiş ve Benedikt'in nizamnamesinin tüm manastırlarda uygulanması zorunlu tutulmuştur. İkinci olarak ise X. yüzyılda Benediktinler, Cluny Başrahipliği tarafından manastırlar arasında birlik sağlanmak suretiyle katı merkeziyetçi bir tarikat hüviyetine bürünmüştür.

3.2.1. Şarlman Reformu

Yedinci yüzyılda günümüz Almanya ile Belçika sınırına denk gelen bölgede kurulmuş olan Frank İmparatorluğu diğer adıyla Karolenj İmparatorluğunun hem Avrupa kimliğinin oluşması hem de Avrupa'daki manastırların yapısının değişmesi noktasında derin izleri bulunmaktadır. İmparatorluğun en çok tanınmış kralı olan Şarlman (ö. 814), genişlemeci bir politika izlemek suretiyle neredeyse tüm Avrupa'yı hakimiyeti altına almıştır. Endülüs Müslümanlarının akınlarına karşı koyması ve İtalya'yı Lombard egemenliğinden kurtarması Şarlman'a büyük ün kazandırmış, 800 yılında Roma'da Papa tarafından taç giydirilerek kutsanmıştır.⁵⁰⁴

Şarlman, fethettiği geniş topraklarda yaşayan çok farklı dil ve etnik yapıdaki insanı bir arada tutmak için dinin önemini fark etmiştir. Bu yüzden dini merkez olmalarının yanında imparatorluğun yegane eğitim ve sosyal merkezleri de olan manastırlara belli bir düzen ve standart getirme gayreti içinde olmuştur. Bu amaçla, çok farklı nizamnamelerin tatbik edildiği manastırlarda sadece Benedikt'in nizamnamesinin yürürlüğe konması için çalışmalar başlatmıştır. Ne var ki ölümü üzerine proje, oğlu Ludwig -Louis the Pious- tarafından hayata geçirilmiştir.⁵⁰⁵

Şarlman, uygulanagelen farklı nizamnameler de mevcut olmasına rağmen uygulanabilirliğinden dolayı Benedikt'in nizamnamesi konusunda ikna olmuş ve 787 yılında Monte Cassino'dan metnin orijinal bir kopyasını getirtmiştir.⁵⁰⁶ Getirilen bu

⁵⁰⁴ John Hirst, *Kısa Avrupa Tarihi*, çev. Mihriban Doğan, İstanbul: Say Yayınları, 2011, s. 132.

⁵⁰⁵ Mary Forman, *Wisdom from the Monastery: The Rule of Saint Benedict for everyday life*, Norwich: Canterbury Press, 2008, s. 111.

⁵⁰⁶ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 74.

orijinal nüsha imparatorluk sınırlarındaki tüm manastırlar için bir standart haline getirilmiştir. Bu anlamda Avrupa'nın Hristiyan kimliğinin oluşmasında ve korunmasında Şarlman'ın ve Benedikt'in nizamnamesinin payı büyüktür.

Şarlman'ın ölümünün ardından tahta çıkan oğlu Ludwig, babasının başlattığı tektipleştirme projesini hayata geçirmek için Anianeli Benedikt'i, Aachen'deki İmparatorluk sarayına başrahip olarak görevlendirmiştir. II. Benedikt olarak da bilinen Anianeli Benedikt, nizamnamenin tüm manastırlarda uygulanması noktasında nizamnamenin ruhuna da uymayacak bir katılıkla çalışmalar yapmıştır. 817 yılında her manastırdan iki keşişin katılımıyla yapılan Aachen Konsilinde, tüm manastırların Benedikt'in nizamnamesini uygulaması hususunda kesin kararlar alınmış ve denetim için müfettişler görevlendirilmiştir. Her ne kadar bu proje, imparatorluğun kısa süre sonra parçalanması ve dönemin organizasyon yapısının eksikliğinden dolayı tam olarak başarılı olamasa da bu dönemden itibaren Batı Avrupa'da başka bir manastır nizamnamesi yaygınlık kazanmamış, Benedikt "*Batı Keşişlerinin Babası*" olarak anılmıştır.⁵⁰⁷

Ayrıca Benedikt'in yaşadığı dönemden (550) Şarlman'ın İmparatorluk devrine (770) kadar geçen iki yüz yıl içinde Batı Avrupa manastır yapısı da hem sosyal hem de dış görünüş anlamında değişime uğramıştır. Toplumdan uzak bir bölgede on ile yirmi arası keşişin kaldığı küçük ev tipi manastırların yerini artık içerisinde konaklayanların her türlü ihtiyacını karşılayan mekanlar ve büyük kiliseleri de barındıran büyük ve kompleks manastırlar almıştır. Hatta manastırlar aynı zamanda çevresindeki insanlar için okul, hastane, mahkeme ve alışveriş mekanları ile kentlerin işlevini yerine getirmeye başlamış, bu yönüyle adeta toplumun kalbi haline gelmiştir.⁵⁰⁸ Bunun yanında Benedikt dönemi keşişleri herhangi bir sosyal sınıfa sahip olmayan dindar kişilikler iken artık keşişler birincisi fiziki doğum, ikincisi de bir manastırda manevi mertebeye erişmeye atfen "*iki*

⁵⁰⁷ Kardong, *The Benedictines*, s. 140.

⁵⁰⁸ Waaijman, *Spirituality: Forms, Foundations, Methods*, s. 172.

kez doğan –twice born- hristiyanlar” olarak anılmaya başlanmış ve kurtuluşun en açık yolunun temsilcileri olarak çok daha saygın bir konuma erişmişlerdir.⁵⁰⁹

Öte yandan Şarlman eğitime ve bilimsel düşünceye değer veren bir imparator olarak da bilinmektedir. O, nasıl ki manastır yapılanmalarına bir düzen getirmek için çalışmalar başlattıysa imparatorluğun eğitim ve sanat alanlarında geliştirilmesi için de Alcuin’i görevlendirmiştir. Onun yaptığı çalışmalar neticesinde Avrupa manastırlarında Latince öğrenimi başta olmak üzere mimari, astronomi ve aritmetik gibi alanlarda gelişmeler olmuştur. Klasik dönemden çok sayıda kitabın kopyalandığı ve özgün el yazmalarının hazırlandığı bu dönem “*Karolenj Rönesansı*” olarak adlandırılmıştır.⁵¹⁰

Şarlman, 789 yılında çıkarmış olduğu “*Admonitio Generalis*” adlı yasa metni aracılığıyla, eğitim ve kilise ile ilgili reform niteliğinde birtakım yenilikler getirmiştir.⁵¹¹ Bu gelişmeden en çok istifade eden merkezlerin başında, o dönemde Avrupa’nın yegane entelektüel merkezleri olan manastırlar gelmektedir. Karolenj İmparatorluğu döneminde Benediktin manastırları okulları, kütüphaneleri ve atölyeleriyle devlet destekli bir güç haline gelmiştir. Benediktin manastırlarında eğitimin merkezinde her ne kadar Kutsal Kitap ve liturji olsa da dönemin okulları olarak bunlar, eski klasik eğitimle XII. asır ortaçağ canlanış dönemi arasında önemli bir köprü olmuşlardır.⁵¹²

3.2.2. Cluny Başrahipliği ve Merkezileşme

Karolenj İmparatorluğunun 843 yılında parçalanması ile birlikte kendini iyiden iyiye hissettiren güvensizlik ortamı, Avrupa’da daha önceleri ortaya çıkan feodalitenin etkilerinin daha net görülmesine sebep olmuştur. Bu yeni sosyal ve ekonomik sistem, X. yüzyıldan itibaren dağınık ve özerk manastırlar için de ciddi tehdit olmaya başlamıştır. İnsanlardan izole manastırlar ve inziva yerleri özellikle akınlara ve yerel yöneticilere

⁵⁰⁹ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 39.

⁵¹⁰ Özlem Genç, *Charlemagne ve Karolenj Rönesansı*, Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Ortaçağ Bilim Dalı, Ankara, 2012, s. 225-230.

⁵¹¹ Waaijman, *Spirituality: Forms, Foundations*, s. 172.

⁵¹² Kardong, *The Benedictines*, s. 145.

karşı korumasız olduğu için manastırlar, bu yeni sistem içerisinde konumlarını kuvvetlendirmek ve ekonomik durumlarını sağlamlaştırmak için ortaklaşa bir çabaya ihtiyaçları olduğunu farketmişlerdir.

Akitanya Dükü I. William tarafından 910 yılında Frank topraklarında Dijon kenti yakınlarında kurulan Cluny Başrahipliği, Avrupa genelinde geniş bir coğrafyada yüzlerce manastırı merkezi bir yönetim altında toplayarak Batı manastırcılığına damgasını vurmuştur. Kuruluşunda manastırın Roma St. Peter Kilisesine bağlılığını vurgulamak suretiyle Papalığın desteğini almışlardır. Her ne kadar o dönemde Papalık oldukça kötü bir dönem geçiriyor olsa da özellikle XI. yüzyıldan itibaren Papalığın tekrar güç kazandığı dönemlerde Cluny manastırları da bundan faydalanmış, seküler ve dini çevrelerden gelebilecek el koyma tehditlerine karşı kendilerini güvenceye almışlardır. Bunun yanında Cluny'nin başarısında aristokrat çevreden gelen ve manastırı çok iyi yöneten başrahiplerin etkisi de büyüktür.⁵¹³

Aslında daha önce Şarlman'ın emriyle Anianeli Benedikt tarafından uygulamaya konan ama tam manasıyla başarılamayan birleşme ve merkezileşme ideali, Cluny döneminde hayat bulmuş gözükmektedir. Bu yüzden Cluny'nin kurucularının, Anianeli Benedikt'in takipçileri olduğu dile getirilmiştir.⁵¹⁴

Yüzlerce kilometre uzakta da olsa Cluny'e bağlanan bir ev veya manastırın başrahibi, Cluny Başrahibi tarafından atanmakta ve ona itaat yemini etmesi gerekmektedir. Her ne kadar böylesi bir katı merkezileşme Benediktin düşüncesine yabancı olsa da mevcut şartlarda manastırlar bu sayede sistemin yıkıcı etkisinden kurtarılmıştır. Yüzlerce manastır Cluny Başrahibine bağlanmış ve birlik içerisinde hareket etmek suretiyle Benediktinler bu dönemde gerçek bir tarikata dönüşmüştür.⁵¹⁵ İki yüzyıl boyunca devam eden bu çabanın neticesinde Cluny Başrahipliği İspanya'dan

⁵¹³ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 48.

⁵¹⁴ Giles Constable, *The Abbey of Cluny: A Collection of Essays to Mark the Eleven-Hundredth Anniversary of its Foundation*, Berlin: Lit Verlag, 2010, s. 83.

⁵¹⁵ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 93.

Polonya'ya kadar yüzlerce manastıra hükmeden büyük bir güç haline gelmiş ve bu dönem Benediktinler için zirve noktası olmuştur. Cluny Başrahipliğinin manastır ve kilise binaları ise yıldan yıla genişleyerek göz alıcı bir görkeme ulaşmış, on altıncı yüzyıla kadar Hristiyan dünyada en büyük dini yapı ünvanını da korumuştur.⁵¹⁶

Papalığın kaybolan güçlü imajını yeniden sağlamak için büyük uğraş veren Papa VII. Gregory (1073-1085), bu reformlarını gerçekleştirdiği dönemde Cluny keşişlerinin büyük desteğini görmüştür. Kendisinin bir Benediktin keşişi olduğuna dair ciddi bir delil olmamakla beraber Cluny Başrahipliğini ziyaret ettiği ve Benediktinlerle iyi ilişkilerinin olduğu bilinmektedir. XI. yüzyılda Cluny o kadar etkilidir ki, yaklaşık elli yıllık dönemde (1073-1119) Papalık tahtına oturan altı isimden en az üçünün Cluny keşişlerinden olduğu göze çarpmaktadır. Bunların en meşhuru, Haçlı Seferlerini başlatan Papa olarak da bilinen, 1088 yılında II. Urban adıyla papalık makamına oturan eski Cluny Başrahibi Odo'dur.⁵¹⁷ Bu dönemin, Papalık makamının otoritesinin yeniden ihya edildiği dönem olduğu düşünüldüğünde, Cluny Başrahipliğinin Katoliklik tarihi açısından önemi ortaya çıkmaktadır. Anlaşılmaktadır ki Benediktinler, Cluny Başrahipliğinin bu reform hareketi sayesinde önce manastırları ve keşişleri prenslerin baskılarından kurtarmış, ardından ise Papalığın aynı başarıyı göstermesinde önemli rol oynamışlardır. Ayrıca Kilise'yi güçlendirip yerel yönetimlerin baskısından kurtarmaları, Reformasyon dönemindeki din ile devletin ayrılmasının da temelini oluşturmuştur.

X. ve XI. yüzyılda Benediktin düşüncesinin iyileşmesine canlı bir evangelizasyon süreci de eşlik etmiştir. Sonraki iki yüz yıl boyunca Benediktin keşişlerinin çabası ve nizamnamenin de etkisiyle İskandinav ülkeleri başta olmak üzere pek çok bölgede Hristiyanlığı yayma çabaları olmuş, özellikle Polonya ve Macaristan'ın Hristiyanlığa girişi büyük ölçüde Benediktinler'in çalışmalarıyla gerçekleşmiştir.⁵¹⁸

⁵¹⁶ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 230.

⁵¹⁷ Davies, *Avrupa Tarihi*, s. 345.

⁵¹⁸ Bigg; Seasoltz, *"Benedictines"*, s. 270.

Bu dönemde bağışlar ve diğer gelirler yoluyla göz kamaştırıcı bir zenginliğe ulaşmış olan manastırlar kıtlık zamanlarında sivillere borç verecek seviyeye ulaşmıştır. Ayrıca okuma yazma da kilise ve manastırların tekelinde olduğu için krallar ve önemli şahsiyetler, ihtiyaç duydukları personeli kilise ve manastırlardan seçmek durumunda kalmıştır. Bu yüzden Kilise ve manastırlar, dönemin sadece manevi gücü değil, aynı zamanda ekonomik ve siyasi gücü durumundadır.⁵¹⁹

Cluny'nin bu büyük başarısının nedenleri olarak bazı hususlar dile getirilmiştir. Öncelikle başrahiplerinin güçlü yönetim anlayışının bu başarıda önemli etkisinin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Cluny'nin bağımsız tavrını tehdit eden herhangi bir siyasi gücün olmaması ve su, ağaç, toprak gibi temel gereksinim maddeleri açısından zengin bir bölgede yapılanmalarının da bu başarıda etkili olduğu ifade edilmiştir.⁵²⁰

Ne var ki ilk dönem manastırcılığındaki yoksulluk, el işleriyle ilgilenme ve inziva hayatının yerini aşırı merkezileşme, zenginlik ve gösterişe dayanan uzun liturjilerin alması Cluny için en büyük olumsuzluk olmuştur. Öyle ki, 1050'lere gelindiğinde Cluny keşişlerinin kişisel dua hariç toplu ibadet için günde sekiz saatlerini harcadıkları, bu durumda da Benediktin manastırlarının diğer iki önemli uğraşı olan okuma ve çalışmaya pek vakit kalmadığı ifade edilmiştir. Bu durum, tarikat içerisinde muhalif hareketlerin oluşmasına neden olmuş ve neticesinde Cisterciens (1098) başta olmak üzere Camaldolase, Vallombrosians, Grandmontines, Celestines, Sylvestrines, Olivetans gibi bazı hareketler ortaya çıkmıştır.⁵²¹ XI. yüzyılın ikinci yarısı sadece Cluny manastırları için değil, İtalya başta olmak üzere pek çok bölgede ortaya çıkan bağımsız monastik gruplar için de bir altın çağ olmuştur.⁵²²

⁵¹⁹ Henri Pirenne, *Ortaçağ Avrupa'sının Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, çev. Uygur Kocabaşoğlu, İstanbul: İletişim Yayınları, Beşinci Baskı, 2012, s. 21-22.

⁵²⁰ Constable, *The Abbey of Cluny: A Collection of Essays to Mark the Eleven-Hundredth Anniversary of its Foundation*, s. 88.

⁵²¹ Forman, *Wisdom from the Monastery: The Rule of Saint Benedict for everyday life*, s. 111.

⁵²² Knowles, *Christian Monasticism*, s. 69.

Buna rağmen Benediktin topluluğu, IX. Yüzyıldan XII. Yüzyıla kadar Batı’da dini yaşantıyı tekeline almıştır. Ancak sonraki üç yüz yılda ise manastırlar büyük bir çöküşe maruz kalmıştır.

3.3. Feodal Sistemin Benediktin Manastırları Üzerindeki Etkisi

Kavimler göçü ile Avrupa’ya gelen Cermen kavimlerinin saldırıları sonucu 476 yılında Batı Roma İmparatorluğunun yıkılması, beraberinde Avrupa’da yüzyıllarca sürecek siyasi kargaşa ve otorite boşluğunu getirmiştir. Batı Avrupa’da güven ortamının kaybolduğu bu dönemde toprağa bağlı köylülerin (vassal-serf) kendilerini koruyan insanların (derebeyi-lord) himayesine girmelerini öngören karşılıklı bir anlaşmayı ifade eden yeni sosyal, siyasi ve ekonomik düzene feodalizm (derebeylik) denmiştir. Her ne kadar feodalizm, V-IX. yüzyıllar arasında gelişmişse de sosyal bir olgu olarak doğal yapısına Karolenj İmparatorluğunun parçalanmasının da etkisiyle IX-X. yüzyılda ulaşmıştır. Feodalizm, örgütlenmiş bir devlet otoritesinin olmadığı zamanlarda Avrupa’da hükümet görevini yürütmek suretiyle Avrupa’nın inşasında önemli bir rol üstlenmiştir.⁵²³

Ortaya çıkan bu yeni sistemin temelinde kralların takipçilerine toprak vermesi ve karşılığında ise takipçilerinin de ona bir savaş gücü hazırlamak zorunda olması vardır. Nitekim kralların askerlerini kendi kesesinden donatma olanağının olmadığı o çağlarda krallar böylece kendilerine bağlı askeri birliklere sahip olma imkanı elde etmişlerdir. Bu şekilde alınan toprağa fief (yurtluk) denmiş ve bu kelimedden Latincedeki “feudum” kelimesi, buradan da İngilizce “feudal” (feodal) kelimesi türemiştir.⁵²⁴

Görüldüğü gibi feodalizm sınıf farklılıklarının ve hiyerarşik bir yapılanmanın olduğu bir sistemdir. Bu yapılanmanın en üstünde kral bulunmakta, onun altında ise krala bağlılık yemini eden toprak sahipleri (derebeyi-lord), en altta ise toprağı işlemekle görevli

⁵²³ Pınar Ülgen, “Ortaçağ Avrupasında Feodal Sisteme Genel Bir Bakış”, *Mukaddime*, S:1, 2010, s. 3-5.

⁵²⁴ Hirst, *Kısa Avrupa Tarihi*, s. 105.

köylüler yer almaktadır. Hepsinin birbirine karşı hak ve görevleri vardır. Derebeyi, kralın kendisine verdiği toprağı işleterek belli bir ekonomik kazanç sağlamalı, bunun karşılığında ise hem emrindeki köylüyü korumak hem de gerektiğinde kralın emrine sunulmak üzere asker yetiştirmek zorundadır.⁵²⁵

Feodalite, Kilisenin merkezi otoritesinin zayıflamasında önemli rol oynamıştır. Yerel yönetimlerin güçlenmesi, ruhban sınıfının onlara bağımlı bir hale gelmelerine neden olmuştur. Krallar piskoposlar üzerinde mutlak hakimiyet kurma çabasına girişmişler, bir yandan da bazı piskoposlar adeta cübbeli baronlara dönüşmüştür.⁵²⁶

Karolenj döneminin getirdiğı monastik canlanma, imparatorluğun parçalanması ve feodal sistem içerisine düşmesi ile yok olmuş ve özellikle Frank bölgesindeki manastırlar yüz yıl kadar sürecek (850-950) bir çöküş ve dünyevileşmeye içerisine girmiştir. 843 yılında Karolenj İmparatorluğunun parçalanması üzerine krallar, dış saldırılardan korunmak amacıyla manastırların mal varlığını mütteliklerine bağlılık garantisi olarak dağıtmaya başlamıştır. Bunun neticesinde manastırlarda disiplin çökmüş, keşişler geçimlerini sağlamak için dilenmeye zorlanmıştır. Bu şartlarda hayatta kalabilmek için manastırlar feodal sistemin bir gereğı olarak yerel yöneticilerin koruması altına girmiştir. Başrahiplerin, yerel prenslerin adeta kölesi haline geldiğı böyle bir dönemde monastik yaşamın gelişmesi için imkan da kalmamıştır. IX. yüzyılın sonlarına gelindiğinde Benedikt'in nizamnamesinin uygulandığı bir manastır neredeyse kalmamıştır.⁵²⁷

Her ne kadar Cluny Başrahipliğinin gerçekleştirdiğı merkezileşme Batı manastırlarının iki yüz yıl kadar daha canlı kalmasını sağladıysa da XII-XV. Yüzyıllar arası dönem Benediktin manastırları için çöküş dönemi olarak adlandırılmıştır. Zira pek çok manastırın bu dönemde yerel yönetimlerin eline geçmesi kaliteyi de ciddi anlamda

⁵²⁵ Davies, *Avrupa Tarihi*, s. 340-341.

⁵²⁶ Davies, *Avrupa Tarihi*, s. 345.

⁵²⁷ Bigg, Seasoltz, "*Benedictines*", s. 269.

düşürmüştür. Keşiş olma idealinden yoksun pek çok erkek ve kadın, çeşitli nedenlerle manastırlara sığınmaya başlamıştır. Bazı manastırlar, eski yaşam biçimini devam ettiren soyluların bu manastırlarda kalmalarına izin vermiştir. Bu dönemde kadınlar ise manastırlara pek çok dini olmayan sebep yüzünden girmeye başlamıştır. Benediktin rahibe manastırları dullar, evlenmemiş kızlar, askerler tarafından taciz edilmiş kadınlar ve evlenmeyi reddeden kadınlar için de adeta bir sığınağa dönüşmüştür. Bu durum, keşişlik ideallerinin unutulmasına ve keşişlerin dünyevileşmesine neden olmuştur.⁵²⁸

Artık manastır başrahiplerinin de bu dönemde Benedikt'in çizmiş olduğu ideal portreden⁵²⁹ çok uzaklaştıkları görülmektedir. Onlar, keşişlere hayatlarının her aşamasında rehberlik eden manevi bir baba rolünden sıyrılıp vakitlerinin çoğunu manastır yerine yönetim binasında geçiren, maneviyat yerine ekonomik meselelere kafa yoran insanlar haline gelmişlerdir. Bunun yanında başrahiplerin önemli bir bölümü nizamnamenin öngördüğü şekilde⁵³⁰ keşişler tarafından seçilmek yerine manastırın sahibi olan derebeyler tarafından atama yoluyla görevlendirilmeye başlanmıştır. Hatta atanan bu başrahiplerin önemli bölümünün keşişlikten uzak dünyevi kişilikler olması manastırlarda maneviyatın çökmesinin en önemli nedeni olarak gösterilmiştir.⁵³¹

Söz konusu çöküşün bu iç nedenlerinin dışında bunu tetikleyen bir takım dış etkenler de vardır. Bunlar; Yüzyıl Savaşları (1337-1453), Veba Salgını (1348) ve Batı Bölünmesi (1378-1417)'dir. Ayrıca bu dönemde ortaya çıkan Fransisken⁵³² ve

⁵²⁸ Bigg, Seasoltz, “*Benedictines*”, s. 271.

⁵²⁹ RB 2

⁵³⁰ RB 64

⁵³¹ Kardong, *The Benedictines*, s. 148-149.

⁵³² Assisili Francis adlı bir vaiz tarafından 13. asırda kurulan Fransiskenler yoksulluk vurgusuyla ön plana çıkmıştır. Üyelerinin bir kısmının münzevi yaşam biçimi içerisinde olduğu, diğer bir kısmının ise halkın içinde vaaz ve eğitim işleriyle meşgul olduğu bu yapılanma ortaçağın en önemli tarikatlarından biri olmuştur. (Bkz. Cengiz Batuk, *Assisili Francis ve Hristiyan Mistisizmi*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2012).

Dominikenler⁵³³ gibi yeni tip ve merkezi tarikat yapılanmalarının yükselişi, Benediktin manastırlarına olan ilgiyi de ciddi anlamda azaltmıştır.⁵³⁴

3.4. Yeni Monastik Hareketler

Batı toplumunun pek çok alanda gelişmeye başladığı XI. yüzyıl, toplumun farklılaştığı ve çeşitlendiği bir dönem olmuştur. Avrupa’da tek monastik hareket olarak varlığını sürdürmüş olan Benediktinler, keşişlerin yaşadığı bireysel yoksulluğun aksine topluluk olarak göz alıcı bir zenginliğe ulaşmıştır. Her ne kadar tarım başta olmak üzere çeşitli iş kollarında çalışmak suretiyle bir gelir elde etmiş olsalar da Benediktinler’in bu zenginliğe ulaşmasında, toprak sahiplerinden kalan mirasların payı büyüktür. Aşırı zenginleşmenin bir sonucu olarak Benediktinlerin özden uzaklaşması, yeni monastik hareketlerin ortaya çıkmasına ve Benediktinlerin dört yüzyıl kadar sürecek kargaşa dönemine girmesine neden olmuştur.⁵³⁵

Augustin Tarikatı ve Sistersiyen Tarikatı başta olmak üzere ortaya çıkan yeni monastik hareketler, uzun bir zamandır Avrupa’da var olan Benediktinlerin tekelliğini sonlandırmıştır. Özellikle söz konusu bu iki yeni tarikat, iki farklı boşluğu doldurma çabasında olmuştur.⁵³⁶

Benediktinler açısından Augustin Tarikatı, Sistersiyenlere göre daha ciddi bir meydan okuma niteliğinde olmuştur. Sistersiyenler, her ne kadar nizamnamenin hali hazırdaki takipçilerini yanı sıra düşmüş kimseler olarak niteleyip eleştirmiş olsalar da nihayetinde bunlar da Benediktinler ailesi içerisinde. Augustinler’in ise üstadı ne Benedikt ne de herhangi bir monastik liderdir. Aziz Augustin, Hristiyan dünyada bir

⁵³³ Dominikenler 13. asırda Aziz Dominik tarafından kurulmuştur. Fransiskanlar gibi yoksulluk vurgusunun yoğun olduğu bu tarikat mantık ve ilahiyat eğitime verdiği önemle dikkat çekmiştir. Aquinalı Thomas ve Albertus Magnus başta olmak üzere birçok filozof ve düşünür bu tarikat içinde yetişmiştir. (Bkz. Salihe Esen, *Dominiken Tarikatı ve Katolik Kilisesindeki Yeri*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015).

⁵³⁴ Bigg; Seasoltz, “*Benedictines*”, s. 271.

⁵³⁵ Baker, “The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future”, s. 84.

⁵³⁶ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 241.

monastik lider olarak değil, Batı dünyasının en büyük teologlarından biri olarak tanınmaktadır. Dolayısıyla Sistersiyenlerin gayesi Benedikt'in dönemine gidip nizamnamesinin daha sıkı bir takipçisi olmak iken Augustinlerin gayesi, Kutsal Kitaba tam anlamıyla yönelmek olmuştur.⁵³⁷

Augustin Tarikatının henüz kuruluş aşamasında papaların desteğini aldığı görülmektedir. Papa II. Urban'a göre ilk dönem kilisesinin iki dini yaşam formu vardır. Bunlardan biri monastik, diğeri ise kanoniktir. Monastik yaşam, dünyevi şeyleri terk edip kendini tefekküre adama ile ilgilidir. Kanonik yaşamda ise dünyevi şeyleri terk etmek olmayıp gözyaşı ve sadaka aracılığıyla günahlardan kurtulma düşüncesi vardır. Aynı zamanda Papa II. Urban, kendisi de bir Benediktin mensubu olmasına rağmen Hristiyanlığın kanonik kısmının uzun süredir ihmal edildiğini ifade etmek suretiyle Augustin Tarikatına perspektif kazandırılmasına yardımcı olmuştur. XII. yüzyılda Augustinler yıkılmış kiliseleri yeniden inşa etmek, önceleri doğru bir şekilde kullanılmayan kilise vergilerini dini amaçlara uygun bir şekilde kullanmak suretiyle dini hayata yeni bir heyecan getirmiştir. Bu mütevazı hareket, ne çok zengin, ne çok eğitimli, ne de çok etkilidir. Ama o ortaçağdaki önemli bir boşluğu doldurması nedeniyle çok önemlidir. Hayırseverliği yeniden ateşleyen bu hareket kurduğu okullar, hastaneler, toplumda engelli, cüzzamlı ve yaşlılar için oluşturdukları mekanlar ile adeta toplumda Benediktin keşişlerine göre daha görünür bir hale gelmişlerdir. Öyle ki Papa II. Paschal, yazdığı bir mektupta şu ifadeleri kullanmıştır: *“Bir keşiş, sadece kendi benliğinin kurtuluşu için çalışırken Augustin mensupları diğerlerinin de kurtuluşu için gayret eder”*.⁵³⁸

XII. yüzyılda Augustin Tarikatının Papalık tarafından da destek gören çalışmaları tarikatın yayılmasını hızlandırmış ve böylece Benediktinler Avrupa'da tek olma

⁵³⁷ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 241.

⁵³⁸ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 247-249.

özelliklerini kaybetmişlerdir. Ayrıca yaklaşık bir yüzyıl sonra kurulan Dominikenler ve Fransiskanlar ile daha sonra kurulan Cizvitler Batı Hristiyanlığında yeni tarz tarikat anlayışının temsilcileri olmuşlardır. Ortaya çıkan ve oldukça etkin bir hale gelen bu yeni tarikatların, sistemlerini kurarken büyük ölçüde Antony, Augustin ve Benedikt'in sistemlerini esas aldıkları görülmektedir.⁵³⁹

Öte yandan XI. ve XII. yüzyıllar, ferdi manastırcılık faaliyetlerinin hızla yaygınlık kazandığı bir dönem olmuştur. Bazı önemli kişiliklerin etrafında şekillenen bu yeni oluşumlar, Benediktinler içinden çıkan münzevi yönü ağır basan öze dönüş hareketleri olarak bilinmektedir.⁵⁴⁰ Sistersiyenlerin başını çektiği bu yeni hareketlerin ortak özelliği, unutulmaya yüz tutan münzevi yaşam tarzını manastırlarda yeniden canlandırmak suretiyle nizamnamenin Benedikt dönemindeki gibi uygulanmasını sağlamaktır. Bu yüzden bu hareketlerin, özellikle Cluny dönemi manastırlarının zenginlik ve gösterişçiliğine bir tepki olarak doğduğu söylenebilir. Nitekim bu dönem, bazı araştırmacılar tarafından “*toplu yaşam biçimine dayalı manastırların kriz dönemi*” olarak adlandırılmıştır.⁵⁴¹ Bu gruplar her ne kadar Benediktin çatısının dışına çıkmış olsalar da nizamnameyi uygulamaya devam ettikleri için Benediktin ailesinden sayılmışlardır. Hatta bunların önemli bir bölümü, XIX. yüzyılda kurulan Benediktin Konfederasyonuna dahil olmuş iken bu gruplar içerisinde en etkini olan Sistersiyenler ise ayrı bir tarikat olarak günümüze dek varlığını sürdürmüştür.

3.4.1. Sistersiyenler

Molesmeli Robert tarafından XI. yüzyılın sonlarında kurulan Sistersiyenler, Benediktinler'in içinden doğan bir tepki ve öze dönüş hareketi olarak ortaya çıkmıştır. Bir Benediktin başrahibi olan Robert, manastırında gerçekleştirmeyi amaçladığı monastik

⁵³⁹ Güngör, *Tanrı'nın Şövalyeleri Cizvitler*, s. 30.

⁵⁴⁰ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 66.

⁵⁴¹ Gautier, *Some Schools of Catholic Spirituality*, s. 31.

reformu hayata geçirememesi üzerine kendisine bağlı yirmi bir keşiş ile birlikte manastırdan ayrılarak Citeaux adını verdikleri manastırını kurmuştur. Fransa'nın Burgunya bölgesinde bulunan Dijon kenti yakınlarındaki ormanlık alanda yer alan Citeaux'un Latince ifadesinden dolayı tarikat *Cisterciens* -Sistersiyenler- olarak tanınmıştır. Ayrıca giydikleri beyaz kıyafetten dolayı “beyaz keşişler” ve tarikatın en ünlü başrahibi olan Aziz Bernard'dan dolayı “Bernardiler” olarak da bilinmektedirler.⁵⁴²

Cluny döneminin katı merkeziyetçi yapısı içerisinde böyle bir ayrılık, çevre manastırlar tarafından hoş karşılanmamış, bazı eski Benediktin manastırlarının da yeni tarikata girmesiyle birlikte düşmanca bir yaklaşıma maruz kalmıştır. Başrahip Alberic döneminde 1100 yılında Sistersiyenler, Papa II. Paschal tarafından onaylanmak suretiyle yeni tarikat Papalığın koruması altına girmiştir. Benediktinlerden farklılıklarının bir sembolü olan beyaz kıyafet giymeye de bu dönemden sonra başlamışlardır.⁵⁴³

Böyle bir tepki hareketinin oluşmasında Cluny döneminin bazı uygulamalarının ciddi etkisinin olduğunu ifade etmek mümkündür. Öncelikle, birer inziva mekanı olarak fonksiyonunu icra eden manastırların, Benedikt döneminin manastır anlayışından uzak bir hale geldiği görülmektedir. Nizamnamede bir keşişin günü üçe bölerek ibadet, okuma ve çalışma uğraşları arasında bir denge gözetmesi gerektiği açıkça belirtilmiş iken Cluny döneminde keşişlerin günlerinin büyük bölümünü uzun, sıkıcı ve gösterişe dayanan liturjiye ayırmaya başladığı görülmektedir. Bu durum nizamnameden bir sapma olarak keşişler arasında çalışmanın neredeyse tamamen ortadan kalkmasını da beraberinde getirmiştir. Bu açıdan düşünüldüğünde Sistersiyen hareketi, pek çok tarihçiye göre Cluny'nin sıkı prangasından kurtuluş anlamına gelmektedir. Aynı zamanda bu hareket, nizamnamenin özüne uygun bir yaşam biçimi vazetmiştir. İbadet, çalışma, yeme, içme, mal mülk edinme gibi pek çok hususta nizamnamenin literal uygulanmasını

⁵⁴² Lekai, L. J., “Cisterciens”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.3, Second Edition, USA, 2003, s. 746.

⁵⁴³ Lekai, “Cisterciens”, s. 746.

benimseyerek büyük ve sağlıklı bir özgürlüğü beraberinde getirmiştir. Başrahiplik, yeniden asli fonksiyonunu yapan bir makama dönüşmüştür. Nadiren manastırda kalıp daha çok ekonomik işlere kafa yoran başrahipler yerini bu yeni harekette manastırda keşişlerle birlikte yaşayan ve onlara manevi rehberlik eden başrahiplere bırakmıştır.⁵⁴⁴

Hem Alberic hem de ondan sonra Citeaux başrahibi olarak seçilen Stephen Harding, yeni tarikatın XII. yüzyılda hem varlığını koruması hem de özgün bir yapıya bürünmesi anlamında önemli kurallar getirmiştir. Özellikle Benediktinler'in içine düştüğü iki önemli yanlış düzeltme yoluna giderek kendi özgün tutumlarını ortaya koymuşlardır. İlk olarak tüm feodal kazançları reddederek manastır ekonomisinin tıpkı Benedikt döneminde olduğu gibi keşişlerin kendi el emekleri ile ürettikleri ürün ve uğraşlara dayanması için çalışmalar yapmışlardır. İkinci olarak ise Cluny döneminde yaygınlaşmış olan uzun liturji geleneğinin kısaltılması ve gösterişli kilise eşyalarının da sadeleştirilmesine yönelik kararlar almışlardır.⁵⁴⁵

Öte yandan Sistersiyenler'in, yukarıdan aşağıya tek ve güçlü bir yönetim yapısına sahip olan eşsiz bir organizasyon sistemi kurdukları da ifade edilmiştir. Manastırların üç yılda bir yaptıkları genel konsil, tarikatın tek ve en üst yasama kuruludur. Her manastır tamamıyla özerktir ve manastır başrahibi, o manastırda yaşayan keşişler tarafından seçilir. Ancak Citeaux başrahibinin yönettiği bu konsiller, tarikatın yasama organı olarak çalışmaktadır ve burada alınan kararlara uymak da zorunludur. Uygulamada birliğin sağlandığı, her türlü dini veya seküler yöneticiden bağımsız olmanın başarıldığı bu sistem, Avrupa'daki ilk etkili uluslararası sistem olarak görülmüştür. Manastırların ekonomik düzeninin de aynı otorite zinciri dahilinde sağlandığı görülmektedir. Sistersiyenler her türlü karmaşık mülk ve zenginlikten vazgeçerek kendilerine yetecek şekilde hareket etme yoluna gitmişlerdir. Sistersiyen keşişlerinin çalışmaya verdikleri

⁵⁴⁴ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 72.

⁵⁴⁵ Lekai, "*Cistercians*", s. 746.

önem, tarikatın tarım başta olmak üzere bazı üretim teknolojilerinde ileri bir noktaya ulaşmalarını sağlamıştır.⁵⁴⁶ Sistersiyenler'in kurmuş olduğu bu yönetim sistemi Papa III. Innocent'e de ilham kaynağı olmuş ve düzenlemiş olduğu 1215 IV. Lateran Konsilinde, Benediktinler ile ilgili bu doğrultuda bazı kararlar alınmıştır.⁵⁴⁷

Sistersiyenler, Aziz Bernard'ın başrahipliği döneminde büyük bir gelişme göstermiş, Fransa'nın dışında diğer pek çok Batı ülkesinde de manastırlar kurmuştur. Öyle ki XII. yüzyılın sonlarında Avrupa genelinde Sistersiyen manastırlarının sayısı beş yüzü bulmuştur. Aziz Bernard'ın çabaları, Sistersiyenleri yoğun tefekkür hayatının ötesinde bazı aktivitelerin içerisine sokmuştur. Başrahipler, Papalığın diplomatları olarak hizmet etmeye başlamıştır. Ayrıca onlar bazı heretik gruplarla mücadeleye girişmiş ve Haçlı Seferlerine katılmışlardır. Bununla birlikte tarikat, Doğu Avrupa ve Baltık ülkelerine yönelik misyonerlik faaliyetlerinde de bulunmuştur.⁵⁴⁸

Sistersiyenler, teknik olarak hiçbir zaman feodalleşmemişlerdir. Manastırlarını kendi imkanlarıyla inşa etmişler, bu konuda da Benediktinlerden ayrılmışlardır. Sistersiyenler iki önemli değişimin öncüsü olmuştur. Birincisi, tarikatta okul kurma eğilimi başlamış ve keşişler arasında üniversitelerde eğitim görme anlayışı ortaya çıkmıştır. Bazı papalar da bu akımı desteklemiştir. Mesela Papa XII. Benedict, her yirmi keşişten birinin üniversiteye gönderilmesi zorunluluğunu getirmiştir. Bu eğilimi Benediktinler de benimseyip sürdürmüş ve böylece keşişlerin eğitim düzeyi artmıştır. İkinci olarak ise Sistersiyenler'de, lay-brothers (laik biraderler) sınıfının özellikle tarıma elverişli yerlerde neredeyse tamamen ortadan kalkmış olmasıdır.⁵⁴⁹ Ayrıca Sistersiyenler nizamnameye geri dönme anlamında yaptıkları yeniliklerle, adeta bir göreve dönüşen manastırdaki yaşam biçimini esas olması gerektiği gibi manevi bir uğraşa yeniden

⁵⁴⁶ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 255.

⁵⁴⁷ Kardong, *The Benedictines*, s. 155.

⁵⁴⁸ Lekai, "*Cistercians*", s. 747.

⁵⁴⁹ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 114.

dönüştürmüşlerdir. Çalışmaya verdikleri önem sayesinde üreten ve kendine yeten bir topluluk haline gelmişlerdir.⁵⁵⁰

Sistersiyenler sadelik, yoksulluk ve manevi hayatın arındırılması gibi ideallerle ortaya çıkmasına rağmen tarihi rol ve gelişimlerine bakıldığında bu ideallerden daha fazla saldırganlık, kibir ve askeri yönleriyle de öne çıkan bir tarikat olduğu, hatta Haçlı Seferlerinin dini liderliğini üstlendikleri iddia edilmiştir.⁵⁵¹ Bu çelişkiyi ortaya koyan Southern, Sistersiyenlerin biri sert askeri dil, diğeri ise manevi yaşama dayanan manastır dili olmak üzere iki ayrı söyleme sahip olduklarını dile getirmiştir.⁵⁵² Öte yandan Sistersiyenler'in dini, askeri ya da tarımsal sömürge çalışmalarına angaje olmuş bir grup olduğu ve henüz yeni keşfedilmiş yerlerde kurdukları manastırlarda keşişlerin kendi işlerini yapabildikleri ifade edilmiştir.⁵⁵³

Tıpkı Benediktinler gibi Sistersiyenler de günümüze dek inişli çıkışlı bir seyir izlemişlerdir. Sistersiyenler ve bu tarikatın içerisinde doğan Trappistler, günümüzde de varlıklarını sürdürmektedir

3.4.2. Camaldolese

Yaygın olarak “*Camaldolese*” olarak bilinen “*Camaldoli Münzevi Keşiş Cemaati*”, Benediktin Tarikatının içinden filizlenmiş İtalya merkezli bir harekettir. Kurucusu olarak bilinen Aziz Romuald, bir keşiş olarak bağlı bulunduğu Cluny manastırından Mısır monastisizminin sıkı ve münzevi yaşam biçimini yeniden kurmayı amaçlayan bir deklarasyonla ayrılarak Arezzo şehri yakınlarında bulunan Camaldoli’de kendi hareketini oluşturmuştur.⁵⁵⁴

⁵⁵⁰ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 73.

⁵⁵¹ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 252.

⁵⁵² Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 257.

⁵⁵³ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 257.

⁵⁵⁴ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 62.

Aziz Romuald, Cluny döneminin katı şekilciliğine tepki olarak münzevi yönü ağır basan bir anlayış içinde olmuştur. Bu yüzden onun yeni bir ankoretik tarikat kurmayı amaçladığı da iddia edilmiştir. Ancak onun esas amacının Benedikt'in nizamnamesinin ihmal edilmiş yönlerini öne çıkarmak ve Benediktin anlayışını özüne kavuşturmak olduğu görülmektedir. Zira bu yeni oluşumda tüm uygulamaların Benedikt'in nizamnamesine uygun olmasına özen gösterilmiştir. Aslında Romuald'ın, XI. yüzyılın başlarındaki aktivitesi, aynı dönemlerdeki diğer bazı çabalarda olduğu gibi Benedikt'in nizamnamesinin dikkate alınmak suretiyle monastik geleneği yeniden inşa etme hedefine yöneliktir. Özellikle Karolenj döneminden itibaren monastisizmin katı bir şekilciliğin pençesine düşmesi nedeniyle eski samimi ankoretik hayata dönme arzusu göze çarpmaktadır.⁵⁵⁵

Bu hedefe ulaşmak için Romuald, ankoretik ve kenobitik yaşam tarzlarını manastırlarda bir ve bütün bir hale getirme gayretinde olmuştur. Zira manastırlarda var olan gösteriş amaçlı yaşam biçiminin yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Bu iki yaşam biçimini birleştirirken üç temel öge önem taşımaktadır. Bunlar; bir başrahibin yönetimi altında uygulanan nizamname, aile bilinciyle bir araya gelen üyeler ve tefekküre dayanan ortak amaçtır. Ona göre manastırın fonksiyonu da keşişin inziva hayatı için hazırlanmasının sağlanmasıdır. Topluluğa yeni katılmak isteyen bir keşiş, kendi keşiş kulübesinde oruç, sessizlik ve yalnız kalma gibi yollarla topluluğa gerçekten katılma yolunda aşamalar katetmesi gerekmektedir. O, manastır ile keşiş kulübesini birleştirmeyi amaçlamıştır.⁵⁵⁶ Bu yeni hareketi benimseyen keşişlerin vakitlerinin büyük bölümünü kendi hücrelerinde inziva ile geçirmesi gerekmektedir. Onlar sadece liturjik ibadetlerde ve nadiren de olsa toplu yemeklerde bir araya gelmektedirler.⁵⁵⁷

⁵⁵⁵ A. Giabbani, "Camaldolese", *New Catholic Encyclopedia*, V.2, Second Edition, USA, 2003, s. 896-897.

⁵⁵⁶ Giabbani, "Camaldolese", s. 897.

⁵⁵⁷ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 62.

Görüldüğü gibi Camaldolese hareketi, Cluny dönemindeki Benediktinlerin gösterişe dayalı ve lüks yaşam biçimi içerisinde unutulmuş olan münzeviliği yeniden inşa etme amacı içerisinde olmuştur. Zamanla pek çok bölgede yaygınlaşmış olan Camaldolese manastırları, tarih boyunca canlı merkezler olarak kalmıştır. Günümüzde Camaldolese Congregation (Camaldolese Cemaati), Benediktin Konfederasyonunun da bir üyesidir.

3.4.3. Vallombrosans

John Gualbert tarafından XI. yüzyılın başlarında kurulan bu tarikat, adını Floransa'nın güneyinde bulunan ıssız bir ormandan almaktadır. Bir İtalyan Benediktin keşişi olarak yaşamını sürdüren John Gualbert, Benedikt'in nizamnamesini bir bütün olarak canlandırmayı amaçlayan bir reformcudur.⁵⁵⁸ Bu amaçla bağlı olduğu Cluny manastırından ayrılarak bir süre Camaldoli manastırında kalmıştır. Buradan da ayrılan Gualbert, Floransa yakınlarında bulunan Vallombrosa'da sıkı tefekküre dayanan kendi manastırını kurmuştur.⁵⁵⁹

Gualbert'in kurmuş olduğu yapının en temel özelliği yoksulluk vurgusudur. Bunun göstergesi olarak üyelerin boz renkten yapılmış kaba yün elbise giydikleri bilinmektedir. Bu vurguya bağlı olarak “*Hayırseverlik Zinciri*” olarak adlandırılan bir cemaat şeklinde yapılanan bu tarikat her birinin özerk olduğu ve başrahiplerinin kendi üyelerince seçildiği manastırlar şeklinde faaliyet yürütmüştür. Ancak bu özerk manastırlar da yılda bir kez en üst başrahibin gözetiminde bir araya gelmek suretiyle cemaatin en üst meselelerini görüşme yoluna gitmişlerdir.⁵⁶⁰

Dış dünyaya tamamen kapalı olan ve sıkı tefekküre dayanan Vallombrosans manastırlarında sürekli sessizlik hakimdir. Öyle ki keşişlerin el işi uğraşlarından bile uzak

⁵⁵⁸ E. Bacsetti, “Vallombrosans”, *New Catholic Encyclopedia*, V. 14, Second Edition, USA, 2003, s. 378.

⁵⁵⁹ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 64.

⁵⁶⁰ Bacsetti, “Vallombrosans”, s. 378-379.

olması, lay-brothers (laik biraderler) denen ayrı bir grubun oluşmasında etkili olmuştur.⁵⁶¹ Tarikatın Papalık nezdinde üne kavuşması, Floransa yakınlarındaki bir Vallombrosan keşişi olan Peter Igneus (ö. 1089)'un ateşle çile çekme uygulamalarının meşhur olmasıyla gerçekleşmiştir.⁵⁶²

Yüzyıllarca Benediktinlerden ayrı bir şekilde varlığını sürdüren Vallombrosans Tarikatı, 1966 yılında Benediktin Konfederasyonuna katılmıştır.

3.4.4. Sylvestrines

Adını, kurucusu olan Silvester Guzzolini (1177-1267)'den almış olan Benediktin orjinli bu reform hareketi, Benediktinlerin çöküşe geçtiği ve Dilenci Tarikatların diğer monastik organizasyonların yerine geçmeye başladığı XIII. yüzyılda İtalya'da ortaya çıkmıştır. Aziz Silvester'in takipçileri mağaralarda, kulübelerde ve yoksul manastırlarda yaşamışlardır. Onlar Benedikt'in nizamnamesini ilk uygulandığı şekliyle tatbik etme gayreti içinde olmuşlardır. Bu eksende hem toplu ibadete, hem çalışmaya hem de bulundukları bölgede diğer insanlara vaaz etmeye vakit ayırdıkları görülmektedir.⁵⁶³

Her ne kadar IV. Lateran Konsilinde (1215) yeni dini grupların oluşmasını önlemek için mevcut monastik organizasyonların daha da sıkı bir şekilde yönetilmesi şeklinde bir karar alınmış olsa da Papa IV. Innocent 1227 yılında, ortaya çıkan bu yeni hareketi onaylamıştır. Tarikatın bir genel başrahip tarafından yönetilen merkezi bir organizasyon yapısına sahip olması, Papanın bu yeni tarikatı onaylamasını kolaylaştırmıştır.⁵⁶⁴

XIV. yüzyılda keşiş ve manastır sayısı hızla artan bu yeni tarikat, monastik hayatın kenobitik formuna münzevi bir ideal katması yönüyle önemlidir. 1690 yılında bir

⁵⁶¹ Knowles, *Christian Monasticism*, 64.

⁵⁶² Knowles, *Christian Monasticism*, 64.

⁵⁶³ M. Papi, "Sylvestrines", *New Catholic Encyclopedia*, V.13, Second Edition, USA, 2003, s. 274.

⁵⁶⁴ Papi, "Sylvestrines", s. 275.

cemaat olarak tüzüğü onaylanmış olan Sylvestrines, 1973 yılında Benediktin Konfederasyonuna katılmıştır.⁵⁶⁵

3.4.5. Olivetans

XIV. yüzyılda Tolomeili Bernard ve bir grup arkadaşının İtalya'da Siena yakınlarında bir bölgede inzivaya çekilmesi ve bu bölgede bir manastır kurmasıyla başlayan bu hareket, adını da kurulduğu bölgeden almıştır. Zamanla taraftar sayısı artan ve 1344 yılında Papa VI. Clement tarafından bir cemaat olarak onaylanmış olan bu yeni tarikat merkezi yönetim yapısıyla dikkat çekmiştir. Her bir manastır özerk olmakla birlikte temel konularda tüm manastırlar, bir en üst başrahibin direktifleriyle hareket etmektedir.⁵⁶⁶

Ayrıca bu yeni tarikatın, kuruluşundan itibaren liturjik törenlere ciddi önem verdiği ve keşişlerin de aktif papazlığa angaje oldukları ifade edilmiştir. Yüzyıllarca ayrı bir cemaat olarak nizamnameyi uygulayan Olivetans, 1959 yılında Benediktin Konfederasyonuna dahil olmuştur.⁵⁶⁷

3.5. Yeni Tarikatların Ortaya Çıkışı ve Benediktin Manastırlarının Çöküşü

Benediktinler, Avrupa'da XII. yüzyıla kadar monastisizm anlamında neredeyse tek köklü gelenek olarak faaliyet göstermiştir. Öyle ki bu dönemde yeni tarikatlar ortaya çıkana kadar keşişler "*Benediktin*" ifadesini kullanma gereği bile duymamışlardır.⁵⁶⁸ XII. yüzyıl, yeni ortaya çıkan tarikatların ciddi taraftar toplamaya başladığı bir yüzyıl olmasının yanı sıra Benediktin manastırlarının da çeşitli nedenlerle cazibesini kaybettiği ve yüzyıllarca sürece çöküşün başladığı bir dönem olmuştur.

⁵⁶⁵ Papi, "*Sylvestrines*", s. 275.

⁵⁶⁶ G. Picasso, "*Olivetans*", *New Catholic Encyclopedia*, V.10, Second Edition, USA, 2003, s. 274.

⁵⁶⁷ Picasso, "*Olivetans*", s. 274.

⁵⁶⁸ C. Jones, G. Wainwright, E. Yarnold, *The Study of Spirituality*, Oxford: Oxford University Press, 1986, s. 156.

Cluny döneminde Benediktinlerin durgunluk içerisine girmesi, Sistersiyenler başta olmak üzere bazı öze dönüş hareketlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ancak XII. yüzyılın sonlarında tarih sahnesine çıkan iki yeni tarikat ile birlikte Avrupa’da Benediktin hegemonyası da sonlanmıştır. Zira “*Dilenci Tarikatlar*” olarak bilinen Dominiken ve Fransisken Tarikatları büyük bir gelişim göstermiş ve bu durum zaten çöküş sürecine girmiş olan Benediktin manastırlarına olan ilgiyi daha da azaltmıştır.⁵⁶⁹

Benediktin manastırlarının çöküşünü bir kişiye veya bir olaya bağlamaktan ziyade yapılan bazı yanlışlar nedeniyle ideal yaşam biçimlerinden uzaklaşmalarına bağlamak daha tutarlı görünmektedir. Yaşanan bu çöküşün ilk nedeni olarak, Benediktinlerin özellikle ortaçağın son dönemlerinde en yetenekli keşişlerini kamu hizmetinde görevlendirmeleri nedeniyle manastırların içyapılarının güçsüz bir hale gelmesi ve ihtiyaç halinde bir iç reform yapabilme kapasitesinin de bu şekilde yok edilmesi gösterilmiştir.⁵⁷⁰ Manastır başrahiplerinin yetersizliği nedeniyle oluşan yönetim zaafı sonucu keşişlerle olması gereken manevi etkileşimin ve manastırlardaki ortak yaşam bilincinin kaybolduğu belirtilmiştir.⁵⁷¹

Çöküşü tetikleyen ikinci unsur olarak ise, özellikle 900’lü yıllardan itibaren manastırlara üye kabul politikasının değişime uğraması gösterilmiştir. İlk dönemin, tüm toplumsal sınıfları bünyesinde barındıran samimi ortamının yerini, bu dönemde kapılarını sadece aristokrat sınıftan gelen kişilere açan manastırlar almıştır. Bu durum da manastırların kalitesinin bozulmasında ve çöküşün hızlanmasında etkili olmuştur.⁵⁷²

Üçüncü olarak ise nizamnamenin önemle üzerinde durduğu bir husus olan fiziksel güce dayalı çalışmanın terkedilmesi de çöküşün nedenleri arasında zikredilmiştir.

⁵⁶⁹ Bienert, “*Benedictines*” s. 226.

⁵⁷⁰ Baker, “*The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future*”, s. 85.

⁵⁷¹ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 118.

⁵⁷² Baker, “*The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future*”, s. 85.

Manastırların zenginleşmesine bağlı olarak fiziksel güce dayalı aktiviteler, kiralanan köylülere yaptırılmaya başlanmıştır. Bu durum, manastırlardaki ahengin bozulmasına ve Benedikt döneminin mütevazı keşişlerinin yerini kibirli keşişlerin almasına neden olmuştur.⁵⁷³

Ayrıca bu dönemde Avrupa’da yeni okul ve üniversitelerin kurulmuş olması nedeniyle monastik telif ve entelektüel üstünlük manastırlardan yeni kurulan okul ve üniversitelere geçmeye başlamış, manastır yaşam biçimi eski şöhretini ve işlevini büyük ölçüde yitirmiştir.⁵⁷⁴ Özellikle Paris ve Oxford üniversitelerinin kurulması ile birlikte keşişlerin artık üniversitelerde eğitim görmesi gibi bir akım oluşmuştur. Ortaya çıkan bu iki yeni tarikat da genelde ilk dönem manastır geleneğinin aksine büyük şehirlerde, üniversite kentlerinde ve ticaret kentlerinde teşkilatlanmıştır. Bu durum, entelektüel üstünlüğün zamanla Benediktin manastır geleneğinden bu tarikat mensuplarına geçmesine neden olmuştur. Dominikenler içinden çıkan Thomas Aquinas (1226-1274) ile Fransiskanlar içinden çıkan John Dun Scotus (1266-1308), bu entelektüel üstünlüğe örnek olacak iki önemli isim olarak öne çıkmaktadır.⁵⁷⁵

Benediktin manastırlarının yaşadığı çöküşte manastırların kötü yönetilmesinin payı da büyüktür. Nitekim feodal sistem nedeniyle manastırların monastik hayata ilgisiz kalan ve adeta birer seküler yöneticiye dönüşen başrahiplerin manastırların en temel özelliği olan ortak yaşam stilini bozmuş oldukları görülmektedir. Oldukça zengin bir hale gelen başrahipler manevi yaşam konusunda rehberlik yapmak yerine ekonomi ve politika ile uğraşan kişilikler haline gelmiş, bu da kaliteyi bozmuştur.⁵⁷⁶ Ayrıca önceki dönemlerde özellikle İngiltere’de neredeyse tüm piskoposlar aynı zamanda manastır yaşamının içinden gelen kişiler iken XIII. yüzyıldan itibaren keşiş piskoposlar çok nadir

⁵⁷³ Baker, “*The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future*”, s. 85.

⁵⁷⁴ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 109.

⁵⁷⁵ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 117.

⁵⁷⁶ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 109.

olarak görülmeye başlanmış ve bu iki makam ve yapı arasında önemli çatışmalar yaşanmıştır. Keşişlerin, kişisel çıkarlarını daha çok düşünen kişiler haline dönüşmesi nedeniyle onlar, manevi yaşamın ana aktörleri olmaktan da çıkmışlardır.⁵⁷⁷

Avrupa’da ortaçağ monastisizmi, 1200’lü yılların öncesinde oldukça durağan iken bu dönemden sonra daha dinamik bir görünüm kazanmıştır. Yeni ortaya çıkan Dominiken ve Fransisken tarikatları ile özellikle İtalya’da ortaya çıkan bazı reform hareketleri bu dinamizmi artırmıştır.⁵⁷⁸

Üye sayısındaki azalmaya rağmen Benediktin manastırları, doğru düzgün oluşturulmuş bir idari sistem olmadan monastik yaşam biçimine devam etmiştir. Az sayıda manastır, manastırın mallarını korumak ve denetlemek için Papa veya bir soylu tarafından atanmış bir başrahip tarafından yönetilmiştir.⁵⁷⁹

3.6. Benediktin Cemaat Yapılanmaları

Başlangıçta Benedikt, manastırlar arasında herhangi bir organizasyon yapısı öngörmemiş olup sonraki dönemlerde de bu manastırlar yerel piskoposun gözetimi altında özerk bir şekilde yaşamışlardır. Coğrafi yakınlık ve ortak yaşam biçimini benimsemiş olmaları nedeniyle yüzyıllar boyunca bu manastırlar çeşitli gruplar oluşturmuşlardır. Karolenj döneminde Şarlman’ın projesi ile Benediktin manastırlarının kısmen de olsa bir birlikteliğe ulaştıklarını söylemek mümkündür. Bir asır sonra şekillenen Cluny döneminde ise Benediktinlerin bir merkezi tarikata dönüştükleri görülmektedir.

Benediktinlerin XIII. yüzyılda içerisinde olduğu kötü durum, pek çok Papa ile monastik reformcunun dikkatini çekmiş ve durumun düzeltilmesi için bazı çalışmalar yapılmıştır. XIII. yüzyılın ilk Papası olan III. Innocent (ö. 1216), Sistersiyenlerin

⁵⁷⁷ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 111.

⁵⁷⁸ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 113.

⁵⁷⁹ Theisen, “*Benedictines*”, s. 79.

sisteminden de ilham almak suretiyle, manastır başrahiplerinin özgür bir şekilde yapılacak seçimle göreve gelmeleri hususu başta olmak üzere Benediktin manastırları için bazı yenilikler getirmiştir. Problemin temelinde, manastırların birbiri ile iletişim kopukluğu ve organizasyon eksikliğini fark eden III. Innocent, 1215'te düzenlemiş olduğu IV. Lateran Konsilinde bu konuyla ilgili de hükümler getirmiştir. Konsilde, manastırların bundan böyle her bir imparatorluk içerisinde veya her bir bölge içerisinde ortak bir anlayış geliştirmek suretiyle cemaat yapılanmalarına gitmesi ve üç yılda bir işbirliği amacıyla toplantılar düzenlemeleri gerektiği karara bağlanmıştır. Konsil kararlarının uygulanması için denetçiler de atanmasına rağmen bu resmi karar uzun bir süre boyunca manastırlar tarafından görmezden gelinmiş ve uygulanmamıştır. Bu çağrı ilk olarak İngiltere'deki manastırlarda karşılık bulmuş ve buradaki manastırlar 1277 yılında “İngiliz Benediktin Cemaati” adıyla bir organizasyon oluşturmuşlardır. Cemaatin Papalık onayıyla resmi bir hale gelişi ise 1619 yılında gerçekleşmiştir.⁵⁸⁰

Bu çabayı devam ettiren Papa III. Honorius (ö. 1227) toplantıların yıllık olarak yapılmasını emrederken Papa IX. Gregory (ö. 1241) ise denetçilerin yetkilerini genişletmiştir. Papa XII. Benedikt de monastik hayatın düzene konması ve manastırların entelektüel seviyesinin yükseltilmesi talebini 1336 yılında tekrar etmesine rağmen istenen sonuç elde edilememiştir.⁵⁸¹ Papalığın merkezileşme ve cemaatleşme çağrılarının Benediktinler'de uzun süre etkili olmamasının nedeni olarak kendi içlerinden bu reformu başlatabilecek Cluny benzeri bir gücün olmayışı gösterilmiştir. Ayrıca Avrupa'da ulusal sınırların henüz net bir hale gelmemesi nedeniyle cemaat grupları için belirlenmiş açık parametrelerin olmayışı da bu konuda manastırların harekete geçmesini geciktirmiştir. Fakat bu gecikmenin esas nedeni olarak, yerel özerkliğin Benediktin kültürünün en temel

⁵⁸⁰ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 236-237.

⁵⁸¹ Bigg; Seasoltz, “*Benedictines*”, s. 271.

özelliği olması hasebiyle manastırların herhangi bir merkezileşmeye olan direnci gösterilmiştir.⁵⁸²

XV. yüzyılda İtalya’da bazı manastırların bir araya gelerek cemaatleşme içerisine girdiği görülmektedir. Padua’da bulunan San Giustina Manastırının Başrahibi olan Luigi Barbo’nun, nizamnamenin sıkı bir şekilde tatbikine dayanan büyük çabası, İtalya’da çökmüş halde bulunan bazı manastırların bile canlanmasını ve bir araya gelmesini beraberinde getirmiştir. Monte Cassino Manastırının da cemaate katılmasıyla beraber “*Cassinese Congregation*” adını alan bu yeni örgütlenme ile birlikte İtalya’daki manastırlarda ahlaki ve entelektüel anlamda ciddi bir canlanma görülmüştür.⁵⁸³ Sonraki dönemlerde “*The Subiaco Cassinese Congregation*” adıyla bilinen bu cemaat her ne kadar kuruluş tarihi olarak İngiliz Cemaatinden sonra kurulmuş olsa da Benedikt’in kurmuş olduğu manastırları da kapsamı nedeniyle geleneksel anlamda birincilik ve üstünlük özelliğine sahiptir.

Aynı dönemlerde Alman topraklarındaki manastırlarda da bir araya gelme çabası dikkat çekmektedir. Güney Almanya’daki manastırlar organizasyon eksikliğinden dolayı bu konuda pek başarılı olamasa da Kuzey Almanya’daki Benediktin manastırları, 1446 yılında Basel Konsili tarafından da onaylanmış olan Bursfeld Cemaati olarak bir araya gelmeyi başarmışlardır. Ne var ki bu cemaate ait manastırlar reformasyon döneminde Protestanların egemenliğine girmiştir.⁵⁸⁴

XVI. yüzyılda düzenlenmiş olan Trent Konsilinde manastır yapılanmaları ile ilgili bazı konuların da görüşüldüğü bilinmektedir. Manastıra kabul edilme ve çalışma usulleri, başrahiplerin seçilmesi, malların idaresi, cemaat içerisindeki tüm manastırların üç yılda bir yapılacak toplantılarda ve denetimlerde bir cemaat olarak bir araya gelmesi gibi

⁵⁸² Kardong, *The Benedictines*, s. 155-156.

⁵⁸³ Bigg; Seasoltz, “*Benedictines*”, s. 272.

⁵⁸⁴ Bigg; Seasoltz, “*Benedictines*”, s. 272.

konular karara bağlanmak suretiyle cemaatleşme sistemi, episkopal otoriteden bağımsız bir kilise yasası haline gelmiştir.⁵⁸⁵ Konsilde, monastik cemaatlerin oluşturulmasına yönelik talep Papalık tarafından tekrar edilmiştir. Çünkü artık bir hayli merkezileşmiş tarikatlar vardır. Papalık, Benediktin manastırlarının da birlik görüntüsü sergilemek suretiyle Katolik dünya olarak daha güçlü bir görünüme kavuşmayı istemiştir.⁵⁸⁶

Papa V. Paul, farklı cemaatlere bağlı bir şekilde faaliyetlerini sürdüren İngiltere'deki manastırları 1619 yılında *İngiliz Benediktin Cemaatine* katmak suretiyle İngiltere'deki manastırlarda birliği sağlamıştır. Öte yandan 1514 yılında *Macaristan Cemaati* kurulmuş, XVII. yüzyılda ise Almanya'daki birçok zayıf ve terk edilmiş manastır, *İsviçre Cemaati* (1602), *Avusturya Cemaati* (1630) ve *Bavyera Cemaati* (1684) çatısı altında düzene sokulmuştur.⁵⁸⁷

Benediktinler, 1700'lerin başlarında yeni kurulan cemaatler sayesinde genelde sağlıklı bir durumda iken Fransız Devrimi ve Aydınlanma döneminin getirdiği etki ile XVIII. yüzyılın sonlarında geniş çaplı bir imha hareketine maruz kalmaları sonucu düşüşe geçmiştir. Öyle ki Fransa başta olmak üzere Avrupa'nın önemli bölümündeki manastırlar yok edilmiştir.⁵⁸⁸

Ancak bu yıkımdan kısa bir süre sonra baskılara rağmen 1800'lü yıllar, Benediktinler için güçlü bir dirilişin ve dünya çapında bir genişlemenin yaşandığı dönem olmuştur. Macaristan, ülkenin eğitim seviyesini yükseltme amacı güderek kapanmış olan manastırları 1802 yılında yeniden açma yoluna gitmiş ve böylece *Benediktin Macaristan Cemaati* canlandırılmıştır. Pek çok ülkede de benzer gelişmeler olmuştur. Öyle ki

⁵⁸⁵ Bigg; Seasoltz, "*Benedictines*", s. 272.

⁵⁸⁶ Kardong, *The Benedictines*, s. 155-156.

⁵⁸⁷ Kardong, *The Benedictines*, s. 172.

⁵⁸⁸ Bigg; Seasoltz, "*Benedictines*", s. 272.

Benediktin düşüncesi İspanyol keşişler tarafından Avustralya'ya dahi ulaştırılmış ve 1846 yılında burada New Norcia adlı monastik yerleşim yeri kurulmuştur.⁵⁸⁹

En fazla yıkıma maruz kalan Fransa'da da monastisizm, 1833 yılında Prosper Guéranger tarafından Solesmes'te yeniden yapılandırılmış, *Fransız Solesmes Cemaati* (1837) kurulmuştur. Ayrıca Almanya'da *Beuronese Cemaati* (1868), Belçika'da ise *Annunciation Cemaati* (1920) kurulmuştur. Bunun yanında 1904 yılında misyoner Benediktin cemaati olarak bilinen *Saint Ottilien Cemaati*'nin, 1945 yılında ise *Slav Cemaati* 'nin kurulduğu görülmektedir.⁵⁹⁰

Benediktin düşüncesini Amerika Birleşik Devletleri'ne götüren Alman keşiş Boniface Wimmer, 1855 yılında *American Cassinese Cemaati* 'ni kurmuştur. Kuzey Amerika'da kurulan diğer cemaat olan *İsviçre-Amerikan Cemaati* ise 1881'de kurulmuştur. Güney Amerika'da kurulan iki Benediktin Cemaati ise *Brezilya Cemaati* (1827) ve *Cono-Sur Cemaati* 'dir (1976).⁵⁹¹

Ayrıca başlangıçta Benediktinlere tepki hareketi olarak ortaya çıkan *Olivetani* (1960), *Vallombrasans* (1966), *Camaldolese* (1966) ve *Sylvestrines* (1973) hareketleri de birer Benediktin cemaati olarak konfederasyondaki yerlerini almışlardır.

3.7. Benediktin Konfederasyonunun Kurulması

Papalığın yoğun gayretlerinin yanında değişen koşulların da etkisiyle XIX. yüzyılda Benediktin manastırları eski dağınık görüntülerinden kurtularak büyük ölçüde cemaatleşmeyi başarmışlardır. Ancak manastırların belirli cemaatler adı altında bir araya gelmiş olmalarına rağmen Benediktinler, diğer tarikatlarda var olan merkezi yönetim

⁵⁸⁹ Bigg; Seasoltz, "Benedictines", s. 272.

⁵⁹⁰ Bigg; Seasoltz, "Benedictines", s. 272.

⁵⁹¹ Bigg; Seasoltz, "Benedictines", s. 272.

tarzından hala yoksundurlar. Bu eksikliği gidermek amacıyla, 1893 yılında Papa XIII. Leo'nun çabalarıyla Benediktin Konfederasyonu kurulmuştur.

Yapı olarak düzenlilikten hoşlanan Papa XIII. Leo'nun, dini tarikatlar içinden çıkan küçük gruplaşmalardan rahatsız olduğu bilinmektedir. O, hem Fransiskenler hem de Sistersiyenler'in maruz kaldığı küçük gruplaşmaları çözüme kavuşturup birliği sağladıktan sonra esas en büyük düzensizliği bünyesinde barındıran Benediktinler için kolları sıvamıştır. Öyle ki cemaatleri birbirine bağlayan bir üst çatının olmayışından dolayı Benediktinler için “*order without order -düzensiz tarikat-*” ifadesini kullandığı belirtilmektedir.⁵⁹²

Diğer tarikatlarda daha önce uyguladığı düzene koyma fikrini Benediktinlere de uygulamaya karar veren Papa XIII. Leo, 1887 yılında bu amacını gerçekleştirmek için düğmeye basmıştır. İlk adım olarak bir Cassinese cemaati üyesi olan Archbishop Catanialı Dusmet'e gönderdiği mektupta Roma'da bu cemaatin himayesinde bulunan Aziz Anselm Kolejini, tüm Benediktin cemaatlerinin kullanabileceği uluslararası bir kolej haline getirme amacından bahsetmiştir. Ayrıca mektupta Benediktinler'in ortak bir yönetim tarzının olmayışını da eklemesi, bazı Benediktin çevrelerde olumsuz sözler olarak algılanmış ve konunun tartışılmasını sağlamıştır.⁵⁹³

Papa XIII. Leo, 1893 yılında yazdığı “*Summum Semper*” adlı mektubuyla merkezi Aziz Anselm Koleji olan, tüm Benediktin cemaatlerinin ve manastırlarının üst çatısı mahiyetinde “*Benediktin Konfederasyonu*” nun kuruluşunu ilan etmiştir. Bununla birlikte hem Aziz Anselm Kolejini yöneticisi, hem Aziz Anselm Manastırının başrahibi, hem de

⁵⁹² William Michael Johnston, “Abbot Primate”, *Encyclopedia of Monasticism*, USA: Fitzroy Dearborn Publishers, 2000, s. 10

⁵⁹³ Johnston, “*Abbot Primate*”, s. 11.

tüm dünyadaki Benediktin cemaatlerinin ve keşişlerinin temsili lideri olarak “*Abbot Primate*” ünvanı ile bir atama gerçekleştirerek hedefine ulaşmıştır.⁵⁹⁴

Her ne kadar konfederasyonun seçimle göreve gelen lideri konumunda olsa da *Abbot Primate* makamı zorlayıcı, yargılayıcı veya yasa koyucu değil, teşvik edici ve destekleyici mahiyettedir. Bu yüzden Papalığın kurmuş olduğu bu makamın sembolik bir değerinin olduğu söylenebilir. Böyle bir merkezileşme teşebbüsünün bazı Benediktin çevrelerce yadırgandığı bir gerçektir. Ancak bu makamın, ortak anlayışın geliştirilmesi, manastırlara manevi anlamda güç vermesi ve Papalık nezdinde bir temsilciye sahip olunmasından dolayı pek çok faydasının olduğu da dile getirilmiştir.⁵⁹⁵ Öyle ki “Benediktinler” ifadesinin muhatabı her ne kadar Benedikt döneminden günümüze dek onun nizamnamesine göre yaşayan tüm keşişler olsa da yeni kurulan bu makamla birlikte bu ifadenin muhatap kitlesi olarak adeta Benediktin Konfederasyonuna üye olan keşişlerin görülmeye başladığı ifade edilmiştir.⁵⁹⁶

Benediktin Konfederasyonunun yönetim tüzüğü olan “*Lex Propria*” adlı belge, 1952 yılında Papa XII. Pius tarafından onaylanmıştır. Bu belgede *Abbot Primate*’nin seçim usulü başta olmak üzere konfederasyon ile ilgili belli başlı kurallar ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır. Öte yandan 1967 yılında Aziz Anselm Kolejinde yapılan Başrahipler Toplantısında, konfederasyon yönetimiyle ilgili köklü değişiklikler yapılmıştır.⁵⁹⁷ Papa VI. Paul, bu toplantıda yaptığı konuşmada “*Abbot Primate*” makamının daha da güçlendirilmesi gerektiğini belirtmesinin yanı sıra ulusal cemaatlerin kurulmasının teşvik edilmesinin de Benediktinlerin köklü sorunlarının çözümünü kolaylaştıracağını dile getirmiştir.⁵⁹⁸

⁵⁹⁴ Bigg; Seasoltz, “*Benedictines*”, s. 273.

⁵⁹⁵ Bigg; Seasoltz, “*Benedictines*”, s. 273.

⁵⁹⁶ Bienert, “*Benedictines*”, s. 225.

⁵⁹⁷ Bigg; Seasoltz, “*Benedictines*”, s. 273.

⁵⁹⁸ http://www.va/content/paul-vi/it/speeches/1966/documents/hf_p-vi_spe_19660930_abati-benedettini.html, 19/07/2020.

Konfederasyonun getirdiği sinerjinin etkisiyle 1960 yılında Olivetans, 1966 yılında Camaldolese ve Vallumbrosians, 1976 yılında ise Sylvestines gruplarının Benediktin Konfederasyonuna dahil oldukları görülmektedir.⁵⁹⁹

Papa Francis de Benediktin Konfederasyonunun kuruluşunun 125. Yıl dönümü nedeniyle yaptığı konuşmada şu ifadeyi kullanmıştır: “*Papa XIII. Leo’ya derin şükranımızı sunuyoruz. Çünkü onun büyük bir ilhamla kurmuş olduğu konfederasyon sistemi sayesinde Papalık ile dünyanın en uzak yerlerindeki manastırlarda bulunan kardeşler arasında bağ kurmuş olmaktadır*”. Ayrıca Papa, Benediktinlerin ekümenizm ve dinler arası diyalog faaliyetlerine bağlılıklarıyla tanındıklarını belirterek bu uğurda çalışmaya devam etmelerini önermiştir.⁶⁰⁰

3.8. Reformasyon ve Aydınlanmanın Benediktinlere Etkisi

XVI. yüzyılda Katolik Kilisesinin bazı uygulamalarına karşı başlatılan ve tüm Avrupa’ya yayılan bir dini hareket olan Reform hareketi Erfurt’ta Augustin Tarikatına ait bir manastırda yaşayan bir keşiş olan Martin Luther’in öncülüğünde başlamış ve manastırların ciddi bir yıkıma uğramasına neden olmuştur.⁶⁰¹

Bu dönemde manastır yaşam biçimine önemli eleştiriler getirilmiştir. İlk olarak, reformcuların hareket noktası Kutsal Kitap olduğu için onlar, yegane nizamnamenin Kutsal Kitap olduğunu, diğer tüm dayatmaların şeytandan olduğunu iddia etmişlerdir. Reformculara göre Kutsal Kitap’ın basit ve sade değerleri yerine keşişlerin ikame ettiği sistem ve bir kurtuluş reçetesi olarak sundukları ibadet, oruç, kefareti gibi uygulamalar bir yanılgıdan ibarettir. Ayrıca monastik geleneğin önem verdiği iffet ve itaat yeminleri de Hristiyanlığın özgürlük anlayışına ve insanın varoluşuna aykırıdır. İkinci olarak ise

⁵⁹⁹ Bigg; Seasoltz, “*Benedictines*,” s. 273.

⁶⁰⁰ <https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2018/04/19/180419c.html>, 19/07/2020.

⁶⁰¹ Schaff, *History of Christian Church, Volume III: Nicene and Post-Nicene Christianity A.D. 311-600*, s. 96.

Reformcular keşişlerin hiç çalışmadan, topluma bir faydaları dokunmadan asalak ve tembel bir şekilde yaşamlarını sürdürdüklerini belirterek onların sahip olduğu geniş mülklerin ve pek çok gelir kaynağının halkın faydasına olacak okullara, hayır kurumlarına, fakir insanlara dağıtılmasının çok daha uygun bir tutum olacağını ifade etmişlerdir.⁶⁰² Reformcuların bu minvalde verdiği vaazların etkisinin yanında seküler idarecilerin manastır mülklerine göz dikmesi nedeniyle Avrupa’da manastırların sayısının ciddi anlamda azaldığı bilinmektedir.⁶⁰³

Bu dönemde toplanan Trent Konsilinde manastırların yeniden canlandırılması ile ilgili bazı kararlar alınmıştır. Özellikle tarikatların derli toplu cemaatler halinde organize edilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Manastırlar XVI ve XVII. yüzyıllarda bu kararlara da uygun düşecek şekilde bir araya gelme ve cemaatleşme çalışmalarına girişmişlerdir. İtalya’da Cassinese Cemaati, Fransa’da Aziz Vanne ve entelektüel yönüyle ön plana çıkan Aziz Maur Cemaati ilk örnekler olarak göze çarpmaktadır.⁶⁰⁴

Yeni kurulan bazı cemaatler sayesinde Benediktin manastırları 1700’lü yılların başlarında nispeten iyi durumda iken Fransız İhtilali ve Aydınlanma düşüncesinin ortaya çıkmasıyla beraber XVIII. Yüzyılın sonlarında geniş çapta bir imha hareketine maruz kalmaları sonucu ciddi bir çöküş yaşamıştır. Öyle ki, Fransa başta olmak üzere Avrupa’nın önemli bölümünde manastırlar yok edilmiş, 1800’lü yılların başlarında faaliyetlerine devam eden çok az manastır hayatta kalabilmiştir.⁶⁰⁵

Bu çöküşün ardından özellikle sömürgecilik faaliyetlerinin etkisiyle Benediktin manastırlarında yeniden bir canlanma gerçekleşmiştir. Nitekim sömürgecilik faaliyetleri

⁶⁰² Knowles, *Christian Monasticism*, s. 143.

⁶⁰³ Theisen, “*Benedictines*”, s. 80.

⁶⁰⁴ Knowles, *Christian Monasticism*, s. 149.

⁶⁰⁵ Bigg; Seasoltz, “*Benedictines*”, s. 272.

ile birlikte yeni misyon bölgeleri ortaya çıkmış ve Benediktin keşişleri de bu anlamda dünyanın birçok bölgesinde misyonerlik faaliyetlerine girişmişlerdir.⁶⁰⁶

⁶⁰⁶ Bienert, “*Benedictines*”, s. 225-227.

III. BÖLÜM

BENEDİKTİNLERİN HIRİSTİYAN TARİHİNDEKİ ÖNEMİ VE KATOLİK KİLİSESİNDEKİ YERİ

Batı tarzı manastır sisteminin yüzyıllar boyu temsilciliğini üstlenmiş olan Benediktinler, Katolik Kilisesine ciddi katkılar sağlamıştır. Önce Avrupa genelinde, ardından ise Amerika başta olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinde kurulmuş olan Benediktin manastırlarının, Katolik düşüncesinin hem geliştirilmesi hem de savunulması noktasında önemli rolü olmuştur. Ortaçağda İngiltere başta olmak üzere Avrupa'nın pek çok bölgesinin Hıristiyanlaşmasında, Benediktin keşişlerinin yaptığı misyonerlik faaliyetlerinin katkısı büyüktür.⁶⁰⁷

Öte yandan ortaçağ boyunca manastırlar Avrupa'nın eğitim ve bilim merkezleri olarak göze çarpmış ve buralarda Katolik düşüncesine bağlı bir eğitim anlayışı geliştirilmişlerdir. Ayrıca manastırlarda ilk başlarda tatbik edilen sade ibadet programı, zaman içerisinde oldukça karmaşık bir liturji geleneğini de beraberinde getirmiştir. Manastırlarda gelişen bu gelenek, Katolik Kilisesini de etkilemiştir.⁶⁰⁸

Benediktin manastırlarının merkezi yönetim altına alındığı Cluny Başrahipliği, güçlü yapısıyla Papalık'a da önemli katkılar sunmuştur. Özellikle XI. yüzyılda Papalık makamına oturan Benediktin keşişlerinin de etkisiyle Papalık kurumu, yitirmiş olduğu güçlü imaja yeniden kavuşmuştur. Bu da Katolik dünyası için Benediktinlerin önemini gösteren önemli bir hadisedir.⁶⁰⁹

⁶⁰⁷ Carol Berg, "Missionaries and Cultural Pluralism", *American Benedictine Review*, V.43, S.2, 1992, s. 131.

⁶⁰⁸ Baker, "The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future", s. 86.

⁶⁰⁹ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 230.

1. BENEDİKTİNLERİN HİRİSTİYAN TARİHİNDEKİ ÖNEMİ

Benediktin manastırları ortaçağda çok yönlü bir fonksiyon icra etmişlerdir. Bir yandan Katolik Kilisesine özellikle liturji anlamında katkılar sunarken diğer yandan ise Avrupa'nın eğitim sistemini dizayn etmişlerdir. Bu yüzden Avrupa kimliğinin oluşmasında Benediktinlerin önemli bir payının olduğu belirtilmiştir.

1.1. Benediktinlerin Avrupa Eğitim, Bilim ve Medeniyetine Katkıları

Tarih boyunca toplumlar, varlıklarını ve gelişimlerini sürdürmek için eğitime önem vermiştir. Avrupa'da da öncelikler ve eğitim programı süreç içinde toplumdan topluma değişkenlik arz etse de yeni nesillerin, beklentilere uygun bir şekilde yetiştirilme çabası hep var olmuştur. Antik Yunan toplumunda ilk dönemlerde mevcut sosyal tabakalaşmaya da uygun olarak kahramanlık ideali etrafında şekillenen “*asiller eğitimi*” ve haklılık ideali etrafında şekillenen “*köylüler eğitimi*” şeklinde ayrıma tabii tutulmuş bir eğitim sistemi bulunmaktadır. Şehir devletlerinin ortaya çıktığı sonraki dönemlerde ise “*savaş devleti*” olarak bilinen Sparta ile “*kanun devleti*” olarak bilinen Atina, dünya tarihi açısından da önem taşıyan iki devlet olmuştur. Sparta'da temel amaç savaş olduğu için eğitim de bu çerçevede şekillenmiş iken Atina'da gençlere, “*hem güzel hem de iyi olmak*” şeklinde özetlenebilecek genel bir formasyon kazandırmayı amaçlayan bir entelektüel eğitim ön plana çıkmıştır.⁶¹⁰

Atina şehir devletindeki eğitim anlayışı, pek çok filozof tarafından yeniden temellendirilmiştir. Özellikle eğitim sisteminin merkezine güzel konuşmayı koyan Sofistler, bu amaca ulaştıran üç ilim dalı olarak da gramer, retorik ve diyalektik ilimlerini geliştirmişlerdir. Eğitimin gücüne inanan bir kesim olarak dikkat çeken Sofistler'in geliştirdiği bu üç bilim dalına Helenist devirden itibaren aritmetik, geometri, astronomi

⁶¹⁰ Kemal Aytaç, “Avrupa'da Eğitim Tarihi-Antik Çağdan 19. Yüzyılın Sonlarına Kadar”, Ankara: Phoenix Yayınevi, 2012, s. 18-24.

ve müzik de eklenerek “*Hürlerin Yedi Sanatı*” olarak bilinen eēitim programı oluşturulmuştur.⁶¹¹

Gramer ve hukuk ilimlerinin ön plana çıktıēı Eski Roma’da ise eēitim, “*birey ve devlet için faydalı olma amacı güden bir aktivite*” olarak dikkat çekmiştir. Yunan kültürünün de etkisiyle okullaşma zamanla yaygınlaşmıştır. Bu okullar Gramer okulları ve Retorik okulları olarak iki grupta toplanmış, daha ileri bir eēitim almak isteyen aristokratların da Atina, İşkenderiye ve İstanbul’a gittiēi dile getirilmiştir.⁶¹²

Roma İmparatorluēunda Hristiyanlıēın yayılmasıyla birlikte geleneksel eēitim anlayışı da Hristiyanlık ilkelerine uygun düşecek tarzda deēiřikliēe uēratılmıřtır. İnsanın içinde yaşanılan dünyada saēlıklı, iyi ve güzel yaşamasını amaçlayan hümanist eēitim anlayışının yerini zamanla dünyayı deēersiz gören, öte dünyayı önceleyen Tanrı merkezli bir eēitim anlayışı almıştır. Gramer, retorik ve diyalektik gibi bilimler, Hristiyanlıēın savunulmasında kullanılmak üzere faydalı bulunup korunurken diēer bazı ilimler ise reddedilmiştir. Bu süreç içerisinde İşkenderiyeli Clemens ve Agustinus gibi düşünürlerin, antik kültür ile Hristiyanlık unsurlarının sentez edildiēi büyük sistemler kurduēu görülmektedir.⁶¹³

Hristiyanlık, başlangıçta geleneksel ēretim kurumlarında önemli bir deēiřikliēe girişmemiş, eēitim almak isteyen Hristiyanlar gramer ve retorik okullarına devam etmişlerdir.⁶¹⁴ Roma İmparatorluēunun çöküşüyle birlikte şehirler ve yollar daēılmıř, insanlar kırsal bölgelerde yaşamaya başlamıştır. Manastırlar, birer sosyal merkez olarak eēitim başta olmak üzere şehirlerin üstlendikleri hizmetleri üstlenmeye başlamıştır.⁶¹⁵

⁶¹¹ Aytaç, “*Avrupa’da Eēitim Tarihi-Antik aēdan 19. Yüzyılın Sonlarına Kadar*”, s. 28.

⁶¹² Aytaç, “*Avrupa’da Eēitim Tarihi-Antik aēdan 19. Yüzyılın Sonlarına Kadar*”, s. 59-60.

⁶¹³ Aytaç, “*Avrupa’da Eēitim Tarihi-Antik aēdan 19. Yüzyılın Sonlarına Kadar*”, s. 76-77.

⁶¹⁴ Aytaç, “*Avrupa’da Eēitim Tarihi-Antik aēdan 19. Yüzyılın Sonlarına Kadar*”, s. 77.

⁶¹⁵ Kardong, *The Benedictines*, s. 144.

Benedikt, nizamnamesinin hemen başında manastırını “*Tanrı’ya hizmet için kurulmuş okul –school for the service of the Lord-*” olarak nitelendirmiştir.⁶¹⁶ Burada okul olarak çevrilen “*scola*” ifadesi, Latince’de “*askerlerin ve sporcuların bir araya toplandığı ve disiplinli birer manga haline getirildiği mekan*” anlamına gelmektedir.⁶¹⁷ Buradan yola çıkıldığında Benedikt’in, bu ifadesiyle keşişlerin de tıpkı askerler gibi koşulsuz bir itaat ile manastır yaşamını sürdürmeleri ve her türlü kötülükle ekip ruhuyla savaşmalarını kast ettiği söylenebilir.

Nizamnamede eğitim üzerinde pek durulmamıştır. Her ne kadar nizamnamede çokça geçen “*lectio divina (kutsal okuma)*” terimi, Kutsal Kitap üzerine bir incelemeyi çağırırsa da sistematik bir teoloji okumasını içermemektedir. Zira ortaçağ keşişleri Kutsal Kitabı veya başka önemli eserleri daha bilgili olmak ya da kültürü muhafaza etmek gibi kaygılarla değil, Hristiyan bilgelliğini kavramak ve kurtuluşa ermek için okumuşlardır. Dolayısıyla okumak, monastik bir deneyim olarak değerlendirilmiştir.⁶¹⁸

Benediktinler, eğitimi birincil görev olarak görmemiş olmalarına rağmen Karanlık Çağ denilen bu dönemde okuma yazma bilen insanların büyük oranda manastırlarda bulunması nedeniyle okuma yazma öğrenimi için kendilerine başvurulmasına neden olmuştur. Bu nedenle manastırlarda genel itibarıyla yazı odası ve kütüphanenin yanı sıra bir de okul bulunmaktadır.⁶¹⁹ Nizamnameden Benedikt’in, çocukların manastıra kabulü ve burada eğitim verilmesini temin ettiği de anlaşılmaktadır.⁶²⁰ Bu durum, manastırların bu dönemde okul fonksiyonunu da bünyesinde barındırdığını göstermektedir.

Benedikt’in de yaşadığı dönem olan VI. yüzyılda İtalya, Lombardlar’ın istilası sonucu büyük bir yıkıma maruz kalmış ve bunun sonucunda da Roma İmparatorluğunun

⁶¹⁶ RB: Önsöz

⁶¹⁷ John J. Contreni, “From Benedict’s Rule to Charlemagne’s Renaissance: Monastic Education in the Early Middle Ages-and Today”, *American Benedictine Review*, V.48, S.2, 1997, s. 188.

⁶¹⁸ Kardong, *The Benedictines*, 145.

⁶¹⁹ Baker, “*The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future*”, s. 82.

⁶²⁰ RB 59

pek çok resmi okulu kapanmıştır. Böylece manastırlar, neredeyse Avrupa'daki tek okullar olarak kalmış, eğitimin merkezine oturmuşlardır. Benedikt'in nizamnamesinin tüm Avrupa manastırlarında tatbik edildiği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda Avrupa'nın ortaçağ eğitim tarihine Benediktinler'in damga vurduğunu ifade etmek abartı olmayacaktır.⁶²¹

Gerek Benediktin manastırları gerekse de ortaçağda kurulan diğer tarikatlara ait okulların eğitim programında Latince ile birlikte Antik Çağ'dan kalma "Hürlerin Yedi Sanatı"nın bulunduğu görülmektedir. Ancak tabii olarak bu ilim dallarına yönelik olumsuz bakış açısına da sahip oldukları için bu ilimler Hristiyanlık süzgecinden geçirilmek suretiyle kabul görmüştür. Matematik ve astronomiye kilisenin bayram takvimlerinin hesaplanması işinde ihtiyaç duyulmakta iken, müzik ise kilise korolarının oluşturulması açısından önem taşımıştır. Öte yandan bu dönemde özellikle piskoposluk şehirlerinde manastır okullarının yanı sıra katedral okulları ile vakıf okullarının da faaliyet gösterdiği belirtilmiştir.⁶²²

VI. yüzyılın sonlarında Papa Gregory'nin İngiltere ve İrlanda'ya gönderdiği misyoner keşişler bu bölgede Hristiyanlıkla beraber monastik kültürü de yaymışlardır. Öncesinde Roma klasik eğitim kurumlarının da bulunmadığı bu ülkelerde misyonerler papazlık eğitimi veren okullar açmışlardır. Bu okullarda Latince yazılmış dini eserlerin okunması amacıyla Latince gramere büyük önem verildiği görülmektedir. Tamamen bakir olan bu ülkelerde yeni bir Hristiyan kültür şekillenmiştir. Bu yeni oluşuma en büyük katkıyı veren bilginlerden biri olan Bede'nin (672-735), pagan klasiklerinden aldığı unsurları Hristiyan kültür süzgecinden geçirmek suretiyle eserlerine yansıttığı

⁶²¹ Contreni, "From Benedict's Rule to Charlemagne's Renaissance: Monastic Education in the Early Middle Ages-and Today", s. 189.

⁶²² Aytaç, *Avrupa'da Eğitim Tarihi-Antik Çağdan 19. Yüzyılın Sonlarına Kadar*, s. 85.

görülmektedir. Böylece seküler ve dini bilgelik bu dönemde İngiltere ve İrlanda'da bütünleştirilmiştir.⁶²³

Avrupa anakarasında ise VIII. yüzyılda İmparator Şarlman, yaptığı büyük hamlelerle Batı Avrupa'daki Hristiyanları bir araya getirmeyi başarmıştır. Ayrıca Hristiyan rolüne ciddiyetle sahip çıkarak bilim ve sanatı desteklemiş olması nedeniyle onun günümüz Avrupası'nın şekillenmesinde önemli pay sahibi olduğu iddia edilmiştir.⁶²⁴

Ayrıca Papalığı Lombard egemenliğinden kurtarması ile birlikte Kilise'nin savunuculuğu rolünü de üstlenen Şarlman, Hristiyan halkı bir arada tutmak için inanç, ibadet ve eğitim anlayışında birlik oluşturma gayreti içerisine girmiştir.⁶²⁵ Manastırlarda uygulanan eğitimin ciddi bir çöküş içerisinde olduğunu, din adamlarının basit Latince kelimeleri bile bilmediğini fark eden İmparator Şarlman, Alcuin'i görevlendirerek köklü bir eğitim reformuna girişmiştir.⁶²⁶ Farklı bölgelerden getirttiği pek çok bilgini açmış olduğu liturji okullarında görevlendirmiş, hatta kendisi de bizzat çeşitli dersler almıştır. Sistemi İmparatorluk geneline yaymak için manastır okulları kurmuştur. Kendisinden sonra da sürdürülmüş olan bu köklü değişim süreci Karolenj Rönesansı olarak adlandırılmıştır. Bu canlanmanın ve düzenlemenin önemli bir parçasını da İmparator Louis'in, Benedikt'in nizamnamesini imparatorluk topraklarındaki tüm manastırlarda tatbikini zorunlu hale getirmesi oluşturmuştur. Nitekim bu uygulama da manastırlarda düşünce ve uygulama birliğini beraberinde getirmiştir.⁶²⁷

⁶²³ Contreni, "From Benedict's Rule to Charlemagne's Renaissance: Monastic Education in the Early Middle Ages-and Today", s. 189.

⁶²⁴ Roberts, *Avrupa Tarihi*, s. 162.

⁶²⁵ Roberts, *Avrupa Tarihi*, s. 162.

⁶²⁶ Contreni, "From Benedict's Rule to Charlemagne's Renaissance: Monastic Education in the Early Middle Ages-and Today", s. 192-193.

⁶²⁷ Roberts, *Avrupa Tarihi*, s. 166.

Kültürel ve entelektüel canlanmanın yaşandığı bu dönemde okullar çoğalmış, kitaplar kopyalanmış, eğitimle ilgili yeni metinler üretilmiş, öğretmenler ve öğrenciler sosyal rollerinin farkına varmışlardır. Bunun sonucu olarak IX. yüzyılda Benediktin manastırları antik kültürün ortaçağ dünyasına taşınmasında esas rolü oynamış ve üç yüz yıl boyunca eğitim dünyasının liderliğini üstlenmişlerdir.⁶²⁸

XI. yüzyıla gelindiğinde üniversitelerin kurulması ve şehirlerin doğmasıyla Benediktin manastırlarının o merkezi rolü de kaybolmuştur. Bazı keşişler yeni kurulan üniversitelere ilim için gönderilmiş olmasına rağmen bu tarz bir eğitim metodu hiçbir zaman manastırlarda gelişmemiştir.⁶²⁹ İngiltere’de de manastırlarda öğrenimin teşvik edilmesi ve keşişlerin üniversitelere gönderilmesi gibi bir takım modernizasyon hamlelerine girişilmiş olunmasına karşın bu girişimler pek çok kesim tarafından eleştirilerek köklü geleneklerin aşağılanması olarak nitelenmiştir.⁶³⁰

Manastırların genel anlamda kutsal kitapları korumak için bir yazı odası, klasik metinleri korumak için bir kütüphane ve bir de okulu barındıracak şekilde inşa edildiği belirtilmiştir. Manastırların eğitime verdiği bu önemden dolayı Benediktinler, Roma ile Avrupa arasında bir köprü görevi görerek bilginin koruyucuları ve transfer edicileri olmuşlardır.⁶³¹

Benediktinlerin bu dönemde pek çok metni kopyaladıkları ve bu konuda çok başarılı oldukları belirtilmiştir. Bunu yaparken sadece dini metinleri değil, Roma edebiyat ve bilim metinlerini de kopyalamışlardır. Elbette kopyaladıkları her metni anladıklarını iddia etmek güçtür fakat pek çok eserin günümüze ulaşmasında bu uğraşın payı büyük

⁶²⁸ Lawrence, *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, s. 34.

⁶²⁹ Kardong, *The Benedictines*, s. 147.

⁶³⁰ Southern, *Western Society and the Church in the Middle Ages*, s. 236-237.

⁶³¹ Baker, “The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future”, s. 83.

olmuştur. Bunun yanında kilise mimarisi, kaligrafi, elyazma süslemeler ve liturji ilahilerinde de uygarlığa ciddi katkı sundukları ifade edilmiştir.⁶³²

Benedik'in nizamnamesinde keşişlerin gelişimiyle ilgili olan direktifler ile bu direktiflerin manastırlarda doğrudan hayata geçirilmesi sonucu kişide ortaya çıkan büyük değişim, modern eğitim anlayışında önemle üzerinde durulan “*karakter eğitimi*” ni çağrıştırmaktadır. Zira manastırlar, keşişlerin hem Tanrı'ya nasıl hizmet edeceklerini öğrendikleri hem de bunu uygulamaya koydukları yerlerdir. Buradan yola çıkılmak suretiyle, Benediktinler'in karakter eğitimi konusunda modern eğitim sistemine katkıda bulunduğu iddia edilmiştir.⁶³³

Öte yandan nizamnamede monastik yaşamın, “*Bir başrahibin önderliğinde bir topluluğun Tanrı'yı arama çabası*” olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında Benediktin pedagojik konseptinin hayat boyu sürmesi gereken ve kişiyi yol boyunca değişime uğratan “*Tanrıyı arama*” çabası olduğu ifade edilebilir. Bu çabanın nihai hedefi ise kişinin öz benliğini keşfetmesi, değerleri özümsemesi ve nihayetinde İsa'nın imajına dönüşme eylemidir.⁶³⁴

Günümüzde Benediktinlerin eğitim politikası, uluslararası bir enstitü olan “*International Commission on Benedictine Education –ICBE-*” tarafından belirlenmektedir. Bu enstitü, 2002 yılında dönemin Benediktin Konfederasyon Başkanı Notker Wolf'un çağrısıyla kurulmuştur. Wolf, enstitünün kuruluşunu şu sözlerle ilan etmiştir:⁶³⁵

“Eğitim, Benediktin tarihinin ayrılmaz bir unsuru olmakla birlikte bugün de Benediktin yaşam biçiminin önemli bir parçası olmaya devam etmektedir. Küresel

⁶³² Kardong, *The Benedictines*, s. 146.

⁶³³ Suitberta Wahlmeier, “*The Influence of the Benedictines in the Development of Education*”, Creighton Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Omaha, 1948, s. 69.

⁶³⁴ M. Christine Pinto, “*Core Values of a Benedictine Education*”, Basılmamış Doktora Tezi, Duquesne University, Pittsburgh, 2017, s. 6.

⁶³⁵ <http://www.osb-icbe.org/en/about-the-icbe> 12.10.2020.

kültürümüzde Benediktin yaşam biçiminin bu yönünü tanıtmak için uluslararası bir organizasyona ihtiyacımız vardır. ‘Uluslararası Benediktin Eğitim Komisyonu’ nu bu amaçla kuruyorum”.

Enstitünün amaçları ise şöyle sıralanmıştır:⁶³⁶

1. Benediktin okulları arasında uluslararası işbirliği ağını teşvik etmek için gereken manevi etkileşimi ve insan kaynaklarını sağlamak.
2. Farklı kültürlerdeki Benediktin okulları arasında ortak çalışma alanları oluşturmak
3. Benediktin eğitim vizyonu ile ilgili fikir alışverişini teşvik etmek.

Günümüzde özellikle ABD merkezli bir eğitim işbirliği teşkilatı olarak faaliyet gösteren “*Benediktin Kolej ve Üniversiteleri Birliği-Association of Benedictine Colleges and Universities (ABCU)*” da Benediktin eğitim anlayışını geliştirmek ve görüş alışverişinde bulunmak amacıyla oluşturulmuş bir diğer kuruluştur. Bu kuruluş da fikir alışverişinin yapıldığı yıllık toplantılar düzenlemek suretiyle Benediktin eğitim sisteminin geliştirilmesini amaçlamaktadır.⁶³⁷ Bu kuruluş, Benediktin eğitim anlayışının on temel özelliğini şu şekilde sıralamıştır: Sevgi, ibadet, sebat, değişim, itaat, disiplin, tevazu, yönetim, misafirperverlik ve ortak yaşam.⁶³⁸

1.2. Benediktinlerin Avrupa Medeniyeti ve Kimliğinin Oluşmasındaki Rolü

Batı tarzı manastır geleneğinin ilk temsilcilerinden olan Benediktinler, ilk dönem Doğu münzevilerinden farklı bir bakış açısına sahip olmuşlardır. Manastır içerisinde belli kurallara uymak suretiyle içsel-monastik bir yaşama sahip olmakla beraber dünyadan ve manastır dışı toplumdan kopmamışlardır. Öyle ki, ortaçağ tarihi boyunca Batı’da

⁶³⁶ <http://www.osb-icbe.org/en/about-the-icbe> 12.10.2020.

⁶³⁷ Association of Benedictine Colleges and Universities, “The Ten Hallmarks of Benedictine Education”, *Journal of Catholic Higher Education*, 29:1, 2010, s. 39-58.

⁶³⁸ Association of Benedictine Colleges and Universities, “The Ten Hallmarks of Benedictine Education”, *Journal of Catholic Higher Education*, s. 52.

oynadıkları rol ve üstlendikleri fonksiyondan dolayı Benediktinlerin, Batı Medeniyetinin oluşumunda ciddi pay sahibi oldukları düşünülmüştür.⁶³⁹

Mısır merkezli çöl münzevilerinin aksine Benediktinler, dünyadan kopmayı öngören bir anlayış içerisinde olmamıştır. Benedikt de monastik tecrübesinin başlarında inziva hayatı yaşamış fakat nispeten kısa süren bu deneyiminin ardından manastır yaşantısının en üst monastik tecrübe olduğunu fark ederek önce Subiaco’da ardından ise Monte Cassino’da kurduğu manastırlarda takipçileri ile birlikte ortak bir yaşam içerisinde olmuştur.⁶⁴⁰ Benediktin keşişlerinin bir yandan bireysel tefekküre önem verip diğer yandan ise diğer keşişlerle birlikte çeşitli faaliyetler yapmak suretiyle bir denge kurdukları görülmektedir. Bir Benediktin mottosu olan “*ora-labora*” yani “*ibadet ve çalışma*”, keşişlerin hayatlarındaki bu dengeyi göstermektedir.⁶⁴¹

Benedikt’in sisteminde, belli kurallarla inşa edilmiş, etrafı duvarlarla çevrili yapıların fonksiyonu önemlidir. Benedikt, manastır adı verilen bu binalarda, otorite ve disiplinin sıkı bir şekilde uygulanması direktifini vermiştir. Bunda, Benedikt’in aristokrat bir aileden gelmesinin etkili olduğu iddia edilmiştir.⁶⁴²

Monte Cassino Manastırının 577 yılında Lombardlar tarafından yıkılması üzerine buradaki Benediktin keşişleri Roma’ya gelip Papalığın himayesine girmişlerdir. Bu keşişlerin burada, geleceğin Papası da olan Gregory ile tanıştıkları sanılmaktadır. Zira Benedikt ile hiç yüz yüze görüşmemiş olan Gregory’nin, Benedikt’in biyografisini yazacak bilgileri bu esnada keşişlerden öğrendiği düşünülmektedir. Ayrıca Gregory’nin, papalığı döneminde iyi yetişmiş bu keşişlerden bazılarını kuzey bölgelerini

⁶³⁹ Baker, “The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future”, s. 78.

⁶⁴⁰ Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, s. 10.

⁶⁴¹ Baker, “The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future”, s. 81.

⁶⁴² Baker, “The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future”, s. 80.

Hristiyanlaştırmak ile görevlendirdiği, İngiltere ve Almanya'nın Hristiyanlaşmasının bu sayede sağlandığı bilinmektedir.⁶⁴³

Benediktinler'in Kuzey ve Batı Avrupa'da yaptığı misyonerlik çabaları sonucu buralarda da manastır yapılanmaları oluşmaya başlamıştır. Her bir topluluk, bulunduğu yerel bölgenin dilini ve kültürünü korumak suretiyle güçlü bağlar oluşturmuş ve Avrupa'nın canlanmasında önemli bir rol üstlenmişlerdir.⁶⁴⁴ Avrupa'nın bir bütün haline gelmesinde Hristiyanlığın önemi yadsınamaz bir gerçektir. Benediktinler'in, Avrupa'nın Hristiyanlaşması noktasında gösterdikleri çaba ve başarıdan dolayı onların Avrupa kimliğinin oluşmasında önemli pay sahibi olduğunu ifade etmek mümkündür.

Batı düşüncesine kendi yaşam felsefelerinin tohumlarını atan Benediktinler, ortaçağ boyunca Avrupa'nın eğitim anlayışını dizayn etmiş; otoriteye itaatin önemi ve emeğin kutsallığı gibi bazı hususları Batı'ya aşılamıştır. Öte yandan liturjiye büyük önem veren Benediktinler, Batı müzik, drama ve sanatının doğuşunda da etkili olmuştur.⁶⁴⁵

Aslında Benediktinlerin, ortaçağın genel anlamda eğitimsiz toplum yapısında eğitilmiş bir topluluk olmaları, her konuda kendilerine başvurulmasına neden olmuştur. Bu dönemde onlar Papa, piskopos, yönetici, danışman hatta savaşçı gibi pek çok görevi de üstlenmişlerdir. Benediktinlerin özellikle XI. ve XII. yüzyıllarda üstlenmiş oldukları büyük görevler ve elde ettikleri göz alıcı servetin, keşişlerin ilk dönemin ruhundan uzaklaşmalarını beraberinde getirdiğini iddia eden Baker, sonraki dönemde gelen çöküşü *“kendi başarılarının kurbanları olmak”* şeklinde ifade etmiştir.⁶⁴⁶

⁶⁴³ Baker, “The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future”, s. 82.

⁶⁴⁴ Baker, “The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future”, s. 82.

⁶⁴⁵ Baker, “The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future”, s. 83.

⁶⁴⁶ Baker, “The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future”, s. 83-84.

İç çürümenin neticesinde gelen bu çöküş döneminin ardından Benediktin manastırları XIX. yüzyıldan itibaren yeniden canlanmış ve faaliyetlerine devam etmiştir. Benediktinler, gerek ortaçağda gerekse de yeniden canlanma dönemlerinde Avrupa'ya çeşitli katkılar sunmuşlardır. Avrupa'nın Hristiyanlaştırılması, yüzyıllar boyu eğitim sistemini dizayn etmesi, tarım başta olmak üzere pek çok iş kolunu geliştirmek suretiyle Avrupa ekonomisine sundukları katkı ve pek çok manevi değeri aşıladıkları için Benediktinler bazı bilginler tarafından “*medeniyet kurucusu*” şeklinde adlandırılmışlardır.⁶⁴⁷

“*Avrupa'yı Kurtaran Aziz*” adlı makalesinde Beale, beşinci yüzyıldan itibaren Avrupa üzerine çöken barbarlık ve karanlık atmosferde manastırların birer ışık adası halinde belirlediğini ifade etmektedir. Devamla o, keşişlerin el emeği ile yapmış olduğu kitap kopyalama çalışmalarının medeniyetin muhafazası açısından önemine değinmiş; tarım, hayvancılık ve pek çok endüstri dalının geliştirilmesinde önemli bir yerinin olduğunu belirtmiştir.⁶⁴⁸

Benedikt ile Avrupa arasında kurulan bağ, bazı papaların söylemlerine de yansımış gözükmektedir. Nitekim Papa VI. Paul, 24 Ekim 1964 tarihinde Benedikt için “*Avrupa'nın Patronu*” ve “*Batı'nın Babası*” ifadelerini kullanarak onun, Avrupa kültürü ve uygarlığının oluşmasındaki rolüne atıfta bulunmuştur. Devamla o, günümüzde Avrupa'nın manevi ve etik anlamda yenilenmesinde de Benedikt'in nizamnamesinden ilham alınması gerektiğini ifade etmiştir. Papa XVI. Benedikt ise, 9 Nisan 2008 tarihinde Aziz Petrus Meydanında halka yaptığı konuşmasında Aziz Benedikt'i, “*Batı Manastırcılığının Kurucusu*” olarak nitelemiştir. Benedikt'in, Roma İmparatorluğu'nun çöktüğü ve Avrupa'nın karanlık bir atmosfere büründüğü dönemde bir yıldız gibi

⁶⁴⁷ Baker, “The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future”, s. 86.

⁶⁴⁸ Stephen Beale, <https://catholicexchange.com/the-saint-who-saved-europe> 28/11/2020.

belirdiğini dile getirerek nizamnamesinin ve kurmuş olduğu manastır sisteminin, Avrupa kültürünün oluşmasında çok önemli bir yerinin olduğunu dile getirmiştir.⁶⁴⁹

V. ve VI. yüzyılda İtalya başta olmak üzere Avrupa’da etkili olan Barbar istilaları nedeniyle şehirler, kütüphaneler, okullar tahrip edilirken Roma kültür ve medeniyetinin tamamen yok oluştan kurtuluşu, Batı manastırcılığının kuruluşuyla mümkün olmuştur.⁶⁵⁰ Nitekim Benediktin keşişleri, eser kopyalama uğraşı sonucunda eski eserlerin korunmasında önemli pay sahibi olmuştur. Öyle ki, X. yüzyılın sonlarında Benediktin manastır kütüphanelerinde bulunan el yazma eserlerin devasa boyuta ulaştığı ifade edilmiştir.⁶⁵¹ Manastırların bilgi birikiminin Avrupa geneline yayılması, Avrupa’nın bütünüyle barbarlığa gidişini engellemiştir. Manastırlar, eğitime ciddi önem vererek Avrupa üniversitelerinin temellerini atmışlar ve Antik Çağ ile modern dönem arasında köprü görevi üstlenmişlerdir.⁶⁵²

Bunun yanında manastırlar bazı endüstri ve sanat dallarına da öncülük etmişlerdir. Özellikle Avrupa’da tarımın yaygınlaşmasının, büyük ölçüde Benediktin keşişlerinin eseri olduğu dile getirilmiştir.⁶⁵³ Bu anlamda manastırlar, ortaçağda Avrupa’daki en etkin ekonomik birimlerden biri haline gelmiştir.

Avrupa medeniyetinin bugünkü formuna ulaşmasında en önemli aşamalardan biri olarak Roma-Cermen sentezinin sağlanması üzerinde durulmaktadır. Bu noktada da Benediktin keşişlerinin büyük rolü olduğu dile getirilmiştir. Nitekim Benediktin manastırlarının etkin faaliyet gösterdiği Karolanj İmparatorluğu ile Papalık arasındaki ilişkiler, zaman içerisinde hem Papalığın güçlenmesini hem de Benediktinlerin daha fazla etkinlik kazanmasını beraberinde getirmiştir. Bu etkileşim içerisinde manastırlar

⁶⁴⁹ http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/en/audiences/2008/documents/hf_ben-xvi_aud_20080409.html 29/11/2020.

⁶⁵⁰ Emanuel Paparella, “*Medieval Monasticism as Preserver of Western Civilization*”, 2008.

⁶⁵¹ Emmet Scott, “*How Christianity Civilized Barbarian Europe in Just One Hundred Years*”, 2014.

⁶⁵² Paparella, “*Medieval Monasticism as Preserver of Western Civilization*”, 2008.

⁶⁵³ Scott, “*How Christianity Civilized Barbarian Europe in Just One Hundred Years*”, 2014.

Roma'nın ılımlılık, hukuk ve okuryazarlık özellikleri ile Cermenlerin eylem ve sosyal yardımlaşmaya dayanan kültürünü harmanlayarak bir sentez oluşturmuşlardır. Bu da modern Batı'nın şekillenmesinde Benediktinlerin rolünü ortaya koymaktadır.⁶⁵⁴

1.3. Benediktinlerin Kadın Yapılanması

Hristiyan manastır geleneğinin şekillenmeye başladığı 300'lü yıllar aynı zamanda, apostolik bir temeli de olan “*Tanrıya adanmış bakireler*” olarak bilinen sınıfın da hızlı bir şekilde geliştiği dönem olmuştur. Kadın keşişler yapılanmasının da temeli olan bu kadınlara verilen “*Tanrı'nın seçmiş olduğu kişiler*”, “*kutsal bakireler*” ve “*İsa'nın gelinleri*” gibi isimlendirmeler bu kadınların toplum nezdinde saygınlığını da göstermektedir.⁶⁵⁵ Bakirelik yemini eden ve münzevi yaşamlarıyla dikkat çeken bu kadınların kendilerini zaman zaman da hayır işlerine adadıkları görülmektedir. Bu da göstermektedir ki herhangi bir tarikat ya da manastır yapılanması içinde olmadan bakireler monastik yaşamın pek çok unsurunu taşımışlardır.⁶⁵⁶

Monastik yaşam tarzının ün kazanmasıyla birlikte kadınlar arasında bu anlamda iki büyük hareketin oluştuğu görülmektedir. Bunlardan birincisi, dünyadan el etek çekip münzevi yaşam biçimini uygulayan ve “*nuns*” olarak adlandırılan kadın keşişler sınıfı iken diğeri ise herhangi bir nizamnameye tabi olmadan piskoposların koymuş olduğu kurallara göre hareket eden “*dindar kadınlar*” grubudur. Kadınların manastırlara kabul edilmeye başlanması, onların bu anlamda konumunu netleştirmiş ve toplumda yaşanan bir takım suistimallerin de önüne geçmiştir.⁶⁵⁷

Hristiyanlığın ilk dönemlerinden itibaren kadın manastırları –convent- büyük ilgi görmüş ve kadınlara yönelik yazılan nizamnamelerin yanı sıra bazı nizamnameler de

⁶⁵⁴ Andrew Jones, “*St. Benedict, Benedict XVI, and the Conversion of Europe*”, 2012.

⁶⁵⁵ Stephanus Hilpisch, *History of Benedictine Nuns*, çev. Joanne Muggli, Collegeville: St. John's Abbey Press, 1958, s. 1.

⁶⁵⁶ Kardong, *The Benedictines*, s. 160.

⁶⁵⁷ Hilpisch, *History of Benedictine Nuns*, s. 3.

kadınlara uygun olacak şekilde güncellenmiştir. Kadın keşişlerin de erkek keşişler gibi gayretli ve yetenekli oldukları dile getirilmiştir.⁶⁵⁸

İlk monastik şahıs olarak addedilen Antony'nin kız kardeşinin münzevi bir hayat sürerek bakirelerin yaşadığı bir evde kaldığı, Pachomius'un kız kardeşi Mary'nin ise ilk kadın manastırının kurucusu olduğu iddia edilmiştir. Ayrıca beşinci yüzyılın başlarında bir kadın çöl münzevisi olan Melania tarafından Kudüs'te, Basil tarafından ise Anadolu'da kadın manastırlarının kurulduğu dile getirilmiştir.⁶⁵⁹

Batı dünyasında ise ilk kadın manastırlarının dördüncü yüzyılın sonlarında ağırlıklı olarak İtalya'nın çeşitli bölgelerinde Ambrose ve Augustine tarafından kurulduğu belirtilmiştir. Özellikle Augustine'nin, kadın manastırlarını ciddi birer organizasyon olarak ele alan ilk kişi olduğu ve bu anlamda erkek manastırlarını olduğu kadar kadın manastırlarını da ciddi anlamda etkilediği belirtilmiştir.⁶⁶⁰

Beşinci yüzyılın başlarında, özellikle John Cassian ve kadın keşişlere özel bir nizamnamenin de yazarı olan Arlesli Caesarius'un gayretleriyle güney Fransa -Gaul- dolaylarında kadın manastırlarının yaygın bir hal aldığı görülmektedir. Kadın manastırlarının yakaladığı bu yükseliş yedinci yüzyılda Aziz Columban'ın da gayretleriyle devam etmiştir.⁶⁶¹

Benedikt dönemine gelindiğinde Avrupa'nın farklı bölgelerinde erkek manastırlarının yanı sıra kadın manastırlarının da ciddi yaygınlık kazandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca kadın manastırlarının kuruluşu ile ilgili olarak diğer bazı monastik liderlerle ilgili anlatılagelen “kız kardeş” olgusuna Benedikt'te de rastlanmaktadır. Zira Papa Gregory, Benedikt'in hayat hikayesini anlatırken onun

⁶⁵⁸ Kardong, *The Benedictines*, s. 158.

⁶⁵⁹ Hilpisch, *History of Benedictine Nuns*, s. 5.

⁶⁶⁰ Hilpisch, *History of Benedictine Nuns*, s. 6.

⁶⁶¹ Dunn, *The Emergence of Monasticism: From the Desert Fathers to Middle Ages*, s. 99.

Scholastica adlı ikiz kardeşinden de bahsetmiştir.⁶⁶² Bebekliğinden itibaren Tanrı'ya adanmış bir bakire olarak nitelenen ve yılda bir kez Benedikt'i ziyaret ettiği belirtilen Scholastica ile ilgili başka bir kaynak yoktur. Güçlü bir inanca ve iyi bir eğitime sahip olduğu belirtilen Scholastica, her ne kadar nizamnamede veya Benedikt'in biyografisinde bahsedilmemiş olsa da Benediktin geleneğine göre tarikatın kadın manastır yapılanmasının da kurucusu sayılmıştır.⁶⁶³ Oysa Gregory, Scholastica'yı kadın manastırının kurucusu olarak değil, abisinin öğretilerini takip eden ve Benediktin kadın toplumu için örnek bir şahsiyet olarak sunmuştur.⁶⁶⁴

Öte yandan Benedikt'in tüm ilgi alanı erkek manastırları üzerine olmuştur. Pachomius veya Basil in aksine onun kadın manastırlarıyla ilgilendiğine dair herhangi bir bilgi yoktur.⁶⁶⁵ Ancak pek çok nizamname ile kıyaslandığında Benedikt'in nizamnamesinin kadınların uygulaması açısından çok daha uygun olduğu dile getirilmiştir.⁶⁶⁶ Benedikt öncesi dönemde çok farklı nizamnameleri uygulayan kadın manastırları, tıpkı erkek manastırları gibi yedinci yüzyıldan itibaren sadece Benedikt'in nizamnamesini tatbik etmeye başlamışlardır.⁶⁶⁷

Nihayetinde Benediktin toplumunda tarikatın ilk dönemlerinden itibaren kadın manastırları da varlığını korumuş ve gerek ortaçağlarda gerekse de modern zamanlarda erkek manastırlarıyla işbirliği ve yardımlaşma içerisinde faaliyet yürütmüşlerdir.⁶⁶⁸ Öyle ki günümüzde kadın manastırlarının ve kadın keşişlerin (nuns) sayısının erkek manastırlarına ve erkek keşişlere göre çok daha fazla olduğu da bilinmektedir.

⁶⁶² Kardong, *The Life of St. Benedict by Gregory the Great*, s. 124-130.

⁶⁶³ Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 3.

⁶⁶⁴ Ephrem Hollermann, *The Reshaping of a Tradition: American Benedictine Women*, Minnesota: Saint Mary Press, 1994, s. 2.

⁶⁶⁵ Hilpisch, *History of Benedictine Nuns*, s. 13.

⁶⁶⁶ Kardong, *The Benedictines*, s. 158.

⁶⁶⁷ Hilpisch, *History of Benedictine Nuns*, s. 12.

⁶⁶⁸ Theisen, "Benedictines", s. 79-80.

Benediktin kadın manastırlarında üyelerin üç sınıfa ayrıldığı görülmektedir. Bunlardan birincisi, bir yeminle manastıra bağlı olan ve başrahibenin –abbess- emirlerini eksiksiz bir şekilde yapan kadın keşişler grubudur. İkincisi, yemin ile konvente bağlı olan ama diğer kadın keşişler gibi koroya katılmayan ve kendi evinde bazı işlerle uğraşan kızkardeşler grubudur. Üçüncüsü ise bir yeminle bağlı olmasa da başrahibeye itaat eden “donates” diye adlandırılan gruptur.⁶⁶⁹

Benediktin anlayışına sahip kadınların ilk manastırları İngiltere’de kurduğu kanaati genel kabul görmüştür.⁶⁷⁰ VII. yüzyılda Anglo-Saxon soylu ailelerden gelen kadınların kurmuş olduğu manastırların en çok bilinenleri Folkstone (630), Whitby (657), Minster (670) manastırlarıdır. Bu ilk dönem Anglo-Saxon manastırları genelde birbirine yakın erkek ve kadın manastır binaları şeklinde kurulmuşlardır.⁶⁷¹

Pek çok insan tarafından menevi rehber olarak görülen Hilda ve Whitbylı Aenfred gibi bazı kadın başrahipler (abbess), krallar ve piskoposların sürekli görüştüğü kişilikler haline gelmiştir. Bu dönemde İngiltere’de kurulmuş olan bu kadın manastırları disiplinli ve üretken yapısıyla dikkat çekmiştir. Kadın keşişlerin manevi ve teolojik anlamda donanımlı olduğu kadar bazı sanat dallarında da oldukça yetkin bir durumda olduğu göze çarpmaktadır.⁶⁷²

Ancak 1066 yılında, kadınlara yönelik olumsuz bakış açısına sahip olduğu bilinen Normanlar’ın İngiltere’yi işgal etmesi, kadın manastırlarının da çöküşünü beraberinde getirmiştir. Sonuç olarak kadınlara yönelik sosyal önyargı, İngiltere’deki kadın keşişlerin geleceğini etkilemiş ve büyük kadın manastırlarının yerini, yerel piskoposların kontrolünde olan ve “priory” denen küçük monastik evler almıştır.⁶⁷³ Görüldüğü üzere

⁶⁶⁹ Hilpisch, *History of Benedictine Nuns*, s. 56.

⁶⁷⁰ Hilpisch, *History of Benedictine Nuns*, s. 14.

⁶⁷¹ Hollermann, *The Reshaping of a Tradition: American Benedictine Women*, s. 4.

⁶⁷² T. A. Doyle; J. Sutera, “Benedictine Nuns and Sisters”, *New Catholic Encyclopedia*, V.2, s. 256-261.

⁶⁷³ Kardong, *The Benedictines*, s. 159.

kadınların toplumdaki durumu, kadın manastırlarının vaziyetini de etkileyen belirleyici faktör olmuştur.

Öte yandan özellikle feodal dönemde kadın manastırlarının durumunu etkileyen önemli hususlardan biri de finans olmuştur. Zira bu dönemde bir kadının manastıra kabulünün sağlanması için dikkate değer ölçüde bir miktar parayı manastıra getirmesi şarttır. Bu durum, çok fakir kadınların manastırdan uzak kalmasına neden olurken, sırf ekonomik güçlerinden dolayı monastik amaçtan yoksun pek çok kadının manastırlara girmesine neden olmuştur.⁶⁷⁴ Bu durum, doğal olarak manastırlardaki kaliteyi de olumsuz etkilemiş ve çöküşe zemin hazırlamıştır. Öyle ki sayının yanında kalitedeki bu düşüş, kıyafetten yaşam tarzına, yemin kültüründen ortak yemek yeme geleneğinin kalkmasına kadar pek çok gelenek açısından söz konusu olmuş ve bu durum oldukça yıkıcı olmuştur.⁶⁷⁵

Alman dil ve kültürünün hakim olduğu bölgelerde ilk olarak 700'lü yıllarda kurulmaya başlanan kadın manastırları özellikle Boniface'nin gayretleriyle yaygınlık kazanmıştır. Bu manastırlarda yetişen kadın keşişlerin, toplumda soylu kadınların rolünü üstlenmelerinin yanı sıra entelektüel ve manevi çalışmalara ek olarak kendilerini hastalara ve yardıma muhtaç kimselere adadıkları da bilinmektedir.⁶⁷⁶ Bu bölgede yetişen Hildegard (12.yy) ve Gertrude (13.yy) özellikle göze çarpan manevi kişiliklerdir.⁶⁷⁷

Fransa'da ise kadın manastırları uzun yıllar Caesarius ve Columban nizamnamelerini uygulamalarına rağmen 817 yılında Benedikt'in nizamnamesinin tatbikinin zorunlu hale getirilmesiyle Benediktin kadın manastırlarına dönüşmüştür.

⁶⁷⁴ Kardong, *The Benedictines*, s. 160.

⁶⁷⁵ Hilpisch, *History of Benedictine Nuns*, s. 49.

⁶⁷⁶ Doyle; Sutura, "*Benedictine Nuns and Sisters*", s. 256-261.

⁶⁷⁷ Kardong, *The Benedictines*, s. 160.

İtalya’da ise Benediktin kadın manastırlarının zirve yaptığı dönem sekizinci yüzyıl olmuştur.⁶⁷⁸

On dört ve on beşinci yüzyıllarda, önceleri asketik hayatın tek temsilcisi konumunda olan Benediktinler, yerini yeni tarikatlar olan Fransisken, Dominiken ve Cisterciens’a bırakmıştır. Benediktin kadın yapılanmasının bu çöküşünde üç sebep göze çarpmaktadır. Bunlardan birincisi; feodal sistemin kötüye kullanılmasından kaynaklanan ekonomik kriz, ikincisi; sadece seçkin soyluların manastırlara kabul edilmesi ile birlikte manastır düzeninin bozulması, üçüncüsü ise manastırların dünyevileşmesidir.⁶⁷⁹ Öte yandan ilk dönem kadın manastırlarında önemli bir yer tutan ve işleve sahip olan çalışma –work- faaliyetlerinin, Cluny döneminde neredeyse tamamen ortadan kalkmasının da, kadın manastırlarının dış dünyayla daha fazla etkileşime geçmelerine neden olduğu, bu durumun da Benediktin idallerinin çökmesine neden olduğu iddia edilmiştir.⁶⁸⁰

Bu çöküşün ardından XV. yüzyılda İtalya’da ortaya çıkan ve pek çok kadın manastırının da iştirak ettiği Cassinese Cemaati ile Alman topraklarında gelişen Bursfeld reformu, erkek manastırları ile birlikte kadın manastırlarına az da olsa canlanma getirmiştir.⁶⁸¹ Bu dönemde manastırların büyük ölçüde cemaat sistemine geçmesi üzerine kadın manastırları da çeşitli cemaatler içinde kendilerine yer bulmuş ama bu durum kadın manastırlarının bağımsızlıklarını kaybetmelerine neden olmuştur. Zira artık kadın manastırları bağlı oldukları Benediktin cemaatinin başrahibinin denetim ve rehberliğine tabi bir hale gelmiştir.⁶⁸²

On altıncı yüzyılda gelişen Protestan Reformu, zaten zor durumda olan manastır hayatına yeni bir darbe daha vurmuş; bu dönemde İngiltere, Almanya, Danimarka ve

⁶⁷⁸ Doyle; Sutura, “*Benedictine Nuns and Sisters*”, s. 256-261.

⁶⁷⁹ Hollermann, *The Reshaping of a Tradition: American Benedictine Women*, s. 10.

⁶⁸⁰ Hollermann, *The Reshaping of a Tradition: American Benedictine Women*, s. 9.

⁶⁸¹ Hilpisch, *History of Benedictine Nuns*, s. 51-55.

⁶⁸² Hollermann, *The Reshaping of a Tradition: American Benedictine Women*, s. 12.

İskandinav ülkelerinde manastırlar baskılara maruz kalmıştır. Manastırlar üzerinde kurulan seküler kontrol mekanizması ile Fransa'daki din savaşları, monastik hayatı daha da güçsüzleştirmiştir.⁶⁸³ Nihayetinde 1545 yılında toplanan Trent konsili, getirdiği bazı hükümlerle monastik hayatın tüm Avrupa'da tekrar canlanmasında etkili olmuştur.⁶⁸⁴

Bir nebze de olsa canlanan monastik hayata bir büyük darbe de XVIII. yüzyıl Aydınlanma düşüncesiyle gelmiştir. Bu dönemde Fransa başta olmak üzere Avrupa'da neredeyse tüm erkek ve kadın manastırları ortadan kaldırılmıştır.⁶⁸⁵

Manastırcılığın 19. Yüzyıldaki yükselişi, kadın manastırlarını da etkilemiştir. Eğitim, misyonerlik ve kültürel çalışmalarda da daha etkin bir hale gelen kadın Benediktinler; Avustralya, Kuzey Amerika ve Güney Amerika'da manastırlar kurmuş, yirminci yüzyılda ise Afrika ve Asya'da da ciddi anlamda gelişme göstermişlerdir.⁶⁸⁶ Özellikle on dokuzuncu yüzyılda Bavyera bölgesinde kurulmuş olan “*Tutzing Misyoner Benediktin Kadın Keşişler Cemaati*”, uluslararası misyonerlik faaliyetleriyle meşhur olmuş bir kadın yapılanması olarak dikkat çekmiştir.⁶⁸⁷

2. BENEDİKTİN TARİKATINA MENSUP ÖNEMLİ ŞAHISLAR

Benediktin Tarikatı özellikle Cluny Başrahipliğinin etkin bir güç olarak öne çıktığı 11. asırda siyasi ve ilmi anlamda kendini göstermiştir. Bu dönemde tarikat mensubu kişilerin Papa olarak seçildiği ve Aziz Anselm başta olmak üzere bazı düşünürlerin yetiştiği göze çarpmaktadır.

2.1. Benediktin Tarikatına Mensup Papalar

Benediktinler, uzun geçmişleri içerisinde inişli çıkışlı bir seyir izlemişlerdir. Bazı dönemlerde çeşitli nedenlerle manastırlara olan ilgi azalarak çöküş yaşamışlar, bazı

⁶⁸³ Doyle; Sutura, “*Benedictine Nuns and Sisters*”, s. 256-261.

⁶⁸⁴ Hollermann, *The Reshaping of a Tradition: American Benedictine Women*, s. 14.

⁶⁸⁵ Hollermann, *The Reshaping of a Tradition: American Benedictine Women*, s. 16-18.

⁶⁸⁶ Bienert, “*Benedictines*”, s. 227.

⁶⁸⁷ <https://www.mbsmissionaries.org/> 18/02/2021.

dönemlerde ise güçlü ve zengin bir görüntü arz etmişlerdir. Cluny Başrahipliğinin Avrupa genelindeki manastırları merkezi bir yönetim altına aldığı X- XII. asırlar Benediktinlerin en ihtişamlı dönemleridir. Benediktinlerin bu dönemde papalık nezdinde de çok etkin oldukları göze çarpmaktadır.

Aziz Benedikt'in biyografisini yazarak tanınmasında büyük pay sahibi olan Papa Gregory (ö. 604), monastik bir geçmişe sahip ilk Papa olarak kabul edilmektedir. Varlıklı bir ailede dünyaya gelen ve çok iyi eğitim alan Gregory, babasının ölümü üzerine bir keşiş olmaya karar vermiştir. Papanın temsilcisi olarak bir süre İstanbul'da bulunmuş, Roma'ya döndükten sonra ise Papa II. Pelagius'un danışmanlığını yapmıştır. Papa olarak görev yaptığı dönemde (590-604) Hristiyan ayinlerine belli bir düzen ve standart getirmiştir. Ayrıca Doğu Kiliseleri ile etkili bir iletişim kurarak güçlü bir yönetim anlayışı sergilemiştir. O, Canterburyli Augustin'in liderliğinde kırk civarında keşişi misyonerlik amacıyla İngiltere'ye göndermiştir. Bu misyon faaliyetleri sonucunda İngiltere'de hem Hristiyanlık hem de manastırcılık yayılmıştır. Benedikt'in biyografisini yazmasının yanında Hristiyanlığın ve manastırcılığın önce İngiltere, sonrasında tüm Avrupa'ya yayılmasındaki rolü nedeniyle Benediktinler açısından Papa Gregory'nin önemi büyüktür.⁶⁸⁸

Çeşitli dönemlerde Benediktin Tarikatı mensubu olan bazı kimseler Papa olarak seçilmişlerdir. II. Adeodatus (ö. 676), VII. Gregory (ö. 1085), III. Victor (ö. 1087), II. Urban (ö. 1099), II. Paschal (ö. 1118), V. Celestine (ö. 1296), VI. Clement (ö. 1352), V. Urban (1370), VII. Pius (ö. 1823) ve XVI. Gregory (ö. 1846) tarikatın manastırlarında bulunmuş keşiş kökenli Papalardır. Cluny Başrahipliğinin etkin olduğu XI. ve XII. asırlarda üst üste dört Papa'nın Benediktinler içerisinde seçilmiş olması, tarikatın gücünü göstermesi açısından önemlidir.

⁶⁸⁸ A. C. Rush; K. Hester, "Gregory (Great) I, St. Pope", *New Catholic Encyclopedia*, V:6, Second Edition, USA, 2003, s. 478-484.

Karolenj İmparatorluğunun yıkılmasıyla beraber koruyucusuz kalan Papalık, IX. asrın sonlarından itibaren Romalı aristokrat ailelerin etkisi altına girmiş ve bu dönem *Papalığın Karanlık Çağı* olarak adlandırılmıştır. XI. asırdan itibaren papaların en önemli amacı, kaybedilen saygınlığı tekrar kazanmak olmuştur. Bu amaçla ortaya konan reform çabaları *Gregoryen Reformları* olarak adlandırılmıştır. Bu reform çabalarına adını veren VII. Gregory ortaçağın en önemli papası olarak kabul görmektedir.⁶⁸⁹

Roma’da bir manastırda bir süre keşiş olarak bulunan VII. Gregory, Papa olarak seçildikten sonra giriştiği reform girişiminde şu üç alana odaklanmıştır. Bunlar; Papalığın saygınlığını yeniden sağlamak, din adamlarına çekidüzen vermek ve seküler idarecilere, Papalığın piskoposları atama yetkisini kabul ettirmektir. Bu uğurda İmparator IV. Henry’e karşı giriştiği mücadele sonucunda çok zor da olsa Papalığı monarşik bir hüviyete kavuşturmuştur.⁶⁹⁰ VII. Gregory bu mücadeleyi verirken Cluny Başrahipliğinin desteğini almıştır. Sık sık bu Başrahipliği ziyaret ettiği ve bu manastırdan bazı yetenekli şahsiyetleri devlet yönetiminde görevlendirdiği bilinmektedir. Kendisinden sonra göreve gelen üç Papa da Benediktin Tarikatı mensubudur ve kendisinin başlattığı reform hareketini devam ettirmişlerdir.⁶⁹¹

VII. Gregory’nin ölümü üzerine III. Victor adıyla Papa olarak seçilen Monte Cassino Manastırının Başrahibi Desiderius, Roma’da çıkan karışıklıklar esnasında çok geçmeden ölmüştür. Bunun üzerine, Cluny keşişlerinden Odo, II. Urban adıyla Papa olarak seçilmiştir. Yeni Papa, VII. Gregory’nin iki düşüncesini hayata geçirmeye çalışmış ve bunda da başarılı olmuştur. İlk olarak o Papalık idari teşkilatını yani Curia’yı kurarak hiyerarşiye bir düzen getirmiştir. İkinci olarak ise 1095 yılında Clermont Konsilinde yaptığı konuşmayla Müslümanlar üzerine Haçlı Seferi düzenleme çağrısını yapmış ve bu

⁶⁸⁹ Çoban, *Hristiyanlıkta Papalık Kurumu: Ortaya Çıkışı, Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu*, s.84-85.

⁶⁹⁰ W. Ullmann; H. E. J., Cowdrey, “Gregory VII, Pope”, *The New Catholic Encyclopedia*, V:6, Second Edition, USA, 2003, s. 493.

⁶⁹¹ Çoban, *Hristiyanlıkta Papalık Kurumu: Ortaya Çıkışı, Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu*, s. 99.

seferlerin ilkinini gerçekleştirmiştir.⁶⁹² Onun bu girişimi, Papalık görevindeki liderliğini ve Doğu-Batı ilişkilerine yönelik özel ilgisini ortaya koymaktadır.⁶⁹³

II. Urban'ın ardından yine keşiş kökenli bir şahıs olan II. Paschal (1099-1118) Papa olarak seçilmiştir. Dönemin en önemli sorunu imparatorlarla papaları karşı karşıya getiren piskoposları atama yetkisi meselesidir. Yeni Papa Fransa, İngiltere ve özellikle de Almanya ile bu bölgelerdeki piskoposları atama hakkının Papalığa ait olması için mücadele vermiştir.⁶⁹⁴

2.2. Canterburyli Anselm –Keşiş ve Filozof-

Aziz Anselm, İtalya'nın kuzeyinde bulunan Aosta şehrinde 1033 yılında Romalı soylu bir ailede dünyaya gelmiştir. Yükseköğrenim için gittiği Fransa'da henüz yeni kurulmuş olan ve Lanfranc tarafından entelektüel bir merkeze dönüştürülen Benediktinlere ait Bec Manastırına keşiş olarak katılmıştır. Lanfranc'tan ders almış ve ondan etkilenmiştir. Üç yıl sonra bu manastırda başrahip yardımcısı olarak görevlendirilmiş, 1078 yılında ise oybirliğiyle Bec Manastırının başrahibi seçilmiştir. Kendisi isteksiz olmasına rağmen cemaatin baskısıyla göreve gelen Anselm üstün bir gayret sergileyerek bir yandan başrahiplik görevini mükemmel bir şekilde yerine getirirken diğer yandan da manastırı felsefi ve teolojik anlamda etkin bir konuma getirmiştir. Buradaki görevi esnasında yazdığı özgün eserler şöhretini arttırmış, teoloji ve felsefe alanında yetkinliğini ortaya koymuştur.⁶⁹⁵ Onun eserleri ortaçağ boyunca egemen

⁶⁹²<http://web.mit.edu/aorlando/www/SaintJohnCHI/Church%20History%20Readings/Urban%20II%20on%20First%20Crusade.pdf> / 03.12.2020.

⁶⁹³ R. Somerville, "Urban II, Pope", *The New Catholic Encyclopedia*, V:14, Second Edition, USA, 2003, s. 335.

⁶⁹⁴ Çoban, *Hristiyanlıkta Papalık Kurumu: Ortaya Çıkışı, Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu*, s. 99.

⁶⁹⁵ Louis T. Merton, "St. Anselm and His Argument", *American Benedictine Review*, V.17, S.2, 1966, s. 240.

olan felsefi anlayışın en önemli yapıtaşları olmuş ve kendisi de “*Skolastisizmin Babası*” olarak anılmıştır.⁶⁹⁶

Anselm’in eski öğretmeni Lanfranc, İngiltere’deki en yüksek Katolik makamı olan Canterbury Başpiskoposluğu görevini 1089’da ölümüne kadar devam ettirmiştir. Lanfranc, göreve gelirken İngiltere Kralı II. William’dan ülkeyi adaletle yönetmesi ve kiliselerin bağımsızlığının sağlanması konusunda kesin söz almasına rağmen kral, verdiği söze zıt bir politika izlemiştir. Lanfranc’ın ölümünün ardından yeni başpiskopos ataması yapmayan II. William, Kilisenin mülklerine de el koymuştur. Kral ciddi bir hastalığa yakalandıktan sonra gelen baskılar üzerine dört yıl boyunca boş kalan bu makama 1093 yılında Anselm getirilmiştir. Önceleri Aostalı Anselm ve Becli Anselm olarak anılırken bu göreve gelmesinin ardından Canterburyli Anselm olarak tanınmıştır.⁶⁹⁷

Anselm, VII. Gregory ile özdeşleşmiş olan Kilise Reformunun sıkı bir savunucusudur. Ancak II. William Kilise’de yapılacak yeni düzenlemeyi reddettiği gibi bir reform konsili toplanması fikrini de reddetmiştir. Hatta dönemin papası II. Urban’ın İngiltere’de gerçek papa olarak tanınmamasını gerekçe göstererek Anselm’in Başpiskoposluk cübbesini almak için Roma’yı ziyaret etmesine de engel olmuştur. Anselm öncelikle Papa II. Urban’ın İngiltere’de tanınması için çaba göstermiş ve bunda başarılı olmuştur. Ancak kral ile uzlaşamayacağını anlayarak 1097 yılında İngiltere’den ayrılmıştır.⁶⁹⁸

Papa II. Urban tarafından onurla karşılanan Anselm, 1098 yılında Grek Kilisesi ile birleşme yollarını aramak üzere düzenlenen Bari Konsiline katılmıştır. Kutsal Ruh ve Oğul üzerine yaptığı teolojik açıklamalarla ön plana çıkan Anselm, Konsilde belirgin bir

⁶⁹⁶ Banu Ünal, “Anselm of Canterbury and Scholastic Thought”, *International Scientific and Vocational Journal*, V.2, S.2, 2018, s. 93.

⁶⁹⁷ F. S. Schmitt, “Anselm of Canterbury, St.”, *New Catholic Encyclopedia*, V:1, Second Edition, USA, 2003, s. 495.

⁶⁹⁸ Schmitt, “*Anselm of Canterbury, St.*”, s. 495.

rol oynamıştır. Kralın 1100 yılında ölmesi üzerine yeni kral I. Henry, Anselm'i hemen İngiltere'ye çağırmıştır. Hatta onu çağırmadan önce Londra'da bir konsil toplanması emrini vermiştir. Ancak Anselm, kral ile kesin bir antlaşma sağlamadan İngiltere'ye dönmek istememiştir. Yapılan görüşmeler neticesinde kral ile sağlanan uzlaşma neticesinde 1106 yılında İngiltere'ye dönerek hayatının son üç yılını burada geçirmiştir.⁶⁹⁹

Cluny Başrahipliğinin oluşturduğu canlı düşünce ortamında yaşayan Anselm ortaçağa rengini veren Skolastik Felsefenin⁷⁰⁰ en güçlü düşünürlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Aristoteles mantığının ön plana çıktığı bu dönemde temel amaç yeni bir şey bulmak değil, zaten var olan hakikatin -vahiy- temellendirilmesi ve vahye karşı olan düşüncelerin de çürütülmesidir. Augustine'nin izinden giden Anselm, ondan aldığı “*anlamak için inanıyorum*” önermesine net bir anlam kazandırmış ve inancın en yüksek sırlarını akılla temellendirmeye çalışmıştır.⁷⁰¹ Apolojist (savunmacı) bir üsluba sahip olmadığı belirtilen Anselm'in *inançtan anlamaya* ulaşan bir düşünce biçimi vardır. Ona göre Tanrı'nın, *kendisinden daha büyüğü düşünülemeyen varlık* olduğu gerçeği bir ön kabul olmalıdır. Bu yüzden Anselm'in, ileri sürdüğü ontolojik kanıt –ontological argument- ile amaçladığı hususun hiç inanmayanları inandırmaktan daha çok inananların zihnindeki Tanrı imajını pekiştirmek olduğu ifade edilmiştir.⁷⁰²

Anselm'in Tanrı'nın varlığını temellendirmek için ileri sürdüğü ontolojik Tanrı kanıtlaması çok ün kazanmış, Descartes başta olmak üzere başka filozoflar tarafından da kullanılmıştır. Tanrı'dan yola çıkarak Tanrı'yı kanıtlama şeklini ifade eden ontolojik kanıt şu şekilde sistemleştirilmiştir: “*Tanımına göre Tanrı en yetkin varlıktır. Tanrı'nın*

⁶⁹⁹ Schmitt, “Anselm of Canterbury, St.”, s. 495.

⁷⁰⁰ Skolastik ifadesi Latince schola (okul) sözünden gelmektedir. Skolastik Felsefe de “Okul Felsefesi” anlamına gelmektedir. Bu felsefe ortaçağda manastır ve katedral okullarında işlenip geliştirildiği için bu adı almıştır. Bir okul öğretisi olan Skolastik Felsefe, öğrenmek ve öğretmek için sistemleştirilmiş bir teolojidir (Macit Gökberk, *Felsefe Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 11. Basım, 1999, s. 139).

⁷⁰¹ Gökberk, *Felsefe Tarihi*, s. 139.

⁷⁰² Merton, “*St. Anselm and His Argument*”, s. 250-254.

var olmadığını düşünmemiz mümkün değildir. Çünkü bu durumda Tanrı en yetkin varlık olmaktan çıkar ve kendi tanımıyla çelişir. Dolayısıyla en yetkin varlık olan Tanrı'nın var olması bir zorunluluktur".⁷⁰³

Anselm, zıt gibi görünen düşünce biçimleri arasında birlik sağlayabilmiş bir düşünürdür. O, hem *mistik hem de dogmatik; hem filozof hem de teolog; hem faal hem de deruni* olmayı başarmıştır.⁷⁰⁴ Anselm'in bir Benediktin keşişi olarak yazdığı felsefi eserler, kelimenin gerçek anlamıyla *keşişlerin, gerçek filozoflar* olduğu düşüncesini teyit etmiş ve onu tüm zamanların en büyük düşünürlerinden biri yapmıştır.⁷⁰⁵

3. BENEDİKTİNLERİN KATOLİK KİLİSESİNDEKİ YERİ

Benediktinler hemen her dönemde Katolik Kilisesinin destekçileri konumunda olmuşlardır. Hristiyanlığın Avrupa'ya yayılması noktasında Benediktin keşişlerinin ciddi gayretleri olmuştur. II. Vatikan Konsili sonrası değişen yeni konsepte uygun olarak Dinlerarası Diyalog ve İnkültrasyon konusunda da çalışmalara girişmişlerdir.

Özellikle en güçlü dönemleri olan 9. yüzyıl ile 11. yüzyıl arası dönemde Papalık nezdinde ciddi bir etkiye sahip olmuşlardır. Öyle ki bu dönemde kendi başrahiplerinin Papa olarak seçildiği görülmektedir. Organize teşkilat yapıları ve merkeziyetçi tutumlarıyla bilinen Fransisken, Dominiken ve sonraki dönemde ise Cizvitlerin ortaya çıkması üzerine Benediktinlerin etkin gücünün de önemli oranda azaldığı görülmektedir.

3.1. Benediktinlerin Misyonerlik Çabaları

Latince "*missio*" kelimesinden gelen misyon, sözlükte "*görev ve yetki*", misyoner ise "*görevli olan kişi*" anlamına gelmektedir. Bu ifade dini, siyasi veya diplomatik

⁷⁰³ Gökberk, *Felsefe Tarihi*, 143.

⁷⁰⁴ Merton, "*St. Anselm and His Argument*", s. 241.

⁷⁰⁵ Merton, "*St. Anselm and His Argument*", s. 262.

anlamda *özel bir görevi* belirtmektedir.⁷⁰⁶ Bir dinin –özellikle de Hristiyanlığın- yayılması için yapılan faaliyetler bütünü olarak tanımlanan misyonerlik Hristiyan geleneğinde İsa'nın “*Şimdi gidip bütün milletleri talebelerim edinin. Onları Baba, Oğul ve Ruhulkudüs adıyla vaftiz edin. Size emrettiğim her şeyi tutmalarını onlara öğretin*”⁷⁰⁷ ifadelerine dayandırılmaktadır. Pavlus ise misyonerliği “*insanları ne yapıp edip Hristiyanlığa kazandırmak*” şeklinde sistematize etmiştir.⁷⁰⁸ Bu yüzden bir misyonere göre kutsal amaca ulaşmak için her yolun mübah olduğu belirtilmiştir.⁷⁰⁹

Kilisenin temel misyonu *İncil'in mesajını* bütün insanlara ulaştırmak, öğretmek ve açıklamaktır. Mesih bu görevi Baba'dan almış, bizzat kendisi uygulamış ve Kilise'ye tevdi etmiştir.⁷¹⁰ II. Vatikan Konsiline kadar vaftiz olmayanların kurtuluşa ulaşamayacağı fikri genel kabul gördüğü için Kiliseye göre diğer dinleri benimsemiş kişiler şeytanın ve kötülüğün emrinde olan insanlardır. Bu yüzden Kilise, mümkün olduğu kadar çok insanı Hristiyanlığa katmak için çeşitli metotlar uygulamıştır.⁷¹¹

Ortaçağda hız kazanan Roma merkezli misyonerlik faaliyetleri, bir yandan Papalık iktidarını güçlendirirken diğer yandan ise resmi dini anlayış ile özdeş hale gelen siyasi iktidarların hakimiyet alanlarını genişletmelerinde etkili olmuştur. Özellikle 500-1200 yılları arasında misyonerlerin, Avrupa'nın tamamının Hristiyanlaştırılması üzerine yoğunlaştıkları ve bunda da büyük ölçüde başarılı oldukları göze çarpmaktadır.⁷¹²

Bu başarıda, İmparator Şarlman başta olmak üzere siyasi iktidarların kendi hakimiyet alanlarını genişletmek amacıyla misyonerlere verdikleri desteğin etkisi

⁷⁰⁶ Abdurrahman Küçük, “Misionerlik Nedir? (Misionerlik ile Tebliğ Arasındaki Fark)”, *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misionerlik Sempozyumu*, 01-02 Ekim Ankara 2005, Yayına Hazırlayan: Asife Ünal, Türkiye Dinler Tarihi Derneği, s. 20.

⁷⁰⁷ Matta 28:19-20

⁷⁰⁸ 1. Korintoslular 9:20.

⁷⁰⁹ Küçük, “Misionerlik Nedir? (Misionerlik ile Tebliğ Arasındaki Fark)”, s. 21.

⁷¹⁰ Güngör, *Vatikan, Misyon ve Diyalog*, s. 145.

⁷¹¹ Güngör, *Vatikan, Misyon ve Diyalog*, s. 146.

⁷¹² Süleyman Turan, *Misyon’dan Misyolojiye: Misyoloji’nin Hristiyan Misyon Anlayışına Katkıları*, Basılmamış Doktora Tezi, Samsun 2010, s. 29-35.

büyüktür. Bunun yanında, Avrupa'nın Hristiyanlaşmasında etkili olan diğer bir unsur ise manastır geleneğidir. Özellikle yeni ayak basılan yerlerde birer üs görevi gören manastırlarda yaşayan keşişler yerel halk ile hızlıca kaynaşarak onların dil ve geleneklerini öğrenmek suretiyle Hristiyanlığın yayılmasında önemli pay sahibi olmuşlardır. Ayrıca keşişler eğitim, tarım ve hayvancılık gibi konularda pek bilgi sahibi olmayan toplumlara bunları öğreterek etkili olmaya çalışmışlardır. Böylece medeni ve gelişmiş olmakla Hristiyan inancına sahip olmanın özdeş olduğu imajını vermeye gayret etmişlerdir.⁷¹³

Benediktin keşişlerinin, özellikle VII. ve IX. yüzyıllarda misyonerliğe angaje olmak suretiyle Avrupa'da Hristiyanlığın yayılması noktasında büyük bir role sahip oldukları bilinmektedir.⁷¹⁴ Her ne kadar Benedikt'in nizamnamesinde keşişler birer misyoner olarak tasavvur edilmemiş olsa da ortaçağda Benediktinler, bu görevi yerine getiren neredeyse tek kesim olarak göze çarpmıştır. Bu anlamda öne çıkan en önemli isimlerden biri olan Boniface, Almanca konuşulan bölgelerde kurduğu manastırlar vasıtasıyla giriştiği misyon faaliyetlerinde elde ettiği başarıdan dolayı *Almanya'nın Havarisi* lakabı ile anılmıştır.⁷¹⁵

Her ne kadar Avrupa'nın Hristiyanlaşmasında çok önemli rolleri olsa da bu uğraş Benediktin manastırlarının birincil görevi olmamıştır. Ancak XIX. yüzyılda iyice yaygınlaşan sömürgecilik faaliyetleri Asya, Latin Amerika ve Afrika'ya da Hristiyanlığın götürülmesi düşüncesini oluşturmuştur. Pek çok ülkede faaliyet göstermeye başlayan Benediktinler büyük topluluklar oluşturmuş, hatta bu ülkelerde bazı Benediktin keşişler piskopos olarak bulunmuştur.⁷¹⁶ Tarikat içerisinde “*Misyoner Benediktinler*” olarak da adlandırılan *Aziz Ottilia Cemaati*, kendi manastır faaliyetlerine

⁷¹³ Şinasi Gündüz, “Misyonerlik”, *İslam Ansiklopedisi*, C. 30, s. 195.

⁷¹⁴ Waaijman, *Spirituality: Forms, Foundations, Methods*, s. 172.

⁷¹⁵ Kardong, *The Benedictines*, s. 144.

⁷¹⁶ Rippinger, “*Monasticism: The 19th- Century Revival*”, s. 795.

ek olarak Vatikan'dan resmi izin almak suretiyle dünyanın pek çok ülkesinde misyon faaliyetlerine girişmiştir.⁷¹⁷

3.2.Benediktinlerin Dinlerarası Diyalog ve İnkültürasyon Çalışmaları

Yirminci asırda Katolik Kilisesi içinde çeşitli nedenlerle bir genel konsil düzenleme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu nedenlerin bir kısmı Kilise'nin kendi iç problemleri ile ilgili iken diğer bir kısmı ise dünyada meydana gelen değişimler ile ilgilidir. 19. asrın sonlarından itibaren insanların hayat tarzları ve zihniyetlerinde değişimler meydana gelmiştir. Hızlı sanayileşmenin etkisiyle şehirlerin nüfusu artarken aile kurumunun önemi ise azalmıştır. Kilise'ye giden insan sayısı azalmış, dini ve ahlaki yaşantıdan uzaklaşmıştır. Öte yandan sömürge altındaki ülkelerin bağımsızlıklarını kazanmaya başlamaları bir misyon krizini de beraberinde getirmiştir. Geleneksel yöntemlerle faaliyet yürüten misyonerler bağımsızlıklarını henüz kazanan bu ülkelerde büyük tepki görmüş ve bulundukları ülkelere kovulmuşlardır. Bu problemleri çözüme kavuşturma amacıyla toplanan II. Vatikan Konsili (1962-1965), Katolik Kilisesinin dünyayla diyaloga girme düşüncesinin ilan edildiği ve bu yeni anlayışın teolojik temellerinin açıklandığı bir konsil olmuştur.⁷¹⁸

Diyalog ve dinlerarası diyalog, Kilise'nin misyonunda önemli bir yeri olan inkültürasyonun da vazgeçilmez bir şartıdır. Zira inkültürasyon, Hristiyanlık dışındaki dini geleneklere mensup insanların bağlı olduğu kültüre, Hristiyan mesajını ve hayat tarzını uygun biçimde sokmak ve onu özümsetmektir. Bu faaliyet, hedef olarak seçilen kültürü, unsurlarını ve bu kültüre bağlı yaşayan insanları ve onların inançlarını çok iyi tanımayı, saygı göstermeyi ve işbirliğini, kısaca diyalogu gerektirmektedir.⁷¹⁹

⁷¹⁷ Irene Dabalus, *Benedictines for Mission: From Reichenbach to Kalumburu*, Missionary Benedictine Sisters, 1985, s.6 (St. Ottilia Cemaatinin güncel misyonerlik faaliyetleri için bkz. <https://www.ottilien.org/en/>).

⁷¹⁸ Güngör, *Vatikan, Misyon ve Diyalog*, s. 69, 149.

⁷¹⁹ Güngör, *Vatikan, Misyon ve Diyalog*, s. 185.

Bu yeni anlayışa uygun bir dil de geliştirilmiştir. İncil'in mesajının bütün insanlara ulaştırılması ve kendi hür iradesiyle Hristiyanlığa döndürülmesi anlamındaki Evangelizasyon⁷²⁰ ile Hristiyan inancının Hristiyan olmayan kültürlerle uygun metotlarla sokulması, nüfuz ettirilmesi ve özümsettirilmesi anlamına gelen İnkültürasyon iç içe geçmiş durumdadır. Konsilde teolojik boyutu açıklanan diyalog, bu faaliyetler bütününün ayrılmaz ve tamamlayıcı bir unsuru olarak görülmektedir.⁷²¹

İnkültürasyon kavramı yeni olsa da bu faaliyet Hristiyanlık tarihi boyunca çeşitli şekillerde uygulanmıştır. Pavlus'un, Hristiyanlığı Yahudi toplumunun dışındaki toplumlara da yaymak istemesiyle başlayan süreç inkültürasyonun ilk örneği olarak değerlendirilmektedir. Kilisenin tarihi süreç boyunca çeşitli kültürel formlar ve sosyal yapılar içinde tecessüm edişinin örneklerini Yahudi gelenekten Hellen geleneğine geçişle başlayan ve oradan Roma, Germen, Slav, İskandinav ve Anglo-Saxon milletlerinin Hristiyanlaştırılmasıyla devam eden süreçte görmek mümkündür.⁷²²

İnkültürasyonu bir terim olarak Hristiyan teolojisine yerleştiren Cizvitler, aynı zamanda bu anlayışı özellikle 16, 17 ve 18. asırlarda Çin, Japonya ve Hindistan gibi ülkelerde etkili bir şekilde uygulayan kesim olmuştur. Hayatının büyük bölümünü Çin'de misyonerlik çabalarıyla geçiren bir Cizvit olan Matteo Ricci (ö. 1610) bu anlamda sembol bir isimdir. O, Çin dilini, kültürünü ve geleneklerini çok iyi öğrenmiş; kıyafet, yeme, içme konusunda Çinliler gibi yaşamış ve kendisini adeta onlardan biri gibi sunarak Hristiyanlığı yaymaya çalışmıştır.⁷²³

Ortaçağ boyunca bir misyon alanı olan Avrupa'da Hristiyanlığın yayılması hususunda Benediktinler merkezi bir rol üstlenmişlerdir. Aslında bu durum bir nebze de olsa çelişki olarak görülmüştür. Çünkü manastırcılık toplumdan uzak ve diğer keşişlerle

⁷²⁰ Güngör, *Hristiyanlıkta Evanjelik Hareket*, s. 3-6.

⁷²¹ Güngör, *Vatikan, Misyon ve Dyalog*, s. 165.

⁷²² Güngör, "Kilise'nin Yeni Misyon Anlayışında İnkültürasyon'un Yeri", s. 176-177.

⁷²³ Berg, "Missionaries and Cultural Pluralism", s. 132.

bir arada yaşamayı gerektiren bir yaşam biçimidir. Ancak Kilisenin ve Papaların çağrısıyla keşişler Avrupa'nın Hristiyanlaştırılması hususunda öncülük etmişlerdir.⁷²⁴

Misyoner keşişler öncelikle halk üzerinde güç ve yetki sahibi olan yerel yöneticilerin Hristiyanlaşması için çaba göstermişlerdir. Yerel halkın ise eskiden beri uyguladığı ve Hristiyan inancına ters düşmeyen pagan gelenekler yeni inanç sistemi içerisinde yaşamaya devam etmiştir. Augustine'in, Alman topraklarında Willibrord'un halkı Hristiyanlaştırma konusunda ortaya koyduğu başarıda bu anlayışın büyük katkısı olmuştur.⁷²⁵ Papa Gregory'nin, 6. asrın sonlarında İngiltere'ye gönderdiği misyoner keşiş grubunun lideri olan Augustine'e yönelik söylediği şu sözlerde de kültür vurgusu vardır: *“Eğer gittiğin yerlerde sana çok daha iyi görünen geleneklere rastlarsan hiç tereddüt etmeden İngiliz Kilisesine bunu adapte et. Bölge insanının iç heyecan duyduğu tüm uygulamaları bir anda kaldırmak imkansızdır. Bir dağa nasıl adım adım tırmanıyorsak insanlardaki dönüşümü de yavaş yavaş yapmalıyız”*.⁷²⁶ Papa Gregory bu ifadeleriyle misyonerlerin diğer toplumların kültür ve geleneklerine saygı ve takdirle yaklaşmaları gerektiğini vurgulamıştır. Benediktinler ortaçağda yürüttükleri misyon faaliyetlerinde bu anlayışı devam ettirmişlerdir. Keşişler, manastırlarını bir üs olarak kullanmışlar ve çevrelerindeki yerel halkla kaynaşmışlardır. Yerel halkların ihtiyaç duyduğu eğitim, sağlık ve ekonomik faaliyetler konularında onlara yardımcı olmak suretiyle Hristiyan inancını yaymışlardır.⁷²⁷

Benediktinler II. Vatikan Konsili sonrası dönemde ortaya konan yeni konseptle uygun pozisyon aldığı görülmektedir. Benediktinler, nizamnamede yer alan *“Manastıra gelen tüm konuklar, inançlarına bakmadan iyi bir şekilde karşılanmalı ve gerektiği gibi onurlandırılmalıdır”* ifadelerinin zaten diyalog faaliyetlerini çağrıştırdığını ifade

⁷²⁴ Berg, “Missionaries and Cultural Pluralism”, s. 131.

⁷²⁵ Jean Leclercq, “St. Bede and Christian Expansion”, Word and Spirit 7, USA: St. Bede's Publications, 1985, s. 8.

⁷²⁶ Leclercq, “St. Bede and Christian Expansion”, s. 11.

⁷²⁷ Kardong, The Benedictines, s. 144.

etmektedirler.⁷²⁸ Konsil sonrası dönemde Benediktinler sistemli bir şekilde dinlerarası diyalog faaliyetine başlamışlardır. Hindu ve Budist toplumlarla başlayan bu faaliyetleri özellikle son yıllarda Müslüman –özellikle Şii- dünya üzerine yoğunlaştırmışlardır.⁷²⁹

Benediktin Konfederasyonunun dokuzuncu başkanı –Abbot Primate- olan Notker Wolf ile hız kazanan diyalog faaliyetleri mevcut başkan Gregory Polan tarafından da sürdürülmektedir. Her iki başkan da Müslümanlarla yapılan diyalog faaliyetlerini desteklemenin yanında diyaloga aktif olarak da katılmaktadır. Müslümanlarla diyalog faaliyetleri yürütmenin önemini, bu toplantılara bizzat katılan Dom Timothy Wright şu sözlerle açıklamıştır: *“Müslüman maneviyatı, manastır maneviyatı ile diğer Katolik manevi geleneklerden daha yakından ilişkilidir. Her ikisi de bireysel ve toplu olarak gün boyunca düzenli olarak yaratıcı ve merhametli Tanrı’yı zikreder”*.⁷³⁰

Yönetim kadrosunu büyük ölçüde Benediktin keşişlerinin oluşturduğu Dialogue Interreligieux Monastique * Monastic Interreligious Dialogue (DIM*MID), uluslararası bir manastır teşkilatı olarak çeşitli dini gruplarla doktrin konularından çok dini uygulama ve deneyim anlamında diyalog faaliyetleri yürütmektedir. 1994 yılında Benediktin Konfederasyonu tarafından kurulan ve Papalık Dinlerarası Diyalog Konseyi ile de işbirliği içinde hareket eden bu kuruluşun sıkı bir yönetim anlayışına sahip olduğu görülmektedir.⁷³¹

Henüz bu kuruluş ortaya çıkmadan önce de Benediktin Konfederasyonuna bağlı bazı keşişlerin çeşitli dini gruplarla diyalog faaliyetlerine giriştikleri bilinmektedir. Özellikle Cezayir’de bulunan Tibhirine Manastırının başrahibi olan ve İslamcı örgütler

⁷²⁸ William Skudlarek, “*Monastic Interreligious Dialogue*”, 2020, <https://paulist.org/the-conversation/monastic-interreligious-dialogue/> 01.08.2021.

⁷²⁹ https://dimmid.org/index.asp?Type=B_BASIC&SEC={3A683A8E-D52C-459C-A621-B57C82C990A9} / 01.01.2021.

⁷³⁰ Lorraine Victorsen, *The Value of Monastic-Muslim Dialogue*, 2019, <https://www.goodsams.org.au/article/the-value-of-monastic-muslim-dialogue/> 01.06.2020.

⁷³¹ <https://dimmid.org/> 01/01/2021.

tarafından öldürüldüğü iddia edilen Christian de Cherge (1937-1996)'nin Müslümanlarla diyalog kurma çabasında olduğu belirtilmiştir. Öldürülmeden bir yıl önce DIMMID Avrupa Komisyonuna yaptığı konuşmada Hristiyan monastiklerle Müslümanlar arasındaki üç benzer hususa dikkat çekmiş, bu benzerliklerin diyalog anlamında önemli olduğunu vurgulamıştır. Birincisi, manastır kültüründeki itaat kültürü ile İslam dinindeki teslimiyet kültürünün benzerliği. İkincisi, günün çeşitli saatlerinde ortak ibadet için bir araya gelinen manastır geleneği (Opus Dei) ile İslam dininde yer alan beş vakit namaz ibadeti. Üçüncüsü ise, keşişlerin bazı kutsal metinleri okuma uygulaması (Lectio Divina) ile İslam dininde Allah'ın sözü olan Kuran'ın okunmasıdır.⁷³²

DIMMID tarafından düzenlenen ilk Manastır-Müslüman diyalog buluşması 14-17 Eylül 2011 tarihinde Roma'da Aziz Anselm Kolejinde gerçekleştirilmiştir. “*Tanrı Sözü Bizi Duaya ve Tanıklığa Çağırıyor*” temasıyla gerçekleşen bu ilk toplantıya dokuz Şii ilim adamı ve on keşiş katılmıştır. Bir yıl sonra ise 28 Eylül-3 Ekim 2012 tarihleri arasında bu kez İran'ın Kum kentinde bu diyalog toplantısının ikincisi gerçekleştirilmiştir. Çeşitli ülkelerden gelen dokuz Benediktin ve Sistersiyen keşişi ile Kum şehrinde çeşitli üniversitelerde görev yapan on beş katılımcının yürüttüğü bu diyalog faaliyetinin teması bu kez “*Dostluk*” olmuştur.⁷³³

İranlı Şii topluluğu ile yapılan bu diyalog faaliyetlerinin gerçekleşmesinde, o dönemde başrahip olan Dom Timothy Wright ile Kum'da Uluslararası İslam Araştırmaları Enstitüsü Müdürü olan Muhammed Ali Shomali'nin İngiltere'deki doktora öğrenciliği dönemlerinden kalan dostluklarının etkisi büyük olmuştur. Shomali, dinlerarası diyalog faaliyetine katılımının, Kuran'ın çağrısına doğrudan bir cevap olduğunu vurgulamıştır. Ona göre “*Ey Kitap Ehli! Bizim ile sizin aranızda ortak olan bir*

⁷³² Skudlarek, “*Monastic Interreligious Dialogue*”, 2020.

⁷³³ https://dimmid.org/index.asp?Type=B_BASIC&SEC={6A582384-C3D4-4F60-8ED0-A0EAB7A9FFC4} / 01.01.2021.

kelimeye gelin” ayetinin açıkça diğer din mensuplarıyla diyaloga çağrı olduğunu vurgulamıştır.⁷³⁴

Müslüman Şii toplumuyla Benediktin monastik topluluğu arasında gerçekleşen bu diyalog toplantıları sonraki yıllarda da devam etmiştir. 2017 yılında Kenya’nın Nairobi kentinde bulunan bir Benediktin manastırı olan Subiaco Centre’de gerçekleşen beşinci toplantı özellikle dikkat çekmiştir. “Tanrı’nın Birliği-Tanrı’da Birleşmek” temasıyla gerçekleşen bu toplantıya Benediktinlerin genel başkanı –Abbot Primate- olan Gregory Polan da bizzat katılmıştır. Bazı Müslümanların hatalı bir şekilde Hristiyanların politeist bir inanca sahip olduğuna inandıkları dile getirilerek her iki din mensuplarının da İbrahimi gelenekten geldikleri ve aynı Tanrı’ya inandıkları ifade edilmiştir. Ayrıca Hristiyanların, İsa’nın yeniden dönüşüne dair inançları ile Şiiler’in on ikinci İmam olan Muhammed Mehdi’nin döneceğine dair inançları arasındaki benzerlik de vurgulanmıştır.⁷³⁵

Chicago’da 1887 yılında tarikat mensupları tarafından kurulan ve günümüzde de faaliyetine devam eden Benediktin Üniversitesi – BenU-, Müslüman inanca sahip öğrenci sayısı ile dikkat çekmektedir. Günümüzde bu üniversitede eğitime devam eden öğrencilerin dörtte birinin Müslüman olması nedeniyle üniversite bünyesinde yer alan bazı uygulamalar öne çıkmaktadır. Öğrencilerin ibadetlerini gerçekleştirebilmeleri için bir oda ayrıldığı, cuma namazları için ayrıca geniş bir yer tahsis edilerek öğretim üyelerinden cuma namazı saatinde faaliyet konulmamasının istendiği, farklı dinlerden öğrencilerin gönüllülük esası çerçevesinde karşılıklı anlayış geliştirebilmek için belirli günlerde diyalog toplantılarında bir araya geldiği anlaşılmaktadır.⁷³⁶

⁷³⁴ https://dimmid.org/index.asp?Type=B_BASIC&SEC={6A582384-C3D4-4F60-8ED0-A0EAB7A9FFC4} / 01.01.2021.

⁷³⁵ https://dimmid.org/index.asp?Type=B_BASIC&SEC=%7bA4F27BA1-CBFC-491B-8F62-858F66F4D014%7d / 10.11.2020

⁷³⁶ <https://www.ben.edu/student-life/faith-communities/islamic-faith/islam-at-benu.cfm> / 08.10.2020.

3.3. Benediktinler ile Dilenci Tarikatların Benzer ve Farklı Yönleri

Batı’da 13. asırda ortaya çıkan Fransisken ve Dominiken Tarikatları, Hristiyan tarikat geleneğine yeni bir yön vermiştir. Yoksulluk vurgusu yapan bu tarikatlar, yiyecek ve giyeceklerini halktan dilenerek temin etmelerinden dolayı dilenci rahipler –mendicant friars- olarak adlandırılmışlardır.⁷³⁷ Bu dönemde Benediktin manastırlarına ilgi azalırken her iki tarikat da çok hızlı bir şekilde taraftar toplamıştır. Bu yeni tarikatlara olan ilgi, bir manastıra kapanıp tefekkür ve inzivaya dayalı yaşam sürmek yerine halkın içinde olup onların sorunlarıyla aktif bir şekilde ilgilenme anlayışına daha fazla ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

3.3.1. Benediktinler ile Fransiskenlerin Benzer ve Farklı Yönleri

Fransisken Tarikatının kurucusu olan Francis, 1182 yılında Assisili zengin bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Çocukluk dönemlerinde zulme başkaldıran kahramanların ve şövalyelerin öykülerini çok sık bir şekilde okuduğu ve şövalye olma arzusunun hayatının ileriki dönemlerinde yaşam biçimine yansıdığı belirtilmiştir.⁷³⁸ Gençlik yıllarını dinden uzak bir şekilde geçiren Francis’in, zengin bir çevreden gelişinin de etkisiyle partilerin ve eğlencelerin müdavimi olduğu vurgulanmıştır.⁷³⁹

Francis’in farklı zamanlarda yaşadığı ifade edilen manevi haller –vizyon- onun yaşam biçimini değiştirmeye başlamıştır. Artık o kalabalıklar yerine yalnızlığı, partiler yerine fakirleri tercih etmeye başlamıştır. Yalnız kalmak ve dua etmek için düzenli olarak gittiği Subasio Dağında şeytani güçlerle mücadele ettiği ifade edilmiştir.⁷⁴⁰ Bir gün kilisede duyduğu “*Kemerlerinize altın, gümüş ya da bakır para koymayın. Yolculuk için*

⁷³⁷ Yunus Emre Solgun, *Mistisizm ve Toplum: Ortaçağ İslam ve Hristiyan Toplamlarında Dervişler ve Keşişler (13-15. Yüzyıllar)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Ankara, 2020, s. 16,17.

⁷³⁸ Cengiz Batuk, *Assisili Francis ve Hristiyan Mistisizmi*, İstanbul: İz Yayıncılık, s. 114.

⁷³⁹ Batuk, *Assisili Francis ve Hristiyan Mistisizmi*, s. 116.

⁷⁴⁰ Batuk, *Assisili Francis ve Hristiyan Mistisizmi*, s. 122.

*ne torba, ne yedek mintan, ne çarık, ne de değnek alın. Çünkü işçi, yiyeceğini hak eder”*⁷⁴¹
ifadelerinden etkilenerек kendisini tıpkı havariler gibi yoksulluğa dayanan bir yaşam biçimine adamaya karar vermiştir.⁷⁴²

Francis’in 1206 yılında tövbe amaçlı gerçekleştirdiği Hac yolculuğu, onun dönüşümünün zirvesini teşkil etmiştir. Ortaçağın tedavi edilemeyen hastalığı olan cüzzama yakalananlar, bulaşma riski nedeniyle toplumdan dışlanmakta ve ölüme terk edilmektedir. Vücutlarında oluşan yaralar ve dışarıya yayılan kötü kokular nedeniyle Francis de bu yolculuğa kadar cüzzamlılardan hep uzak durmuştur. Roma’da bir cüzzamlıyla karşılaşması ve ondan uzaklaşmak yerine ona sarılması, onun korkularını, nefretini, tiksintisini ortadan kaldırdığı gibi ölüm korkusunu da yok etmiştir.⁷⁴³

Bu yolculuktan bir yıl sonra bir İsa figürünün kendisine seslendiğini duyar ve o emre istinaden babasının dükkanındaki malların hepsini pazarda çok ucuza satar. Babasının şehrin görevlilerinden oğlunun yakalanmasını istemesi üzerine Francis bir Benediktin manastırına sığınır ve bir ay boyunca burada saklanır. Babasının şikayeti üzerine mahkemeye çıkarılır. Babasının, parasını istemesi üzerine Francis mahkeme salonunda paraları iade etmekle kalmaz üzerindeki tüm elbiseleri de çıkarıp babasına verir. Böylece o, eski hali ile olan alakayı da tamamen ortadan kaldırmıştır.⁷⁴⁴

Francis’in on iki arkadaşıyla beraber başlattığı bu hareket 1209 yılında Papa tarafından da onaylanmıştır. İyi bir teolog olmamasına karşın iyi bir hatip olan Francis, takipçilerini farklı bölgelere misyonerlik için göndermiştir. Kendisinin de Müslümanları hidayete erdirme sevdasıyla 1219’da beşinci haçlı seferine katıldığı belirtilmiştir. Son

⁷⁴¹ Matta 10/9,10.

⁷⁴² Mahmut Çoban, *Bir Katolik Cemaati Olarak Fransiskanlar*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008, s. 10.

⁷⁴³ Batuk, *Assisili Francis ve Hristiyan Mistisizmi*, s. 148.

⁷⁴⁴ Batuk, *Assisili Francis ve Hristiyan Mistisizmi*, s. 151.

dönemlerinde tarikat mensuplarının uygulaması için iki nizamname yazmış, 1226 yılında ölmüştür.⁷⁴⁵

Benedikt de tıpkı Francis gibi zengin bir aileden gelmektedir. Francis'in ailesinin zenginliğine yönelik tavrına benzer şekilde Benedikt de ailesinin tüm mülkünü reddederek asketik yaşam biçimini tercih etmiştir.⁷⁴⁶ Francis bu dönüşümü, yaşadığı ilahi vizyonun direktifleriyle gerçekleştirmiş iken, Benedikt öğrenim için geldiği Roma'da insanların içinde bulunduğu ahlaksız ortamın kendisini de kötülüğe sevk etme endişesinden dolayı asketik yaşam biçimini tercih etmiştir. Francis gençliğini dinden uzak ve safahat içerisinde geçirmiş iken Benedikt'in Roma'nın ahlaksız ortamını tecrübe ettiğine dair bir bilgi yoktur. Ayrıca Benedikt'in ikiz kız kardeşi olarak bilinen Scholastica'nın daha çocukken bir manastıra adanmış olması, Benedikt'in dindar bir aileden gelmiş olabileceğini düşündürmektedir. Hem Benedikt hem de Francis teolog değildir. Her ikisi de teoriden çok pratiğe önem vermiş, takipçilerinin doğru bir yaşam biçimi edinmeleri için nizamname de yazmışlardır.

Fransiskanlar yoksulluğu ve ezilenlerle beraber olmayı şiar edinmiş bir tarikattır. Benediktinlerde de keşişler manastıra girerken eğer varsa tüm mal ve mülklerini geride bırakmalı, hiçbir keşiş kişisel mülk edinmemelidir. Her iki tarikatın da havariler gibi ortak yaşam biçimini benimsediği görülmektedir. Benediktinlerde manastır merkezli bir yaşam ağır basmakta, dış dünya ile kurulan iletişim sınırlı süre ve kişiler için söz konusu olmaktadır. Fransiskanlar ise hem manastır içinde belli kuralları uygulayan hem de dış dünyayla daha sık iletişim kuran, aktif hayatın içerisinde hırslı bir misyonerlik faaliyeti yürüten bir tarikattır.⁷⁴⁷

⁷⁴⁵ Batuk, *Assisili Francis ve Hristiyan Mistisizmi*, s. 160,161.

⁷⁴⁶ Gregory the Great, *The Life of Saint Benedict*, s. 42.

⁷⁴⁷ John W. Boyer; Julius Kirshner, *University of Chicago Readings in Western Civilization: Medieval Europe*. Chicago: University of Chicago, 1986, s. 284.

Francis'in dönemin en yaygın tarikatı olan Benediktinlerle doğrudan iletişim kurduğuna dair bir bilgi yoktur. Ancak babasından ve görevlilerden korunmak için sığındığı manastırın Benediktinlere ait olduğu bilinmektedir. Onun burada kaldığı süre içerisinde manastır kültürünü edindiği, günlük ibadet uygulamalarını kendi kuracağı sisteme de aynen adapte ettiği iddia edilmiştir.⁷⁴⁸ Nitekim Fransisken keşişlerinin manastırda uygulaması gereken günlük program ile Benediktin manastırlarında uygulanan programın benzerliği, etkileşimin boyutlarını göstermesi açısından önemlidir.⁷⁴⁹

3.3.2. Benediktinler ile Dominikenlerin Benzer ve Farklı Yönleri

Dominiken Tarikatının kurucusu Aziz Dominik, 1170 yılında İspanya'nın Calaroga şehrinde dindar bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Benedikt ve Francis'in aksine o çocukluğundan itibaren dindar olarak yetiştirilmiş, teoloji eğitimi almış ve otuz yaşında Osma Katedralinde papaz yardımcısı olmuştur.⁷⁵⁰

Kuzey Afrika'ya görev amaçlı düzenlediği geziler esnasında Maniheist fikirlere sahip Albi heretik akımının (Katharlar) faaliyetlerine şahit olmuş, Papa III. Innocent'in emriyle 1206-1215 yılları arasında dokuz yıl boyunca Albi hareketi içerisinde vaazlar vermiştir. Ancak havariler gibi yoksul bir yaşam sürerek İncil'i vaaz edecek bir teşkilatın bu hareket karşısında başarılı olacağına kanaat getirmiş ve kendi tarikatını oluşturmuştur. Augustine'in nizamnamesinin tarikat nizamnamesi olarak sunulduğu "Vaizler Tarikatı", 1217 yılında Papa III. Honorius tarafından onaylanmıştır.⁷⁵¹

Dominik, on altı keşişini Avrupa'nın farklı bölgelerine göndermiştir. Özellikle eğitimli kesimler arasında yayılan tarikat Paris Üniversitesi'nin İlahiyat Bölümü ve

⁷⁴⁸ Wendy Murray, *A Mended and Broken Heart, The Life and Love of Francis of Assisi*, New York: Basic Books, Perseus Books Group, 2008, s. 68.

⁷⁴⁹ Çoban, *Bir Katolik Cemaati Olarak Fransiskenler*, s. 117,118.

⁷⁵⁰ Esen, *Dominiken Tarikatı ve Katolik Kilisesindeki Yeri*, s. 79.

⁷⁵¹ Zeynep Ocak, *Dominiken Tarikatının Katolik Kilise Ekleziyastik Yapılanmasındaki Yeri ve Önemi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, s. 19.

Bologna Üniversitesinin Kilise Hukuku Bölümünde güçlü bir konuma ulaşmıştır. Dominikenler için esas amaç vaazdır. Ancak iyi bir vaiz olmanın iyi bir eğitimden geçtiğine inanan Dominikenler akademik eğitime verdikleri önemle dikkat çekmişlerdir. Hristiyanlığın teolojik anlamda savunulması ve heretiklerle mücadele etme noktasında Dominikenler Katolik Kilisesine ciddi katkı sağlamışlardır. Buna binaen engizisyon mahkemeleri ile ilgili uygulamalar da Dominiken Tarikatının sorumluluğuna verilmiştir.⁷⁵²

Mutlak fakirlik ilkesi konusunda Fransiskanlara nazaran daha ılımlı bir tavır sergileyen Dominikenler de tıpkı Fransiskanlar gibi durağan manastır sistemini revize etmek suretiyle gezerek insanlara vaaz verme faaliyeti içinde bulunmuştur.⁷⁵³ Gerek Fransiskanlar gerekse de Dominikenlerin, sistemlerini oluştururken Benediktinlerin asırlar boyu geliştirdiği gelenek ve uygulamalardan önemli ölçüde istifade ettikleri görülmektedir.

3.4. Karşı Reform ve Benediktinler

Karşı Reform (Counter Reformation), XVI. ve XVII. yüzyıllarda Martin Luther'in öncülük ettiği Reform hareketinin yıkıcı eleştirilerine maruz kalınması üzerine Katolik Kilisesinin başlattığı manevi, ahlaki ve entelektüel yenilenmeye verilen isimdir. Katolik Reformu da denen bu canlanma hareketi 1545 yılında Trent Konsili ile başlamış, 1648 yılında Otuz Yıl Savaşlarına kadar devam etmiştir.⁷⁵⁴

Bu konuda Katolik Kilisesine en büyük katkı, yeni tarikat anlayışının da temsilcileri olan Dominikenler, Fransiskan ve Cizvitler tarafından sunulmuştur. Dilenci keşişler olarak bilinen Dominiken ve Fransiskanlar karşı reform döneminde Katolik

⁷⁵² Esen, *Dominiken Tarikatı ve Katolik Kilisesindeki Yeri*, s. 342.

⁷⁵³ Solgun, *Mistisizm ve Toplum: Ortaçağ İslam ve Hristiyan Toplumlarında Dervişler ve Keşişler (13-15. Yüzyıllar)*, s. 16.

⁷⁵⁴ <https://www.newadvent.org/cathen/04437a.htm/31.07.2021>.

Kilisesine dindarlığı vaz eden yaşam tarzları ve yetiştirmiş oldukları ilahiyatçı bilim adamlarının teolojik sentezleri aracılığıyla hizmet etmişlerdir.⁷⁵⁵ Karşı-Reform konusunda Katolik Kilisesine en büyük katkı ise Cizvitler tarafından sunulmuştur. Dini bir cemaat olmalarının yanı sıra organize bir teşkilat olarak da dikkat çeken Cizvitler gerek teolojik, felsefi ve ahlaki yorumları gerekse de kurmuş oldukları eğitim sistemleri ile Katolik Kilisesi içinde önemli bir yer edinmişlerdir. Öyle ki, Karşı Reform döneminde elde ettikleri birikimle uzun yıllar Katolik Kilisesinin hizmetinde bulunmuşlar, II. Vatikan Konsilinde etkin rol üstlenmişlerdir.⁷⁵⁶

Pek aktif olmasalar da Katolik Kilisesine her dönemde sıkı sıkıya bağlı bir tarikat olan Benediktinler de Protestan Reformuna karşı koymuş ve Katolik Kilisesinin yanında olmuşlardır. Ancak Karşı Reform konusunda Cizvitler, Dominikenler veya Fransiskanlar kadar etkin bir çalışma içerisinde olamadıkları da bir gerçektir. Öncelikle belirtilmelidir ki, Karşı Reformun yaşandığı dönem olan 16. ve 17. yüzyıllarda Benediktin manastırlarının ciddi bir çöküş içinde olduğu bilinmektedir. Ortaçağın başlarında sahip oldukları entelektüel üstünlük yeni tarikatların ortaya çıkışıyla birlikte bu tarikatlara geçmiştir. Ayrıca yeni Hristiyan tarikatlarından farklı olarak Benediktin manastırları Cluny dönemi haricinde genelde özerk bir yapıda oldukları için dağınık bir görüntü sergilemişlerdir. Bu düzensiz yapı, Vatikan'ın çağrılarıyla en azından cemaat yapılanmalarına dönüştürülmüş, nihayetinde ise Benediktin Konfederasyonunun kurulmasıyla kısmen de olsa düzen sağlanmıştır. Ancak Dominikenler, Fransiskanlar ve Cizvitler sistemlerini özellikle de Benediktinler'in sahip oldukları temel üzerine inşa etmişlerdir. Bu yönüyle düşünüldüğünde Katolik Reformu konusunda Benediktinlerin dolaylı bir katkıya sahip oldukları ifade edilebilir.

⁷⁵⁵ Salihe Esen, “Karşı Reform Hareketi ve Dominikenler”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, C: 20, 2017, s. 115.

⁷⁵⁶ Güngör, *Tanrı'nın Şövalyeleri Cizvitler*, s. 30-43.

Katolik Reformunun başladığı etkinlik olarak gösterilen 1545 Trent Konsilinde tarikatların ve manastır hayat tarzını sistemleştirmenin bir zorunluluk olduğu vurgulanmıştır. Konsil sonrasında Benediktinler cemaatleşme yolunda daha etkin adımlar atmışlardır.

3.5. Benediktinlerin Günümüzdeki Durumu

Kuruluşundan günümüze kadar inişli çıkışlı bir seyir izleyen Benediktinler, günümüzde de dünyanın birçok bölgesinde faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir. Benediktin manastırlarının yapısı gereği özerk ve merkezi otoriteden uzak yapısı, manastırların dağınık bir görünüm arz etmesine sebebiyet vermiş, köklü reformların yapılmasını engellemiştir. Gerek Şarlman döneminde gerekse de Cluny döneminde yaşanan kısmi merkezileşme uzun ömürlü olamamış ve manastırlar özerk bir tutum benimsemeye devam etmiştir. Ancak yüzyıllar boyu Benediktin manastırlarını birbirine bağlayan hususlar; Kutsal Kitap, Benedikt'in nizamnamesi, monastik gelenek ve 1500 yıllık yaşam tecrübesi olmuştur.⁷⁵⁷

XIII. Yüzyılda Papalığın çağrısıyla cemaat –congregation- yapılanmalarına başlayan Benediktinler, 1893 yılında Papa XIII. Leo'nun girişimiyle bu cemaat yapılanmalarının üst çatısı konumunda olan “*Benediktin Konfederasyonu*” na ve bu konfederasyonun lideri konumunda olan “*Abbot Primate*” makamına kavuşmuşlardır. Her ne kadar bu makam tüm manastırları denetleyici ve yönlendirici olma fonksiyonundan uzak olsa da tarikatın günümüzde önceki döneme oranla daha derli toplu gözükmesini sağlamıştır.⁷⁵⁸

Günümüzde Benediktinler misyonerlik, dinler arası diyalog, eğitim, sağlık gibi pek çok alanda ortak işbirliği ve faaliyetler yürütmektedir. Özellikle monastik hayatın

⁷⁵⁷ Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 124.

⁷⁵⁸ Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 124.

ciddi bir canlanma yaşadığı 1800’lü yıllardan itibaren Benediktinlerin Avrupa’dan dünyaya açıldığı Amerika, Afrika ve hatta Uzak Doğu ülkelerinde birçok manastır kurduğu görülmektedir.⁷⁵⁹ Bu bölgeleri Hristiyanlaştırma dürtüsüyle hareket etmiş olan Benediktinler, II. Vatikan Konsili sonrası konsepte uygun olarak dinler arası diyalog faaliyetlerine girişmiş, “*Monastic Interreligious Dialogue*” nin çatısı altında Budist, Hindu ve hatta Müslüman gruplarla diyalog faaliyetleri yürütmüşlerdir.⁷⁶⁰

Öte yandan dünya genelinde yeni manastırların kurulması ve bunun çok yaygın bir hal alması, bunların birbiriyle yardımlaşması ve koordinasyonlarının kurulması ihtiyacını doğurmuştur. Bu amaca yönelik olarak kurulan “*The Alliance for International Monasticism*”, manastırların kaynak paylaşımı ve eğitim imkanları hususunda yardımlaşma ve işbirliği içerisinde olmalarını sağlamaktadır.⁷⁶¹

II. Vatikan Konsili (1962-1965), pek çok hususta olduğu gibi monastik yaşam ile ilgili de bazı değişimler getirmiştir. Benediktin cemaatlerinin tüzüklerinde yapılan ciddi değişimler, ibadetlerde yerel dillerin kullanılmaya başlanması, yeni meydan okumalar karşısında monastik ruhaniliğin kapsamlı bir yeniden değerlendirmeye tabi tutulması gibi hususlar, ortaya çıkan bu değişimlerden bazılarıdır. Aynı zamanda bu dönemde görülen ilginç hususlardan biri de Avrupa ve Kuzey Amerika’da Benediktin evlerinin sayısının azalmasına karşın Afrika, Hindistan ve Güney Amerika bölgelerinde sayının ve ilginin artmasıdır.⁷⁶²

Konsilin tüm dini gruplara yönelik “*öz kaynaklara yönelmek suretiyle yeni bir monastik bilgeliğin geliştirilmesi*” çağrısı Benediktinlerde de karşılık bulmuştur. Bu anlamda Adalbert de Vogüe ve Cypriano Vagaggini gibi araştırmacılar Benediktin geleneğine ve bilgeliğine yeni bir bakış getirme gayretinde olmuşlardır. Roma Aziz

⁷⁵⁹ Theisen, “*Benedictines*”, s. 80.

⁷⁶⁰ Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 126.

⁷⁶¹ Swan, *The Benedictine Tradition*, s. 126.

⁷⁶² Rippinger, “*Monasticism: Contemporary 1960-2000*”, s. 795.

Anselm Üniversitesi, bu uğraş için ideal bir buluşma yeri olmuştur. Ayrıca ABD’de Collegeville de araştırmacılar, öğrenciler ve kitap yayımı için önemli bir merkezdir.⁷⁶³

Konsil sonrası dönemde dini hayatta yaşanan değişimde Benediktinler dikkate değer bir rol oynamıştır. 1967 yılında Abbot Primate olarak seçilen Amerikalı Benediktin Rembert Weakland, liturjik yaşamın yenilenmesi hususunda önemli uğraşlar vermiştir. Kadın keşiş evleriyle iletişimi arttırarak Üçüncü Dünya ülkelerinde de etkili olmalarını sağlamıştır. Ayrıca Benediktin Konfederasyonuna bu dönemde önemli katılımlar olmuştur. Benediktin ailesinin birer kolu olan Vallombrosans (1966), Camaldolese (1966), Olivetan (1960), Sylvestrines (1973) cemaatleri Benediktin Konfederasyonuna katılmıştır. Ayrıca Slav Cemaati (1969) ve Cono-Sur Cemaati de (1976) Konfederasyona bu dönemde katılmıştır.⁷⁶⁴

Ayrıca bu dönemde Anglikan ve Protestan toplumlarda da Katolik olmayan Benediktin evleri oluşmaya başlamıştır. Yeni konsept ile birlikte misyonerlik faaliyetlerinin de hız kazandığı görülmektedir. 1960’larda Latin Amerika’ya gönderilen keşişler burada Benediktin yaşam biçimini önemli ölçüde yaymıştır. 1989’da Sovyet Rusya’nın çöküşü Polonya, Macaristan ve Çekya’daki kısıtlamaların kalkmasını ve monastik hayatın buralarda yeniden canlanmasını sağlamıştır.⁷⁶⁵

Konsil sonrası dönemde monastisizmin yeni bir forma kavuşması için de çabalar verilmiş; monastik sanat, mimari ve müzikte de önemli değişim yaşanmıştır. 20. yüzyılın son dönemlerinde monastisizmin oldukça farklılaşmış ve çeşitlenmiş olduğu görülmektedir. Teknolojik imkanlar sayesinde manastırlar birbirleriyle daha fazla iletişim

⁷⁶³ Ripinger, “*Monasticism: Contemporary 1960-2000*”, s. 795.

⁷⁶⁴ Ripinger, “*Monasticism: Contemporary 1960-2000*”, s. 796.

⁷⁶⁵ Ripinger, “*Monasticism: Contemporary 1960-2000*”, s. 796.

ve işbirliğine girişmişlerdir. Lectio Divina gibi bazı monastik uygulamalara geniş halk kitleleri kabul edilmeye başlanmıştır.⁷⁶⁶

1965'te tüm dünyada 12000 civarında keşiş, 23000'in üzerinde kadın keşiş bulunuyor iken, 2000 yılında 8400'ün üzerinde keşiş, 17000'in üzerinde kadın keşiş bulunmaktadır. Kadın cemaatlerinin sayısı 63 olurken erkek cemaat ve bağımsız başrahipliklerinin toplam sayısı ise 82 olmuştur. Ancak bu azalış, diğer ana tarikatların üyelerindeki azalıştan daha azdır.⁷⁶⁷

⁷⁶⁶ Ripinger, “*Monasticism: Contemporary 1960-2000*”, s. 797.

⁷⁶⁷ Ripinger, “*Monasticism: Contemporary 1960-2000*”, s. 797.

SONUÇ

Dinlerin birçoğunda olduğu gibi Hristiyanlıkta da tarikatlar, dinin tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. Her tarikatın odaklandığı konular birbirinden farklılık arz etse de pek çok ortak husus da bulunmaktadır. Tezimizde incelediğimiz Benediktin Tarikatı, bir manastır tarikatı olarak dikkat çekmiş ve kendisinden sonra ortaya çıkan birçok tarikat benzer bir yaşam biçimini takip etmiştir.

Hristiyanlık tarihinde asketik düşünce sisteminin ve manastır teşkilatlanmasının ilk olarak Mısır dolaylarında insanların münzevi bir yaşam biçimini tercih ederek çöl ve ıssız bölgelere çekilmesi ile birlikte başladığı görülmektedir. Özellikle II. ve III. yüzyıllarda insanların akın akın çöle ve ıssız bölgelere çekilmesinin coğrafi, ekonomik, politik ve kilise ile ilgili pek çok nedeninin olduğu tespit edilmiştir.

Geleneksel teoriye göre manastırcılık hiçbir dış etkiye maruz kalmadan tamamen Yeni Ahit ve havarilerin yaşam biçiminin örnek alınmasıyla oluşmuştur. Ferdi manastırcılık sistemi –ankoretik- okuma yazma bile bilmediği söylenen Antony tarafından, ortak yaşam biçimine dayanan manastırcılık sistemi –kenobitik- ise Pachomius tarafından kurulmuştur. Ancak Antony'nin mektupları incelendiğinde felsefeye ve gnostik düşünceye hakim bir kişiliğin karşımıza çıktığı tezimizde tespit edilmiştir. Hristiyan asketizmi ve manastırcılığının kökeni ile ilgili Hristiyanlık öncesi Yahudi toplumu, eski Mısır dini, hatta Hinduizm ve Budizm'in de etkili olduğu ifade edilmişse de en çok İskenderiye'de var olan canlı felsefi ve gnostik tartışmalardan kaynaklandığı ortaya konulmuştur. İskenderiye Felsefe Okulunun da yöneticileri olan Clement ve özellikle de Origen'in, Hristiyan asketizminin teorisyenleri oldukları noktasında artık bir konsensüs oluşmuştur.

Mısır'da başlayan bu düşünce sistemi zamanla Suriye, Filistin ve Anadolu'ya yayılmış, ardından ise Avrupa'ya geçmiştir. Hristiyan asketizminin Avrupa'ya

taşınmasında, Athanasius'un yazmış olduğu “Antony'nin Hayatı” adlı eser ile Latince'ye çevrilen monastik eserlerin okunmasının katkısı büyüktür. Ayrıca bu eserlerin yarattığı heyecanla Mısır çöllerine yapılan turistik seyahatler ile John Cassian'ın çalışmalarının da bu transferde büyük etkisi olmuştur.

Benedikt'ten önce bu transferin gerçekleştiği ve ilk manastırların da Fransa'nın güneyinde ve İtalya'nın çeşitli bölgelerinde kurulduğu bilinmektedir. Zira Benedikt eğitim için gittiği Roma'dan insanların ahlaksız tutumları nedeniyle uzaklaşıp Subiaco yakınlarında bir mağarada münzevi bir yaşam sürdüğü sırada kendisiyle iletişim kuran keşişlerden bahsedilmektedir. Bu da Benedikt döneminde asketik yaşam biçiminin Batı'da yaygın bir hale geldiğini göstermektedir. Benedikt her ne kadar kısa bir süre bu anketik yaşam içinde olmuş olsa da ardından kendi manastırını kurarak kenobitik yaşama geçmiş, kendi manastır nizamnamesini de kenobitik manastır sistemi için kaleme almıştır.

Benedikt'in nizamnamesi kısa, tutarlı ve uygulanabilir esnek yapısıyla dikkat çekmiştir. Tüm manastırlar tarafından benimsenmesinde bunun da etkisi vardır. Manastır başrahibi, İsa'nın manastırdaki vekili konumundadır ve emirleri kayıtsız şartsız derhal yerine getirilmelidir. Her manastırın, kendi başrahibini seçimle belirlemesi esastır. Uyulması gereken en önemli üç kural; itaat, sessizlik ve tevazu iken yerine getirilmesi gereken üç temel uğraş ise ibadet, çalışma ve okumadır. Manastıra üye kabulü uzun ve zorlu bir süreci gerektirmekte, kurallara uymayanlarla ilgili ise manastırdan atılma dahil çeşitli cezalar söz konusu olabilmektedir.

Manastırlar inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. Manastırlar IX-XII. yüzyıllar arası en iktışamlı zamanlarını yaşarken feodalizm, reformasyon ve aydınlanma dönemlerinde büyük çöküşler yaşamıştır. XIX. yüzyılda sömürgecilik faaliyetleri ile beraber dünyaya açılan Benediktinler yeniden güçlenmeye başlamıştır.

Benedikt'in hayatı ile ilgili objektif bilgilere sahip olunmadığı yönünde genel bir kanaat bulunmaktadır. Bu durum, onun hayattayken çok da tanınmış bir kişilik olmadığını, esas ününü yazmış olduğu nizamnameye borçlu olduğunu göstermektedir. Papa Gregory'nin onu ve nizamnamesini tanıtmaması, İmparator Şarlman'ın ise onun nizamnamesinin tüm Avrupa manastırlarında tatbik edilmesini zorunlu hale getirmesi, onu Batı dünyasında çok önemli bir mevkiye getirmiştir.

Yaşam öyküsüne göre Benedikt hayattayken her ne kadar kendi manastırlarını kurmuş olsa da ilk dönemlerde ortada ne bir tarikat ne de Benediktinler diye nitelenen bir grup söz konusu değildir. Nitekim Benedikt'in sisteminde tüm manastırların tek merkezden yönetilmesi değil, her manastırın nizamnamenin önderliğinde özerk bir şekilde varlığını sürdürmesi esastır. Bu yönüyle Benediktinlerin diğer merkezi tarikatlardan ayrıştığı görülmektedir. İmparator Şarlman ve Cluny dönemlerinde kısmi bir merkezileşme yaşansa da uzun ömürlü olmamıştır. Benediktinlerin bu dağınık görüntüsü Kilise'yi de rahatsız etmiş ve özellikle XIII. asırda yeni tip tarikatların ortaya çıkmasından sonra konsillerde alınan kararlarla Benediktinlerin en azından cemaatleşme yoluna gitmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Bu kararlar uyarınca tarihi süreç içerisinde yirmi cemaat oluşmuş ve cemaatler, 1893 yılında Papa XIII. Leo'nun teşviki ile kurulan Benediktin Konfederasyonunun çatısı altında yer almış, böylece düzensizlik kısmen de olsa nihayete ermiştir.

Benediktin manastırları ortaçağda misyonerlik, siyaset, eğitim ve ekonomi alanlarında adından söz ettirmiştir. İngiltere, Kuzey Avrupa ve Doğu Avrupa'nın hristiyanlaşmasında Benediktin manastırlarının payı büyüktür. Benedikt'in nizamnamesinde çalışmanın önemli yer tutması, tarım başta olmak üzere bazı endüstri alanlarında ileri bir noktaya gelmelerini sağlamış, bu da adeta onların ıssız ve geri kalmış bölgelere medeniyet götüren kişiler olarak algılanmalarına neden olmuştur. İnsanların Hristiyanlaşmasında Benediktinlerin bu yönlerinin de büyük katkısı olmuştur.

Günümüzde de Benediktinler dünyanın pek çok bölgesinde misyonerlik faaliyetlerine devam etmektedirler. Ancak bunu, değişen konsepte uygun olarak diyalog ve inkültürasyon metotlarıyla yapmaktadırlar. Son yıllarda Benediktinler ile Şii Müslümanlar farklı temaların işlendiği diyalog toplantıları ile bir araya gelmişlerdir.

Avrupa'ya Hristiyanlığın yayılmasında önemli bir paya sahip olmalarının yanı sıra ortaçağ Avrupasının eğitim işlerini düzenleyen neredeyse tek kurum olmaları nedeniyle Avrupa kimliğinin oluşmasında önemli rollerinin olduğu tespit edilmiştir. Ortaçağda manastırlar merkezi bir konuma sahip olmuş, şehirlerin üstlendiği pek çok faaliyeti kendileri yürütmüşlerdir. Manastırlar, bulundukları bölgede çocukların eğitim aldığı bir okul olmasının yanı sıra keşişlerin kitap kopyalama faaliyetleri nedeniyle adeta eski uygarlığı ve klasik eserleri koruyan bir kütüphane konumundadırlar. Kadın manastırları da her zaman varlığını sürdürmüştür. Günümüzde kadın keşişlerin sayısı erkeklerden çok daha fazladır.

Benediktin Tarikatı içerisinde bulunmuş bazı keşişlerin Papa olarak seçildiği tespit edilmiştir. Özellikle XI ve XII. asırlarda Cluny Başrahipliğinin etkin olduğu dönemde üst üste seçilen dört Papanın Benediktin Tarikatı mensubu olması, tarikatın bu dönemdeki gücünü göstermesi açısından önemlidir. Benediktinler içerisinde Aziz Anselm başta olmak üzere bazı düşünürler de yetişmiştir. Bir Benediktin manastırında keşiş olan, hatta manastırın başrahipliğine kadar yükselen Aziz Anselm, Tanrı'nın ontolojik açıdan kanıtlanmasını ilk olarak dile getiren filozoftur. Yazmış olduğu eserler nedeniyle Skolastik Felsefenin babası olarak anılan Anselm, Benediktinlerin yetiştirdiği en önemli düşünürdür. Onun gibi bir filozofun yetişmiş olması, Benediktin manastırlarının bu dönemdeki ilmi seviyesini de göstermektedir.

Bir manastıra sürekli kapanmak yerine aktif bir şekilde halkın içinde faaliyet yürüten Fransisken ve Dominiken Tarikatları ile Benediktinler arasında benzer ve farklı

hususlar ortaya konmuştur. Benediktinler, 13. asırda kurulan bu yeni tarikatlar için temel teşkil etmiş, yeni tarikatlar manastır içi kuralları belirlerken Benediktinlerin sisteminden faydalanmışlardır.

Benediktinler günümüzde dünyanın farklı bölgelerinde açtıkları manastırlar ve çeşitli kurumlar aracılığıyla varlıklarını ve faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedirler.

KAYNAKÇA

Abbott, Elizabeth, *A History of Celibacy*, England: The Lutterworth Press, 2000.

Abramsky, Samuel, “*Rechabites*”, *Encyclopedia Judaica*, Second Edition, V.2, USA: Thomson Gale, 2007.

Aldridge, Basil N., *The Spirit of St. Benedict: The Principles of His Rule for Oblates and for the Modern Man*, Minnesota: St. John’s Abbey Press, 1947.

Association of Benedictine Colleges and Universities, “The Ten Hallmarks of Benedictine Education”, *Journal of Catholic Higher Education*, 29:1, USA, 2010.

Athanasius, *The Life of St. Antony*, çev. Edward Stephens, London 1697.

Atiya, Suryal, *Doğu Hristiyanlığı Tarihi*, çev.: Nurettin Hiçyılmaz, İstanbul: Doz Yayınları, 2005.

Aumann, Jordan, *Christian Spirituality in the Catholic Tradition*, London: Ignatus Press, 1985.

Aytaç, Kemal, *Avrupa’da Eğitim Tarihi-Antik Çağdan 19. Yüzyılın Sonlarına Kadar*, Ankara: Phoenix Yayınevi, 2012.

Bacsetti, E., “Vallombrosans”, *The New Catholic Encyclopedia*, V. 14, Second Edition, USA, 2003.

Baker, James T., “The Benedictines: Creators of Western Civilization, Victims of Their Own Success, Hope for the Future”, *American Benedictine Review*, 32:1 March 1981.

Barbieri, A. L., “Nazirites”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.10, Second Edition, USA, 2003.

Baş, Bilal, “Hristiyan Manastırcılığının Doğuşu”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 44, 2013.

_____, *Çölü Fethetmek: Geç Antikçağ’da Mısır Manastırları*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2015.

Batuk, Cengiz, “Millenarianist Bir Hareket Olarak Montanizm”, *Milel ve Nihal*, C.1, S.1, İstanbul, 2003.

_____, *Assisili Francis ve Hristiyan Mistisizmi*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2012.

Beale, Stephen, <https://catholicexchange.com/the-saint-who-saved-europe>, 2012. (Erişim Tarihi: 28.11.2020).

Berg, Carol, “Missionaries and Cultural Pluralism”, *American Benedictine Review*, 43:2 June, 1992.

Bienert, Wolfgang A., “Benedictines”, *Encyclopedia Christianity*, USA, 1999.

Biggs, A. G., Seasoltz, R. K., “Benedictines”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.2, Second Edition, USA, 2003.

Boyer, John W.; Julius Kirshner, *University of Chicago Readings in Western Civilization: Medieval Europe*. Chicago: University of Chicago, 1986.

Braso, Gabriel M., *Liturgy and Spirituality*, Trans: Leonard J. Doyle, Collegeville: The Liturgical Press, 1960.

Brown, Peter, *The Body an Society: Men, Women and Sexual Renunciation in Early Christianity*, New York: Columbia University Press, 1988.

Brown, R. E., “Essenes”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.5, Second Edition, USA, 2003.

Bunson, Matthew, *Encyclopedia of the Roman Empire*, USA, 2002.

Cary-Elwes, Columba, *Work and Prayer –The Rule of St. Benedict for Lay People*, England: Burns and Oates, 1992.

Casey, Michael; TOMLINS, David, *Introducing Benedict’s Rule: A Program of Formation*, Germany: EOS, 2006.

_____, *Truthful Living: Saint Benedict’s Teaching on Humility*, USA: St. Bede’s Publications, 1999.

_____, *The Undivided Heart: The Western Monastic Approach to Contemplation*, USA: St. Bede's Publications, 1994.

Cevizci, Ahmet, *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma, 2003.

Chadwick, Owen, *Western Asceticism*, The Library of Christian Classics, V. 12, London: SCM Press, 1958.

Chiovaro, F., "John Cassian", *The New Catholic Encyclopedia*, V.7, Second Edition, USA, 2003.

Chittister, Joan D., *Wisdom Distilled From Daily: Living the Rule of St. Benedict Today*, Collegeville: HarperOne, 1989.

Constable, Giles, *The Abbey of Cluny: A Collection of Essays to Mark the Eleven-Hundredth Anniversary of its Foundation*, Berlin: Lit Verlag, 2010.

Contreni, John J., "From Benedict's Rule to Charlemagne's Renaissance: Monastic Education in the Early Middle Ages-and Today", *American Benedictine Review*, V.48, S.2. 1997.

Corrigan, Felicitas, *Benedictine Tapestry*, London: Darton, Longman and Todd Ltd., 1991.

Çoban, Bekir Zakir, *Hristiyanlıkta Papalık Kurumu: Ortaya Çıkışı, Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2009.

Çoban, Mahmut, *Bir Katolik Cemaati Olarak Fransiskanlar*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008.

Dabalus, Irene, *Benedictines for Mission: From Reichenbach to Kalumburu*, Kalumburu: Missionary Benedictine Sisters, 1985.

Davies, Norman, *Avrupa Tarihi*, 2. Baskı, çev. ed. Mehmet Ali Kılıçbay, Burcu Çığman, Elif Topçugil, Kudret Emiroğlu, Suat Kaya), Ankara: İmge Kitabevi, 2011.

Demirci, Kürşat "Züht", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 44, Ankara, 2002.

Derwich, Marek, “Clothing: Christian Perspectives”, *Encyclopedia of Monasticism*, V:1, Ed.: William M. Johnston, USA: Roy Dearborn Publishers, 2000.

Desprez, Vincent, “Jewish Ascetical Groups at the Time of Christ: Qumran and the Therapeuts”, *American Benedictine Review*, V.41, S.3, 1990.

_____, “The Origins of Western Monasticism”, *American Benedictine Review*, V.41, S.1, 1990.

_____, “Saint Anthony and Beginnings of Anchoritism I”, *American Benedictine Review*, V.43, S.1, 1992.

_____, “Saint Anthony and Beginnings of Anchoritism II”, *American Benedictine Review*, V.43, S.2, 1992.

De Vogue, Adalbert, *The Rule of Saint Benedict: A Doctrinal and Spiritual Commentary*, çev.:J. B., Hasbrouck, Michigan: Cistercian Publications, 1983.

Dhavamony, Mariasusai, *Hindu Spirituality: Documenta Missionalia 25*, Rome: Gregorian Biblical Press, 1999.

Dietz, Maribel, *Wandering Monks, Virgins and Pilgrims-Ascetic Travel in the Mediterraeen World. A.D 300-800*, USA: The Pennsylvania State University Press, 2005.

Donahue, A., “Prior”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.11, Second Edition, USA, 2003.

Doyle, T.A., Sutura, J, “Benedictine Nuns and Sisters”, *The New Catholic Encyclopedia*, C:2, Second Edition, USA, 2003.

Dougherty, J. M., “Therapeutae”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.13, Second Edition, USA, 2003.

Duckett, Eleanor Shipley, *The Gateway to the Middle Ages: Monasticism*, USA: The University of Michigan Press, 1961.

Dunn, Marilyn, *The Emergence of Monasticism: From the Desert Fathers to Middle Ages*, Oxford: Blackwell Publishers, 2000.

_____, “Asceticism and Monasticism, II: Western”, *Cambridge History of Christianity*, V.2, *Constantine to c. 600*, Ed. Augustine Casiday and Frederic W. Norris, Cambridge, 2008.

Ekici, Merve, *Pontuslu Evagrius ve Asketizm Anlayışı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019.

Eliade, Mircea, *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi III: Muhammed'den Reform Çağına*, çev.: Ali Berktaş, İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2003.

Eroğlu, Ahmet Hikmet, “Hristiyanlığın Bölünme Sürecine Genel Bir Bakış”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. XLI, S. I, 2000.

Esen, Salihe, *Dominiken Tarikatı ve Katolik Kilisesindeki Yeri*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015.

_____, “Karşı Reform Hareketi ve Dominikenler”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, Temmuz-Aralık 2017, C: 20, s. 111-130.

Fischer, N., Goldstein, J., Simmer, J. and Yifa, B., Ed. Patrick Henry, “*Benedict's Dharma: Buddhists Reflect on the Rule of Saint Benedict*”, New York: DIMMID, 2001.

Forbes, F. A., *Saint Benedict*, New York: J. Kennedy and Sons, 1921.

Forman, Mary, *Wisdom from the Monastery: The Rule of Saint Benedict for everyday life*, Norwich: Canterbury Press, 2008.

Franklin, C. V.; Havener, I.; Francis, J. A., *Early Monastic Rules- The Rules of the Fathers and the Regula Orientalis*, Collegeville: The Liturgical Press, 1981.

Gautier, Jean, *Some Schools of Catholic Spirituality*, Trans: Kathryn Sullivan, Belgium: Desclee Company, 1959.

Gellhaus, V., “Monasticism: Medieval 600-1500”, *The New Catholic Encyclopedia*, V:9, Second Edition, USA, 2003.

Genç, Özlem, *Charlemagne ve Karolenj Rönesansı*, Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı, Ankara, 2012.

Giabbani, A., “Camaldolese”, *The New Catholic Encyclopedia*, V:2, Second Edition, USA, 2003.

Goehring, James E., *Ascetics, Society, and the Desert-Studies in Early Egyptian Monasticism*, Harrisburg: Trinity Press, 1999.

Gökberk, Macit, *Felsefe Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 11. Basım, 1999.

Gregory The Great, *The Dialogues of Saint Gregory*, çev.: Edmund Garatt Gardner, London: Philip Lee Warner, 1911.

Gribomont, Jean, “Saint Basil”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.2, Second Edition, USA, 2003.

Guiley, Rosemary Ellen, “Benedict”, *The Encyclopedia of Saints*, USA, 2001.

Gül, Muammer, *Orta Çağ Avrupa Tarihi*, 4. Baskı, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2012.

Gündüz, Şinasi, “Keşiş”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C:25, Ankara, 2002.

_____, “Misyonerlik”, *İslam Ansiklopedisi*, C. 30, Ankara, 2002.

Güngör, Ali İsmail, *Vatikan, Misyon ve Diyalog*, Ankara: Alperen Yayınları, 2002.

_____, “Kilise’nin Yeni Misyon Anlayışında İnkültürasyon’un Yeri”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt XLIII, (2002), Sayı 1.

_____, *Tanrı’nın Şövalyeleri Cizvitler*, Ankara: Çağlar yayınları, 2004.

_____, *Hristiyanlıkta Evanjelik Hareket*, Ankara: Aziz Andaç Yayınları, 2005.

Güzeldal, Yasin, *Batı Manastır Geleneğinde Aziz Benedikt ve Manastır Hayatına Dair Görüşleri*, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2020.

Hadot, Pierre, *Philosophy as a Way of Life: Spiritual Exercises from Socrates to Foucault*, Ed. Arnold Davidson, çev. Michael Chase, USA: Blackwell, 1995.

Hannah, Ian C., *Christian Monasticism-A Great Force in History*, New York: The Macmillan Company, 1925.

Hannay, James O., *The Spirit and Origin of Christian Monasticism*, London: Methuen and CO., 1903.

Harmless, William, *Desert Christians: An Introduction to the Literature of Early Monasticism*, New York: Oxford University Press, 2004.

Hausner, Sondra L., *Wandering with Sadhus: Ascetics in the Hindu Himalayas*, USA: Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press, 2007.

Hilpisch, Stephanus, *History of Benedictine Nuns*, çev. Joanne Muggli, Collegeville: St. John's Abbey Press, 1958.

Hirschfeld, Yizhar, "Food: Christian Perspectives", *Encyclopedia of Monasticism*, V:1, Ed.: William M. Johnston, USA: Roy Dearborn Publishers, 2000.

Hirst, John, *Kısa Avrupa Tarihi*, çev. Mihriban Doğan, İstanbul: Say Yayınları, 2011.

Hollermann, Ephrem, *The Reshaping of a Tradition: American Benedictine Women*, Minnesota: Saint Mary Press, 1994.

Holzherr, George, *Rule in Latin and English with Commentary*, Trans: Monks of Glenstal Abbey, Dublin: Four Courts Press, 1994.

_____, "Introduction To The Rule of Saint Benedict", *American Benedictine Review*, V.61, S.1, 2010.

Joest, Christoph, "Once Again: On The Origin of Christian Monasticism. Recent Historical and Exegetical Insights and a New Proposal with an Ecumenical Perspective", *American Benedictine Review*, V. 61, S. 2, 2010.

Johnston, William Michael, "Abbot Primate", *Encyclopedia of Monasticism*, USA: Fitzroy Dearborn Publishers, 2000.

Jones, Andrew, "*St. Benedict, Benedict XVI, and the Conversion of Europe*", 2012

<<https://blog.verbum.com/2012/07/st-benedict-benedict-xvi-and-the-conversion-of-europe/>>/ (Erişim Tarihi: 28.11.2020).

Jones, C.; Wainwright, G.; Yarnold, E., *The Study of Spirituality*, Oxford: Oxford University Press, 1986.

Kardong, Terrence, *The Life of St. Benedict by Gregory the Great, Translation and Commentary*, Collegeville: Liturgical Press, 1952.

_____, *The Benedictines*, USA: Edward Brothers, 1988.

_____, *Benedict's Rule: A translation and commentary*, Collegeville: The Liturgical Press, 1996.

_____, *Pillars of Community: Four Rules of Pre-Benedictine Monastic Life*, Minnesota: Liturgical Press, 2010.

Katar, Mehmet, *Tevhitten Teslise Geiş Surecinde Hristiyanlık (Bir Yahudi İhya Hareketi Olarak Başlayan Hristiyanlığın Evrensel Bir Din Haline Geliş ykws)*, Journal of Islamic Research, C. XX, S. 3, 2007.

Kitabı Mukaddes, İstanbul: Ohan Matbaacılık, 2001.

Knowles, M. D.; Seasoltz, R.K., “Benedictine Rule”, *The New Catholic Encyclopedia*, V:2, Second Edition, USA, 2003.

Knowles, David, *Christian Monasticism*, New York: World University Library, 1969.

Kominiak, B.; Cote, J.; Schafer, C.; *Loci Uni Deus Quaeritur: Benedictiner Throughout the World*, Sankt Ottilien: EOS Verlag, 1999.

Kk, Abdurrahman, “Misyonerlik Nedir? (Misyonerlik ile Tebliğ Arasındaki Fark)”, *Dinler Tarihileri Gzyle Türkiye’de Misyonerlik Sempozyumu*, 01-02 Ekim Ankara 2005, Yayına Hazırlayan: Asife nal, Türkiye Dinler Tarihi Derneği, Ankara, 2005.

Lawrence, Clifford H., *Medieval Monasticism-Forms of Religious Life in Western Europe in the Middle Ages*, Second Edition, New York: Longman Group Ltd, 1989.

Leclercq, J., Seasmith, R. K., "Benedictine Spirituality", *The New Catholic Encyclopedia*, V.2, Second Edition, USA, 2003.

Leclercq, Jean, "St. Bede and Christian Expansion", *Word and Spirit* 7, USA: St. Bede's Publications, 1985.

Leete, Frederick Deland, *Christian Brotherhoods*, New York: Eaton and Mains, 1912.

Lekai, L. J., "Cistercians", *The New Catholic Encyclopedia*, V.3, Second Edition, USA, 2003.

Mackean, William Herbert, *Christian Monasticism in Egypt to the Close of the Fourth Century*, London: Society for Promoting Christian Knowledge, 1877.

Marr, Andrew, *Tools for Peace: The Spiritual Craft of St. Benedict and Rene Girard*, USA: iUniverse, 2007.

Mckenna, S. J., "Saint Hilary of Poitiers", *The New Catholic Encyclopedia*, V.6, Second Edition, USA, 2003.

Mctaggart, Laurence, *Wisdom from the Monastery: The Rule of St. Benedict for everyday life*, Norwich: Canterbury Press, 2008.

Merton, Louis T. "St. Anselm and His Argument", *American Benedictine Review*, V.17, S.2, 1966.

Morison, Ernest Frederick, *St. Basil and his Rule: A Study in Early Monasticism*, London: Oxford University Press, 1912.

Murray, Wendy, *A Mended and Broken Heart, The Life and Love of Francis of Assisi*, New York: Basic Books, Perseus Books Group, 2008.

Ocak, Zeynep, *Dominiken Tarikatının Katolik Kilise Ekleziyastik Yapılanmasındaki Yeri ve Önemi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010.

Paparella, Emanuel, “Medieval Monasticism as Preserver of Western Civilization” 2008,

<<https://www.metanexus.net/medieval-monasticism-preserver-western-civilization>>/, (Erişim Tarihi: 28.11.2020).

Papi, M., “Sylvestrines”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.13, Second Edition, USA, 2003.

Pirenne, Henri, *Ortaçağ Avrupa’sının Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, Çev. Uygur Kocabaşoğlu, İletişim Yayınları, Beşinci Baskı, İstanbul, 2012.

Peli, Pinchas Hacohen, “Asceticism”, *Encyclopedia Judaica*, Second Edition, V.II, USA: Thomson Gale, 2007.

Picasso, G., “Olivetans”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.10, Second Edition, USA, 2003.

Pinto, M. Christine, *Core Values of a Benedictine Education*, Basılmamış Doktora Tezi, Duquesne University, Pittsburg, 2017.

Popovic, Svetlana, “The Trapeza in the Cenobitic Monasteries: Architectural and Spiritual Context”, *Dumbarton Oaks Papers*, V. 52, 1998.

Pourrat, Pierre, *Christian Spirituality*, V.1, London: Burns Oates and Washbourne Ltd., 1922.

Rahner, Karl, *The Practice of Faith: A Handbook of Contemporary Spirituality*, Ed.: Karl Lehmann and Albert Raffelt, New York, 1986.

Rees, Daniel, *Monks of England: The Benedictines in England from Augustine to the Present Day*, Great Britain: The English Benedictine Congregation, 1997.

Rippinger, Joel, “St. Benedict”, *New Catholic Encyclopedia*, V.2, Second Edition, USA, 2003.

_____, “Monasticism: The 19th- Century Revival”, *The New Catholic Encyclopedia*, V:9, Second Edition, USA, 2003.

_____, “Monasticism: Contemporary 1960-2000”, *The New Catholic Encyclopedia*, V: 9, Second Edition, USA, 2003.

Roberts, J. M., *Avrupa Tarihi*, İstanbul: İnkılap Yayınları, 2010.

Roey, A, “Alexandria, School of”, *New Catholic Encyclopedia*, V:1, Second Edition, USA, 2003.

Rubenson, Samuel, *The Letters of St. Antony: Monasticism and the Making of a Saint*, Minneapolis: Fortress Press, 1995.

_____, *Christian Asceticism and the Emergence of the Monastic Tradition*, Ed. Vincent L. Wimbush and Richard Valantasis, New York: Oxford University Press, 1998.

_____, “Asceticism and Monasticism I: Eastern”, *Cambridge History of Christianity, Constantine to c. 600*, Ed. Augustine Casiday and Frederic W. Norris, V.2, Cambridge, 2008.

Rush, A. C.; Hester, K., “Gregory (Great) I, St. Pope”, *New Catholic Encyclopedia*, V:6, Second Edition, USA, 2003.

Russell, Jeffrey Burton, *Lucifer: Ortaçağda Şeytan*, çev.: Ahmet Fethi, İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2001.

Schmitt, F. S., “Anselm of Canterbury, St.”, *New Catholic Encyclopedia*, V:1, Second Edition, USA, 2003.

Scott, Emmet, “How Christianity Civilized Barbarian Europe in Just One Hundred Years”, 2014,

<https://www.newenglishreview.org/Emmet_Scott/How_Christianity_Civilized_Barbarian_Europe_in_Just_One_Hundred_Years> / (Erişim Tarihi: 28.11.2020).

Saint Benedict, *Rule of St. Benedict*, Trans.: Boniface Verheyen, England: Aziloth Books, 2012.

Seasoltz, K; Knowles, D., “Benedictine Rule”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.2, Second Edition, USA, 2003.

Solgun, Yunus Emre, *Mistisizm ve Toplum: Ortaçağ İslam ve Hristiyan Toplumlarında Dervişler ve Keşişler (13-15. Yüzyıllar)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Ankara, 2020.

Southern, R. W., *Western Society and the Church in the Middle Ages*, England: Penguin Books, 1970.

Schaff, Philip, *History of Christian Church, Volume II: Ante-Nicene Christianity. A.D. 100-325*, Fifth Edition, Oak Harbor, 1997.

_____, *History of Christian Church, Volume III: Nicene and Post-Nicene Christianity A.D. 311-600*, Fifth Edition, Oak Harbor, 1997.

Schaaf, Valentine Theodore, *The Cloister: A Dissertation*, Ohio: St. Antony Messenger, 1921.

Skudlarek, William, “*Monastic Interreligious Dialogue*”, 2020, <https://paulist.org/the-conversation/monastic-interreligious-dialogue/> (Erişim Tarihi: 01.08.2021).

Silvas, Anna M., *The Rule of St. Basil in Latin and English: A Revised Critical Edition*, Minnesota: Liturgical Press, 2013.

Smith, Isaak Gregory, *Christian Monasticism from the Fourth to the Ninth Centuries of the Christian Era, A.D.*, London: Innes and Company, 1892.

Somerville, R. “Urban IV, Pope”, *The New Catholic Encyclopedia*, V:14, V.1, Second Edition, USA, 2003.

Swan, Laura, *The Benedictine Tradition*, Minnesota: Liturgical Press, 2007.

Taşpınar, İsmail; Güzeldal, Yasin, “Batı Manastır Geleneğinin Babası Aziz Benedikt ve Asketik Öğretileri”, *Akademiar Dergisi*, S: 18, Ankara, 2020.

Temiztürk, Halil, *Ölüdeniz El Yazmaları ve Yahudi Literatüründeki Yeri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012.

Teske, Roland, “St. Augustine”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.1, Second Edition, USA, 2003.

The Oxford Dictionary of Saints, “*Benedict*”, Oxford: Oxford University Press, 1997.

Theisen, Jerome, “Benedictines”, *The Modern Catholic Encyclopedia*, Ed., Michael Glazier and Monika K. Hellwig, Ireland, 1994.

_____, “Benedict of Nursia”, *The Modern Catholic Encyclopedia*, Ed., Michael Glazier and Monika K. Hellwig, Ireland, 1994.

_____, “Benedict, Rule of”, *The Modern Catholic Encyclopedia*, Ed., Michael Glazier and Monika K. Hellwig, Ireland, 1994.

Tiryaki, Ayça, Erken Hristiyanlık Döneminde Manastır Sisteminin Doğuşu, *Sanat Tarihi Dergisi*, S. XVI, N. 2, 2007.

Truhlar, K. V., “Obedience”, *The New Catholic Encyclopedia*, V.10, Second Edition, USA, 2003.

Tural, Murat, *Ortaçağ Doğu Hristiyanlığında Mistik Hayat*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı, Manisa, 2010.

Turan, Emine Zehra, *Budizm’de Manastır Hayatı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004.

Turan, Süleyman, *Misyon'dan Misyolojiye: Misyoloji'nin Hristiyan Misyon Anlayışına Katkıları*, Basılmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 2010.

Turgut, Ramazan, *Donatizm*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2011.

Ullmann,W; Cowdrey, H. E. J., “Gregory VII, Pope”, *The New Catholic Encyclopedia*, V:6, Second Edition, USA, 2003.

Ülgen, Pınar, “Ortaçağ Avrupasında Feodal Sisteme Genel Bir Bakış”, *Mukaddime*, S:1, 2010.

Ünal, Asife, “Hristiyanlıkta Evlilik Anlayışı ve Evlenme Törenleri”, *Dinlerde Nikah: Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı*, İzmir, 2012.

Ünal, Banu “Anselm of Canterbury and Scholastic Thought”, *International Scientific and Vocational Journal*, V.2, S.2, 2018.

Veilleux, Armand, *The Origins of Egyptian Monasticism, The Continuing Quest for God: Monastic Spirituality in Tradition and Transition*, Ed. William Skudlarck, USA: The Liturgical Press, 1982.

Vermeiren, Korneel, *Praying with Benedict: Prayer in the Rule of St. Benedict*, çev.: Richard Yeo, London: Darton, Longman and Todd Ltd., 1999.

Vest, Norvene, *Preffering Christ – A Devotional Commentary on the Rule of St. Benedict*, USA: Morehouse Publishing, 1990.

Victorsen, Lorraine, *The Value of Monastic-Muslim Dialogue*, 2019, <https://www.goodsams.org.au/article/the-value-of-monastic-muslim-dialogue/> 01.06.2020.

Volk, P., “Abbot”, *New Catholic Encyclopedia*, V.1, Second Edition, USA, 2003.

Waaijman, Kees, *Spirituality: Forms, Foundations, Methods*, Trans.: John Vriend, Peeters, Leuven: Peeters Publishers, 2002.

Wahlmeier, Suitberta, *The Influence of the Benedictines in the Development of Education*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Creighton Üniversitesi, Omaha, 1948.

Wathen, Ambrose, *Silence: The Meaning of Silence in the Rule of St. Benedict*, Washington: Consortium Press, 1973.

Wijayaratna, Mohan, *Buddhist Monastic Life*, çev.: Claude Grangier and Steven Collins, Cambridge: Cambridge University Press, 1990.

Workman, Herbert Brook, *The Evolution of the Monastic Ideal: From the Earliest Times Down to the Coming of the Friars*, London: Charles H. Kelly, 1913.

Yanney, Rodolph, “Saint Pachomius Father of the Kainonia”, *Coptic Church Review*, V.5, N.1, 1984.

Yitik, Ali İhsan, *Hinduizm: Yaşayan Dünya Dinleri*, Ed. Şinasi Gündüz, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.

Zimmermann, Odo John., “The Regula Magistri: the Primitive Rule of St. Benedict”, *American Benedictine Review*, V.1, S.1, 1950.

İnternet Kaynakları:

<https://dimmid.org/> (Erişim Tarihi: 01.01.2021).

<http://www.scourmont.be/studium/bresard/04-rules.html> (Erişim Tarihi: 26.07.2019).

http://www.va/content/paul-vi/it/speeches/1966/documents/hf_p-vi_spe_19660930_abati-benedettini.html, (Erişim Tarihi: 19.07.2020).

<https://www.thefreedictionary.com/Dean+of+a+monastery> – (Erişim Tarihi: 09.11.2019)

http://www.va/content/paul-vi/it/speeches/1966/documents/hf_p-vi_spe_19660930_abati-benedettini.html, (Erişim Tarihi: 19.07.2020).

<https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2018/04/19/180419c.html>, (Erişim Tarihi: 19/07/2020).

<http://www.osb-icbe.org/en/about-the-icbe> (Erişim Tarihi: 12.10.2020).

<https://www.mbsmissionaries.org/> (Erişim Tarihi: 18.02.2021).

<https://www.catholicculture.org/culture/library/dictionary/index.cfm?id=34523/>
(Erişim Tarihi: 28.07.2021).

<https://www.newadvent.org/cathen/04437a.htm/> (Erişim Tarihi: 31.07.2021).

<https://www.worldhistory.org/gaul/> (Erişim Tarihi: 10.08.2021).

<https://www.ben.edu/student-life/faith-communities/islamic-faith/islam-at-benu.cfm> / (Erişim Tarihi: 08.10.2020).

<http://web.mit.edu/aorlando/www/SaintJohnCHI/Church%20History%20Readings/Urban%20II%20on%20First%20Crusade.pdf> / (Erişim Tarihi: 03.12.2020).

EK: AZİZ BENEDİKT'İN MANASTIR NİZAMNAMESİ

Önsöz

Üstadının sana sunduğu bu kuralları neşeyle kabul edip samimi bir şekilde uygularsan içindeki itaatsizlik tembelliğini defedip Tanrıya dönmeyi başaracaksın.

Sana sunacağım bu öğütler, senin kendi isteklerinden vazgeçmeni sağlayacak, gerçek krallık olan Rab İsa krallığı için savaşmak üzere sana en mükemmel ve en güçlü silahı sağlayacaktır.

İlk etapta ondan içtenlikle dua ve ibadet etmeyi isteyelim. Biz her zaman Tanrı'nın bize sunduğu güzel şeylerle ona hizmet etmeliyiz. O öfkeli bir baba gibi değildir.

Kutsal Kitap bizi şu ifadeleriyle uyandırır: “*Şimdi uykumuzdan uyanma vaktidir*” (Romalılar 13:11). “*Kulağı olan işitsin. Ruh kiliselere ne diyor*” (Vahiy 2:7). “*Nurunuz var iken yürüyün ki karanlık sizi basmasın*” (Yuh 12:35). Ayrıca Memurlar 94:8, 33:12.

Rab kalabalıklar arasından onun yolunda olacak kişileri arıyor ve şöyle sesleniyor: “*Güzel günleri görmeyi isteyen kişiler kimler?*” (Mezmurlar 33:13). Eğer bunu işitiyorsan cevap ver: Ben O'yum. Tanrı sana şöyle sesleniyor: “*Eğer sen doğru ve sonsuz hayatı arzu ediyorsan dilini kötülükten koru. Dudağını üçkağıtçılıktan koru. Şeytanı kov ve huzurlu bir hayatı takip et*” (Mezmurlar 33: 14-15). “*Bunları uyguladığın zaman gözüm üzerinde, kulağım dualarında olacak ve bana seslendiğin an ben, işte buradayım diyeceğim*” (İşaya 58:9).

Tanrının bu çağrısından daha tatlı bir şey olabilir mi kardeşlerim? O bize şefkatli lütfuyla yaşamın yolunu gösteriyor. Haydi İncillerin rehberliği altında Onun yolunda yürüelim (1. Selanikliler 2:12).

Eğer biz Tanrı krallığının çadırında hayat sürmek istiyorsak şunu bilmeliyiz ki oraya salih ameller işlemedikçe ulaşamayız. Biz de peygamberin Rabbe sorduğu gibi

soralım: “*Rabbim, senin çadırında kim kalacak, Mukaddes dağında kim oturacak?*” (Mezmurlar 15:1).

Bu sorudan sonra ey kardeşlerim Rabbin cevabına kulak verelim: “*Kemal ile yürüyen, salih ameller işleyen ve yüreğinden hakikati söyleyen. O ki, dile iftira etmez, dostuna kötülük eylemez ve komşusuna iftira atmaz*” (Mezmurlar 15: 2-4, 115:1). Havari Pavlus vaazlarında kendini övmez, Rabbi över. (1. Korintoslular 15:10, 2. Korintoslular 10:17). “*Övünen, Rab ile övünsün*”.

“*Benim sözlerimi işiten ve yapan çok sağlam bir yere ev kurmuş olur. Sel, yağmur zarar vermez. Çünkü bir kaya üzerine ev kurmuştur*” (Matta 7:24-25). Rab bizi, yaptığımız kötülüklerden vazgeçmeye ve doğru yola çağırmaktadır: “*Günahkarın ölümünden değil, onun günahıtan dönmesinden daha çok zevk alırım*” (Romalıları 2:4, Hezekiel 33:11).

Şimdi kardeşlerim Rabbe onun çadırında nasıl kalabileceğimizi sorduk ve bunun şartlarını işittik. Eğer bu görevleri uygularsak cennetin krallığının mirasçıları olacağız. Bizim yüreğimiz ve vücudumuz mücadeleye hazır olmalı. Eğer cehennemin azabından uzak kalmak ve sonsuz bir hayata ulaşmayı arzu ediyorsak yeterli zamanımız varken ve hala canlı iken bu şeyleri uygulamalı, bize sonsuz yarar getirecek olan şeyleri yapma konusunda acele etmeliyiz.

Bu anlamda biz iyi şeylerde sebat, kötü şeyleri ise def etmek için bir okula sahibiz. Biz Tanrının emirlerini içtenlikle yapabilir, dini hayatımızı geliştirebiliriz. Manastırda İsa’nın rehberliğinden ayrılmadan, ölünceye kadar onun öğretilerini muhafaza ettiğimizde İsa Mesih’in acılarına ortak olup Onun krallığının varislerinden olmaya hak kazanabiliriz.

1. Bölüm: Keşiş Çeşitleri

4 çeşit keşiş olduğu bilinir.

1.Cenobites: Bunlara Monastik de denir. Bunlar bir başrahip -abbot- ile bir nizamname – rule- nin otoritesi altında yaşar.

2.Anchorites veya Hermits: Bu kişiler uzun monastik uygulamalar ve kardeşlerin yardımıyla kendilerini değiştirme arzusundadırlar. Bunlar çölde şeytanla, şeytani düşüncelerle ve bedeni arzularla tek başlarına mücadele edebilecek seviyeye gelmişlerdir.

3.Sarabaites: En aşağılık keşiş grubudur. Bunlar başlarının tepesini tıraş ederek Tanrı'yı yanıltmakla bilinirler. Bunlar Rabbin yolunda değil, kendi istekleri doğrultusunda yalnız, ikili ve üçlü şekilde yaşarlar. Bunların kanunu, kendi istekleridir. Çünkü bunlar yapmak istedikleri şeyi doğru, sevmedikleri şeyi ise yanlış olarak adlandırırlar.

4.Landlopers: Bunlar tüm yaşamlarını bir ilden diğerine seyahat ederek geçirirler. Gittikleri her yerde misafir olarak farklı odalarda üç veya dört gün kalırlar. Sürekli başıboş dolaşırlar ve hiçbir yere yerleşmezler. Kendi istek ve arzularının peşinden giderler. Bunlar her açıdan Sarabaites ten daha kötüdür. Bunların berbat hayatlarından bahsetmektense sessizce geçmek daha iyi olacaktır.

Şimdi bütün bunları görmezden gelerek en cesur keşiş çeşidi olan Cenobites için Tanrının yardımıyla bir nizamname yazmaya devam edelim.

2. Bölüm: Başrahip Olacak Kişinin Özellikleri

Bir manastırın başrahipliğini –abbot- üstlenecek kişi her zaman konumunun farkında olmalı ve işlerini en üst yönetici –superior- olma vasfına uygun bir şekilde yapmalıdır. Çünkü bir başrahip, manastırda İsa Mesih'in yerini doldurmakta ve onun adına iş görmektedir (Romalılar 8:15). Bu durumda bir başrahip asla İsa Mesih'in

emirlerine aykırı düşecek hususlar emretmez. Aksine onun öğretileri ve emirleri, müritlerinin zihinlerindeki ilahi adalet duygusunu pekiştirir.

Bir başrahip ilahi yargılamanın olacağı o dehşetli güne önem vermesi gerektiğini aklında tutmalıdır. Ayrıca bir başrahip sorumluluğu altında olan keşişlerdeki eksiklikte elinden gelen her şeyi yapmadıysa esas suçlunun kendisi olacağını unutmamalıdır. Ama onları düzeltmek için elinden geleni yapan bir başrahip de aklanacaktır (Mezmurlar 40:11, İşaya 1:2, Hezekiel 20:27). Böylece onun yönetimi altında olan isyankar insanlar büyük bir azap görecektir.

Başrahip ünvanını alan kişi müritlerini iki yönlü eğitim (söz-eylem) süreciyle yönetmelidir. Yani o, bütün iyi ve mukaddes şeyleri müritlerine sözlerinden çok kendi eylemleriyle göstermelidir. Zeki ve anlayışlı müritlere sözle, basit ve cahil müritlerine ise eylemleriyle izah etmelidir. O, eylemlerinin İsa Mesih'in emirlerine zıt olmaması gerektiğini bilmelidir (1. Korintoslular 9:27, Mezmurlar 50:16-17). *“Niçin kardeşinin gözündeki çöpü görürsün de kendi gözündeki merteği seçmezsın?”* (Matta 7:3).

Başrahip manastırda bulunan şahıslar arasında ayırım yapmamalıdır. Manastırda bulunan herkesi eşit derecede sevmelidir. Fakat bir şahsın çok iyi işler yapması ve örnek alınacak bir kişilik sergilemesi bunun istisnasıdır. Makul sebepler olmadıkça özgür doğmuş bir kimseyi azat edilmiş kimseye tercih etmemelidir. O herkesi eşit kabul etmelidir. *“Ne Yahudi ne de Yunanlı vardır, ne kul, ne de azatlı vardır, ne erkek ne de dişi vardır; çünkü Mesih İsa’da siz hepiniz birsiniz”* (Galatyalılar 3:28). *“Allah katında şahsa itibar yoktur”* (Romalıları 2:11). Rab katında bizi üstün bir hale getirecek tek husus yapacağımız iyi işler ve alçakgönüllülüğümüzdür. Bu yüzden başrahip herkes için tekdüze bir disiplin uygulamalı ve herkesi hayra yönlendirmelidir.

Başrahip müritlerini eğitirken havarilerin şu düsturunu her zaman ilke edinmelidir: *“Tazir et, takdir et, teşvik et”* (2. Timoteus 4:2). O, ortamına göre hem bir

babanın şefkatiyle hem de bir üstadın sertliğiyle yaklaşabilmelidir. O huzursuz ve disiplinsiz kişileri sertçe azarlamalı ancak itaatkar, uysal ve erdemli kişilere karşı ise teşvik edici olmalıdır. Kibirli ve umursamaz kimseler ise azarlanmalı ve cezalandırılmalıdır. O, günahkarların günahlarına gözlerini kapatamaz ve onu görür görmez hemen onu kökten terk etmelerini söylemelidir. Birinci ve ikincide sözlü uyarı yapılmalı, ama sonrasında itaatsizlik ve kibirli davranmanın cezası olarak sopayla vurma veya daha farklı bir bedeni ceza uygulamalıdır (Süleyman'ın Meselleri 29:19, 23:14).

Başrahip, taşıdığı ünvanın sorumluluğunun her zaman farkında olmalıdır. Çok farklı yapıda insanları bir arada tutmanın ve onları yönetmenin ne kadar zorlu bir görev olduğunun da bilincinde olmalıdır. O, kendisini herkese göre uyarlamalı, herkesin anlayış ve kabiliyetine göre –azarlama-üsteleme-teşvik etme- davranış sergilemelidir. Onun bu şekilde davranması, cemaati de memnun edecektir.

Bunların da ötesinde başrahip kendisine emanet edilen kişilerin mutluluğunu ihmal etme veya hafife alma gibi bir yanlış içine girmemeli; fani, dünyevi ve geçici şeylerle çok da ilgilenmemelidir. Aksine o, yönetimi altındaki kişiler nedeniyle hesaba çekileceğini unutmamalıdır. O, şu ayeti hatırlamalı ve dünyevi şeylerden dolayı şikayet etmemelidir: “*Önce onun melekutunu ve salahını arayın ve bütün bu şeyler size arttırılacaktır*” (Matta 6:33). Onun yönetimi altında kaç kişi bulunursa bulunsun o hem müritlerini hem de kendisini Rabbin yargı gününe hazırlamalıdır. Başrahip hem kendi yaptıklarından dolayı hem de müritlerinden dolayı hesaba çekilecektir.

3. Bölüm: Tarikat Üyelerini Konsile Çağırma

Manastırda ciddi ve ağır meseleler ortaya çıktığı durumlarda başrahip tüm cemaati bir araya toplayarak meselenin iyice düşünülmesini sağlar. Böylece üyelerin görüşlerini de dinleyerek meselenin çözümünde en doğru kararı almayı amaçlar. Konsile tüm üyeler davet edilmelidir çünkü Rab en doğru çözümü bazen en genç olan kişiye vahyedebilir.

Üyeler görüşlerini mütevazı bir şekilde sunmalı, kendi görüşlerinin doğruluğunu inatla savunma yanlısını yapmamalıdır. Onlar, kendi görüşlerinden çok başrahibin kararının ve fikrinin en doğru fikir olduğu konusunda itaatkar olmalıdır. Herkesin itaatkar olması durumunda başrahip her şeyi adalet ve ihtiyat ile çözüme kavuşturacaktır. Bu yüzden herkes nizamnameyi takip etmeli ve kimse düşüncesizce davranıp onu terk etmemelidir.

Manastırda hiç kimse kendi isteklerinin doğrultusunda hareket edemez. Yine hiç kimse manastırın içinde veya dışında başrahip ile küstahça kavgaya girişmeye cesaret edemez. Böyle bir şeye cesaret eden kişi nizamnamenin düsturlarına göre ıslah edilir. Başrahip almış olduğu tüm kararlar konusunda yargı gününde hesaba çekileceğinin bilinci içerisinde Rab'den korkarak ve nizamnameye hürmet ederek hareket etmelidir. Manastırın refahı ile ilgili daha az öneme sahip meselelerde ise konsile sadece kıdemlileri (Counsel of the Seniors) çağırması yeterlidir.

4. Bölüm: Salih ameller

1. İlk olarak Rabbi tüm kalp, ruh ile sevmek.
2. Komşunu da kendin gibi sevmek (Matta 22:37-39, Markos 12:30-31, Luka 10:27).
3. Öldürmemek.
4. Eşini aldatmamak.
5. Çalmamak.
6. Tamah etmemek.
7. Yalancı şahitlik etmemek (Matta 19:18, Markos 10:19, Luka 18-20).
8. Bütün insanlara hürmet etmek (1. Petrus 2:17).
9. Kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapmamak (Matta 7:12, Luka 6:31).
10. Mesih'i takip etme uğruna kendini feda etmek (Matta 16:24, Luka 9:23).

11. Bedenine çile çektmek.
12. Zevklerinin peşinden koşmamak.
13. Oruç tutmayı sevmek.
14. Yoksula sadaka vermek.
15. Çıplağı giydirmek.
16. Hasta ziyareti yapmak (Matta 25:36).
17. Ölü gömmek.
18. Sıkıntı anında yardım etmek.
19. Üzüntülü anlarda teselli etmek.
20. Kötülükten alıkoymak.
21. İsa Mesih sevgisini hiçbir şeye değışmemek.
22. Öfkeye yol vermemek.
23. İntikam arzusu beslememek.
24. Yüreğinde aldatmaya yer vermemek.
25. Sahte huzur peşinde koşmamak.
26. Hayırseverliliğı bırakmamak.
27. Yemin etmemek. Biri olur ya, yanlış yere yemin etmesin diye.
28. Dil ve kalp ile doğıruyu konuşmak.
29. Kötülüğe kötülükle karşılık vermemek (1. Selanikliler 5:15).
30. İncitmemek. Bir de incitildiğimizde sabırla tahammül etmek.

31. Düşmanlarını bile sevmek (Matta 5:44).
32. Düşmanlarını lanetlememek, bilakis onları kutsamak.
33. Hak uğruna eziyetlere katlanmak (Matta 5:10).
34. Kibirlenmemek.
35. Şaraba meyilli olmamak (1. Timoteus 3:3).
36. Çok yememek.
37. Uyuşuk olmamak.
38. Tembel olmamak.
39. Homurdanmamak.
40. Küçük düşürmemek.
41. Tanrı'ya güvenmek.
42. Güzel şeyleri kendinden değil, Tanrı'dan bilmek.
43. Kötü şeyleri ise Tanrı'dan değil, kendinden bilmek.
44. Hesap gününden korkmak.
45. Cehennemden korkmak.
46. Sonsuz yaşamı arzulamak.
47. Ölümü hatırlamak.
48. Hayatımızdaki eylemleri sürekli sabit tutmak.
49. Tanrı'nın bizi her yerde gördüğünden emin olmak.
50. Mesih'e karşı yürekte oluşan kötü düşünceleri hemen çıkarıp atmak.

51. Bu kötü düşünceleri manevi babamıza ifşa etmek.
52. Dilini kötülük ve gûnahtan korumak.
53. Çok konuşmayı sevmemek.
54. Faydasız söz söylememek, kışkırtıcı şekilde gûlmemek.
55. Sesli veya çok gûlen kişileri sevmemek.
56. Kutsal metin okunurken isteyerek dinlemek.
57. Sık sık kendini ibadet ve duaya vermek.
58. Her gün pişmanlık ve gözyaşlarıyla geçmiş gûnahları Tanrıya itiraf etmek, gelecekle ilgili de söz vermek.
59. Bedenin isteklerini yerine getirmemek (Galatyalılar 5:16).
60. Kendi isteklerinden nefret etmek.
61. Her konuda başrahibin emirlerine itaat etmek.
62. Kendisine kutsal denmesini arzu etmemek.
63. Tanrının gûnlük emirlerini eylemleriyle yerine getirmek.
64. Hayırseverliği sevmek.
65. Hiç kimseden nefret etmemek.
66. Kıskanç olmamak.
67. Kavgayı ve ihtilafı sevmemek.
68. Kibri sevmemek.
69. Yaşlılara hûrmet etmek.
70. Kûçükleri sevmek.

71. Mesih'in sevgisinde düşmanları için dua etmek.

72. Düşmanımızla barışmak.

73. Tanrının rahmetinden asla ümit kesmemek.

İşte bunlar, manevi ustalığa giden yolun araçlarıdır. Öyle ki bunları gece gündüz durmaksızın uygulayan ve hesap gününe inanan kişiler Tanrı tarafından ödüllendirilecektir (1. Korintoslular 2:9).

5. Bölüm: İtaat

Tevazunun ilk derecesi, gecikmeden itaat etmektir. Bu cehennem korkusundan, sonsuz cennet arzusundan veya verilen kutsal sözden kaynaklanır. Hiçbir şey Mesih'ten daha fazla sevilmemelidir. Bir şey başrahip tarafından emredildiği anda kişi onu sanki Tanrı emretmiş gibi oyalanmadan yerine getirmelidir. Nitekim İsa öğretmenlere şöyle seslenmişti: *“Sizi dinleyen beni dinler, sizi reddeden beni reddeder. Beni reddeden ise beni göndereni reddeder”* (Luka 10:16).

Bu yüzden emir verildiği anda hemen elinde ne iş varsa bırakıp başrahibe itaat duyguları içinde hızlı adımlarla emri uygulamaya koşmalıdır. Rabbin şu sözü bu durumu özetler: *“Kendi irademi değil, fakat beni gönderenin iradesini yapmak için gökten indim”* (Yuhanna 6:38).

Emir tereddüt etmeden, şikayet etmeden, homurdanmadan uygulanmalıdır. İtaat, müritler tarafından sevinç ve memnuniyet içerisinde yapılmalıdır (2. Korintoslular 9:7). Homurdanma ve memnuniyetsizlik içerisinde yapılan itaat Tanrı katında makbul değildir. Bu hareketin karşılığında herhangi bir mükafat hak etmiş olmaz. Öyle ki bu homurdanmanın dil ile olması şart değildir. Kalbinde bile olsa böyle bir memnuniyetsizlik, yine makbul değildir.

6. Bölüm: Sessizlik

Mezmurlarda peygamber şöyle demiştir: *“Dedim: Yollarıma bakayım da dilimle suç etmeyeyim. Kötü adam karşımda oldukça ağzıma bağ vurup tutayım. Dilimi tutup sustum, iyilik için bile sükut ettim. Ve derdim iyice arttı”* (Mezmurlar 39:1-2). Peygamberin bu sözünden anlıyoruz ki bazen sükut, faydalı söze bile tercih edilmelidir. Kaldı ki günah kazandıracak kötü sözler hiç söylenmemeli, sükut tercih edilmelidir.

Dilini tutmak o kadar önemlidir ki seçkin müritlere bile, mukaddes ve moral verici nutuklar için konuşmaya nadiren izin verilmelidir. Nitekim şöyle denmiştir: *“Söz çokluğunda hata eksik olmaz”* (Süleyman’ın Meselleri 10:19). *“Ölüm ve hayat dilin elindedir”* (Süleyman’ın Meselleri 18:21). Çünkü konuşmak ve dokunmak üstada aittir. Müritlere düşen ise sükut edip dinlemektir. Şayet başrahibe bir husus sormak gerekirse bunu ciddi bir tevazu ve hürmetle yapmak gerekir. Ancak kaba, alaylı ve boş sözler, kahkaha atarak konuşmalar kınanmalıdır. Bu gibi sözler için müritlerin ağzını bile açmasına izin verilmez.

7. Bölüm: Tevazu

Ey tarikat üyeleri, Kutsal Kitap bize şöyle seslenir: *“Her kendini yükselten alçaltır. Ve kendini alçaltan yükseltilir”* (Luka 14:11). Bu sözden anlıyoruz ki her övme ve yükseltme kibrin bir çeşididir. Kendini buna karşı korumanın yolu: *“Ya Rab, yüreğim kibirlenmedi ve gözlerimi yükseltmedim. Büyük işler yolunda yürümedim, benden üstün olan şaşılacak işlerde yürümedim. Anası kucağında süttten kesilmiş çocuk gibi, gerçek canımı yatıştırdım ve susturdum. Canım bende süttten kesilmiş çocuk gibidir”* (Mezmurlar 131:1-2).

Bu yüzden şayet biz de tevazunun en üst sınırına kadar yükselip ilahi yücelmeyi arzu ediyorsak bunu eylemlerimiz aracılığıyla merdivenler inşa ederek yapacağımızı bilmeliyiz. Yakup’un rüyasında olduğu gibi meleklerin inip çıktığı merdiven gibidir bu

merdiven (Yaratılış 28:12). Şüphesiz biz kibir ile alçalır, tevazu ile yükseliriz. İnşa edilen o merdiven, içinde yaşadığımız dünyadır. Rab, mütevazı yüreği cennete yükseltir. Tevazunun dereceleri vardır.

Tevazunun birinci derecesi Tanrı'dan, her zaman gözlerinin önündeymiş gibi korkmaktır. Unutkanlıktan kaçınmak, Tanrının emirlerine uyma konusunda dikkatli olmak, Tanrının cehennem ile cezalandıracağını, cennetle mükafatlandıracağını akılda tutmak, bedeni arzuları kesmek, ahlaksız söz ve eylemlere karşı kendini sürekli korumaktır.

İnsan Tanrının kendisini her zaman cennetten izlediğini ve meleklerin her saat olup biteni Tanrıya bildirdiğini düşünmelidir. Tanrı insanın içindeki her şeyi bilir (Mezmurlar 7:10, 94:11, 139:3, 76:11, 18:24).

Kutsal Kitap bize kendi isteklerimizin peşinden gitmemizin ne kadar yanlış olduğunu anlatır: *“Yol var ki adamın önünde doğru görünür. Ama sonu ölüm yollarıdır”* (Süleyman'ın Meselleri 16:25). Ayrıca Mezmurlar 14:1, 38:10.

Biz kötü isteklerimize karşı kendimizi korumalıyız. Hayır ve şer her an Tanrının gözetimindedir (Süleyman'ın Meselleri 15:3). Rab her an kendisini anlayan ve arayan birileri olup olmadığını kontrol için cennetten izlemektedir (Mezmurlar 14:2). Görevli melekler her gündüz ve gece yaptığımız eylemleri Tanrıya rapor ediyorsa bizim daha dikkatli olmamız gerekir (Mezmurlar 14:3).

Tevazunun ikinci derecesi bir kişinin kendi arzularını gerçekleştirmekten hoşlanmaması ve kendi isteklerini sevmemesi, aksine Rabbin isteklerini eylemleriyle uygulamasıdır (Yuhanna 6:38).

Tevazunun üçüncü derecesi *“O, ölüme kadar itaat etti”* (Filipililer 2:8) düsturunu örnek alarak tam bir itaat içerisinde başrahibe bağlı olmak.

Tevazunun dördüncü derecesi, Kutsal Kitabın dediği gibi *“Benim ismimden dolayı herkes sizden nefret edecek. Fakat sonuna kadar dayanan, kurtulacak olan odur”* (Matta 10:22) çok zor ve nahoş şeyler bile emredildiğinde sabırla buna dayanmak ve tahammül etmek. *“Kötüye karşı koyma. Biri sağ yanağına vurursa ona sol yanağını çevir”* (Matta 5:39).

Tevazunun beşinci derecesi, birinin başrahipten kötü düşüncelerini gizleyip veya bir günahı gizlice işleyip ardından onları mütevazi bir şekilde itiraf etmesi. Kutsal Kitap’ta şöyle denmiştir: *“Yolunu Rabbe ifşa et ve Ona güven”* (Mezmurlar 37:5, 32:5).

Tevazunun altıncı derecesi, bir keşişin her şeyin en kötüsü ile yetinmesi ve kendisine emredilen her şeyde kendisini değersiz bir işçi olarak görmesidir. *“Ben akılsız ve bilgisizdim. Senin indinde hayvan gibi oldum. Fakat ben daima seninle beraberim. Benim sağ elimden tuttun”* (Mezmurlar 73:22-23).

Tevazunun yedinci derecesi, kendini çok hakir ve rezil görmek. Bunu sadece dili ile değil, ruhu ile de itiraf etmek (Mezmurlar 22:7, 88:16, 119:71,73).

Tevazunun sekizinci derecesi, nizamname veya manastırdaki kıdemli keşişlerin emirlerinden çıkmamak.

Tevazunun dokuzuncu derecesi, keşişin başrahip sorana kadar sessizliğini koruması ve dilini tutmasıdır. *“Söz çokluğunda hata eksik olmaz”* (Süleyman’ın Meselleri 10:19).

Tevazunun onuncu derecesi, sesli bir şekilde kahkaha atmamak.

Tevazunun on birinci derecesi, bir keşişin konuştuğu zaman kahkaha atmadan ciddiyetle, az ve mantıklı bir tarzda konuşması.

Tevazunun on ikinci derecesi, bir keşişin Tanrının İşleriyle ilgilenirken –bahçede, arazide, yolculukta, otururken, yürürken, ayakta dururken- hep başı öne eğik, gözleri ise

yerde olmasıdır. O, kendisini hesap günü Tanrının karşısındaymış gibi korku içinde hissetmelidir. (Luka 18:13).

Tevazunun bütün bu derecelerini aşan bir keşif ilahi aşkı elde eder. Artık korkulardan sıyrılarak mükemmel seviyeye gelmiş olur. İlahi aşkı tam olarak elde ettiğinde ise artık Salih amelleri cehennem korkusundan değil, Mesih aşkıdan dolayı yapmaya başlar. Bütün günah ve ahlaksızlıktan arınır.

8. Bölüm: Gece İbadeti (Divine Office)

Şartlar elverdiği sürece tarikat üyeleri kış mevsiminde kasımın ilk gününden Paskalyaya kadar gecenin sekizinci saatinde kalkacak. Dinç vaziyette kalkmak için gece yarısından sonra bir süre dinlenecek. Night Office –matins- den sonra kalan süre içerisinde bazı dersleri ve Mezmurların bazı bölümlerini okumakla meşgul olacak.

Paskalyadan kasımın ilk gününe kadar Night Office –matins- düzenlenecek. Kısa bir aradan sonra tarikat üyeleri doğal ihtiyaç için dışarı çıkabilir. Morning Office-lauds- şafak vakti yapılır.

9. Bölüm: Night Office’de Kaç Mezmur Okunur

Kış mevsimi boyunca ilk etapta şu ayet üç kez okunur: Ps 51:17. Buna üçüncü mezmur ve gloria (ilk dönem Hristiyanlığının en eski ilahilerinden biri) eklenir. Ardından antiphon (Mezmurlardan veya başka bir ilahiden önce ve sonra söylenen şarkı) ile beraber 94. mezmur okunur. Bundan sonra bir ilahi ve ondan sonra da antiphonlu şekilde izleyen altı mezmur okunur. Bunlar okunduktan sonra başrahip iyi dilek temennisinde bulunur. Herkes sırasına oturur, tarikat üyelerince sırasıyla üç ders okunur, ardından responsory denen ilahi okunur. İlk iki responsory gloriasız okunur, ama üçüncü dersten sonra gloria okunur. Koro şefi şarkıya başladığında herkes anında derin bir saygı içerisinde ayağa kalkar.

Night Office’de Eski ve Yeni Ahit’in ilham verici kitapları okunur. Aynı zamanda seçkin Ortodoks ve Katolik babalarının yazdığı kutsal kitap yorumları okunur.

Ardından responsoryler ile beraber üç ders okunur. Sonra izleyen altı mezmur alleluia (Yahudi ve Hristiyan geleneğinde Tanrıya övgü anlamında söylenen sözler) ile beraber okunur. Ardından samimi bir şekilde Elçilerin İşleri bölümünden dersler okunur. Sonra ise dua ve yalvarma ayeti okunur (Kyrie elesion). Bu şekilde Night Office bitirilir.

10. Bölüm: Yaz Mevsiminde Office

Paskalyadan 1 Kasım’a kadar gecenin kısalığından dolayı bazı bölümler okunmaz. Kitaptan üç ders okunmaz. Bunun yerine Eski Ahit’ten bir ders ezberden okunur. Bunun ardından kısa bir responsory okunur. Night Office’de 12 mezmurdan az okunmaz. Özellikle 3. ve 94. mezmur okunur.

11. Bölüm: Pazar Günleri Night Office

Keşişler pazar günleri Night Office için daha erken kalkmalıdır. Altı mezmurdan sonra ayet söylenmeli, herkes sırasında otururken dört ders okunmalıdır. Yalnızca dördüncü responsory de gloria, koro şefi tarafından okunmalı. O başlar başlamaz herkes büyük bir saygıyla ayağa kalkmalıdır.

Bu derslerden sonra diğer altı mezmur antiphonlu bir şekilde, ardından ayet okunur. Başrahabin belirlediği ilahiler alleluia ile beraber okunur. Başrahip kutsama yaptıktan sonra Yeni Ahitten dört ders okunur. 4. Responsory den sonra başrahip “*Te Deum laudamus*” ilahisini makamlı şekilde okur. Bu söylendikten sonra başrahip İncilden ders okur. Herkes huşu ve saygıyla ayakta durur. İncil okunduğunda herkes Amen der. Hemen ardından başrahip “*Te decet laus*” ilahisini takip eder. Başrahip kutsama verdikten sonra Lauds başlayacaktır.

Pazar günleri kışın da yazın da aynı şekilde geçirilir. Çok geç kalkılırsa dersler kısaltılır. Tapınakta bunun kefareti Tanrıya ödenmelidir.

12. Bölüm: Lauds Esnasında Ne Söylenir

Pazar günleri Lauds'da 66. mezmur antiphonsuz okunur. Ardından 50. mezmur alleluia ile okunur. Bundan sonra 117. ve 62. mezmur okunur. Sonra kutsama ve övgü. Vahiy kitabından bir ders. Samimi şekilde bir responsory, Ambrosian ilahisi, ayet ve İncilden ilahi okunur, dua edilir ve bitirilir.

13. Bölüm: Hafta Günlerinde Lauds

Hafta günlerinde Lauds şu şekilde olur: Antiphonsuz 66. mezmur ve ardından 50. mezmur okunur. İkinci gün 5. ve 35. mezmur, üçüncü gün 42. ve 56. mezmur okunur. Dördüncü gün 63. ve 64. mezmur, beşinci gün 87. ve 89. mezmur okunur. Altıncı gün 75. ve 91. mezmur, cumartesi ise 142. mezmur ve Tesniye ilahisi okunur. Tesniye iki Gloria'ya bölünmelidir. Her bir özel gün için Peygamberler den ilahi okunur. Bunların ardından övgü mezmurları. Elçilerin İşleri bölümünden ezbere bir ders, responsory, Ambrosian ilahisi, ayet, İncil'den ilahi ve dua ile bitirilir.

Bağışlanma istenir, duanın sadece son kısmı sesli şekilde söylenir: “*Bizi kötülüklerden koru*” (Matta 6:13).

14. Bölüm: Azizlerin Gününde Night Office

Azizlerin gününde ve tüm resmi bayramlarda Night Office Pazar günü uygulandığı şekilde uygulanmalıdır. Mezmurlar, antiphonlar, bazı dersler haricinde.

15. Bölüm: Hangi Zamanlarda Alleluia Söylenir

Paskalya'dan Pentecost'a kadar alleluia aralıksız söylenir. Hem mezmurlarla hem de responsorylerle. Ama Pentecost'tan Lent'in başlarına kadar her gece, gece ayininde

yalnız son altı mezmurda söylenir. Ama Lent'in dışında her Pazar Lauds, Prime, Tierce, Sext, None alleluia ile söylenir. Vespers'de antiphon ile söylenir ama Paskalya-Pentecost arası hariç responsoryde alleluia söylenmez.

16. Bölüm: Gün Boyu Tanrı İşleri Nasıl Yapılır

Tanrı günde yedi kez övülür (Mezmurlar 119:164). Biz günün yedi ayrı vaktinde Yaraticımızı övmeliyiz: Lauds, Prime, Tierce, Sext, None, Vespers, Complin.

17. Bölüm: İbadet Vakitlerinde Kaç Mezmur Okunur.

Gece ve sabah mezmur okuma programı böyle ayarlandı. Saatler –hours- şöyle düzenlenir. İlk saat üç mezmur gloria olmadan ayrı ayrı okunur. Aynı saatte Mezmurlar 70:2 ayeti okunur. Ardından ise bir ayet ve Kyrie elesion okunur.

Üçüncü, altıncı ve dokuzuncu saatlerde aynı şekilde aynı dua okunur. Yani ayet, her saate uygun ilahi, üç mezmur, ders, ayet, Kyrie elesion okunur. Cemaat geniş ise antiphonlu, küçük ise ara vermeden okunur.

Akşam ibadet –Vespers- dört mezmur ve antiphon ile bitirilir. Sonra ezberden bir ders, bir responsory, Ambrosian ilahisi, bir ayet, İncilden bir ilahi, dualar, Rabbin duası okunur.

Complin antiphonsuz söylenen üç mezmur, aynı saatte ilahi, ayet, Kyrie elesion, kutsama okunarak bitirilir.

18. Bölüm: Mezmurlar Hangi Sırayla Okunur

En başta Mezmurlar 70:2 ayeti, Gloria, bunu takiben her saate uygun ilahi okunur. Pazar Prime'da 118. mezmurun dört bölümü okunur. Diğer saatlerde yani Tierce, Sext, None'da aynı mezmurun üç bölümü okunur. Ama Pazartesi Prime'da üç mezmur okunur;

yani birinci, ikinci ve altıncı. Pazara kadar böyle devam eder. Art arda 19. mezmur, 9. mezmur, 17. mezmur iki Gloria ya bölünerek okunur. Ve sonra 20. mezmur.

19. Bölüm: Ezberden Mezmur Okuma

Biz inanıyoruz ki Tanrı her yeredir ve gözleriyle her yeri seyrediyor (Süleyman'ın Meselleri 14:3). Buna kesin olarak inanmalıyız. Özellikle de Tanrının işinde görev aldığımız zamanlarda. Peygamberin şu sözü aklımızda olmalı: *“Rabbe korku ile kulluk edin”* (Mezmurlar 2:11. *“Bütün yüreğimle sana şükredeyim ve melekler önünde sana terennüm edeyim* Mezmurlar 138:1”. Böylece Tanrının ve meleklerin gözü önünde olduğumuzu düşünmeli, ayakta durarak ilahiyi okumalı, sesimiz ile zihnimiz uyum içerisinde olmalı.

20. Bölüm: İbadette Derin Saygı

Tanrıya derin bir saygı ve saflık içerisinde dua edilmelidir. Çok sözle değil, yüreğimizin saflığı ve pişmanlık gözyaşlarımızla dua etmeliyiz. Bu yüzden ibadet ilahi bir ilhamla uzatılmadığı sürece kısa ve saf olmalıdır. Cemaatle yapılan ibadetlerde ise ibadet her zaman kısa olmalı, başrahip tarafından okunmalı, herkes toplu şekilde ayağa kalkmalıdır.

21. Bölüm: Manastırın Dekanları –Deans-

Eğer cemaat kalabalık ise aralarından saygın ve kutsal yaşantıya sahip dekanlar atanmalı. Onlar Tanrının emirleri ve başrahibin direktiflerine göre onları himaye etmelidir. Dekanlar, başrahibin yükünü güven verici tarzda paylaşmalıdır. Bu belirlenirken dereceye değil, bilgi ve irfanına bakılır. Eğer bu görevden dolayı aşırı bir övünme içerisine girerse iki defa uyarılır ve düzeltilmeye çalışılır. Düzelmeyi reddediyorsa görevden alınır ve yerine bu işe layık birisi görevlendirilir. Biz aynı uygulamayı priora da uyguluyoruz.

22. Bölüm: Keşişlerin Uyuması

Tarikat üyeleri yalnız başlarına ayrı yataklarda uyumalıdır. Kendilerine uygun düşen yatak takımlarını başrahibin emirlerine göre alırlar. Eğer mümkünse herkes bir odada uyur. Fakat sayı buna müsaade etmez ise başlarında görevliler olmak koşuluyla onlu veya on ikili gruplar halinde uyurlar. Sabaha kadar odada bir ışık yanmalıdır. Her zaman için hazır bir şekilde kemerleri bağlı, kadife elbiseleri giyinik bir vaziyette uyumalıdırlar. Yaralanmalara yol açmasın diye uyku esnasında yanlarında bıçak bulundurmazlar. Oyalanmadan kalkıp ciddiyet içerisinde Tanrının işine koşarlar. Genç üyelerin yatakları yan yana olmaz. Yaşlılarla karıştırılır. Onlar birbirini Tanrının işine koşma konusunda teşvik ederek uyuşukluktan kurtaracaktır.

23. Bölüm: Hatalar Nedeniyle Aforoz

Eğer bir kardeş inatçı, kibirli, itaatsiz, homurdanan, kutsal nizamnamenin herhangi bir emrine karşı çıkan, başrahibin buyruklarına karşı çıkan biri ise başrahip onu gizlice tekrar tekrar ihtar eder. Matta 18:15-16'da bu belirtilmiştir. Eğer kendini düzeltmez ise herkesin önünde açıkça onu azarlar. Eğer hatasını anlayıp da kendini düzeltmez ise toplumdan dışlanır. İnatçılığı hala devam ederse bedensel cezalandırmaya maruz kalır.

24. Bölüm: Aforoz Edilme

Cezalandırma ve aforoz suçun ağırlığına göre belirlenmelidir. Başrahibin kararı önemlidir. Küçük hataları ortaya çıkan üye ortak masada yemek yemeden mahrum bırakılır.

Ayrıca o, herhangi bir mezmuru veya antiphonu makamlı tarzda okuyamaz, kefareti ödeyinceye kadar tapınakta ders yapamaz. Yemeğini üyelerden sonra yalnız bir

şekilde yer. Örneğin üyeler altıncı saat yediyse o dokuzuncu saat yer. Bağışlanması için gerekli olan kefareti ödeyene kadar böyle devam eder.

25. Bölüm: Büyük Hatalar

Büyük bir hatası olan bir kardeş hem tapınak hem de masadan dışlanır. Üyelerden hiç biri ona eşlik etmez, onunla konuşmaz. İşini yalnız başına yapması emredilir, pişmanlık duyması sağlanır (1. Korintoslular 5:5). Başrahibin uygun göreceği miktarda ve zamanda yemek verilir. Hiç kimse ona selam vermez ve yiyecek vermez.

26. Bölüm: Başrahip in İzni Olmadan Aforoz Edilmiş Kişiyle İlişki Kuran Kişi

Eğer bir kardeş başrahibin izni olmaksızın aforoz edilmiş biriyle konuşur veya mesaj gönderir ise aforoz edilmiş kişinin maruz kaldığı aynı cezaya maruz kalacaktır.

27. Bölüm: Başrahip Aforoz Edilmiş Kişiyle Nasıl İlgilenmeli

Başrahip sorunlu üyelerle ciddi bir şekilde ilgilenmelidir. Zira “*ancak hasta olanlar hekime muhtaçtır*” (Matta 9:12). Bu yüzden o, ihtiyatlı bir doktor gibi bütün imkanlarını seferber ederek onu teselli etmeye, iyi etmeye çalışmalıdır (2. Korintoslular 2:7-8).

Başrahip kendisine emanet edilen herkesi ciddi bir gayret ile korumalıdır. Onların hiçbirini ölmeye bırakamaz. O bilmelidir ki emri altındaki hastalıklı ruhları tedavi etmek onun görevidir. O, İsa’nın yaptığı gibi doksan dokuz koyun iyi olmasına rağmen bir tanesi yolunu şaşırmış ise onu aramaya koşmalıdır (Luka 15:5).

28. Bölüm: Islah etme

Eğer bir kardeş sık sık hata yapıyor ve cezalandırılıyorsa onu daha şiddetli bir şekilde iyileştirmeye çalışmak gerekir. Yani ona bedensel ceza uygulanmalıdır.

Ama eğer kendini değiştirmez ise, kibirlenirse hatta Tanrının yasakladığı eylemlerini müdafaa ederse o zaman başrahip ihtiyatlı bir doktor gibi davranmalıdır. Kutsal Kitaptan ona fayda verici ilaçlar ve merhemler sunulur. Sonra ona kamçı darbeleri uygulanır.

Bütün bu yollar denenmesine rağmen eğer iyileşme sağlanamazsa o zaman cemaatten azledilir, dışlanır. *“Dışarıda olanlara Allah hükmeder. Kötü adamı kendi aranızdan çıkarın”* (1. Kor 5:13). Bir tanesi tüm sürüye bulaştırmasın diye.

29. Bölüm: Manastırdan Ayrılan Üyenin Tekrar Alınması

Yaptığı bir hata nedeniyle manastırdan ayrılan veya kovulan bir üye tekrar dönmek isterse bir daha aynı hatayı tekrarlamayacağına ve kendini düzelteceğine dair tam bir söz vermelidir. Eğer tekrar ayrılırsa, üçüncü defaya kadar onu kabul eder. Bundan sonra ise geri dönüş mümkün değildir.

30. Bölüm: Gençlerin Eğitimi

Her yaş ve anlayışa uygun bir eğitim verilmelidir. Gençler aforoz edilmenin ne anlama geldiğini anlayamıyor ve ciddi hatalar işliyorsa onlara düzelmeleri için oruç tutturulmalı veya bedensel cezalar uygulanmalıdır.

31. Bölüm: Kimler Manastır Kilercisi Olmalı

Tarikat üyeleri arasından bir kişi kilerci olarak görevlendirilmelidir. Görevlendirilecek bu kişi akıllı, karakterli, ılımlı ve tutumlu olmalıdır. Tüm üyelere başkanlık edebilecek yetenekte olmalı, Tanrıdan korkmalı ama kibirli, kinci, sinirli, müsrif olmamalıdır.

O her şeyden sorumludur ama başrahibin emri olmadan bir şey yapamaz. Olur da bir kardeş kendisinden mantıksız bir istekte bulunursa onu soğuk bir şekilde reddedip üzmemeli, nazik ve mütevazi bir üslupla reddetmelidir. Her zaman tetikte olmalı, şu sözü

aklında tutmalıdır: “Görevini iyi yapan, iyi bir derece elde eder” (1. Timoteus 3:13). O, tüm hastalar, çocuklar, fakirler ile ilgili gereken özeni göstermeli, bu konuda hesap gününde her şeyin hesabını vereceğinden emin olmalıdır. Manastırın tüm eşyalarına ve kaplarına sanki sunağın kutsal eşyalarıymış gibi özenle bakmalıdır. O hiçbir şeyi ihmal etmemeli, manastırın eşyalarını israf etmemeli, para hırsı içinde olmamalıdır. O her şeyi başrahibinin direktifi ile ölçülü bir şekilde yapmalıdır.

Kilerci sürekli nazik olmalı, üyeler ile ilgili de adil olmalı, utanılacak bir iş yapmamalıdır.

Eğer cemaat kalabalıksa kilerciye bir yardımcı tahsis edilir. Böylece uygun zamanlarda eşyalar dağıtılarak ve belirli görevler zamanında yapılarak Tanrının evinde herhangi bir rahatsızlık çıkması önlenmiş olur.

32. Bölüm: Manastırın Eşyaları ve Araç Gereçleri

Başrahip, düzgün karaktere sahip güvenebileceği üyeleri manastırın eşyalarını, elbiselerini ve araç gereçlerini muhafaza etmekle görevlendirmelidir. Bu kişiler eşyaları saymalı ve kullanımı bitikten sonra uygun bir şekilde toplamalı ve depolamalıdır. Başrahip bu araç gereçlerin bir listesini tutmalı, böylece eşyaların tekrar yerine konup konmadığını tespit etmelidir. Şayet herhangi birisi manastırın eşyalarını özentisizce ve dikkatsizce kullanırsa o azarlanır ve şayet kendini düzeltmezse nizamnamenin disiplini altına sokulur.

33. Bölüm: Keşişin Kişisel Mülk Edinmesi

Manastırda birinin kişisel mülk edinme zaafı kökten yok edilmelidir. Başrahibin emri olmadan kimse bir şey alamaz veya veremez. Ayrıca hiç kimse bir kitap, defter, kalem veya her ne olursa olsun hiçbir şekilde kişisel bir mal edinemez. Çünkü keşişlere kendi isteklerine göre hareket etmelerine bile izin verilmemiştir. İhtiyaç olan her şey

manastırın başkanından beklenmeli, umulmalıdır. Başrahip izin vermedikçe hiç kimse bir şeye sahip olamaz. Her şey ortaktır. *“İman edenlerin cemaati tek yürek ve tek can idi. Ve hiç biri kendisinin olan şeyler için: Benimdir, demiyordu; fakat her şey onlar için müşterekti, ortaktı”* (Elçilerin İşleri 4:32). Şayet birisi bu en öldürücü davranıştan zevk alır vaziyette olursa o birincisinde ve ikincisinde azarlanır. İyileşmez ise cezalandırılır.

34. Bölüm: Dağıtım Nasıl Olacak

“Resullerin ayakları önüne koyuyorlardı ve her birine ihtiyacına göre dağıtılıyordu” (Elçilerin İşleri 4:35). Tüm üyelerin huzur içinde olmaları sağlanmalıdır.

Sebepler ne olursa olsun en ufak bir homurdanma –söz veya işaret- ya izin verilmemelidir. Eğer birinin bu konuda suçlu olduğu tespit edilirse şiddetli bir cezaya uğratılmalıdır.

35. Bölüm: Haftalık Mutfak Hizmetçileri

Hiç biri muaf tutulmadan tarikat üyeleri mutfakta birbirine hizmet etmelidir. Sadece hastalar ve çok çalışması gerekenler istisnadır. Çünkü en büyük lütuf ve hayır bu suretle elde edilir. Görevler cemaatin büyüklüğüne veya şartlara göre değişir.

Haftalık hizmete gidenler cumartesi günü temizlik yapmalıdır. Üyelerin el ve ayak havlularını yıkamalıdır. Dışarı çıkanlar içeri girer girmez iyice ayaklarını yıkamalıdır. Kap kacaklar kilercinin bölümüne temiz ve sağlam şekilde verilmelidir. Kilerci neyi verip neyi geri aldığını böylelikle bilir.

Yemek vaktinden bir saat önce mutfak görevlileri ellerine bir bardak içecek ile belirlenmiş ölçüde bir parça ekmek alırlar. Böylece onlar kardeşlerine herhangi bir gerginliğe meydan vermeden yemeklerini zamanında dağıtmış olurlar. Kutsal yortu günlerinde onları ekmek şarap ayini sonrasına kadar sakındırır.

Pazar günü sabah ibadeti biter bitmez haftalık görevliler hemen tapınakta diz çökerek ibadetlerini yaparlar. Mezmurlar 86:17 ve 70:2 bölümlerini okurlar. Herkes tarafından üç kez tekrar edilir ve onlar haftalık görevlerine kutsama alarak başlarlar.

36. Bölüm: Hasta Kardeşler

İsa'nın yaptığı gibi hasta kardeşlere gereken ihtimam gösterilmelidir (Matta 25:36,40). Hasta da kendisiyle ilgilenenlerin bunu Tanrı için yaptıklarını, kendisinin lüzumsuz taleplerini yerine getirmek için yapmadıklarını düşünmelidir. Bunlar sabırlı olmalıdır, çünkü böyle yapan büyük mükafat elde edecektir. Başrahip büyük ilgi göstermeli, ihmal etmemelidir.

Hasta üyeler için bir oda ayrılmalı ve onlara hizmet etmek üzere Tanrı korkusu olan, gayretli ve dikkatli birini oraya görevlendirmelidir. Eğer yararlı olacaksa sık sık banyoyu kullandırılmalıdır. Ama sağlıklı keşişlere ve özellikle gençlere banyo nadiren kullandırılır. Hastalara, iyileşmesine katkıda bulunacak ise et de verilir. Ama onlar iyileştiklerinde, yine normalde olduğu gibi et yemezler.

Başrahip hastaların kilerci ve görevlilerce ihmal edilmemesi noktasında son derece dikkatli olmalıdır. Çünkü müritleri tarafından yapılan her hata kendisine döner.

37. Bölüm: Yaşlılar ve Çocuklar

Nizamname, çocuklar ve yaşlılar için de hükümler belirlemiştir. Onların doğal zayıflığı her zaman göz önünde bulundurulmalı ve yemek gibi konularda onlara kolaylık sağlanmalıdır. Onlara şefkatli davranılmalı, belirlenen saatlerden önce yemelerine izin verilmelidir.

38. Haftanın Okuyucusu

Okuma üyeler yemek yediği esnada olmamalıdır. Kimse bu esnada kitap okumaya cüret etmemelidir. Pazar günü başlanır. Komünüyondan sonra herkes kibri uzaklaştırması

için Tanrıya dua eder. Ve ardından Mezmurlar 51:17 ayetini okurlar, böylece okuma başlar.

En küçük bir fısıltı bile olmadan derin bir sessizlik içinde okunur. Üyeler yeme ve içme konusunda birbirlerine yardımcı olur ve kimse hiçbir şey istemez. Eğer bir şeyin istenmesi gerekiyorsa bu sestten çok işaretle olmalıdır. Burada hiç kimse hiçbir şey ile ilgili soru sormamalıdır. Yalnızca başrahibin eğitme amacıyla birkaç kelime söz söylemesi olabilir.

Haftanın okuyucusu olan kardeş uzun süre oruç tutması zor olacağı için okumaya başlamadan önce Komünyon için bir parça ekmek ve şarap almalıdır. Ondan sonra o, yemeğini mutfakta haftalık hizmetçiler ile beraber yer. Üyeler, dinleyicileri motive edici konuşmalar dışında okumayacak ve işaret etmeyecekler.

39. Bölüm: Yemek Miktarı

Bazı insanların zayıflıklarını da dikkate alıp günlük yemeğı hem altıncı hem de dokuzuncu saatlerde temin etmeliyiz. Tüm öğünlerde iki çeşit yemek olmalıdır. Böylece bir öğün yemek yiyemeyen kişiler diğerinde yeme imkanı bulurlar. İki çeşit yemek, tüm kardeşlere yetecek kadar olmalıdır. Eğer taze meyve veya sebze varsa buna bir üçüncüsü de eklenir. Herkese günlük belli bir miktar ekmek verilir. Bunu kişi isterse tek öğünde yer, isterse iki öğünde yer. Eğer akşam yemeğı yemek isterse bu kilerci tarafından saklanır ve akşam yemeğinde kendisine verilir.

Eğer ağır bir işte çalışıyorlarsa başrahip de uygun görürse yemek miktarı artırılabilir. Ancak sindirim güçlüğü yaşanmaması için aşırı şekilde yemekten de uzak durulmalıdır. Çünkü aşırılık kadar Hristiyanlara zıt bir husus yoktur (Luka 21:34).

Genç çocuklara bu miktardan daha azı verilmelidir.

Çok zayıf ve hastalar haricinde dört ayaklı hayvan eti yemekten bütün bütün sakınmak gerekir.

40. Bölüm: İçecek Miktarı

Kişi başı günde bir hemina şarap bize göre yeterlidir. Buna dayanmanın karşılığında Tanrının onlara özel ödül vereceği bildirilmelidir. Şayet bölgenin veya yapılan işin koşulları, sıcaklığın çok şiddetli olması gibi durumlar var ise burada kararı verecek kişi başrahiptir. Ama aşırılık ve sarhoşluktan uzak durulmalıdır.

Biz şarabın keşişler için uygun olmadığını okumuş olsak da günümüzde keşişleri buna ikna edemeyiz. Bu yüzden biz bunu doya doya değil de az bir şekilde içmelerini söylemeliyiz. Böylece homurdanmaları da önlemiş oluruz.

41. Bölüm: Üyelerin Hafif Yemek Alabileceği Zamanlar

Kutsal Paskalya ile Penteost arası akşam yemeği 6. saatte, supper ise akşam alınır. Pentecost'tan sonra yaz boyunca aşırı sıcaklar yoksa ve arazide çalışmıyorlarsa çarşamba ve cuma günleri 9. saatte kadar oruç tutarlar. Diğer günler 6.saatte akşam yemeği yerler. Hava sıcaksa ve arazide çalışılıyorsa 6. saatte yemek yeme işlemi devam eder. Başrahip keşişlerin homurdanmalarına meydan vermeyecek bir şekilde her şeyi duruma ve şartlara göre düzenler. Eylül den Lent'e kadar akşam yemeği dokuzuncu saatte yenir. Lent'ten Paskalya'ya kadar akşam yenir. Ama bunun saati yemek boyunca ışığa ihtiyaç duymayacak şekilde ayarlanır. Her zaman yemek saatleri ister dinner ister supper olsun günışığında tamamlanacak şekilde olmalıdır.

42. Bölüm: Complin (Gece İbadeti) den Sonra Kimsenin Konuşmaması

Keşişler her zaman sessiz olmalıdır. Özellikle de gece saatleri boyunca (hours). Her akşam yemekten kalkar kalkmaz herkes bir yerde toplanmalı ve dinleyenlerin ahlakını yükselten *Conferences* veya *The Lives of the Fathers* kitaplarından veya başka

kitaplardan bölümler okunmalıdır. Ama *Heptateuch* veya *The Books of the Kings* gibi bölümler bu vakitte değil, başka vakitlerde okunmalıdır. Oruç günü ise Vespers söylenmeli ve kısa bir aradan sonra Conferences okunmak üzere herkes bir yerde toplanmalıdır. Dört beş paragraf veya daha fazlası okunur. Herkes okuma saati boyunca bir yerde toplanır. Onlara Complins yapılır. Complinden sonra artık kimse birbirine hiçbir şey söylememelidir.

Bu kuralı ihlal eden kişiler ağır cezaya maruz bırakılır. Ama bu bile ciddiyet ve ılımlılıkla yapılmalıdır.

43. Bölüm: İbadete veya Yemeğe Geç Gelenlerin Durumu

Divine Office çağrısı yapıldığını işitir işitmez herkes elindeki işi bırakmalıdır. Hiçbir şey Tanrının işine tercih edilmez. Şayet birisi Matins'e 94. Mezmurun gloriasından sonra gelirse korodaki yerine geçmez, başrahip onu hepsinin sonuna yerleştirir. O, diğerlerinden ayrı bir yerde durur. Böylece yaptığı hatayı anlaması amaçlanır.

Günlük ibadet saatlerine ilk mezmurun gloriasından ve ayetten sonra yetişenler yukarıda bahsettiğimiz kuralda olduğu gibi en sona geçer. Başrahip onun hatasını anladığını fark ederse onu bağışlar.

Eğer birisi masaya ayetten (verse) önce oturmaz ise bu davranış düzeltilmeye çalışılır. Düzelmezse toplu masadan ayırılır ve durumunu düzeltene kadar kendi hakkını başka yerde yalnız başına yemesi sağlanır.

Belirlenmiş zamandan önce ve sonra hiç kimse bir şey yiyemez, içemez.

44. Bölüm: Aforoz Edilenler Kefaretlerini Nasıl Öderler

Ciddi bir hatadan dolayı tapınaktan veya masadan aforoz edilmiş kişi Tanrının işinin kutlanacağı zamanlarda tapınağın kapısının önüne yüzü yerde, sessiz ve ciddi bir

şekilde başrahibin müsaade ettiği yere kadar gelir. Koroya girse bile başrahip izin vermediği sürece ilahilere eşlik edemez. Tanrının işi bittiğinde kendini durduğu yere atar. Başrahip kefaretinin kaldırana kadar öyle kalır.

Ancak küçük hatalardan dolayı sadece masadan aforoz edilen kişiler başrahip onlar için “*bu kadar yeterli*” der demez üzerlerinden suçun ağırlığı kalkmış olur.

45. Bölüm: Tapınakta Hata Yapma

Eğer bir ilahi veya ders esnasında birisi yanlışlık yaparsa ve alçakgönüllü bir şekilde davranmazsa ağır bir cezaya maruz bırakılır. Çünkü yaptığı hatanın telafisiyle ilgilenmemiştir. Ancak çocuklara bu konuda müsamaha gösterilir.

46. Bölüm: Tapınak Dışı Yerlerde Hata Yapma

Şayet birisi mutfakta, kilerde, fırında veya bahçede herhangi bir iş veya sanat ile uğraşırken bir şeyi kırma veya kaybetme gibi herhangi bir hata yaparsa veya günah işlerse derhal başrahibin ve cemaatin önüne geçmeli ve günah itirafı yapmalıdır.

Eğer suç gizli ise sadece başrahibe veya yaraları iyileştirmeyi bilen bir ruhani başrahibe ifşa eder. Ve diğerlerine bunu ifşa etmez.

47. Bölüm: İbadet Vaktinin İşaretinin Verilmesi

Başrahip, Tanrının işinin vaktini her gündüz ve gece anons ettirmeye dikkat etmelidir. Her şeyi tam zamanında yapma konusunda dikkatli ve titiz bir kardeşi bu işle görevlendirmelidir.

İlahilere, başrahipten sonra eşlik etmelidir. Hiç kimse dinleyenlerin ahlakını yükseltmeyi amaçlamayan bir şey söylememelidir. Bu da yapılırken ciddiyet, tevazu ve derin bir hürmet içerisinde yapılmalıdır.

48. Bölüm: Günlük Çalışma

Tembellik ruhun düşmanıdır. Bu yüzden üyeler, belirli saatlerde el işleriyle uğraşmalı, diğer zamanlarda ise samimi bir şekilde okumalıdır (read and work). Bu yüzden biz zamanın belli bir düzen içerisinde kullanılması gerektiğine inanıyoruz. Yani Easter den Ekimin 1. gününe kadar sabahları 1. saatten 4. saate kadar zorunlu işlerle uğraşmalıdır. 4. saatten 6. saate kadar ise samimi bir şekilde okuma yapmalıdır. 6. saatten sonra masadan kalkıldığında tamamen sessiz bir şekilde yataklarında dinlenmelidirler. Eğer birisi kendi başına okumayı arzularsa başkalarını rahatsız etmeden okumalıdır. None biraz erken olmalı, 8. saatin ortalarında olmalıdır. Sonra Vespers'e kadar gerekli işlerini yapmalıdır.

Eğer bulunulan bölgede yoksulluk varsa ve hasadı bizzat kendi elleriyle yapmaları gerekiyorsa keşişler buna üzülmemelidir. Çünkü havariler de ataları da böyle yapmıştır. Her şey ölçülülük içinde yapılmalıdır.

Ekimin birinden Lent'in başlarına kadar 2. saate kadar kendilerini okumaya vermeliler. 2. saatte Tierce söylenir. Sonra herkes 9. saate kadar yapmaları gereken işleri yapmak üzere dağılırlar. None'nin ilk işareti verilince herkes elindeki işi bırakmalı ve 2. işarete kadar hazırlanmalıdır. Yemeklerinden sonra kendilerini okumaya ve mezmurlara vermelidirler.

Lent mevsimi boyunca sabahtan 3. saate kadar okumayla meşgul olunmalıdır. 10. saate kadar kendilerine verilen işleri yapmalıdırlar. Lent mevsimi boyunca kütüphaneden belirli kitapları sırayla almalı ve okumalıdırlar. Okunması gereken kitaplar Lent mevsiminin başlarında ilan edilir.

Bir veya iki tane kıdemli keşiş, insanların okuyup okumadıklarını kontrol etmek üzere görevlendirilmelidir. Bu görevliler, keşişlerin tembellik yapıp boş işlerle uğraşmasını, boş konuşmalar yapmalarını önlemeye çalışır. Böyle birisi tespit edilirse –

Allah korusun- bir kez ve ikinci kez cezalandırılır. Kendini düzeltmez ise diğerlerine de ibret olacak şekilde nizamnameye uygun olarak ıslahına çalışılır.

Pazar günleri herkes kendini okumaya adanmalıdır. Belli işleri yapmakla görevli olan kişiler hariç. Eğer birisi okuma ve meditasyon yapamayacak kadar tembel ve dikkatsiz ise ona yapmak üzere bazı işler verilir ve böylece boş kalması önlenmiş olur.

Zayıf ve hasta kişiler ne boş bırakılmalı, ne de ağır bir iş yükü altına sokulmalıdır.

49. Bölüm: Lent’i Tutma-Gözetme

Bir keşişin hayatı her zaman Lent usullerine uygun olmalıdır. Biz şunu tavsiye ederiz: Bu Lent günleri boyunca tüm noksanlıklardan uzak ve çok temiz bir yaşam biçimi benimsemelidirler. Bugünlerde ağlamaklı şekilde ibadet edilmeli ve okunmalı, içkiden uzak durarak pişmanlık duyguları içinde olunmalıdır.

Bu günler boyunca bizler olağan hizmetimize bazı şeyler eklemeliyiz. Mesela özel bazı ibadetler, yeme içmeyi terk etme ve Tanrıya adama, sunma. Yemeyi, içmeyi, uyumayı, konuşmayı, neşeyi azaltma ve kutsal Paskalya’yı neşeye bekleme.

Herkes Tanrıya ne sunduğunu başrahibe bildirmeli, onun onayını ve kutsamasını almalıdır. Çünkü ruhani babanın izni olmaksızın yapılan sunu bir fazilet olarak değil, boş bir ün ve haddi aşma olacaktır. Bu yüzden her şey başrahibin onayıyla yapılmalıdır.

50. Bölüm: Tapınaktan Uzakta Çalışmak veya Yolculuk Yapmak

Belirli saatlerde tapınağa gelemeyecek kadar uzak bir yerlerde çalışan üyeler ile ilgili başrahip onların çalıştıkları yerde diz çökerek Tanrının işlerini yapacaklarına dair ikna olmalıdır. Benzer şekilde yolculuğa gönderilen ve belirli saatlere yetişemeyecek olan kimseler de yolculuk esnasında İlahi işler ile ilgili yükümlülüklerini ihmal etmeden ellerinden geldiği en iyi şekilde yerine getirmelidirler.

51. Bölüm: Çok Uzak Yerlere Gitmeyen Üyeler

Eğer bir kardeş bir iş için bir yere gönderilmiş ve aynı gün içerisinde manastıra döneceği bekleniyorsa yapmayı çok istese de başrahibin izni olmadan dışarıda bir şey yememelidir. Aksi şekilde davranır ise aforoz edilir.

52. Bölüm: Manastırın Küçük Tapınağı

Manastırın içindeki küçük tapınak yalnızca Tanrının işleri için kullanılır ve işlem bittiğinde derin bir sessizlik ve hürmet içinde orası terk edilmelidir. Orada kalıp özel olarak ibadet etmek isteyen bir kardeşi kimse engellememelidir. Birisi özel olarak yalnız başına ibadet etmek isterse gösterişsiz bir şekilde içeri girmeli ve ibadet etmelidir. Yüksek sesle ibadet etmemeli, gözyaşları ve şevk ile ibadet etmelidir. İbadetlerini bu şekilde yapmayan kişilerin tapınakta kalmalarına izin verilmemelidir. Başkalarını rahatsız etmemesi için Tanrının işleri biter bitmez orası terk edilmelidir.

53. Bölüm: Ziyaretçilerin Karşılınması

Bütün yolcular İsa gibi karşılanmalıdır: “*Yabancı idim beni içeri aldınız*” (Matta 25:35). Hepsine tam hürmet gösterilmelidir. Bilhassa iman ehline (Galatyalılar 6:10) ve yaya yolculara.

Bir misafirin geldiği anons edildiğinde o, başrahip tarafından karşılanır ve büyük bir yardımseverlik içerisinde kardeşler ile tanıştırılır. Beraberce ibadet edilir. Ona karşı mütevazı bir şekilde davranılır.

Misafirler karşılandığında onlara ibadette eşlik edilir. Başrahip veya onun görevlendirdiği kişiler onlarla beraber oturur. Misafirlere ilahi yasa okunur, ahlakı yükseltilmeye çalışılır. Ona büyük bir sevecenlik gösterilir. Başrahip, olur da oruçludur diye yemek yeme konusunda misafire uyar. Kardeşler orucu alışlagelmiş şekilde devam ettirirler. Başrahip misafirin eline su döker. Hem başrahip hem de üyeler bütün

misafirlerin ayaklarını yıkar. Onlar yıkarken Mezmurlar 48:10 ayetini okurlar. Misafirler konusunda çok büyük özen gösterilmelidir. Özellikle de gezginlere ve fakirlere. Çünkü Mesih de böyle yapardı.

Başrahibin ve misafirlerin mutfuğı ayrı olsun ki uygun olmayan zamanlarda manastıra geldiklerinde kardeşler bundan rahatsız olmasın. Bir yıl boyunca buradaki işleri yapmak üzere iki kişi görevlendirilmelidir. Eğer yeterli olmazsa yardımcılar da verilmelidir. Onlar işleri homurdanmadan yapmalıdır. Sadece bu işte değil, tüm manastır işlerinde yardımcılar tayin edilir. Bunun yanında Tanrıdan korkan bir kardeş misafirlerin kalacağı bölümde görevlendirilmeli, onların yataklarını yapmalı, ihtiyaçlarını gözetmelidir.

Hiç kimse misafirlerle konuşmaz. Ama eğer misafir kardeşlerle karşılaşır veya görürse mütevazı bir şekilde onunla selamlaşırlar.

54. Bölüm: Keşişlerin Mektup veya Başka Bir Şey Alıp Alamayacağı

Başrahibin izni olmadan hiçbir keşiş ailesinden, başka birinden veya diğer bir kardeşinden herhangi bir mektup, hediye veya başka bir şey alamaz. Bir keşişe ailesi tarafından gönderilen bir şey başrahibe bildirilmeden kabul edilemez. Herkes başrahibin kararına uygun davranmalıdır. Uygun davranmayanlar nizamnamenin disiplini altına alınır.

55. Bölüm: Üyelerin Giyecek ve Ayakkabıları

Üyelere bölge ve iklim koşullarına uygun elbiseler verilmelidir. Çünkü soğuk bölgelerde daha fazla elbiseye ihtiyaç vardır, ılık bölgelerde daha azına. Buna başrahip karar verir. Bize göre ılıman iklimde her bir keşişe bir rahip cübbesi ile bir tunik yeterlidir. Kışın yünlü cübbe, yazın ise ince ve köhne bir cübbe verilir. İş için omuz örtüsü (pelerin), ayaklar için çoraplar ve ayakkabılar verilir. Keşişler bütün bunların dokuma özelliği ve

renkleri ile ilgili endişe etmemelidir. Bunların ucuz olanları tercih edilmelidir. Başrahip bunların büyüklüklerine dikkat etmeli, çok küçük elbiseler vermemeli, kendilerine yakışacak tarzda ve büyüklükte elbiseler vermelidir.

Yeni elbise alan kişiler eskileri mutlaka iade etmelidir. Çünkü eski elbiseler bir gardıroba konur ve fakirlere dağıtılır. Her bir keşişe iki cübbe iki tunik yeterlidir. Böylece biri gece biri gündüz giyilir ve biri yıkanması gerektiğinde diğeri giyilir. Bunun fazlası gereksizdir ve kişi fazlasını yanında bulundurmamalıdır. Ne kadar eski olursa olsun yeni çorap alındığında eskileri iade edilmelidir. Bir yolculuğa çıkan kişiler elbise dolabından pantolon alır ve bunları yıkanmış vaziyette yerine koyar.

Uyumak için ise bir hasır minder, bir battaniye, bir yatak örtüsü ve bir yastık yeterlidir. Bu yataklar sık sık başrahip tarafından kontrol edilmelidir. Kimse kişisel bir eşya bulundurmamalıdır. Başrahip tarafından eğer kişisel bazı eşyalar bulunursa bunları Başrahipten alamaz ve sert şekilde cezalandırılır. Kişisel mülk edinme zaafı kökten kaldırılmalı, her şey başrahip tarafından temin edilmelidir. Yani cübbe, tunik, çoraplar, ayakkabılar, kuşak, bıçak, kalem, iğne, havlu ve deftere varıncaya kadar. Böylece hiç kimse kişisel mülk edinmeyecektir. Bu konuda başrahip şu cümleyi her zaman göz önünde bulundurmalıdır: *“Herkes ihtiyacına göre dağıtılıyordu”* (Elçilerin İşleri 4:35). Başrahip kıskanç isteklere göre değil, herkesin ihtiyaç ve zaaflarını göz önünde bulundurarak dağıtım yapmalıdır. Tanrının cezasını da sürekli düşünerek kararlarını vermelidir.

56. Bölüm: Başrahibin Masası

Başrahip masasına her zaman gezginleri ve misafirleri davet eder. Eğer hiç misafir yoksa başrahip istediği kişileri masasına çağırabilir. Ama disiplinin sağlanması için bir veya iki kıdemli kişi üyeler ile beraber kalmalıdır.

57. Bölüm: Manastır Sanatkarları

Eğer manastırda yetenekli işçiler var ise başrahibin izni dahilinde bunlar tevazu içinde kendi sanat dallarında çalıştırılır. Ama eğer onlardan biri yaptığı sanat dolayısıyla kibirlenir ve bunlardan bir fayda sağlamaya çalışırsa bu sanatı yapmaktan men edilir. Ta ki tevazu içerisine bürünüp başrahip tekrar ona izin verinceye kadar. Eğer yaptığı sanat eserlerinden biri satılırsa manastıra vermesi gereken parayı açgözlülükle kendisine ayırmamalıdır. O Elçilerin İşleri 5. bölümde anlatılan Hananya ile karısı Safıra'yı aklına getirmeli ve para hırsından sıyrılmalıdır. Aksi şekilde davranırsa ruhunun ıstırap çekeceğini bilmelidir. Diğer taraftan fiyat belirlenirken yüksek fiyatlardan kaçınılmalı, makul fiyatlar belirlenmemelidir.

58. Bölüm: Üye Kabul Usulü

Hayatını değiştirmek üzere manastıra gelen kişileri hemen kolayca kabul etmeyin. “Ruhları dene, Rabden olup olmadıkları konusunda emin ol “ (1. Yuhanna 4:1). Yeni gelen kişi, kendisine karşı yapılan sert muameleye dört beş gün tahammül ederse ve hala üyeliğe giriş konusunda direnirse o kabul edilir ve bir süre misafirlerin bölümünde kalır.

Daha sonra ise acemilerin kaldığı bölümde kalmaya başlarlar ve burada vakitlerini tefekkür ederek, yemek yiyerek ve uyuyarak geçirirler. Bunların başına durup takip etmesi için kıdemli bir şahıs atanır. Bu şahıs onları yetkin bir hale getirmek için büyük bir dikkatle üzerlerine titrer. Onların gerçekten Tanrıyı arama çabası içinde olup olmadıklarını, Tanrının işleri konusunda hevesli olup olmadıklarını, itaatkar ve mütevazi olup olmadıklarını kontrol eder. Tanrıya ulaşma yolunda onlara sarp ve çetin hususlar gösterilir.

Eğer sebat edeceğine söz verirse kendisine usulünce iki ay boyunca bu nizamname okutulur ve şöyle denir: “İşte bak, mücadele etmek istediğin şeyler burada. Eğer bunları tutabileceksen gir. Ama tutamayacaksan özgürce ayrılabilirsin”. Eğer o hala bunda sebat

ederse yukarıda adı geçen acemilerin bölümüne tekrar alınır, sabırla gayret eder. Altı ay geçtikten sonra kendisine nizamname okunur, böylece cemaate giriş amacı kavratılır. Hala sebat ederse dört ay sonra tekrar nizamname okutulur. Kendisine yüklenen her şeyi yapacağına, her emri yerine getireceğine söz verirse cemaate dahil edilir. Artık nizamnamenin boyunduruğu altında olduğunu kabul eder. O yine de kabul veya reddetmekte özgürdür.

Yemin herkesin önünde, Tanrının ve azizlerinin huzurunda yapılır. Ahlakını, itaat ve tevazu anlayışını değiştireceğine, yemininden farklı şekilde davranır ise Tanrı tarafından suçlanacağını bilerek yeminini eder. Başrahibin ve azizlerin manevi huzurunda yemini yazdırılır. Bu belgeyi kendi eliyle yazmalıdır. Eğer okuma yazması olmayan biri ise en azından elini sunağın üzerine koymuş vaziyette yazdırmalıdır. O esnada yeni üye şu ayeti okur: *“Sözüne göre bana destek ol da dirileyim. Ve ümidimden beni utandırma”* (Mezmurlar 119:116). Sonra bütün üyeler bu ayeti üç kez tekrar ederler ve buna bir de Gloria Patri yi eklerler.

Acemi kendini herkesin ayaklarının dibine atar ve böylece kendisine dua etmelerini ister. Ve o günden sonra cemaatin bir üyesi sayılır. Eğer sahip olduğu malı mülkü var ise bunu ya fakirlere dağıtır ya da resmi bağış usulüne uygun olarak manastıra bağışlar. Kendisine hiçbir şey bırakmaz. Zira bundan böyle o, kendi benliğinin bile üzerinde olan bir güce sahip olduğunu bilmelidir.

Hemen tapınakta elbiselerini çıkarır ve kendisine keşiş kıyafetleri giydirilir. Fakat eski elbiseleri de gardıroba konur. Olur da bir gün (Tanrı korusun) şeytan kendisini kandırır da manastırdan ayrılmaya karar verirse manastır kıyafetlerini çıkarır ve bu elbiseleri yeniden giyer. Ama başrahibin sunaktan aldığı bağlılık yemini geri verilmez, o yemin metni manastırda muhafaza edilir.

59. Bölüm: Arz Edilen Fakir Kimselerin ve Soylu Kimselerin Çocukları

Eğer soylu bir kimse çocuk yaştaki oğlunu manastıra Tanrı'ya adarsa çocuğun ailesi yukarıda anlattığımız gibi yazılmış bir yemin metnini paketleyip çocuğa vermelidirler.

Sahip oldukları mala mülke gelince, aileler yazdıkları yemin metninde adadıkları çocuğa hiçbir şekilde mal vermeyecekleri konusunu da belirtmelidirler. Onlar eğer dilerse diledikleri kadar mal mülkü manastıra bağışlayabilirler.

Fakir kimseler de benzer tarzda hareket ederler. Sade bir beyanname ile şahitlerin varlığında çocuğu sunarlar.

60. Bölüm: Manastırda Yaşamak İsteyen Rahipler

Eğer bir rahip manastırda kalmak isterse buna hemen izin verilmez. İsteğinde çok ısrarcı olursa nizamnamenin tüm otoritesini kabullenip tutması gerektiğini bilmelidir.

O, başrahipten sonra bir konumda yer alır. Kutsama verilir. Komünyon kutlanır. O, nizamnamenin emri altında olduğunu bilmelidir. Tevazu içerisinde olmalıdır.

Şayet bir rahip manastıra katılmayı arzu ederse orta konumda bir yerde kalır. Sebat edeceğine ve nizamnameyi uygulayacağına dair yemin eder.

61. Bölüm: Yabancı Keşişlerin Alınması

Eğer yabancı bir keşiş uzak bir mesafeden gelerek manastırda misafir olarak kalmak isterse buradaki usule uygun davranır. Gereksiz isteklerle manastırdakileri rahatsız etmez. Eğer bunu uygular ise istediği kadar uzun bir süre kalabilir.

Eğer kaldığı süre içerisinde sıkıntılı ve düzensiz olursa manastır cemaatiyle ilişki kurmamalı ve nazikçe ayrılması istenmelidir. Böylece kötü yaşantısının diğerlerine bulaşması engellenmiş olur. Şayet öne çıkmaya layık değilse cemaate katılma isteği kabul

edilmez. Eğer başvuru yapar ve bunda ısrarcı olursa ve başrahip onun Tanrı tarafından gönderilen ibretlik biri olduğunun farkına varırsa ona yüksek bir rütbe verir.

62. Bölüm: Manastırın Rahipleri

Eğer başrahip, bir rahip veya diakon atamak isterse keşişlerinin arasından papazlık görevini yerine getirmeye layık birini seçer.

Ama atanan kişi kibir ve küstahlıktan uzak durmalı ve başrahibin emri olmadan hiçbir şey yapmamalıdır. O, nizamnamenin otoritesine herkesten daha fazla bağlı olması gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Sonuç olarak o, nizamnameye bağlı kalmaya özen göstermeli ve onun dindarlığı giderek artmalıdır. Dekanların ve başrahiplerin emirlerine uygun şekilde nizamnameyi yerine getirmelidir.

Eğer aksi şekilde davranırlarsa bir rahip olarak değil, bir isyancı olarak yargılanır. Uyarılara kulak asmaz ise suçı açıkça ortaya çıkar. Nizamnameye itaat etmeme konusundaki inatçılığı nedeniyle manastırdan dışarı atılır.

63. Bölüm: Manastırda Kıdem Sırası

Manastırda herkesin kıdem sırası ihtida önceliklerine veya Başrahibin direktifine göre belirlenir. Başrahip, aldığı kararların hesabını Tanrıya vereceğini aklından çıkarmamalı ve kıdem sırasını belirlerken haksızlık etmemelidir.

Başrahip bazı özel nedenlerden dolayı bazılarının kıdemini düşürüp bazılarınıkini yükseltebilir. Ama kıdem sıralamasında ihtida ediş önceliği önem taşır. Mesela manastıra ikinci saat gelen biri birinci saatte gelen kişiye göre daha genç sayılır.

Çocuklar her zaman ve herkes tarafından denetime tabi tutulur, kontrol edilir. Böylece gençlerin yaşlılara saygı göstermesi, yaşlıların da gençleri sevmesi sağlanır.

Yaşlılar ve gençler birbirleriyle konuşurken birbirlerine sade isimleriyle hitap etmezler. Yaşlılar gençlere kardeşler demeli, gençler ise yaşlı olan kimselere baba demelidir. Bunlar birbirleriyle nerede karşılaşırlarsa karşılaşınsınlar genç olanı yaşlılardan kutsama ister, ayağa kalkar, oturacak yer verir. Yaşlı kimse izin vermediği sürece genç, onun yanında oturamaz.

Çocuklar ve gençler masada ve tapınakta kendi yerlerini alırlar. Dışarıda veya nerede olursa olsun anlayış yaşına ulaşınca kadar otorite ve gözetim altında olmalıdırlar.

64. Bölüm: Başrahip Seçimi

Başrahip seçimi nizamnamenin kurallarına göre yapılmalıdır. Cemaatin en kıdemsiz şahsı da olsa doktrinel görüşünden veya erdemli hayatından dolayı seçilen kişiye saygı gösterilir.

Seçilen kişi sanki cemaatin hepsinin ortak rızasıyla seçilmiş gibidir. Başrahip şayet saf bir niyet ve ilahi bir gayretle hareket ederse bol ödül alacağını, ihmalkarlık eder ise günah işlemiş olacağını bilmelidir.

Başrahip seçildiğinde bundan böyle kendisinin ve bir işle görevlendireceği kişilerin üzerinde büyük bir sorumluluğun olduğu gerçeğini aklından çıkarmamalıdır (Luka 16:2). O, ilahi yasa konusunda bilgili olmalı, *“yeni ve eski şeyleri yerli yerince sentez yapabilmelidir”* (Matta 13:52). O iffetli, sade ve merhametli olmalı. Öyle ki merhameti yargılayıcılığının üzerinde olmalıdır.

Ahlaksızlıktan nefret etmeli, kardeşliği sevmelidir. Keşişlere ceza verirken de aşırılıklardan uzak durup sağduyuyla hareket etmeli, insanları bütün bütün soğutmamalıdır. Kendi zaaflarını da her zaman aklında tutmalı, buna göre davranmalıdır. Bununla biz, şeytanların kök salmasına izin vermesi gerektiğini söylemiyoruz. Aksine o,

şeytani yolları sağduyuyla ve hayırseverlikle kesmelidir. Böylesi herkes için daha iyi olacaktır. O, korkudan çok sevgiyi amaç edinmelidir.

O telaşlı, aşırı endişeli, zor beğenen, inatçı, kıskanç veya şüpheli olmamalıdır. Onun dinlenmek için pek vakti de olmayacaktır. İster manevi isterse dünyevi olsun tüm emirlerinde o dikkatli ve düşünceli olmalıdır. O, Yakup'un ifadelerindeki sağduyuyu hatırlayarak emrettiği işlerde ölçülü ve anlayışlı olmaya özen göstermelidir. *“Ve ona dedi: Efendim bilir ki, çocuklar naziktir ve yanımda olan koyunlar ve sığırlar emziklidir ve onları bir gün fazla sürerlerse, bütün sürüler ölür”* (Tekvin 33:13). O, her konuda nizamnameyi tüm ayrıntılarıyla uygulamaya özen göstermelidir.

65. Bölüm: Manastırın Prior'u

Bazen manastırlarda priorun atanması konusu nedeniyle ciddi dedikodular ortaya çıkar. Çünkü bazı kişiler kibirlenerek kendilerini ikinci başrahip olarak görürler. Bu durum cemaat içerisinde pek çok dedikodu ve anlaşmazlığın ortaya çıkmasına sebebiyet verir. Bu kişiler kendilerini başrahabin otoritesinden muaf sayarlar. Bundan dolayı haset, ihtilaf, iftira, kavga, kıskançlık ve kargaşa ortaya çıkar.

Biz seziyoruz ki huzurun ve hayırseverliğin muhafazası için izlenecek en iyi yol manastır yönetiminin tamamen başrahabin kararları doğrultusunda sağlanmasıdır. Yapılabilirse manastırın işleri dekanlara paylaştırılır. Böylece hiç kimsenin kibirlenmemesi sağlanmış olur.

Gerekirse başrahip Tanrıdan korkan kardeşlerin öğüdüyle kardeşlerden bir kişiyi prior olarak tayin eder. Fakat prior, nizamnamenin emirlerine ve başrahabin emirlerine sıkı sıkıya bağlı olmalıdır.

Prior'un itaatsizlik ve boş gurur içerisinde olduğu görülür ve kutsal nizamnameye itaatsizlik ettiği ispatlanırsa dört kez ihtar edilir. Kendini düzeltmezse kendisine olağan

ceza uygulanır. Yine kendini düzeltmez ise priorluk görevinden azledilir, yerine bu işe layık olan bir kişi görevlendirilir. Sonraki zamanlarda da cemaat içerisinde sessiz ve itaatkar olmaz ise manastırdan kovulur.

66. Bölüm: Manastırın Kapıcısı –Bekçisi-

Manastırın kapısında, önünde başıboş dolaşmaya izin vermeyen, gelen kişileri içeri alan ve sorularına cevap veren olgun yaşta akıllı bir kişi görevlendirilir.

Kapıcı her zaman kapının önündeki hücresinde hazır bulunur ve gelen kişilerin sorularına cevap verir. Şayet birisi tokmağı vurur veya bir fakir insan seslenirse ona dua ederek tevazu içerisinde hayırseverlik aşkıyla hızlıca cevap verir. Eğer kapıcı bir yardımcıya ihtiyaç duyarsa onun yanına bir de genç kardeş görevlendirilir.

Eğer yapılabilirse keşişlerin ihtiyaç duyacağı su, değirmen, bahçe, çeşitli zanaat atölyeleri gibi şeyler manastırın içinde bulundurulur. Böylelikle keşişlerin sık sık dışarı çıkmaları da önlenmiş olur. Zaten onların manastır dışına çıkmaları maneviyatları açısından doğru da değildir. Biz bu kuralın iyice yerleşmesi için sık sık kardeşlere okunmasını istiyoruz.

67. Bölüm: Kardeşlerin Yolculuğa Gönderilmesi

Yolculuğa çıkacak olan kardeşler, başrahipten ve diğer kardeşlerden kendileri için dua etmelerini isterler. Tanrının işlerinin son duasında bulunmayan kardeşler için dua edilir.

Kardeşler yolculuktan döner dönmez manastır mabedinin zeminine diz çökmeli ve dışarıda yapmış oldukları olası hatalar için herkesten dua istemelidirler.

Hiç kimse manastır dışında gördüklerini veya duyduklarını bir kardeşiyle ilişkilendirmemelidir. Bu çok inciticidir. Böyle davranan keşişler cezalandırılmalıdır.

68. Bölüm: Bir Kardeşe İmkansız Şeyler Yapmasının Emredilmesi

Bir kardeşe zor hatta imkansız bir şey yapması emredildiğinde bütün itaat ve tavazu duyguları içerisinde görevi kabul etmelidir. Şayet verilen görevin üstesinden gelemeyeceğinden emin olur ise bunu başrahibine usulüne uygun olarak ifade eder. Bunu kibirden, itirazdan ve muhalefetten uzak bir şekilde yapmalıdır. Eğer başrahip bunda hala ısrarcı olmaya devam ederse o zaman Tanrı'nın yardımına güvenmek suretiyle bunun kendisi için uygun olduğu konusunda ikna edilmelidir.

69. Bölüm: Manastırda Hiç Kimse Başkasını Müdafaa Etmemeli

Dikkat edilmelidir ki, kimse aralarında kan bağı olsa bile manastırda bir başkasını müdafaa etmeye çalışmamalıdır. Keşişler böyle bir şeye kalkışmamalıdır. Çünkü böyle davranışlar içinde olunması çok ciddi dedikoduların yükselmesine sebebiyet verir. Şayet biri bu konuda haddi aşarsa şiddetli şekilde cezalandırılır.

70. Bölüm: Kimse Kimseye Vurmamalı

Manastırda her türlü haddi aşmadan çekinilmelidir. Başrahibin bir emri olmaksızın manastırda kimse bir başkasına vurmamalı ve kimse kimseye küsmemelidir. Ama haddi aşanlar herkesin önünde hesaba çekilsin ki diğerleri korksun (1. Timoteus 5:20).

On beş yaşına kadar çocukların eğitimi ile ilgili gayretli ve dikkatli olmak gerekir. Uygun sınırlarla ve hoşgörüyle olmalıdır. *“Sana yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapma”* düsturuyla hareket edilmelidir.

71. Bölüm: Kardeşler Birbirlerine Karşı İtaatkar Olmalıdır

İtaat hizmeti, sadece başrahibe değil, diğer kardeşlere karşı da yapılmalıdır. Şu bilinmelidir ki Tanrı'ya, itaatin yolundan ulaşılır. Bu yüzden hem başrahibe, hem de onun tarafından atanmış olan başrahiplere itaat edilmelidir. Aynı zamanda gençler yaşlılara

hayırseverlik ve gayret ile itaat etmelidir. Böyle yapmayan dik kafalılar cezalandırılmalıdır.

Bir keşiş, çok küçük bir mesele için dahi olsa başrahibi ya da bir büyüğü tarafından azarlanırsa veya üstlerinden birinin az da olsa ona kızdığı izlenimine kapılırsa vakit geçirmeden diğerlerinin ayaklarına kapanmalı ve rahatsızlık bir kutsama ile yatıştırılincaya kadar orada yatmalıdır. Bunu yapmayı reddeden kişi bedensel cezaya tabi tutulmalı veya inatçıysa manastırdan atılmalıdır.

72. Bölüm: Keşişlerin Sahip Olması Gereken Erdemli Gayret

Kişiye cehenneme götüren ve Tanrı'dan ayıran sert ve şeytani gayret yerine Tanrı'ya ve sonsuz hayata kişiye ulaştıran ve ahlaksızlıktan ayıran bir gayret lazımdır.

Keşişler bunu çok coşkulu bir aşkla uygulamalıdır. Birbirleriyle itaat konusunda rekabet etmelidir. Herkes kendisinden çok diğer kardeşinin faydasını düşünmelidir. Onlar temiz bir sevgiyle hayırseverlik içerisinde kardeşçe tutum benimsemelidir.

Onlar Tanrıdan korkmalı ve başrahiplerini samimiyet ve tevazu duygularıyla sevmelidirler. Hiçbir şeyi Mesih'e tercih etmemelidirler. Ki Mesih hepimizi beraberce sonsuz hayata götürecektir.

73. Bölüm: Bu Nizamnamede Ortaya Konan Kuralların Uygulanması

Şimdi biz manastırlarda uygulanmak üzere bu nizamnameyi yazdık. Biz böylece en azından monastik hayatın başlangıç ilkelerini ve bazı ahlaki değerleri elde etmiş olduk.

Ayrıca bu nizamname kişinin dini hayatını mükemmelleştirecek, kutsal babaların öğretilerini ortaya koyacak, kişiye mükemmelliğin zirvesine ulaştıracak usulü ortaya koymuştur. Eski ve Yeni Ahit'in tüm sayfaları ve ifadeleri insan hayatının en titiz kurallarını ortaya koyar. Kutsal Katolik babaların eserleri kişiye doğrudan yaratıcısına ulaştıracak dosdoğru yolu göstermektedir. Kutsal babaların hayatları ve kurumları ile

babamız Basil'in nizamnamesi itaatkar ve örnek keşişlerin üştönlüklerini ortaya koyar.

Ama tembel, ahlaksız ve ihmalkar keşişler bizim için utanç ve bozulma kaynağıdır.

Böylelikle sen en azından bir başlangıç olarak bu nizamnameyi Mesih'in yardımıyla yerine getirirsen ilahi cennete yaklaşmış olursun. Daha sonra sen yukarıda bahsettiğimiz gibi Tanrı'nın yardımıyla bilginin ve erdemin en üst derecesine ulaşacaksın.

Ataşalan, Zeynel Abidin, *Benediktin Tarikatı ve Katolik Kilisesindeki Yeri*,
Doktora Tezi Danışman: Prof. Dr. Ali İsra Güngör, 266 sayfa.

ÖZET

Hristiyanlıkta ilk olarak Mısır'da ortaya çıkan asketik yaşam biçimi dördüncü asırda Batı'da da yaygınlaşmıştır. Aziz Benedikt, Batı dünyasındaki ilk keşiş olmasa da en etkin keşiş topluluğunun kurucusu sayılmıştır. O, ününü hayattayken yapmış olduğu faaliyetlerden çok yazmış olduğu manastır nizamnamesinin dokuzuncu asırda tüm Avrupa manastırlarında uygulanmasının zorunlu hale getirilmesiyle kazanmıştır.

Seçimle iş başına gelen bir Başrahibin yönetimi altında Benedikt'in nizamnamesini uygulayan bu manastırlar misyonerlik, eğitim, siyaset, bilim ve sanat anlamında ortaçağın etkili kurumları haline gelmiştir. En ihtişamlı dönemlerini Papalık nezdinde de etkili oldukları dönem olan onuncu ve on birinci yüzyıllarda Cluny Başrahipliğinin merkezi otoritesi altında geçiren Benediktinler, Reform ve Aydınlanma dönemlerinde ise çöküş yaşamışlardır. Benediktin manastırları on dokuzuncu yüzyılda yeniden canlanarak dünyanın farklı bölgelerinde manastırlar kurmuşlardır.

Avrupa'nın bazı bölgelerine Hristiyanlığın yayılmasındaki rolleri, Katolik Kilisesine sunduğu katkılar, ortaçağ eğitim sistemini dizayn etmeleri, klasik kaynakların korunmasındaki başarıları, tarım başta olmak üzere bazı endüstri dallarının gelişmesindeki katkıları nedeniyle Benediktinler, Avrupa kimliği ve medeniyeti üzerinde etkili olmuş bir tarikattır.

Anahtar Kavramlar: Benedikt, Benediktinler, Tarikat, Asketizm, Manastır Hayatı, Nizamname.

ABSTRACT

The ascetic lifestyle, which first emerged in Christianity in Egypt, became widespread in the West in the fourth century. Although Saint Benedict was not the first monk in the Western world, he is considered the founder of the most active monk community. He gained his fame by making it compulsory for all European monasteries in the ninth century to apply the monastic regulations that he wrote rather than the activities he did while he was alive.

These monasteries, which implemented the statute of Benedict under the rule of an elected Abbot, became effective institutions of the Middle Ages in terms of missionary, education, politics, science and art. The Benedictines, who spent their most glorious period under the central authority of the Cluny Abbey in the tenth and eleventh centuries, when they were also influential in the Papacy, experienced decline during the Reformation and Enlightenment periods. Benedictine monasteries were revived in the nineteenth century and established monasteries in different parts of the world.

The Benedictines are an influential sect on European identity and civilization due to their role in the spread of Christianity to some parts of Europe, their contributions to the Catholic Church, their design of the medieval education system, their success in preserving classical sources, and their contribution to the development of some industries, especially agriculture.

Keywords: Benedict, Benedictines, Order, Asceticism, Monastic Life, Rule.